

N° 2

SEPTEM

ILLUSTRIUM VIRORUM POEMATA.

EDITIO ALTERA,

Priori auctior & emendatior.

AMSTELODAMI,
Apud DANIELEM ELSEVIRIUM.
CIↃ IↃC LXXII.

Reverendissimo Celsissimoque

PRINCIPI

FERDINANDO

EPISCOPO

PADERBORNENSI,

COADJUTORI

MONASTERIENSI,

S. R. I. PRINCIPI,

COMITI PYRMONTANO,

ET

LIB. BARONI DE FURSTENBERG.

P*Lurimum Tibi debet, Reverendissime*

ac Celsissime Princeps, res universa literaria, inprimisque Poësis & Musæ, quòd inter sui cultores & studiosos splendidum tuum nomen professus, gravissimum momentum addidisti laboranti hoc tempore illarum causæ, de dignitate ac debitâ in animis clarorum Virorum gratiâ, & interiori Principum admissione certantium. Quis enim ad calculum

culum in hoc judicio ferendum non magnoperè commoveatur? qui fastidito utcunque aliis Poëtæ nomine gaudere ultrò, & gloriari Te videat, Virum sapientem & gravem tanto in fastigio, ad quod tum evectus, tum designatus es, inter clarissimas Majorum tuorum imagines eximiè præfulgentem: qui prosperos de Te summorum infimorumque sermones

mones accipiat; aliis ſapientiam Tuam in temperandis populi moribus, aliis gravitatem in capiendis de Rep. conſiliis, aliis paſtoralem in procurandâ gregis Tui ſalute ſollicitudinem celebrantibus: qui intelligat minimè Tibi ad ſtudium hujus artis ſeceſſu in lucos & nemora opus eſſe, ut vulgo Poëtarum uſu venit, ſed quemadmodum de Alcæo memo-

riæ proditum eſt, non deeſſe Tibi rationem, quâ in mediis hominum & negotiorum turbis, laureâ Apollinari rectè inſignitus incedas, nullo rerum gerendarum ſtrepitu mentem tuam à ſuaviſſimæ conſuetudinis amœnitate abducente; ut qui hactenus Muſarum amicitiæ indulges, quantum graviores de Eccleſia & Rep. curæ patiuntur, earum-

queſtudiis, pro remiſſione à laboribus, & neceſſario ad relaxandum animum otio, uti ſoles, quò vegetior & firmior ad capeſſenda, repoſita ad tempus, onera mentis, & ſeveriores cogitationes exſurgas. Hæc mihi ſatis idonea gravisque cauſa viſa eſt, quamobrem operæ pretium abundè me facturum putarem, cùm nuper Poëmata Tua meis typis luci publicæ

cæ committenda curavi. Nec verò de re literariâ plus meruisse me credidi propter auctoris à me editi nobilitatem, quàm propter ipsius operis præstantiam, quod ita à doctissimo quoque probari, atque in pretio esse audio, ut cum clarissimis, post exortam literarum lucem, ingenii in hoc genere fœtibus comparandum existiment. Sed magnorum virorum ac Tui

ſimilium non hoc præcipuum munus eſt proferendi ſui erga bonas artes ſtudii, ſi privatas ſui ingenii opes ad eas colendas adhibeant, (quanquam hoc ipſum propter exempli claritudinem ampliſſimum eſt) niſi literas & viros literatos in commune foveant, eorumque rationibus ſuam auctoritatem, gratiam, patrocinium accommodent. Non

abs re itaque futurum putavi, si cùm edita aliquot ab hinc annis Poëmata ſeptem Illuſtrium Virorum, *cujus operis potiſſima pars Ipſe es, incrementis non mediocribus aucta edere in animo habeam, Tuum illis nomen inſcribam, ut viros præſtantes, quos magna ex parte eruditi Tui laboris ſocios, & quæſitæ per id gloriæ conſortes, cùm nondum*

dum tantus esses, habuisti, hoc tanto honore, post auctam quoque Tuam fortunam, dignari videaris, majore scilicet animo, quàm qui superbo illi Macedoni fuit, cùm recusavit descendere in stadium, in quo Reges secum certaturos habiturus non esset: neque enim vereris, ne æquo juxta ac superiore ex loco magnus & excelsus, & debitâ Tuæ digni-

dignitati laude censendus appareas. Habui præterea, non inficior, commodi quoque mei rationem, ut honorem, qui ex Tua claritudine typis meis accedit, quàm sæpissimè liceat usurpem. Quod ut in optimam partem accipias, rogo Te, Princeps Reverendissime & Celsissime, & hunc qualiscunque obsequii erga Celsitudinem Tuam mei conatum,

tum, quâ ſoles humanitate complectaris.

Celſitudini Tuæ

Omni cultu & obſequio devotiſſimus

DANIEL ELSEVIRIUS

Typographus.

Amſtelædami Anno cIↄ Iↄc LXXII.
Idibus Februarii.

TYPOGRAPHUS LECTORI SALUTEM.

PLurimùm ſanè detrimenti rei literariæ ab ineptiis abſurda & incaſtigata ſcribentium vulgantiumque & hactenùs illatum, & inferri magis in dies, Lector humaniſſime, vetus eſt, ut ſæpè audio, doctorum & ſapientium hominum querela; indeque potiſſimùm proficiſci, quòd noſtrâ tempeſtate nequaquam idem honor Muſarum ſtudiis eſt, qui antiquitus fuit, & qui propter excellentem eorum præſtantiam ac dignitatem eſſe omninò deberet. Id autem præcipuum fatum eſſe aiunt literarum circa ſermonem Latinum verſantium: quæ tamen poſt earum uſum non mediocriter intermiſſum, & uſitatæ vulgò orationi poſthabitum, majore præſidio opus habent ad

tuendam in animis hominum eam gratiam, quam sibi avorum nostrorum memoriâ flagrantissimam paraverant. Rursus alii ejus incommodi causam intempestivæ bonorum & elegantium scriptorum modestiæ tribuunt, & cuidam supra modum rigido & censorio propria in opera supercilio, dum mediocritatem in poëticis (de hac enim parte humanitatis loqui nunc libet) justò vehementiùs reformidant. Quamobrem partus ingenii sui plerumque pulcerrimos & absolutissimos novercali prorsus animo premunt, lucique publicæ, & eruditorum fructui subducunt, atque invident. Inter hos autem non pauci sunt, quibus ipsum Poëtæ nomen non admodùm gratiosum, aut plausibile videtur: qui propterea, ne ab hominibus censeantur, exiguo paucorum amicorum theatro, ad obsequendum suis eâ in re studiis contenti, latiorem nobilissimæ artis gloriam sanè quàm delicatè aspernantur, eâque de causâ ra-

rariùs ad ſcribendum, & non niſi naturæ quodam impetu cogente, animum intendunt. Cùmque idcircò non habeant quo juſtum volumen implere poſſint, cum exiguâ ſupellectile prodire in publicum, & ingenii ſui anguſtias fateri ineptum judicant: non Catulli, non Perſii, non multorum præterea nobilium Poëtarum exemplis permoti, quos pauci admodùm verſiculi æternos, & ſplendidiſſimæ apud poſteros gloriæ compotes fecêre. Ita fit, ut duorum vitiorum maximè inter ſe diſſidentium operâ, theſaurus literarius ſcrutis ſeſe (ut ita dicam) & quiſquiliis refertum inveniat, artiumque præſtantiſſima, ac divinis olim inſignis honoribus, magnâ ex parte vetere ſuo ſplendore ac dignitate ſpoliatam queratur. Ac literariæ quidem vanitatis invidiâ natio univerſa Typographorum (utinam immeritò!) laboramus, unà cum præclaro noſtro & poſt homines natos nobiliſſimo invento, atque artifi-

cio, ut non desint plerique qui dubitent, commodine plùs an detrimenti in genus humanum intulerimus, dum copiâ & multitudine omnis generis librorum, quâ nostro beneficio utuntur homines, onerandi potiùs quàm erudiendi sublevandique ingenia materiam præbemus. Eò itaque majore industriâ nitendum nobis est; ne in tanta splendescendi facultate excellentium ingeniorum monumenta, (quod alterum ex propositis superiùs à nobis vitiis est) lucis publicæ præmia & ornamenta desiderent, sine quibus paulùm à sepulta inertia omnem humanæ virtutis præstantiam distare non immeritò Poëtarum præstantissimo visum est. Hæc agitanti mihi, variasque hanc in sententiam inter talium peritos disputationes audienti, vir eruditus & gravis commodùm ab Italia redux occurrit, post multos annos in cognoscendis ejus terræ moribus hominibusque consumtos; utque est literariæ elegantiæ studiosus

ſus in primis, & emunctæ admodùm naris, obtulit allatum inde Carminum faſciculum, quæ ſibi inter multas ejus generis ſcriptionum Iliadas probari contigerat, & in quibus nativum illum Romani ſermonis lepôrem, jam inde Ciceronis ævo ab infuſa Urbi peregrinitate (ut ipſe querebatur) corrumpi cœptum, non admodùm deſiderari viſum eſt. Cùmque idem multorum prætereà doctorum virorum judicium eſſet, operæ pretium duxi publici illa juris facere, eâque ratione uſui & delectationi literatorum haud mediocriter conſulere. Etſi enim veteribus ſcriptoribus immorari multò ad Latinæ eloquentiæ profectum utilius eſt: nequaquam tamen recentiorum in vetuſtate imitanda induſtriam ſpernendam puto, vel eam ipſam ob cauſam, ut pro exemplo ea & regula ad imitationem hujuſmodi rectè & cum ratione inſtituendam, Latinè ſcribentes uti poſſint. Simul illud etiam ſpectan-

dum in primis fuit, ut homines adolescentes perſpectâ ingeniorum noſtri temporis in edendis Latinis operibus felicitate, alacriùs in perſequendis literarum ſtudiis ſibi pergendum exiſtiment, dum eruditos ſuos labores nequaquam debito publicæ laudis & approbationis pretio expertes quandoque futuros proximo ab exemplo augurabuntur.

APPROBATIO

Illustrissimi ac Reverendissimi Domini

F^R. AMBROSII CAPELLO,

EPISCOPI ANTVERPIENSIS.

AD ingenii judiciique commendationem nihil esse potest illustrius, quàm aut res præclare gerere, aut sapienter aliquid ornatèque scribere. Primum qui faciat, ei suus ex merito tribuendus est honor: qui utrumque, ne illum quidem potest umquam eruditionis & prudentiæ fama deserere, quam propagabunt æterna & in omnium manibus futura monumenta. Celebrabuntur utroque nomine hi septem Illustrissimi Viri, quorum poëticæ lucubrationes communi plausu lucem nunc vident. Cùm in occupatissimâ Urbe Summis Pontificibus, & Sacro Cardinalium Collegio suam in rebus gravissimis operam navaverint, aliisque in illâ terrarum luce honoribus usi fuerint, mirum est scribi ab iis aliquid potuisse. Sed illud commemorabile Catonis dictum penitus imbiberant: CLARORUM VIRORUM ATQUE MAGNORUM NON MINUS OTII, QUAM NEGOTII RATIONEM EXSTARE OPORTERE. *Nam & hora una*

totius vitæ portio est, quam prodigere detrimento sit. Nunc igitur quoddam veluti theatrum, nunc secessum subiverunt; sed ex hoc in majus theatrum prodituri: nunc à seriis ad lusus animum avocarunt; sed ad lusus non minoris operæ & laudis, quàm seria. Et habebant exemplum, quo id facerent, Optimos Maximosque non sacrorum tantùm, sed etiam literarum Principes, quorum Musas, ut in divinis fieri solet, silentio veneror. His autem Illustrissimis Viris, quorum ingeniis recentibusque libellis nunc delector & pascor, absens assurgo, & quam sibi agendo scribendoque gloriam pepererunt, gratulor. Hoc meum qualecumque acroama confirmare chirographo meo volui.

FR. AMBROSIUS
Episc. Antverp.

A P-

APPROBATIO CENSORIS.

CUM *olim Camilli, & Serrani, & Cincinnati, & Romanorum optimus quisque optimè rem rusticam tractarent, terra & fructu erat uberior, & aspectu pulcrior. Causam inquirens Plinius:* Ipsorum, *inquit*, tunc manibus Imperatorum colebantur agri, ut fas est credere, gaudente terrâ vomere laureato, & triumphali aratore: sive illi eâdem curâ semina tractabant, quâ bella; eâdemque diligentiâ arva disponebant, quâ castra: sive honestis manibus omnia lætiùs proveniunt, quoniam & curiosiùs fiunt. *Simile quiddam de his Illustrissimis Viris pronuntio, qui mihi videntur libellos edere vel propterea cultiores, quòd generosus ipsorum sanguis generosos afferat ad Poësim impetus, gaudentibus Musis artes suas quamvis per se nobilissimas, ab iis tamen geminâ causâ nobilitari magis. Carmen scribunt pari laude, quâ res administrant carmine celebrandas. Ingeniosi sunt, & eloquentes, sive arcanos Principum sensus, sive inventiones ipsi suas liberas & amœnas exponunt eò majore cultu, quò studiosiùs omnia sua ad dignitatem referunt. Ita olim Cæsares, Augusti, Germanici, Tiberii, qui Principes! quamvis illos ab institutis studiis deflecterent publicæ terrarum curæ, temperabant eas tamen privatâ scribendi diligentiâ; & quasi*

quasi triumphorum ac literarum par esset gloria, quâ manu arma, eâdem stylum tractabant, pulcerrimâ utriusque concordiâ. Nunc eò res rediit, ut nobilitatis pars magna putidum & à generis sui claritate alienum existimet, animum liberalibus disciplinis excolere, quasi id sit malè feriati Palæmonis famam affectare. Vellem meminisset majorum suorum vitam ac memoriam literis præcipuè deberi, & hos libellos in manus sumere ne gravaretur, quorum lectione Musarum amore exardesceret. Vivant, vigeantque, & lectitentur Illustrissimi Poëtæ, æternâ digni famâ; digniores, quòd hanc non versibus tantùm suis, sed multò etiam magis virtutibus æternam faciant. Ita censebam, vovebamque

CHRISTIANUS VOOCHTS S.T.L.
Canonicus, & Archidiaconus Antverpiensis, Librorum Censor.

POE-

POEMATA
ALEXANDRI
POLLINI
FLORENTINI.

ALEXANDRO VII. PONTIFICE MAXIMO RENUNCIATO, AD FERDINANDUM FURSTENBERGIUM

Sanctitátis suæ Cubiculárium intimum.

Ureus illuxit nostris, Fernande, vocatus
Ominibus votisque dies. Jam lumine claro
Contigimus, cæcas cupidâ quod mente per umbras
Vidimus, arcanos ausi prævertere fines
Fatorum, dum quæ præclara & certa relinquit
Signa olim ætheria veniens ab origine virtus,
Insequimur, legimusque animæ vestigia magnæ.
Nunc licet in summo regnantem culmine rerum
Suspicere: & triplici nunc majestate verendum
Demisso colimus vultu, genibusque minores
Oscula adoratis properamus figere plantis.
Regnat Alexander. Subito viden' imbribus actis
Purpureo ut ridet pacatum lumine cælum!
Ut nitidi redeunt post tristia tempora soles,
Et mites Zephyrorum animæ! circùm aspice, tellus
Ut properè varios summisit læta colores!
Quam dulci aëriæ volucres clangore per auras
Venturo indicunt hilares nova gaudia sæclo!

Aſpice, compoſitis immotum ut fluctibus æquor
Poſt fœdas nunc primùm hiemes, ventoſque reſedit!
Cerne Urbem effuſam, plauſuque inſueta frementem,
Lætitiæque ſimul jactas ad ſidera voces
Accipe, non falſos populi exultantis honores.
Nam memorant, cælo tandem ut miſeratus ab alto,
Antiquâ humanos Genitor pietate labores,
Regnandum huic dederit magnis virtutibus orbem;
Auxilium feſſis præſenti numine rebus
Qui ferat, & duro Europam ſub faſce gementem,
Bellorumque diu tot tempeſtatibus actam
Qui levet, ac profugæ revocet bonus otia Pacis.
Nec tamen ultrices generoſi pectoris iras
Non coquere, & juſtos animo verſare dolores,
Armaque ſacrilegos meditari & fulmina in hoſtes.
Hujus in adventu jam nunc pallere ſuperbum
Regnatorem Aſiæ, trepidum atque extrema timentem,
Seque peti terrâ & pelago, ferroque viriſque
Immenſas Orientis opes, Solymamque repoſci.
Parte alia, populos longè trans ardua clauſtra
Italiæ, gelidum ſpectantia regna Booten,
Et Rheni egregias fluviique binominis urbes
Lætitiæ miros imo ſub pectore ſenſus
Concipere, & veterem ſubito conſurgere flammam.
Hunc illum, auſpiciis nuper cæleſtibus oras
Quem videre ſuas venientem, auriſque ſecundis,
Omniaque æternis obeuntem laudibus: illum,
Quem Pietate & Juſtitia, quem ſanguine clarum,
Flexanimo linguæ eloquio, doctiſque beatum
Artibus, & caſtâ facilem dulcique Camœnâ,
Attonitis inhians oculis, ceu præſcia tanti
Suſpexit mirata boni Germania: triſte

Diſſi-

Diſſidium, triſteſque iras, animoſque rebelles
Exarſiſſe ſatis: gentem jam tendere amicam
(Chaoniæ ad nidum veluti per inane columbæ)
Ad Tiberim, & magnæ properare ad mœnia Romæ:
Jam ſacros orare pedes, veniamque precari,
Et pacem, certamque adeò exorare ſalutem.
At fremitu majore ferunt, quæ munera terram
Heſperiam, Latiumque, altam Mavortis & urbem
Quæ maneant; propiùs quanta indulgentia cæli
Aſpiciat ſacros orienti ſidere colles.
Hac finxiſſe tenus vates Saturnia quondam
Regna per Auſoniam, & de fulvo ſæcla metallo:
Aurea nunc verè tali ſub numine condi
Tempora, jam reduci cum Virgine læta venire
Omnia, detersâ priſci rubigine ferri.
Jam decus antiquum, & ſolitos conſtare triumphos
Principe ALEXANDRO Romanis arcibus: & jam
Relligione Patrum, ſanctæ & formidine dextræ
Victorem latè gentes ab utroque receptas
Litore, adoratæ imperio ſubjungere ſedis.
Hoc duce præclaras floreſcere protinus artes,
Et Latiâ tellure novas jam ſurgere Athenas:
Permeſſi mutare undas jam Tybride Muſas,
Deſertoque Helicone, jugum celebrare Quirini.
Hæc bona non dubio monitu mortalibus, addunt,
Ex illo ſperanda, Heros quo tempore primùm
Attigit exoriens venientis lumina vitæ:
Cùm ſummo ætherii reſidens in vertice Olympi
Regius ardenti fulgeret Juppiter auro,
Et vaga compoſito circum famulantia motu
Inter ſe aſpicerent radiis felicibus aſtra:
Lydia materno cæleſtia pignora tellus

Cùm gremio exciperet, quà sese urbs erigit alto
Clara jugo, fœcunda virûm, decorumque creatrix,
Regales fulva pueros sub matre, superbum
Insigne attollens, nec sanguinis immemor alti
Cognatam ostentans nota sub imagine Romam:
Cum domus egregios intra generosa penates,
(Nomen avis, atavisque ingens) longo ordine vivos
Monstraret puero vultus, & facta suorum
Mirari, inque sacris vestigia figere signis,
Et patrio in teneris laudum consuescere amori.
Nec majora silent regni argumenta futuri,
Haud obscura, virum veniens ubi reddidit ætas,
Quæ dedit ille: Dei purâ super omnia plenum
Relligione, metuque animum, niveosque pudici
Pectoris, invictosque, ullo sine vulnere, mores:
Tum largè nitidis haustas de fontibus undas
Cælestis Sophiæ, Themidisque, & Palladis artes,
Queis populos regere imperio, quibus aspera doctus
Flectere corda hominum, positis olim effera bellis
Sæcula felici mitescere pace juberet.
Quid referam, ut lætos augustæ frontis honores
Ingeminant, celsosque animos, mentemque benignam,
Regificasque manus, facilemque ad præmia dextram?
Quid studium, totque exhaustos terrâque marique
Pro re Romana, pro relligione labores?
Tot benefacta viri? quæ tu, Fernande, beatus
Spectasti primis mirari assuetus ab annis;
Et patrias etiam Rheni meditatus ad undas
Tentasti Arctoas plectro leviore per auras.
Nunc quæ mira vides, propiore beatior almæ
Frontis ab aspectu, pronâ quæque accipis aure,
Quæque feret volvenda dies facta inclyta summi

Prin-

Principis, & nomen latè immortale, decuſque,
Majori celebrare ſono, grandique memento
Carmine, Mæoniiſque modis attollere ad aſtra.
Divino ingenio, & præſenti numine vates
Quæ dabis, æternùm referens mirabitur orbis,
Et ſeri aſſiduè diſcent memorare nepotes.

AD
ALEXANDRUM VII. PONT. OPT. MAX.
EUCHARISTICON.

Me quoque ſublimi è ſolio, PATER, aſpicis, unde
Terrarum ſpatia, & terras obeuntia latè
Æquora deſpectas, cælumque ac ſidera tangis
Arduus, & vigili mundum ratione gubernas.
Nec tua majeſtas, quod me quoque provida curat,
Deteritur: Phœbi nec lux ſeſe inficit alma,
Senta quod ex alto luſtrat loca, & infima tendit
Telluris, maneſque adeò penetrare ſub imos.
Sed ſimul emicuit cælo, triſtem undique pellit
Squalorem, turpemque ſitum, nebulaſque reſolvit.
Atque ubi deſcendit magis, interiuſque repoſtas
Rimatur latebras, fœtus & munera fundit
Cara magis, pretioſa auri argentique metalla,
Gignit & ardenti rutilos fulgore lapillos.
Haud aliter tu, MAGNE PARENS, quocumque ſalubres
Advertis radios, mentes animoſque ſerenas,
Speque bonâ, & donis largè præſentibus auges.
Vel mihi quæ longè in tenebris ſemota jacebat,

Frontis ut aſpectu primo recreata beatæ,
Regalique erecta manu, & decorata benigno
Munere, vita redit! veterumque oblita malorum,
Læta tuos inter dum ſe circumſpicit, uſque
Fortunam ſecura novam, nova gaudia verſat!
Atque utinam illapſu divini luminis, auri
Vena fluat, noſtroque erumpant pectore gemmæ:
Pulcrior haud inter lauros ederaſque virentes
Cinxerit ambroſios tibi crines ulla corona.
Nam neque præpetibus ſuperantes aëra pennis
Me vincant aquilæ, nec dulci carmine olores,
Nomen ALEXANDRI, laudeſque, atque inclyta facta
Tollere Pierio certantem ad ſidera cantu.
Te verò interea tacitus venerabor, & altè
Divini ingenii quæ tu veſtigia ſignas,
Aſſiduè relegens, memori ſub mente recondam:
Diſcam aptis ſi fortè olim tibi ſolvere grates
Vocibus, & tua conari, PATER, aurea dicta,
Aurea; perpetuâ ſemper digniſſima vitâ:
Deque tuis tibi dona feram te digna, ſupremi
Ut facimus ſacras humiles ad Numinis aras.

AD FLAVIUM CHISIUM CARDINALEM.

TU quoque ſupremo Patrui de ſidere ſidus
(Cynthia fraternis clara velut radiis)
Me tenui grates dicentem carmine, lætis
Aſpectas, Princeps inclyte, luminibus:

Cu-

Cujus in exortu toto lux aurea cælo
    Emicat, & campos lapsa per aërios
Diditur, & pulsâ caligine protinus imas
    Undique jam terras conserit, & maria.
Sed tua purpureo vestitur lumine Roma
    Largiùs, eximio & munere perfruitur:
Teque suum decus, & lenimen dulce laborum
    Suspicit, & duro in tempore præsidium;
Cùm scelerata lues miseram, & mendacia messis,
    Ah miseram! crebris mortibus horrificant:
Nec cessare sinit trepidam discordia Regum
    Vicina, armorum terribili sonitu.
Ut patrio exiliens armata è vertice Pallas
    Infensos cælo terrigenas domuit,
Pectore de sacro magni haud secus ipse Parentis
    Divino existis vividus ingenio.
Continuoque feras acies, atque horrida fundis
    Faucibus eructata agmina Tænariis:
Perque Urbem, & Latium Diras sine more furentes
    Ad nigra præcipites Tartara victor agis.
Quaque triumphantem volucris fert gloria, vinctum
    Auro, & multiplici tempora fronde simul,
Ignis ut in cælo cùm se novus exerit, in te
    Mentes quisque, avidos conjicit atque oculos.
Surgere Ledæum vestris de montibus astrum
    Jam videt in mediis fluctibus Italia;
Transque Alpes procul aërias, transque æquora, læto
    Jactatæ, heu! gentes omine suspiciunt.
Jam fœdas sperant hiemes, cælique tumultus
    Desævisse, animas & posuisse truces.
Tempora jam complesse canunt infesta Sorores,
    Staminaque auratis ducere velleribus:

Egregium everſo tandem ſuccurrere ſæclo
Demiſſum niveis alitibus juvenem.
Hunc, patrios fulgere lares dum ſtemmate longo
Præclaris atavûm cernit imaginibus,
Diſcere virtutem in teneris, verumque laborem
Cœpiſſe, & magnos reddere Chiſiadas:
Et cùm vix molli primùm pubeſceret ævo,
Intrepido fortes corde gerentem animos,
Unigenam caræ amplexus genitricis, & uda
Fugiſſe immotum lumina lacrymulis,
Miſſo ut Hyperboreas magnis de rebus in oras
Adderet ingenti ſe comitem Patruo:
Perque nives celerem, perque horrida ſaxa ſecutus
Curreret, ad ſuperos quà via pandit iter.
Et nunc, quod virtus olim ſua feſſaque votis
Poſcebant rebus tempora flebilibus,
Ille ſedet regnans ſolio ſublimis in aureo,
Juraque ſervatis mitia dat populis:
Tuque hoc jam pridem ſapere, & regnare magiſtro
Doctus, in imperii parte locatus ades:
Quicum partiri grave pondus, cui velit altum
Pectus ALEXANDER credere, & ingenium.
Ille adeò te, ſacra feras qui juſſa per orbem,
Pollentem eloquio mittet Atlantiaden,
Quo revocante, diu pax ſuſpirata reviſat
Europam, indigno reddita ab exilio:
Cum placidi jungent, poſito certamine, Reges
In melius verſis, fœdera, conſiliis.
At tibi jam video magni famulantia mundi
Sidera felici lumine, quà properas:
Et tumidos molli clivo ſubſidere montes,
Fluminaque obſequio currere prona tuo.

Jam video ventos impellere vela ferentes,
Et servire sacris puppibus Hippotaden:
Neptunumque Patrem, & Nereidas exultantes
Accipere, & toto provehere usque mari;
Litoreque exceptum primo deducere gentes,
Lætitiæ resonis vocibus, innumeras.
Parte alia increpitat reditum deserta morantem,
Teque diu externis invidet Ausonia:
Et reducem hinc summis suspirat ab Alpibus, atque hinc
Expectat Tuscis obvia litoribus.
En venit, & terris emensis sospes, & undis,
In Latium cursu præpete fertur ovans:
Jamque viam ad sacras relegens secat impiger arces,
Mœnia jam victor FLAVIUS ecce subit.
Urbs effusa repente ruit, populusque Patresque
Optato properant pascere amore oculos.
Arduus ille sedet, nitidosque, aurum inter & ostrum,
Palladiis crines frondibus implicitus
Alta triumphali invehitur Capitolia pompâ;
Mox humilis sanctis oscula dat pedibus.
Interea fremituque hilari, plausuque resultant,
Ignibus & festis, atque fora, atque viæ.
Nec nivei, flavo quos flumine pascit olores
Agmine nunc Tybris profluus aurifero,
Nomen ALEXANDRI, & FLAVI, & facta inclyta cessant
In cælum æternis tollere carminibus:
Sæcla nec æternas volventia dicere laudes
Cessabunt, vestris aurea muneribus.

A D

AD AURELIUM MARROCHIUM, SCIPIONIS CARD. S. SUSANNÆ MEDICUM.

HOc tibi me, Aureli, veſtrum quoque numen Apollo
Sollicitum juſſit mittere epiſtolium:
Artis ut auxilio, quam tu meditaris, & unam
Eximiè, præſtanti excolis ingenio,
Naſcenti occurras morbo, longumque minanti,
Ni reprimas, toto corpore ſupplicium.
Ex quo etenim Domini vos mollia juſſa ſecuti
Urbe procul dulci vivitis exilio,
Et miſerâ ambitione procul, dulciſſima, forſan
Immemores noſtri, gaudia percipitis;
Hîc mihi neſcio quæ trepido ſubmittitur imis
Viſceribus triſtis fœdaque pernicies.
Nam vapor effuſus ferventibus undique venis
Incipit indignis urere membra modis.
Jamque vari paſſim exiſtunt, papulæque rubentes,
Inficit & medias puſtula rupta manus;
Prurituſque vagi, & ſcabræ rubiginis optat
Aſſiduo impatiens ſtringier ungue cutis.
Præſertim dulces ubi ſuadent carpere ſomnos
Aurea jam curſu ſidera præcipiti,
Sanguis inardeſcens ſtimulis pertentat acutis:
Nec requies molli mî datur ulla toro.
Vixque renaſcentis Phœbi ſub lumina prima
Excipit irriguo ſparſa ſopore quies.

Unde

Unde autem infelix vitium inceſſiſſe repente,
Et miſeros artus corripuiſſe putem?
Non ego cùm flammas Procyon, radioſque malignos
Spargeret, aut miti luce ſub Erigones,
Pocula ſiccavi generoſi ardentia Bacchi
Largiùs, appoſitæ nec nocuere dapes.
Dira neque immodico bilis ſuccenſa labore,
Nec cura aut ſtudio eſt mens agitata gravi.
Sed molles alucre epulæ, cyathiſque minutis
Infuſa eſt gelido plurima lympha mero:
Et matutini captato frigore roris,
Mox vacui longos ſedimus uſque dies.
Nec dubitavi etiam merſare ſalubribus undis
Interdum, ac tepido ſpargere membra lacu.
Quid, liquidum, medioque agitatum Aquilonibus æſtu
Quòd cælum in tectis ducimus aëriis!
Ipſe tamen quæ cauſa malum hoc induxerit, altè
Veſtiga, & celerem, dum licet, affer opem.
Affer opem, & propera labem compeſcere, ſi te
Ulla movent dulcis jura ſodalitii.
Seu ſit abundanti ſalientem ſanguine venam
Tundere opus, ſuccoſque elicuiſſe putres;
Seu jecore ardenti ingeſto medicamine flammam
Opprimere, atque alvum ducere conſilium eſt;
Huc ades, Autumni labentis dum ſinit hora
Lenis adhuc, dum ſic ſera moratur hiems.
Quam cupimus debere tibi, molire ſalutem,
Conceptumque ægro pectore pelle metum.
Eveniet: tibi perpetuò ſic vota ſecundent,
Et faveant cœptis numina læta tuis:
Principis & magni viridi dent robore vitam
Proferre ad Pilii tempora longa ſenis.

A D

AD FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,

De reditu in Germaniam cogitantem anno CIↃ IↃC LIV.

CUi fausta læto sidera lumine
Risere, molli quem placidæ sinu
Fovere nascentem Camœnæ, &
Ambrosiis aluere succis:
Cui ductus altè sanguis, & inclytæ
Longo sequentes ordine imagines,
Chartæque signantes parentum
Facta, domûs monumenta magnæ,
Monstrant avito nobile iter gradu
Virtutis, arces quà datur igneas
Inire, doctrinæque suadent
Aërium superare culmen:
Laboriosâ nil opus aleâ
Mutare dulces exilio lares,
Et quærere incertum remotis
Regna procul peregrina terris.
Sed te beati vividus ingenI
Adegit ardor limina linquere
Paterna, præclaros ut exul
Egregius fugeres penates
Prima in juventa. Nec sine numine,
Fernande, Divûm, principe in urbium
Resistis, ingentemque lustras
Latè oculis animoque Romam.

Jacere moles nubibus aſpicis
Olim propinquas, & decora imperI
Miratus, immani ruina, &
Marte doles cecidiſſe veſtro.
Mox de ſuperbo pulvere nomina
Majora cernis, regnaque ſurgere
Æterna, quæ victrix per orbem
Relligio, pietaſque ſummis
Æquavit aſtris. Impiger ultimo
De fonte, rivos hîc ſapientiæ
Hauris, & ad plenum benignâ
Longa ſitis ſatiatur undâ.
Purum vetuſti temporis aureas
Hic pectus artes combibit, & ſacra
De fronde jam nectis coronam
Crinibus, Auſonioque vates
Incedis inter carmine nobilis,
Cui plaudit amnis regius aſſonans,
Colleſque ſepteni reſultant,
Quo Latiæ recreantur aures.
Natale fratres imperiis ſolum
Belliſque fœtum pectore Martio
Colant tuentes, & ſub Arcto
Auſpiciis volitent ſecundis.
Ad pulcra pacis munia te vocat,
Poſcitque cælum mitius: huc tua
Te ſiſtit, & celſos honores
Inſequitur generoſa virtus.
Ut orba dulci conjuge, & unico
Fœcunda nato, mœſta tenet parens
Amplexa cedentem, nec udo
Fixa ſinit properare vultu:

Sic

Sic Roma cari dum capitis fugam
Rumore trifti nunc timet anxia,
Supplex moratur, fic amici
Te precibus retinent Quirites.

AD AUGUSTINUM FAVORITUM.

QUi pectus ardor verfat, & intimas
Urit medullas, purus, ab ignibus
Demiffus æternis, & ufque
Ætheriâ recreatus aurâ:
Vernante qui te fanguine vividum
Tellurem inertem linquere, & arduas,
Augufte, fublimem volucri
Ingenio fuperare nubes
Cogit, relictas mox humilem fuper-
Volare terras, litora duplicis
Diverfa latè quâ refusâ
Oceani feriuntur undâ:
Interminatas quò fapientiæ
Quæras avaro divitias finu,
Opefque doctrinæ beato
Egregias animo reportes,
Non ille fracto lenior impetu
Refidet ufquam: non alio minùs
Sub fole fervefcet: nec iftam
Lympha fitim gelidumve flumen
Reftinguet ullum, tu nifi jam vagus
Ales refiftas, Græcia nobiles

Magnumque ſpirantes ruinas
Servat ubi, propriumque buſtum.
Fluentis auri pulvere ſub ſacro
Metalla, gazas impiger obrutas,
Gemmaſque defoſſas, Eois
Invenies pretioſiores.
Seu plana luſtres, ſeu juga montium
Ferare circum, ſeu loca legeris
Pulſata Neptuno, ſecundùm
Seu placidos ſpatieris amnes;
Arcana docti pectoris audies
Miro eloquentes digna ſilentio
Umbras, & immortale duces
Aure avidus ſitiente nectar.
Sub dulci Hymetti culmine, vitreas
Iliſſi ad undas ipſa canit ſedens
Regina, divinoſque flores
Cecropio Sophia ore fundit:
Quos tu ſequaci corripiens manu,
Noviſque pennis altiùs evolans,
Inſignem, & æternam, relictâ
Rurſus humo, referes coronam.

IN
PHILOMATHIS
MUSAS JUVENILES.

QUid iſte fert libellus? aut quid ſuſpicer
Veniſſe in auras luminis fetum ingenI
Sublimis, altam nec fateri originem?
Vultuque ficti ſub parentis, per manus,

Perque ora circùm jam volare nobilem?
Sirenas anne condidisse carmina
Divina, mundi temperantes astricos
Choros, & imis, munere insueto Deûm,
Audita terris? anne Pindi in vertice
JUVENTÆ honore Phœbus æterno nitens,
Inter Camœnas ore meditatus sacro
Hæc ipsa fudit? sive in Elysia pii
Convalle, gentis aureæ priscum genus,
Dedêre vates dicta præclara, aurea, &
Desueta primùm, jamque turpi inertia
Deleta, nostro reddidere tempori?
Mirare, Lector, quicquid est, ac suspice;
Mentisque magnæ dum legis vestigia,
Latens adora numen (haud vana auguro,
Humana si secundus aspicit Deus)
Aperto adoraturus olim in lumine.

AD
HIERONYMUM ALEANDRUM.
De morte Aldinæ catellæ festivissimæ.

ERgo illa dulcis, illa multùm amabilis,
Illa albula, illa delicata, illa innocens
Catella vixit? & tulere numina,
Tua Aleander interire gaudia?
Nec ulla castis invocata versibus
Lucina præsens (heu nefas!) laboribus
Periclitantis affuit puerperæ?
Nec ipsa, dudum cujus ignem acceperat

Sub-

Subblandientis acta vi Cupidinis,
Injuriosa fata Cypris reppulit ?
Sed nos querelis quid fatigamus Deos ?
Summum Deorum facta crimen conqueri.
Olim (& quis hoc non credat ?) alma cœlitum
Venus voluptas, alma pulcritudinis
Dea, ut puellis usquequaque blandula
Catella suevit assidere bellulis,
Habere & ipsa concupivit candidam,
Quicum jocosa lusitet, caniculam.
Nulla at peractis procreata sæculis
Amore digna cælitum canicula est.
Modo ista amori destinata Cypridis
ALDINA venit bella in auras luminis.
Visam sibi hanc repente Diva surripit,
Qua nulla posthac pulcrior videbitur.
Ergo, Aleander, jam dolere desine.
Ne tu occidisse crede quam desideras,
Fallacis umbram dum vides imaginis.
Sed gaude, & ultrò gratus offer muneri
Divæ, lepores quæ tibi dedit suos:
Quæ nunc magis magisque amica permanet
Tibi, venustatemque, & omnem cælitum
Pro munere isto comparavit gratiam.

AD EUMDEM,

De lacrymis Deorum edisserentem.

FLerent dolentes fata si quandó aspera,
Guttis per ora lucidis manantibus
Serena Divûm lacrymasse lumina
Prisci Poëtæ tradidere temporis.

Verùm nefanda ex quo perosi crimina,
Imbuta queis iniqua ferri sæcula,
Contaminato subtrahunt se aspectui,
Videre nulli fas fuit mortalium
Mirabiles quæ cælitum sint lacrymæ:
Nunc tu, Aleander, perspicaci acumine
Obducta visum tendis ultra nubila,
Cælumque lustras penitus: en, quòd videris
Non usitato more flere numina,
Non usitatâ edisseris facundiâ.
Euge ô beate! Tu tenebras discutis,
Lumenque portas, quo nitentes lumine
Verè Deorum lucidæ sunt lacrymæ.

IN BIBLIOTHECAM FRANCISCI BARBERINI CARD.

PRæceps furentis orbe dum ruit toto
Procella Martis, jamque terror incessit,
Calidaque cædes undique imbuit campos;
Ab imminente vastitate quo servet
Trepidas Camœnas, literasque palantes,
Sacri Senatus columen, & decus magnum
FRANCISCUS, arcem providâ pius curâ
Munivit, ornavitque, vimque congessit
Studio, labore, dexteraque regali
Huc aureorum maximam libellorum.
Vos hinc procul facessite in malas oras

Blattæ nocentes, quò mali vocant libri.
Satis superque munera inter & curas
Regni, diurnâ solus, atque nocturnâ
FRANCISCUS hasce conteret manu chartas.

AD
JOANNEM BARCLAIUM,
Flores studiosè educantem.

QUæ tibi culta novos latè parit area flores,
Quæque nitet vario picta colore seges,
Quàm cito, Barclai, desecerit! improbus Auster
Dejicit, aut densâ decutit imber aquâ:
Solibus aut æstus veniens ardentibus urit,
Aut legit, & rapido demetit ungue manus.
Haud ita quos lepidis cultu meliore libellis
Divini flores inseris ingenii.
Nam Charites Musæque fovent, sparsique beato
Nectare, perpetui veris honore vigent.
Nec deerunt unquam inscripti tua nomina flores,
Longa licet studio perpete sæcla legant.

CÆSARIS COMMENTARIA CORROSA A MURIBUS.

QUòd mille libros inter, hunc immaniùs
Laniasse mures aspicis,
Quo bella Cæsar inclyta, & victorias
Hac qua peregit fortiter
Dextra, exaravit doctè, id imprudentiâ,
Casuve factum ne puta.

Et circumpositæ effundunt sese undique gentes,
Ut sacris humiles oscula dent pedibus.
Urbs dolet interea ingeminans deserta querelas,
Suspiratque sui mœsta Patris reditum.
Parce tamen, pia Roma, queri. ne gaudia Matri
Antiquæ exigui temporis invideas.

AD
P. SFORTIAM
PALLAVICINUM S.J.

De historia Concilii Tridentini ab eo scripta.

CLara ducum soboles, bellatorumque propago,
Qui veteres forti nomine reddis avos;
Tu licet abnueris Martem, & meliora secutus
Palladiis jam cælum artibus attigeris;
Arma tamen fato generis te, duraque bella,
Atque triumphato laurus ab hoste manent.
Indomiti vel nunc infracta superbia monstri,
Totque dabat populis qui modo damna furor;
Quem novus Alcides, & ferro aggressus & igni,
Divini extinxti viribus ingenii,
Quam peperit palmam! quæ venit adorea! quantus
Inde tulit plausus nomen ad astra tuum!
Ille quidem edomuit postquam portenta, domari
Postremam victor comperit invidiam.
Tu major, simul indomitum certamine primo
Et superas hostem, Sfortia, & invidiam.

IN
ORATIONEM FUNEBREM JO. JACOBI BUCCARDI,

habitam Romæ in morte Nicolai Claudii Fabricii Perescii.

ÆTernæ in Urbis luce, conſeſſu Patrum
Favente, Romano ore cultuque exequi
Potuiſſe laudes plurimas & maximas
Extincti acerbo funere, heu, Peregcii,
Buccarde, res eſt magna, factuque ardua:
Sed, qua executus ipſe, præclaram, auream
Orationem efferre qui poſſit ſatis,
Rem magnam & is præſtiterit, ac perarduam.

IN
PANGLOSSIAM,

de laudibus ejuſdem ab eodem Buccardo collectam.

QUòd nomen laudeſque tui celebrare PereſcI
Inſtiterunt variæ linguis longo ordine gentes,
Nobilitas, virtuſque viri, & benefacta repoſcunt
Æterna, Oceanum ad geminum diſperſa per orbem.
At pariter bene quòd celebrant, laudantque diſertè,
Laus, Buccarde, tua eſt: tua enim facundia primùm
Emicuit; vitamque, & grandia facta ſecutus
Defleſti, egregii caſum miſeratus amici.

Quæ circùm accipiens longè exaudita, resultans
Assonat, ingeniumque tuum sibi vendicat Orbis.

AD
FELICEM ZACHIAM,
NATALIS RONDININI
defuncti matrem.

VIdit ut ereptum properato funere natum,
  Flentibus immoto pectore mater ait;
Mortalis genui mortalem, animoque supremum,
  Cum peperi, occurrit tempus & atra dies.
Vana tamen ratio, & rerum te fallit imago,
  Pace tuâ liceat dicere, docta parens.
Perlege NATALEM celebrantûm carmina, in ævum
  Carmina divinis edita ab ingeniis:
Teque immortalem nati de nomine, & illum
  Laudibus æternùm vivere nosce suis.

SOLARIUM ABSQUE GNOMONE
BERNARDINI SPADÆ CARD.

HOrarum interpres quòd nullâ tangitur umbrâ,
  Tempora sed toto linea sole notat,
Multa animo volvis, dum causam quæris, & esse,
  Quidquid id est, miræ colligis artis opus.
Falleris: hîc puro splendent ubi cuncta nitore,
  Et Domini fulget lumine clara domus,
Haud locus est umbræ: non hîc famulantibus horis
  Dum properat, raptim tempora lapsa docet;

Uſque ſed eximiè dilecti Phœbus ab alto
  Nobile in obſequium Principis ipſe venit.

AD
FERDINANDUM FURSTENBERGIUM.

De Thynni capite dono miſſo.

MIſiſti mihi, Ferdinande, munus
Magnum, Juppiter! atque ſumtuoſum:
Sed magnum quod amiculo immerenti
Næ malum dedit, ac repentè vivum, &
Videntem, propè ad incitas redegit.
Nam dum relligio mihi, quod abs te
Tuiſque è manibus venit, minuta
Ferro in fruſta ſecare, nec puto fas
Tam cari capitis perire formam,
Et ſimul meditor frui beato
Lætus munere, & unctiore cœna;
Ære mì fuerunt paranda grandi
Arma, vaſaque grandiora, molem
Tantam quæ caperent, focoque & igni
Admotam coquerent, tripus, ahenum,
Lanceſque, & patinæ, paropſideſque.
Tum quæ ſilva lari advoluta! quantus
Incendit modicos rogus penates!
Quanta, heu, diluvies profuſi olivi
Ferclum immane ſuper! lucerna tantum
Noſtra vix biberit decem per annos.
Proin tu, cùm tibi monſtra belluoſus

Mit-

Mittet Oceanus, vagique fluctus
Hæc ad litora verterint tremendum
Balenæ ſpatium, memento turpe
Deſtinare aliò caput, docendus
Fortunam, & loculos breves amici
Metiri pede veriore. non hæc
Decent munera pauperem culinam.

AD EUMDEM,

Die ejus natali.

OCtobres ſalvete Idus, lux ſacra: Maronem
Quæ fudiſti auras prima ſub ætherias.
Tuque adeo mihi lux ſalve, quæ proxima ſurgis:
Lux mihi natali ſanctior uſque meo.
Unde ſibi reduces apponit & ordinat annos,
Et ſignat niveis tempora læta notis,
Æmula divino condit qui carmina Vati
Fernandus, Muſâ proximus, ut geneſi.

VILLA OSTIENSIS SACCHETTÆ FAMILIÆ.

URbis in antiquæ, nitidi non indiga cultus,
Villa ſolo, ad primum continuata mare,
Hinc Romam, adverſæ cineres Carthaginis illinc
Proſpecto, & Tyrii diruta regna ducis.
Nec facies animos aufert mihi proxima tantum,
Litore ab oppoſito gloria quanta venit.
Faſtidit ſi Roma, procul miratur, & optat
Invida delicias Punica terra meas.

SO-

SOMNIUM,

Ruri ſub conopeo arundinibus ſuſpenſo.

Eſſe quid hoc dicam, tanta inter gaudia detur
Ducere cùm ſolidos hîc ſine nube dies,
Quòd, ſimul incipio molli requieſcere lecto,
Terrificant animum ſomnia nigra meum?
Nam ſubito triſti percellor imagine, & ingens
Inceſſit miſeris terror ab hiſtoriis.
Vel mihi præteritâ cùm nocte miſerrimus ultro
CANNARUM occurrit caſus, ut obrigui!
Ergo perpetuo vigilantem vivere tanti eſt,
Et fugere horribilis dira pericla tori.

VILLA FARNESIA IN JANICULO.

Villa ſolo & cælo felix, & clara vetuſto
Nomine, nil ſumum, nil moror Urbis opes.
His Pater optavit regnum ſibi Janus in oris;
Et poſuit noſtro mœnia prima jugo:
Quæque olim eduxit regalia tecta ſub auras,
Credibile eſt ſpatio clauſa fuiſſe meo.
Nunc titulo melioris heri, cultuque recenti
Nobilis, egregio munere læta fruor.

AD

AD

JACOBUM WALLIUM

E SOCIETATE JESU,

Cum Michaëlem Angelum Bonarrotum, sculptorem & pictorem summum, Aretinum appellasset, cum debuisset dicere Florentinum.

VAtum maxime, quot fuere, Walli,
Quot sunt, quotque aliis erunt in annis;
Quid Florentia pulcra nobilisque
Urbs de te meruit misella tantum,
Ipsi ut Praxitelem suum, atque Apellem
Unus tu eriperes iniquè, & istud
Inter cetera lumen inviderés?
Si nescis, graviter tulere cives.
Quod ni præproperè parumque cautè
Dictum continuo palam recantas,
Edico tibi, non inultum abibit.
Nam multabere patriâ vicissim:
Nec te illi Grudium ferent poëtam,
Brugæ nomine nec tuo ferentur:
Sed jactaberis usque Mantuanus
Vates, & Venusinus usque, & Umber.
Res est non minimum timenda Walli.

FER-

FERDINANDO FURSTENBERGIO.

NObilibus longæ deprenſo in collibus Albæ
Crura ſacer mihi cum lentè percurreret ignis,
Et miſeros artus ſtimulis arthritis acutis
Ureret, ac toto tentarer corpore, demum
Decubui feſſus monitu imperioque medentûm.
Accipe nunc, Fernande, tori quæ commoda noſtri,
Deliciæque, quibus ceſſantem frangere morbum
Sperabam, victorque feros ſuperare dolores,
Moxque frui lætus jucundi gaudia ruris.
Principio apparet lecti modus haud ita magnus:
Tres in fronte pedes, paulò plus tentus in agrum,
Dimidiamque pavimento vix altior ulnam;
Unde ſolum digitis pulſare micantibus imum,
Perque leves auras jactatis ludere talis,
Mite laboranti ſolamen. Culcita duris
Durior impoſita aſſeribus, non illa minutis
Aut plumis infarta, aut vellere pinguis Ibero.
Cyniphiis tondent ſed quale in vallibus hirci,
Horrenteſve apri, Numidæve in montibus urſi,
Tomento oppletur Cilicum de ſtamine ſaccus.
Involvit ſuper hunc animoſis ſoſpes ab Euris,
Et decimo fluctu, fœdiſque agitata procellis
Carbaſus, aſſutis obtendens vulnera pannis.
Nauticus horreſcit ſupremo tegmine cento,
Blattarum ac tinearum epulis ſubductus, & unde
Diripuere dapes magno certamine mures.
Cætera (quod multo mireris non ſine riſu)

Regifico ſurgunt luxu, textuque renident
Attalico, & Babylonis acu, Phrygioque labore.
Quattuor ingentes Ephyræo ex ære columnæ,
Aurati fulgent quarum alto culmine coni,
Vela ferunt pretioſa, & nobile conopeum.
Sed neque ferventi citiùs de ſanguine febris,
Nec dolor abſcedit membris, nec pectore curæ,
Textilibus ſi in picturis aurum inter & oſtrum
Jacteris, quàm ſi plebeia in veſte cubaris.
Quod te per nomen jucundum, & fœdera dulcis
Teſtor amicitiæ, per ſanctæ pignora dextræ,
Per mores, geniumque tuum, miſereſce jacentis.
Dumque datur placidos in lucem carpere ſomnos,
Et tibi lauricomo veniunt inſomnia Pindo,
Inſpirantque quieſcenti nova carmina Muſæ,
Dulce aliquid mihi Caſtalio tranſmitte liquore
Perfuſum. Forſan vatum Deus, artis & idem
Inventor medicæ, ſic me ſervarit Apollo.

SOTERIA
PRO
ALEXANDRO VII. P. M.

Virgo Parens (nam Te miserantem incommoda gentis
Humanæ, gemitusque pios, nunc vota, precesque
Sollicitas, manifesta fides audisse, Tuoque
Auspicio Genitorem unà, Natumque, benigno
Numine adoratam placidè indulsisse salutem.)
Dum Tibi lætitiâ insolitâ, plausuque frementes
Servati circùm populi gratantur, & Urbes,
Atque immortali solvunt pro munere vota
Omnibus in templis humiles, atque omnibus aris:
Me proprio, grandique obstrictum nomine, Virgo,
Secretum, timidè, ac demisso lumine, pauca
Murmure quæ tacito possum, tenuique susurro,
Haud præter solitum facilis, sine reddere, & ultro
Gaudia nostra simul, simul & tua dona fateri.
Nam modò tranquillæ medio de fonte quietis
Quæ subitò curæ exortæ, gelidique timores
Involvêre atro securas turbine mentes!
Quum procul Hesperia cæli de parte nigrantem
Exiguo primùm tractu concrescere nubem,
Mox latè medium sese proferre sub axem
Vidimus, & mundi vultum violare serenum.
Illius objectu, tristi pater obsitus umbrâ
Phœbus, & obtuso radiorum expalluit auro:
Afflatuque gravi propiùs, tactuque nocenti
Substitit, indigno fessus languore, diuque

Delituit, siluitque diu, trepidique micanti
Mortales meruere nigras sine lumine luces.
Pallida quæ rerum interea, miserandaque visu,
Attonitæque Urbis facies, atque Orbis imago!
Quæ lacrimæ effusæ dirum tremuere periclum!
Jam fugere unanimes tanto in terrore paratæ
Aëraque obscurum, viduasque relinquere terras
Justitia, & Pietas, & Pax, sanctæque Camœnæ:
Præsidio si fortè (nefas) patrioque carerent
Numine ALEXANDRI; namque is certissimus unus
Solque, Paterque, fovet radiis felicibus orbem.
Extemplo sedenim Eöum discedere cælum,
Protinus & clarâ tempestate omnia circùm
Effulsisse, novoque aperiri lumine sidus
Cernimus, ac timido incerti veneramur honore.
Illius exortu primo rapidissima longè
Nubila diffugere, atque atram concedere noctem:
Continuoque caput nitidum sol aureus altè
Attollens, cælumque levat, terrasque serenat.
Quippe fuit, Virgo, Tua lux, & Virginis astrum
Illud erat. Tua nunc pietas miserata labores
Indignos, gentesque humiles, gemitusque precantum,
Optatam niveamque diem, lumenque reducit
Purpureum, & sævo miseris horrore solutis,
Sospite ALEXANDRO reddit sua gaudia terris.
Sed neque tu lacrimas, nec dedignata vocatus
Diva meos, & ducta imo suspiria corde.
Victor ego, ante aram voti reus ad Tua supplex
Numina, quæ donas propria hæc ut munera faxis
Perpetuâ pietate, novâ prece pronus adoro.

AD ALEXANDRUM VII. P.M.

MUnere quòd magno cumulas nil tale merentem,
Quas habeo grates dicere, Musa negat.
Nam neque Majestas recipit tua, maxime Princeps,
Exiguum parvi carminis officium;
Nec noster tentare audet tua nomina, culpâ
Deterere ingenii, nec tua dona pudor.
Illa altè fundata animus sub pectore adorat
Semper, & assiduè mens operata colit:
Quæque intus resonant laudes, & vota, loquuntur
Lumina, & in mediâ fronte notatâ leges.

AD EUMDEM.

INsolitis urget nivibus dum Juppiter Urbem,
Et Scythico mordens horrida bruma gelu;
Exul ab aspectu infelix, Pater alme, beato,
Atque sacris adytis cogor abesse diu:
Pelliculam, gelidosque annis fugientibus artus
Lectulus, aut tepido dum fovet igne focus.
Cæcus Anaxagoras sit ne, stolidusve videbo,
Anne furens, nigram quum putat esse nivem;
Certè nigra cadit mihi nix hoc tempore, & atros
Improba de niveis reddidit illa dies.

AD URBEM ROMAM, CLEMENTE IX. PONT. MAX.

Renuntiato.

QUæ conjuratas acies evertere ferro
Et facibus patriam, civesque extrema minantes
Roma tibi Tyrrhena pio certamine tellus
Ulta nefas immane suis delevit in agris:
(Qualia Phlegræos straverunt funera campos)
Hæc eadem augusto augurio volventibus annis
Præclarum generosa alto de sanguine IULUM
Extulit, insolitâ cui cælum & sidera luce
Nascenti fulsere, novo quum gaudia motu
Terræque, & maria, atque urbes, ac dædala rerum
Sensit, & arcano plausit natura favore.
Et nunc ille datum egregiis virtutibus olim
Imperium, fato meritum comitante sequaci
Accepit, supraque tuas sedet arduus arces
Aurato in solio, videt unde ab litore utroque
Omnia sub pedibus, vertique, regique beatis:
Ingenti unde animo immensum dum amplectitur orbem,
& sacris manibus rerum dum flectit habenas,
Insuetum molitur iter, quà rara priorum
Fixa notat claris quondam vestigia signis,
Quà verum invitat non falso gloria vultu.
Grandibus ille potens factis, operumque labore
Magnorum, famam & decus immortale cubili
Solis ab Hesperio Eöas meditatur ad undas
Tendere, & Oceani extremos evadere fines.
Tum si qua est, quæ restat adhuc summota, latetque,

Et penitus vasti refugit pars ultima mundi
Accipiet, laudesque ferens celebrabit in ævum.
Tuque adeò in partem æterno comes addita honori,
Dum veteres memor ad fastos annosque redibis,
Atque virûm monimenta, & nomina magna revolves,
Lumine nunc vero sidus fulgere videbis
JULIUM, ut astra inter Phœbus micat ipse minora:
Tale instar nullum invenies, nec talibus unquam
Auspiciis latè imperium, nomenque tulisti,
Qualibus antiquos longè superare triumphos
Apparat, & ferre in cælum tua nomina CLEMENS.

AD

JOANNEM RHO

SOC. JESU,

Eloquentissimum divini verbi pro concione interpretem.

ANtiqua longis obruta sæculis
Jam nunc resurgit fabula, nobile
Præstantis inventum magistri,
Itala quem Samiis arenis
Tellus relictis vidit Achaico
Ore edocentem. Scilicet aureas
Dulcesque demirata Roma
Eloquii rapientis undas.
Quin spiret almo reddita lumini
Mens viva TullI pectore de tuo,
Et verba devolvat recenti
Rhoë sono, dubitare nescit.

Sed illa blando protinus avia
Errore, cæcas ducitur in plagas,
Nec sentit, imprudens, revinci,
Mille simul rediisse vitas.
Nam quid vetustæ tu sapientiæ,
Quem nunc ab omni tempore non refers
Virtutis, & doctrinæ, & alti
Laudibus ingenii per ora
Latè volantem? dum relegis manu
Signata quondam Numinis, & pio
Perfundis interpres nitore,
Romulidis retegens Olympum.
Sublimis unde & mentis originem
Deducis ipsam, cordis & igneum,
Regnantis & linguæ vigorem,
Nec niveos aliunde mores,
Commissa læto planta velut solo
Novella, rivus quà trepidat (mora
Haud longa) per cælum beatos
Explicuit generosa ramos:
Et ista sacro non secus in lare
Firmata, sacræ Matris ab ubere
Educta, desumit benignè
A teneris alimenta virtus:
Nec usque, flammæ clarior in dies
Ritu, quiescet vivida surgere,
Tellure dum victrix relictâ
Ad superos revolarit ignes.

AD

FERDINANDUM

Episcopum, & Principem Paderbornensem.

DE MORTE ALEXANDRI VII. P. M.

QUalem, si Phœbus nunquam rediturus Eöo
  Lumine, in Oceani tinxerit amne facem,
Terrorem attonito, tenebrasque relinquit in orbe,
  Et flere extinctum tempus in omne diem;
Consimili terris facie, luctuque relicto,
  Lumen ALEXANDER condidit ecce suum.
Ne mirare tamen quòd non sanabile vulnus
  Ipse ego non miseror voce, manuque meum:
Nam fugit, infelix, minui, miserisque levari
  Vocibus, & lacrimis abnuit usque dolor.
Nec summum potis est quisquam proferre dolorem.
  Promere qui potuit non satis, ille dolet.

AD AMICUM HERBICASIONIUM.

QUod satis est betæ RECIPE; atque huic adde pusillum
Serpylli, & mentæ, spicam bene olentis & allI,
Et semen marathri: accedat quem Parma coëgit

Caseus ovorum croceis, butyrumque vitellis,
Et piper, & dulci veniens ab arundine pulvis.
Quæ parco sale cuncta simul continge, simulque
Contunde, & varios agitans confunde sapores.
Præterea RECIPE incretum sine furfure pollem
Et laticem, subigensque solum Cereale rotundâ,
Et super expande intritum; circùmque, supraque
Acta Ceres tegat, & ferclum regale coronet.
Mox lento prunæ coquat igne artopta. salubrem,
Prædulcemque cibum, quantum & quandoque libebit
Sume, dapem memor egregiam monstrantis amici.

Errata typographica.

Cum accentu gravi lege adverbia subitò *pag.* 3. *l.* 18. *pag.* 4. *l.* 24. & *pag.* 29. *l.* 7. Quàm *p.* 3. *l.* 23. circùm *p.* 5. *l.* 30. repentè *p.* 11. *l.* 15. *p.* 13. *l.* 1. & *p.* 19. *l.* 15. modò *p.* 19. *l.* 13. penitùs *p.* 20. *l.* 8. & *p.* 33. *l.* 1. quò *p.* 20. *l.* 20. citò *p.* 21. *l.* 20. perpetuò *p.* 29. *l.* 11. continuò *p.* 30. *l.* 16. minimùm *p.* 30. *l.* 23. *Cum circumflexo leg.* Parte aliâ, *p.* 4. *l.* 20. & *p.* 11. *l.* 7. vidêre *p.* 4. *l.* 26. quâ *p.* 21. *l.* 25. & *p.* 25. *l.* 11. *Insere comma post* olim sua, *p.* 10. *l.* 15. *post* Roma tibi, *p.* 36. *l.* 6. *post* immane, *ibid. l.* 7. *post* immortale, *ib. l.* 26. *post* Hesperio, *ibid. l.* 27. *post* fastos, *p.* 37. *l.* 4. *post* undas, *ibid. l.* 24. *post* reviuci *dele comma p.* 38. *l.* 3. *post* signis: *pone colon pag.* 36. *l.* 23. *ibid. l.* 24. *leg.* Quà vetus.

POE-

POEMATA
AUGUSTINI
FAVORITI,
SACRO COLLEGIO
CARDINALIUM
A SECRETIS.

ÆGON,

Sive de obitu

SIDRONII HOSSCHII E Soc. Jesu.

Menalcas Fabium Chisium Cardinalem; Lycidas Poëtam refert.

LYCID. Qui te sollicitat luctus, quæ cura, Menalcâ,
O & pastorum decus, & solatia ruris?
Non animus tibi, non vultus, velut antè, serenus,
Quo blandos audire soles ac reddere versus.
Atqui nunc lætos cum tempore sumere vultus,
Perque vices aliquid, curas quod fallat agrestes,
Ludere conveniat. Jam formosissimus annus,
Jam grati soles, motisque à frondibus aura
Lenior: herba torum, silvæ dant frigus & umbras.
Et peream, si non invitant omnia cantum.
Quin huic nos clivo pariter succedimus, unde
Cernere prærupti fas est de vertice montis
Muscosum per iter rapidas descendere lymphas,
Dum subter ludunt saturæ per prata capellæ.
MEN. Ah! Lycida, Lycida, scires modò, quàm mihi laxum
Pectore vulnus hiet, mœstum ridentibus agris
Haud, reor, objiceres vultum mihi: mœstus & ipse
In gemitus planctusque oculis rorantibus ires,

Hic cæli nitor ipse, anni hæc vernantis imago,
Hæc antra, hi fontes, ipsa hæc juga frondea tantùm
Me capiunt, quantùm densis nox atra tenebris,
Aut, cùm improvisâ cælum ruit omne procellâ,
Percussæ nimbis segetes, & grandine vites.
Usque adeò premit, ac mentem dolor improbus haurit.
LYCID. Quidquid id est, ne conde sinu: medicina dolori est
Illius indicium. Quæ non fluit unda, putrescit,
Et ruit objecto violentior aggere torrens,
Et compressa parit majorem flamma ruinam,
Inclusique Euri tellurem atque oppida quassant.
Sic quoties celat causas, altâque repostus
Hæret mente dolor, damno est sibi: pectore clausæ
Marcescunt lacrimæ, spirantque in viscera tabem.
Occidit hoc nuper morbo Lycus, occidit Alcon.
At si quid fortuna tibi crudele minatur,
Antè luem pecori, aut stabulis incendia mittat,
Aut capiti nostro quæ sint mala cumque reservet.
Te sine magna Pales squalentia linqueret arva,
Lugerent armenta, armentorumque magistri,
Fistula nec cuiquam curæ foret. Hæc mea certè,
Ludibrium ventis piceâ penderet ab altâ:
Nec pulsæ valles, vocisque referret imago,
Quod mihi cantandi cupido dictare solebat
Carmen Apollineâ demissus origine pastor.
Quin ego digressus silvis, lucemque perosus,
Ætatem in duro traherem miser Apennino.
MEN. Si tibi tantus amor luctus cognoscere nostros,
Teque adeò tangit dolor hic meus, accipe. Venit
Verus ab Arcadiâ nuper mihi nuntius, eheu!
Ægonem occubuisse meum: meus occidit Ægon,

Ægon, quo paſtor totâ præſtantior alter
Non fuit Arcadiâ dulci perfunderé cantu
Mœnala, ſeu patrii ſaltus mulcere Lycæi.
Cui me præclaris captum virtutibus olim,
Cùm daret hoſpitium nobis illa aurea tellus,
Fœdus amicitiæ nexu devinxerat arcto:
Quicum ſæpè morari, ac ludere ſæpè ſolebam,
Quamquam vicinis fremerent regionibus arma,
Noſtraque finitimæ turbarent otia gentes.
Quis caſus mihi te, vel quis Deus abſtulit, Ægon?
O nimis in miſerum crudelia fata Menalcam!
Infelix pecus ite, nihil moror, ite capellæ.
LYCID. Anne erat ille Ægon, cujus tu carmina quondam
Infandam, nimiùm infandam referentia cædem
Ipſe mihi celsâ (memini) de rupe canebas,
Unde omnes latè turres ac Roma videri?
Sic inflectebas inter ſuſpiria vocem,
Ut mihi viſa iterùm fuerit diſcedere tellus;
Atque iterùm mœſtâ involvi caligine cælum.
MEN. Ille erat: illum atro merſerunt funere Parcæ,
Aurea divino modulantem carmina plectro.
Eſſe quid hoc dicam, quòd tam breve ducimus ævum
Mortales, vivunt cervi, corvique tot annos?
Vidi ego ſucciſas iterùm reviréſcere quercus,
Exutoſque annis juveneſcere ſæpius angues.
Quin & avem fama eſt, ſæclis jam quinque peractis,
Oppetere, eque rogo, quem, quo nutritur, amomo,
Et nardi calamis, & odoro cortice myrrhæ
Extruit ipſa ſibi, vitam inſtaurare recentem.
Aſt hominem nec fata ſinunt producere vitam,
Nec ſemel extinctum remeare in luminis auras.

Nym-

Nymphæ, immortales Nymphæ, ſuccurrite nobis:
Dicite, ſi qua viret veſtris in montibus herba,
Quæ gelidos animam revocet vitalis in artus.
Dicite: tum memor hîc vobis altaria ponam,
Et tenerâ faciam meritis pro talibus agnâ.
Quid loquor? abripiunt venti mea vota protervi,
Et prece nequidquam Divos atque aſtra fatigo.
Ægon hinc abiit, nec quiſquam Ægona reducet.
Crudeles Divi, crudelia ſidera, Nymphæ
Crudeles! ſed tu cunctis crudelior Ægon,
Cedere qui vitâ potuiſti abſente Menalca,
Immemor heu noſtri! Licuiſſet lumina ſaltem
Claudere, & extremùm lacrimis perfundere noſtris,
Et dare, ſi quid id eſt, frigentibus oſcula labris.
Sed forſan, cùm tu loquerere noviſſima verba
Languidus, ac dulces raperet dolor ultimus auras,
Ipſe inter lætas ducebam pocula menſas
Neſcius, aut queruli dirimebam jurgia Codri.
Quamquam, ſi penitus mihi mens non cæca fuiſſet,
Certus ego hos olim potui prænoſcere caſus.
Sæpè etenim eſculeâ captanti frigus in umbrâ,
Dum tacitus ſedeo, dum ſpirat amicior Auſter,
Lævam neſcio quid pepulit mihi protinus aurem:
Cumque admoviſſem teretes ad labra cicutas,
Diſſona feralem reddebat fiſtula cantum:
Sæpè & ſpontè ſuâ manibus delapſa cadebat.
Quod ſupereſt, tumulum extincto ſtatuemus inanem,
Quà Tiberis ſacrum velatus arundine crinem
Pacato Latias interluit amne ruinas.
Dein viridi in trunco noſtri monumenta doloris
Inſcribam lacrimans: quæ fortè notabitur arbos,
Non illam venti eruerint, non frigore bruma

Læſerit, aut ardens inimicis ſolibus æſtas.
Fixa ſolo ſtabit, facietque nepotibus umbram,
Æternùm teſtata meos hoc carmine luctus:
SALVETE ÆGONIS CINERES, QUÆCUMQUE TENET VOS
IN TERRIS REGIO. VOBIS HIC JUSTA QUOTANNIS,
QUI VICINA TENENT PASTORES PASCUA, SOLVENT.
VIVENTEM COLUIT, NUNC RAPTUM LUGET, ET ABSENS
ABSENTI TUMULUM POSUIT TITULUMQUE MENALCAS.
LYCID. Sed tu deſine plura: vetat ſe quippe querelis
Urgeri noſtris, qui nunc, ut credere fas eſt,
Exceptos cælo vates, exceptus & illo,
Cantantes audit, pariterque auditur ab illis.
Et tua dum mulcet nos fiſtula, pronus abit ſol,
Compellitque greges in ſepta reducere paſtos.
Cras facere exequias, maneſque vocare licebit.

A D
P. SFORTIAM PALLAVICINUM S.J.

Nicander.

NUper ad Albuneæ ſilvam, quà rupe ſub altâ
Spumanti præceps Anio devolvitur amne,
Tityrus & Lycidas læti florentibus annis,
Ambo paſtores, ambo cantare periti,
Carmine certavere. Locus certaminis antrum,
Antrum umbroſum, ingens, pumex cui plurimus arcum
Effi-

Efficit: at juxtà læto ſe gramine tellus
Veſtit, & æternùm violis vernantibus halat,
Alluduntque leves avium concentibus auræ.
Hîc pueris locus: hîc, cùm ſol altiſſimus umbras
Fecerat exiguas, ſteterunt cantantibus illis
Paſtores gregis immemores, grex immemor herbæ.
Quin & Hamadryadum chorus affuit, affuit ipſe
Pan Deus, ac fremitu Satyri plauſere ſecundo.
Horum ego certamen, mihi quod narravit Amyntas,
Carmine non vano referam, niſi vanus Amyntas.
Tu modò, ſi Muſam non dedignaris agreſtem,
Sfortia, ſtirpis honos magnæ, quo ſoſpite ſacrum
Tollit adhuc ſupra gentes caput Itala virtus,
Huc ades; hîc molli mecum conſidere in herbâ
Intereà, ac lentus poteris captare beatam,
Quam Zephyris quercus ludentibus explicat, umbram,
Dum rabidùm latrat Canis æſtifer, arvaque findit
Torrida, dum tibi ſudantur quæ Bætis & Iſter
Miretur, ſerique legant monumenta nepotes.
Ergò ubi propter aquam viridanti in gramine ripæ
Procubuere, prior Lycidas: En Tityre nobis
Illa dies tandem, benè quæ decernere poſſit,
Quis noſtrûm melior cantu ſit, & arte cicutæ.
TIT. Quo me cumque vocas adſum: ſic adſit Apollo.
Non ego detrecto certamina: non ego, forſan
Ut reris, canere indoctus. Scit victus Iolas,
Scit Dorylas, ſcit Acon, ſcit Tybridis accola Daphnis.
LYC. Tu mentem huc adverte, Mycon: nec ſit grave noſtras
Audire, arbitrioque tuo componere lites.
MYC. Ludite quæ vultis, cantuque exolvite curas.
Paſtori licuit ſemper, ſemperque licebit,

Cùm

Cùm benè pavit oves, geniales dicere versus.
At si umquam licuit calamis, si versibus unquam
Ludere, nunc pastor calamis, nunc carmine ludat,
Quando suas sibi pascit oves, oviumque suarum
Vellera securus sibi tondet, & ubera mulget.
TIT. Incipe tu primùm Lycida: nos deinde sequemur.
LYC. Nulla mora est: tua jussa sequor. Sed nequa sit isti,
Vel mihi suspicio meditati carminis, omnem
Materiem præscribe, Mycon, legemque canendi.
MYC. Et dubitatis adhuc, cùm laudes, claraque facta
Nicandri montes resonent, vallesque profundæ?
Plaudite Nicandro, Nicandrum tollite ad astra,
Cui Divûm imperiis magni custodia templi,
Et gentes latè in Latias commissa potestas.
LYC. Non opis est nostræ Nicandri dicere laudes,
Sed vatum, quibus est animus divinior, & vox.
Nos humiles humili res dicere carmine sueti,
Ac miscere leves per mutua jurgia lites.
MYC. Non semper leviora decet resonare cicutâ
Pastores Latios; sed ut ipsa armenta gregesque
Pascuntur nunc valle cavâ, nunc montibus altis;
Sic decet interdum gracili nos promere cantu,
Quid faciat pingues pecudes, quid pabula læta,
Munera quæque leves vincant Amaryllidis iras;
Concipere interdum validos sub pectore motus,
Et canere heroas, & numina magna Deorum.
TIT. Audebo: obsequium Nicander fronte serenâ
Accipiet, si non carmen laudabit & artem.
LYC. Nos quoque, nos quanquam tenui conabimur ore
Grandia: conanti veniam dabit ille, sinetque
Me laudi, meritisque suis, & grandibus ausis,
Dum majora paro, facili proludere versu,

Illi noſtra quies, illi gratiſſima ruris
Otia debentur: quin ipſe hic ſpiritus illi
Debitus: ille meos calamos non paſſus inertes,
Hoſpitiumque dedit, collemque habitare Quirini.
Et quamquam minimè liceat mihi, ut antè licebat,
Sancta impreſſa notis cæleſtibus ora tueri;
Antè, Mycon, verſâ in cælum radice videbis
Tendere Chaonias quercus, terramque ſubire
Frondibus, antè nigro manabunt lacte capellæ,
Quàm ſacer è noſtro labatur pectore vultus.
Myc. Ergò agite, & celebrate virum: ſed gentis honores
Mittite Nicandri propriis adjungere factis.
Longa retrò ſeries, quos illa recenſet, avorum.
Hi pacis clari ſtudiis; hi Marte feroces
Addiderunt patriis ingentia nomina faſtis.
Fundarunt alii regali ſplendida luxu
Atria; ſollemnes alii cæleſtibus aras;
Ipſi olim decorandi atis; ingentibus illi
Muneribus fovêre Deas Heliconis, & omnes
Egregias artes. Gens auri dives & agri,
Auſoniaſque domos claris complexa Hymenæis,
Et latè quondam Tuſco dominata profundo,
Quà ſacer Alcidæ portus. Sed neſcia virtus
Creſcere majorum titulis. Erit hic vir, hic unus
Argumentum ingens, meſſiſque uberrima laudum.
Vos canite, ut ſtudiis major puerilibus infans,
Cùm vix à caræ depulſus lacte parentis
Figeret incerto dubius veſtigia greſſu,
Templa celebrarit Superûm, imbueritque tenellum
Relligione animum: ut fugiens contagia vulgi
Hauſerit auguſtos intra documenta penates,
Queis ille inſiſtens ſumma ad faſtigia rerum

Surgeret, ac fesso tandem succurreret orbi.
Inde, ubi virgineas primæ lanuginis umbræ
Conspersere genas, ut famâ impleverit Urbem,
Et gravibus curis virides addixerit annos,
Munera per populos obiens: ut sæpe potentum
Limina, & augustas jussus penetraverit aulas,
Quarum vestibulum ante ipsum manus excubat atra,
Invidia, insidiæque truces, fraudesque dolique;
Nec tamen attigerint illum fraudesve, dolive,
Aut aliæ scelerum pestes. Ut namque per altos
Ionii fluctus, & amaræ Doridos undam
Integer evadit Siculas Alpheus ad oras:
Sic magnam intactus mentem, fugiendaque certus,
Quamvis blanda forent, non immiscere petendis,
Ad patriæ sese vertit cælestis amores.
Testes, quos olim divino percitus igne
Corticibus teneris ætate tenerrimus ipse
Inscripsit versus, & quos jam firmior ætas
Ore alio indictos è venâ divite fudit
Per numeros omnes, quidvis imitante Camœnâ.
Dicite, quot vigili versaret pectore curas,
Cùm victum miseris tellus irata negaret
Gentibus, & crebræ viduarent oppida mortes,
Bellaque vicino fremerent insana tumultu,
Quà centum Eridanus fluviis, luctuque sororum
Dives init Libycis regnatum flatibus æquor.
Quid non Ionio in magno, quà nota trophæis
Insula Sicanium contra jacet alba Pachynum,
Quid non & Rheni sinuosum gessit ad amnem,
Dum pacem indignam Superis inhonestaque damnat
Fœdera, frustrà hominum testatus jura Deûmque?
Hunc si sancta priùs tribuissent numina terris,

Non toties luctu implesset Germania cælum,
Quòd trunca heu toties provolvens busta, virûmque
Cæde calens Albis glaciale resolveret æquor,
Tristiaque alberent inhumatis cladibus arva.
Non dulci patriâ extorres inopesque Britanni
Errarent terras omnes, maria omnia circùm;
Nec tam bella diu premerent, bella impia Cretam;
Quâ fatum Europæ pendet; nec inulta doleret
Civibus exhaustas urbes, cultoribus agros
Italia infelix, priscos oblita triumphos.
Quin & Sarmatiam ferro quæ vastat & igni
Barbara gens, rebusque novis elata superbit,
Cederet, ac versis dudum in contraria fatis,
Ardentis patriæ bustum, cineresque suorum
Ipsa gemens, fuso lueret commissa cruore.
Dicite, uti tandem post hæc discrimina rerum,
Postque tot exhaustos pelago terrâque labores,
Romuleas iterùm meritorum plenus ad arces
Venerit. Haud mora: vix aderat, cùm vidimus ipsi
Murice fulgentem Tyrio succedere curis
Jam senis Ægonis, rerumque assuescere habenis,
Donec ad imperii culmen fatale trahentes
Nicandrum Superi sacratâ in Sede locarunt.
Hæret adhuc animo haud obliviscenda per ævum
Illa dies, quæ prima virum mortalibus ægris
Sublimem solio ostendit, cùm pectore clausum
Spiraret Numen, vultuque immobilis alto
Divideret sacrâ cælestia munera dextrâ.
Hinc canite, ut redeant nostris felicia silvis
Sæcula, & antiqui mores: ut Copia pellat
Læta famem Latio, cælumque Astræa relinquat:
Ut, cogente Deâ, tandem furor impius arma

Ponat, & agreſtem gladii curventur in uſum;
Quæque tulere diu patrio procul ab lare durum
Exilium triſtes inhonorataeque Camœnæ,
Excutiant mœrorem animo, Phœboque canente
Sollemnes ducant choreas per amœna vireta,
Rurſus & incipiant herôum dicere laudes.
Sic ubi tempeſtas nil tale timentibus arvis
Incubuit, ſtragemque dedit, ſi nubila cedant,
Si lenes redeant Zephyri, ſolemque reducant;
Ridet ager, curvumque nemus ſe rurſus in auras
Explicat, & ſulco ſeges inclinata reſurgit.
Nec ſinite indictum, ut paſſim decora alta Latini
Nominis informes inter defoſſa ruinas
Erigat: ut priſcum templis inſtauret honorem;
Vellat ut è noſtris dumos, herbaſque nocentes
Providus, & lætas inducat montibus umbras;
Utque ſuas, Divûmque ſacras inſcripſerit ædes:
NULLI FAS CASTUM SCELERATO INSISTERE LIMEN.
Tempus erit, quo facta dehinc majora canetis,
Cùm, ſuadente illo, poſitis civilibus armis,
Ceſſabit tandem quod Gens Feronia bellum
Upiliâ cum gente gerit. Tum tota repentè
Tempeſtas belli Ionium deſcendet in æquor:
Tum populum latè victorem, ac fata ferentem
Ultima, & Ægæi rumpentem clauſtra profundi,
Quò meritas repetat pœnas, gentemque ſuperbam
Ryphæas hyemes ultra, Tanaïmque releget,
Pallidus Odryſiâ ſpectâbit ab arce Tyrannus.
Sic ubi longa fames aquilam, cædiſque cupido
Acrior ad terram ſpeculâ dimiſit ab altâ,
Tum qui ſe novus ad ſolem circumſpicit aureo
Fulgentem tergo, ſquamiſque recentibus anguis

Vicinâ condi properat sub rupe; sed illum
Improvisa super volucris venit, & premit ungue,
Nidorumque dolos, aviumque ulciscitur iras.
Tum demum exuerit vinclis sese inclyta tellus
Divini servans monumentum ac pignus amoris.
Tum caput attollet Siloïs, Tybrimque parentem
Jordanes, jaculisque colet crinitus Orontes.
Tum dulcem nobis longo post tempore tandem
Fas erit Arcadiam, lucosque revisere sacros,
Taygetique nemus nigrum, fontesque Lycæi.
Nec minùs Arctoo properat quæ litore Pallas
Romanum ad Tiberim Patribus spectanda Latinis,
Graiorum decora, & caras inviset Athenas,
Frigus & ad sacri ripam captabit Ilissi.
Tum mores hominum mitescent, tum pecus omne
Unum Pastorem, atque unum cognoscet ovile.
At tu, SANCTE PARENS, hominum celebrabere votis,
Africa quà longè pluvium porrecta sub Austrum
Ambustum Oceani mediis caput inserit undis,
Quaque Caledoniis Thule pulsata procellis
Prospicit ignotos curvo de litore fluctus.
Tale Mycon certare volentibus argumentum
Tradidit, hanc rerum seriem; quam deinde secuti
Tityrus & Lycidas, nemorum plaudente coronâ,
Plurima sub sacrâ fuderunt carmina quercu,
Quæ tacito secum meditari examine mentem
Convenit, ut meliùs referamus in ordine quicquid
Tityrus & Lycidas sacrâ cecinere sub umbrâ.

ALEXANDRO VII. PONT. OPT. MAX. RENUNTIATO.

UT ad vireta Pindi ab Urbe Romulâ
Bono profecta Fama venit alite,
Tenere sceptra CHISIUM, novem Deas
Comam ferunt ligasse fronde Delphicâ,
Eburneoque collo eburna barbitos
Ut alligata, constitisse protinus,
Ubi perennis unda prata dividit
Odore læta graminum virentium.
Ibi decenter implicasse mutuas
Manus, pede impulisse & arva libero:
Ibi increpante pectine aureas fides
Diu negata condidisse carmina.
Dies beata ter quaterque, vatibus
Canenda semper, & colenda gentibus,
Vetusta sæcla quæ reducis aurea,
Fidemque cum sorore ab axe devocas!
Vides, redux ut Africis ab areis
Latina jam revisat arva Copia,
Famemque pellat Africas ad areas?
Ut alma Pax neces & arma submovens
Gravi cruenta bella compede alliget?
Tuo, beata lux, favente numine
Loqui ecce rursus antra, rursus incipit
Tegi erudita lætiore frondium
Honore silva, largiorque Pegasi
Sonante rivus exilire ab ungulâ.

Ubi hæc dedêre dicta, nona Virginum
Chorum jubet silere, & una concinens
Lyram maritat altiore carmine.

DE EODEM.

ERgò inexpleto miseras flagello
Diræ agunt gentes? Piget heu sinistram
Tam diu sortem doluisse, & orbis
Fata ruentis.
Vidimus campo Libitinam aperto
Huc equis illuc volitare nigris,
Quæque Gradivi soluisset ardor
Ossa legentem.
Decolor tabo Sicoris, Padusque
Testis, & ripâ Thamesis cruentâ,
Magnaque adversus Thamesim resolvens
Ostia Rhenus.
Turbine hinc nostras Oriens citato
Acer in clades ruit, hinc avorum
Cimber ulcisci cupidus Latino
Sanguine manes.
Hinc levi frontem redimita culmo
It Fames circùm, sequiturque Pallor
Tristis, & scisso pavidus capillo
Luctus euntem.
Sed per hæc ardens init astra Virtus,
O datum Europæ decus, & levamen
Dulce, ALEXANDER, miserante fessas
Numine terras!
Monstra si tellus manibus negasset
Herculis, magnus latuisset heros,

Nec

Nec suo audisset resonare Tuscum
Nomine litus.
Tu bonæ fructus revehes benignus
Pacis, & plenis Cererem maniplis;
Te sacrum doctæ Tiberim revisunt
Vindice Musæ.
Flectere insuetum tibi cerno victos
Poplitem Parthos, Arabasque fracto
Supplices arcu dare thura nostris
Mascula templis.
Nam comâ latè viridante QUERCUS
Montis insedit juga Vaticani,
Totum ut humanum genus hospitali
Protegat umbrâ.
Vos ALEXANDRO gladium sequestro
Ponite, & motus animi calentes:
Jam satis cædis, cinerumque: ferro
Parcite Reges.
Cur in insontûm malè pertinaces
Urbium casus acuuntur enses,
Justiùs Thracum quibus imminentûm
Turba periret?
Qui super campis glacialis oræ,
Italûmque arvis, pelagoque fusis,
Barbaram sanguis potuisset omnem ex-
Scindere gentem.
Jam pio tandem sociate fortes
Fœdere in Creten, Solymamque dextras.
Ite victores pia vota magno
Solvere busto.
Ite; Naupacti recubans in antro
Nuper auditus graviore Triton

Præscius conchâ cecinisse fracti
Colla Tyranni.
Thraciæ vobis animæ faventes
Carbasa in Syrtes inimica vertent.
CHISIUM sidus reget omne certâ
Luce periclum.

DE EODEM.

Clades furentis quisquis Europæ graves
Abominatus, atque Christiadûm (nefas!)
Contaminatas scelere civili manus,
Multâ rogasti Numen iratum prece,
Rediret ægris alma pax mortalibus,
Et qui profanis mutuam in stragem duces
Aguntur odiis, fœdere inter se pio
Juncti in superbos arma Thracas verterent;
Quisquis reversam cernere optasti diu
Cornu beantem divite arva Copiam,
Reducesque cum sorore Pietatem ac Fidem,
Et ad antra Cyrrhæ jam diu silentio
Tristi jacentes, & recusantes lyram,
Rursum canentes fontis ad caput sacri
Audire Musas; quisquis Urbem redditam
Decori intueri, prisca quod virtus patrum
Paravit, artibusque florentem bonis;
Aras corollis, eia, consternas pius,
Summoque gratus vota persolvas Deo;
MAXIMUS habenas rerum ALEXANDER tenet.

IN EJUSDEM S. D. N. DIEM NATALEM.

Venit Alexandri natalis. Supplicet aris
 Turba frequens: flammis fumet acerra piis.
Nec citharæ sileant, citharis nec carmina desint:
 Huc, age, qui citharâ, carminibusque vales.
Vos quoque, felices animæ, pia nomina, Vates,
 Quos Latium, quos & Græcia terra tulit;
Seu vos æternùm retinent Parnassia Tempe,
 Seu choream in silvâ ducitis Elysiâ;
Quandoquidem manes imâ tellure repostos
 Arte ferunt, vivi quam coluere, capi;
Cingite fronde comam, & Troiâ Thebisque relictis,
 Natalem magni concelebrate Patris.
Et dum, Vivatio, resonamus, amabile carmen
 Integret Elysium, Pieriumque nemus.
At vos, Aönides, quarum sub numine sacro
 Læta virent doctæ jugera Castaliæ,
Flectere queis animos, & inexorabile pensum
 Parcarum citharâ carminibusque datum est,
Si puerum arcana faciles fovistis in umbra;
 Si juvenem purâ sæpè rigastis aquâ;
Illius ob carmen nostri si gloria sæcli
 Tollit se vestris ardua verticibus;
Si plausum tripodes, vocaliaque antra dedêre,
 Cùm Deus hunc magnum misit in imperium:
Dum lucem hanc colimus, cantu fidibusque favete,
 Ac pede, res agitur vestra, favete Deæ.
Fallor? an excitæ veniunt ad sacra sorores,
 Fronde coronatas expediuntque lyras?

Et

Et numeris certare parant? Certaminis hujus
  Signa dat è summo Calliopeia jugo.
Ergò diem faustis celebremus nos quoque votis:
  Annus enim nobis sæpè canendus adest,
Quo Christum accipiant ultrò regna invia nautis,
  Litoraque algenti siqua sub axe jacent;
Quo tandem à miseris rubigo turpis aristis
  Telorum duram transeat in segetem.
Tu modò dexter ades, tantisque allabere cœptis,
  Qui flectis nutu regia corda tuo.
Quæ rabies armet populos, quæ prælia poscant,
  Quæ scelerum, quæ sit Martis imago, vides.
Hinc premit Helvetiam strictis furor impius armis;
  Hinc luget patrio Sarmata pulsus agro.
Heu conjuratis etiam sociata Britannis
  Arma metum populis exitiumque ferunt!
Heu iter infaustum relegens feralis Enyo
  Itala pugnaces ducit in arva manus!
Ceu Padus Insubres cùm turbidus invehit imbres,
  Quos miseri luctus augeat agricolæ.
Hinc etiam ferrum Odrysii crudele Tyranni
  Per Venetûm clades imminet Italiæ.
Scilicet Italiam contra bella impia surgunt:
  Huc inhiant diræ crimina barbariæ.
Tu tamen ô populis tellus assueta regendis,
  Ingenio atque armis inclyta, parce metu.
Maxima ALEXANDRI virtùs tibi militat, altis
  Alpibus & gemino firmior usque mari.

AD EUMDEM,

de hesterno fulmine.

CEsserat atra fames Latio, TE, Maxime Princeps,
Vindice, & horribilis, sed sine clade, lues;
Cùm miseræ nondum placatus Jupiter Urbi,
Illam majori devovet exitio.
Pallentem immittit morbum, quo Flavius æger
Detinuit multos anxia corda dies.
At Juvenem egregium populis donare coactus,
Arripuit tandem tela trisulca manu.
Irrita sed pariter ceciderunt fulmina, & iram
Numinis ante tuos deposuere pedes.

AD
FLAVIUM CHISIUM
ALEXANDRI VII.
PONT. OPT. MAX.
FRATRIS FILIUM.

PHœbus ubi primùm revehit cum luce labores,
Redux ab orbe suaveolentis Indiæ,
Ejus ab aspectu pendet prænoscere sollers
Ligur magister atque arator Appulus,
Quid pelago campisque niger denuntiet Eurus,
Orionisque triste sidus apparet.
Nam si nubilus obducat caligine vultum,
Uterque cautus abstinet periculo;

Sin-

Sin autem extulerit nebulis rosea ora fugatis,
Hic alligare vomeri boves, at hic
Solvere velivolam properat de litore puppim,
Rates & æquor execrante conjuge.
Haud aliter te, qui priscum genus indole pulcrâ,
Et ore, suavibusque moribus refers,
Ut nitidum os, FLAVI, divino lumine vidit
Recentis extulisse more sideris,
Suspexit Roma, estque animo prudente futuri
Dies sibi augurata candidissimos.
Latè humiles terras animo nam despicis alto,
Cupidinumque vulgus impotentium
Sub pedibus premis, infelix quibus acta juventus
Tumet furente pejus Adriatico.
Unus amor recti, virtutis te decor unus
Juvat, pudorque comitasque Chisia:
Degeneremque vocas, veterum qui jactat avorum
Iners propago nomen atque imagines.
Quare hominum studia, ac dulces ante omnia Musæ,
Novam micare quando spem vident sibi,
Erexere animos. Tu Divas excipe blando
Domesticam secute gloriam sinu.
Scilicet Augusti referentem nomen & artes
Virum memento sanguinis decus tui.
Qui nisi regali jussisset mente beatum
Patêre limen hospitale vatibus,
Egregios ut avos, & avos numeraret avorum,
Ut esset ampla res, opesque Chisiæ,
Frigidus, heu, mutusque foret sine nomine pulvis,
Per ora nec volaret inclytus virûm.
Quamquam operæ precium priscorum ingentia non est
Referre facta Patrum, ubi præit suis

Maxi-

Maximus auctor ALEXANDER, qui cum pietate
Suâque sorte robur æquat ingenI.
Ille vides ut sæpè jubet secedere curas,
Onusque ponit, & reclinat in sinum
Musarum. Hæ solio nimirum cum Themide ipsa
Sororibusque pulcer assident chorus.
Credo equidem: neque enim ingeniis fuit hospita sacris
Pudor vireta linquere & jugum biceps
Pro Vaticano, pro dulci colle Quirini,
Ubi perennis aura veris intepet.
Nec minùs intereà populis assuesce regendis,
Id approbante, qui benignius imperI
Te vocat in partem rerumque arcana, secutus
Quod omnium supremus arbiter Deus
Suadet, ALEXANDRI qui res, & facta reliquit
Sibi, suoque temperanda numine:
At regere imperio volucrès elementa ministros,
Polumque jussit, & rotare sidera.
Jamque decus, patrio tibi quod promittitur astro,
Et expetita fervidis Quiritium
Votis alma dies aderit, cùm Romula pubes
Metu soluta, tristibusque næniis,
Te proceres inter Latios, spem Tybridis altam,
Honore cernet eminere debito.
Mox linquentem urbem comitabitur omine læto
Iter precata molle; seu jubeberis
Ire Alpes ultra, seu te committere ponto,
Etrusca præter & volare litora.
Olim namque tibi Regum componere dextras
Deus reservat; & ligare mutuo
Fœdere in excidium Thracum, tua jussa sequente
Per æquora alta me, per Alpium juga.

Tum mihi, tum magnis pia vatibus arma vicissim
Canentur arma, fortiumque dexteræ;
Queis feret auspicibus Solymæo dona sepulcro
Ab occidente vectus hospes ultimo.
Medus; ALEXANDRO tunc demum ac Thracia supplex
Sacros fidelis osculabitur pedes.

CLEOPATRA
IN HORTIS VATICANIS
AD
CHRISTINAM,
Suecorum, Gothorum, Vandalorum Reginam.

SI te spectaclum infelix, si tristia tangunt
Fata meæ duro benè sculptæ in marmore sortis,
O nostros dignata lares invisere mundi
Cardine ab extremo, patriâ regnoque relictis,
REGINA, herôum nulli virtute secunda,
Aurea quos olim tulit ætas, maxima Olympi
Numina cùm humanos non dedignantia cœtus
Tecta frequentabant mortalia, castaque gentis
Pectora non falsæ complebant laudis amore;
Huc ades. Illa ego sum Latiis celeberrima fastis
Femina. Nosti angues, animumque in morte ferocem.
Quò properas? Saltem alloquio solare dolentem
Reginam Regina; nec est indigna videri
Forma loci, & sacris regio gratissima Musis,
Quæ nemus hoc, fontesque colunt, jugaque alta, viretis
Cyrrhæ posthabitis, & verticibus Parnassi.

Hîc ubi Graiorum artificum miranda videbis
Signa antiqua, tuæ gentis quibus ira pepercit,
Abstinuitque manus artem mirata vetustas.
Ut de me sileam, viden' hos, qui robore multo
Luctantem, ingratosque Deos, arasque vocantem
Arrecti miserum spiris ingentibus hydri
Laocoonta ligant? Ut anhelat! ut ore supremùm
Ingemit! ut socios implorat, opemque propinqui
Herculis! Ipse quidem casum dolet, & cupit angues
Elisisse manu, ac primos iterare labores
Phidiacus labor Alcides; sed enim aspera Juno
Heroa immeritum dum grandine pulsat & imbri,
Non tantùm orbavit clavâ, exuviisque leonis,
Verùm & poplitibus nervos, humerisque torosa
Brachia divellit, fecitque ex Hercule monstrum
Informe, ignaræque (nefas!) ludibria turbæ.
Ast illum informem licet, & sine nomine truncum
Miratum huc Ararim veniunt, Rhenumque bibentes,
Et vivos illinc discunt effingere vultus.
Cetera quid memorem? Nilum, Tybrimque parentem
Spirantes docto in silice, Eridanumque Tagumque
Nativo fulgentem auro, Gangemque superbum
Eois opibus, quos omnes dædala, & ipsi
Æmula Naturæ finxit manus? Hîc habitant Dii.
Aurato hîc Phœbus percurrit pectine chordas:
Hîc gelidam fundit proles Semeleïa lympham,
Pocula, deliciasque tuas: hîc otia degunt
Mercuriusque, minaxque rubenti casside Mavors,
Et magni Æneæ genitrix, & candida Phœbe,
Omnes aut Divi, aut Divûm genus: unaque deerat,
Quam studiis, vultuque refers, factisque, Minerva.
Huc & ALEXANDER (Fabium tunc nomine dici

Audieram) indocti fugeret cùm murmura vulgi,
Nobiliumque manus juvenum comitata solebant
Ferre pedem, hîc tristes animo deponere curas,
Dulcia securæ ducentes gaudia mentis.
Vidi ego, & in cubitum surrexi oblita doloris,
Incessumque viri observans & lumina, dixi:
Aut Babylon ignara futuri; aut hic erit, hic vir,
Olim qui Latiam regnando restituat rem,
Qui veteres artes, & sæcula prisca reducat,
Iratasque pio componat fœdere gentes,
Quamquam animi flecti indociles, & vulnera tactu
Crudescant, medicamque manum impacata recusent.
Quò properas? ne, Diva, oculis te subtrahe nostris:
Namque ego te rerum seriem, eventusque docebo,
Qui super heroum sedes, super æthera tollent
Nomen ALEXANDRI, sub mortem plurima quando,
Et longè faciem venientis cernimus ævi.
An te proxima silva trahit, studiumque ferarum?
Non ibi torvus aper, non duris unguibus ursi,
Quos jaculo cecidisse tuo sæpè horruit Arctos
Utraque; sed cervi imbelles, capreæque fugaces,
Pictarumque cohors non invadenda volucrum.
Quin etiam casus, & mors inglória ab altis
Imminet arboribus: nam quæ nux pinea curvo
Strata jacet campo, Satyros quam ludere circùm,
Metirique vides thyrso, suâ ab arbore nuper
Decidit, & magno tellurem perculit ictu.
Adde, quòd inclusus Boreas, Eurusque, Notusque,
Et quotquot sævis agitant plangoribus æquor,
Illâ turre fremunt eversuri omnia latè:
Quamvis sub tanto cohiberi Principe venti
Non indignentur, veniantque ad jussa volentes,
Jam-

Jamque parent iterum Scythicas illidere puppes
Leucatæ. Ah diram Leucatam & conscia luctus
Saxa mei! heu dolor, heu cladis monumenta nefandæ!

IMMINENTE JAM AUTUMNO INVITAT AD RUSTICANDUM.

Recitatum in Academia Humoristarum.

PAter Quirine, tuque Mater urbium,
Strepente semper æstuans negotio,
Diu valete; tuque lympha nobilis,
Ubi erudita Pallas ora proluit,
Paterque Phœbus aureum lavit caput.
Vocant enim beata ruris otia,
Chorusque mollis innubarum Oreadum,
Ioque Bacche, Mœnadum frementium,
Quibus reclamat ore Bacchus ebrio
Caput corymbo amictus, atque pampino
Decora vinctus implicante cornua;
Bibamus, eia, tempus, eia Mœnades.
Eamus ergò. seu vetusta Tiburis
Juvat videre tecta, sive Tusculum.
Sed omnis antè cura acerba pectoris
Recedat usque ad ultimam Britanniam,
Laborque durus inquietus exulet.
Amor sit unus, una cogitatio,
Carere amore, cogitationibus.

Eminentissimo Principi

BERNARDINO CARDINALI SPADÆ,

Ineunte anno M DC LI. *bene precatur.*

O Pars altior inclyti Senatûs,
Cujus Romula gens ab ore pendet
In lætis simul, arduisque rebus,
Nostri præsidium decusque sæcli,
Qui patrocinio tuo fideli
Omnes ingenuas tueris artes,
Artes ingenuas adeptus omnes;
Vultu illo excipe blando, amabilique,
Quo tamquam in solio suo renidet
Majestas Latii, decorque priscus,
Propensum obsequium meæ Camœnæ,
Dum Jani redeuntibus Kalendis
Vota concipit, aureosque soles
Tibi, ac Nestoreos precatur annos.
Dexter atque utinam Deus secundet,
Quæ cum solibus aureis Camœna
Et cum Nestoreis precatur annis.

Aulæa à fulmine illæsa, aureo tantùm limbo correpto.

AUrum corripuit fulmen; nil cetera læsit.
Non aliàs cecidit justiùs ira Jovis.

Fa-

Faber ferrarius diurnum quæstum scenicis ludis impendens.

POstquam lassavit miseros incude lacertos
Forcipibus versans æra recocta faber,
Scenica ridendi studio spectacula quærit,
Quosque locat populo mimica turba jocos.
Hinc cœna infelix torquentes lumina cepæ:
Sic illi risus vertitur in lacrimas.

Cùm inhabitaret cubicula, quæ sunt in fornice Vaticano.

QUas imminentes fornici vides curvo
Ædes inæquali ambitu, sed arcano
Sacras recessu, hortis virentibus lætas,
Miroque hyeme mediâ tepore vernantes,
Me summa Principis benignitas jussit
Incolere; me, qui nuper improbæ nutu
Sortis reductum in angulum relegatus,
Quà bubo, quà diræ striges catervatim
Ferale ab altis carmen integrant nidis,
Longè à sodalium atque solis aspectu
Vitam in tenebris ac timore ducebam.
Succede tectis hospes, & loci felix
Genio fruare, dum recolligis vires,
Quas longa passus mille porticus fregit.
Hîc Phidiæ non signa, non Apellæas
Tabulas require: non teguntur aulæis,
Tyrio nec ostro splendidi lares fulgent;
Sed omnium instar vultus est ALEXANDRI.

AD

ALEXANDRUM VII. PONT. OPT. MAX.

Ineunte Pontificatus anno quarto.

NOn indigna Tui canerem nunc, Maxime Princeps,
Sed cohibet justus me, retinetque pudor.
Nam recolens lucem, Tibi quæ dedit Orbis habenas,
Natalem celebrat nostra Thalia suum.

AD

VILLAM PERETTAM IN AGRO TUSCULANO,

Cùm Flavius Chisius S. R. E. Cardinalis lentâ inibi febri detineretur.

VIlla decus Latiæ telluris, candida Villa,
Credita cui domini vita salusque mei;
Salve ô deposito felix, & pignore tanto
Factura egregiis urbibus invidiam.
Quòd si quàm felix, si quàm formosa vocaris,
Vis quoque tam nobis dicier esse pia;
Redde illum precibus tandem mitissima nostris,
Et Romæ assiduis vocibus incolumem.
Spes fuit, his Juvenem recreatum dulcibus auris
Non multos intra posse valere dies.

Urbis

Urbis propterea grave murmur ; & aëra lentum
  Deseruit, cœlo posthabuitque tuo.
Irrita ne facias quæ tu sperare jubebas ;
  Sed fac quod medicæ non valuêre manus.
Omnia præsidia, atque artem consumsimus omnem :
  Morbi evellendi nulla relicta via est.
Secta bis ardentem venis fudêre cruorem
  Brachia, nec pedibus sæva pepercit acus :
Non tamen idcircò penitùs deferbuit ardor
  Indomitus : per enim viscera serpit adhùc.
Omnes experti succos, quos Appula tellus,
  Pinguibus & venis India dives alit ;
Non tamen Appuliæ, nec quos alit India succos
  Attulerunt, ægrum quæ relevaret, opem,
Nil non tentatum nobis : nil profuit ægro :
  Quæque juvat cunctos, huic fuit herba nocens.
Hæret adhuc siccis vis morbi infixa medullis,
  Nescius & stomacho cedere languor iners.
Jamque dies illum decies, heu ! quinque jacentem
  Lectulus ingrato detinet hospitio.
Scilicet est illi sedes invisa quietis,
  Pluma gravis misero est, ipsaque dura quies,
Nos verò intereà, FlavI cùm posceret ægri
  Lapsa valetudo publica damna queri,
Colle super viridi, nigraque sub ilice lenti
  Ludimus imparibus carmina juncta modis.
Et nunc insidias avibus, nunc tendere damis,
  Nunc juvat Albanos currere lintre lacus.
Ire nec aërii piget ad fastigia montis,
  Unde humiles terras cernimus, & maria.
Sæpè suburbanas amor est lustrare ruinas,
  Quæque jacent veterum tot monumenta virûm.

Atque hîc obliti curarum, Urbisque laborum,
Dicimus: O hominum gloria, spesque breves!
Vivamus dum fata sinunt, dum sanguis & ætas
Firma: venit celeri cana senecta pede.
Inde super mensâ discumbitur ordine longo,
Et loquimur multo libera verba mero.
Me tamen hæc inter domini languentis imago
Admonet in magnâ vivere tristitiâ;
Nec tantùm precibus Divos onerare, sed ipsis
Ferre jubet saxis vota precesque dolor.
Tu nostro, tu, Villa, precor, succurre dolori:
Istic jam luces bis jacet ille novem.
Pallor eat, maciesque omnis procul, & mala febris
Desinat alterno corripere ossa gelu.
Fac redeat pedibusque vigor, sensusque palato,
Occupet & totâ lumina nocte sopor.
Fac revocent vires excusso membra veterno,
Floreat & læto pristinus ore color.
Sic tibi ne pinguem lædant mala gramina messem,
Nec timeat siccos vinea culta dies.
Sic quæ perpetuò velat nebula improba Romam,
Exulet æternùm finibus illa tuis.
Sic tristes hiemes, & fœtos grandine nimbos
Jupiter intactis arceat arboribus.
Sed, cùm opus est, placidum demittat ab æthere, sensim
Qui sole arentem temperet imber humum.
Ipsa tuos colles vivaci Pallas olivâ
Vestiat, & Baccho certet amica Ceres,
Quique coloratos reditum meditatur ad Indos
Pomorum nullo vinctus honore caput,
Hinc legat Autumnus semper sibi poma, suasque
Conferat huc omnes fertilis annus opes.

Præterea si fama tibi, si gloria cordi est,
Villarum fies tu quoque nobilium.
Nam tibi munera læta, tibi annua sacra feremus
Instructi citharâ, carminibusque sacris.
Huc ego cum Musis Parnassia templa potenti
Carmine traducam, Pieriosque lacus.
Hîc ederæ surgent, hîc laurus digna Poëtis,
Hâc se victores cingere fronde volent.
Tunc tibi Telegoni cedet locus omnis, & udo
Quotquot spectantur Tibure deliciæ.
Cedet & ipsa Paphos, semperque virentia Tempe,
Et fies hortis notior Alcinoï.

AD
FELICEM ZACHIAM,
In funere
NATALIS RONDININI FILII.
Ex Albano secessu.

SEcretæ nemorum valles, mutique recessus,
Et deserta loca, & taciturna querentibus antra,
Quæ priscos habitasse ferunt (& credere dignum est)
Mortales, sine lege pios, sine messe beatos,
Accipite hos ægro proruptos pectore questus,
Quos pietas, quos æger amor, luctusque requirunt.
Et vos frondoso surgentes vertice fagi
Me sinite, erepti lugentem funus amici,
Illius æternum vestris incidere nomen
Corticibus: meus hîc saltem, dum stabitis, unà

Vivet amor, luctuſque mei monumenta manebunt.
Me ſinite hîc viridi carmen, lacrymabile carmen,
Triſtibus ad citharam numeris diſperdere in umbrâ,
Quod recinant, qui ſe querulis ſolantur avenis.
Dulce queri miſeris: dedit hoc natura levamen.
Hoc animi, quæ vix umquam coitura putares,
Vulnera dictamno curat, mulcetque dolorem.
Plorat Ityn Progne; conſortem turtur ademtum;
Cæyca Alcyone; caſum Phaëthontis olores.
Scilicet & mœſtis implet nemus omne querelis
Flebiliter quærens abſentem bucula matrem:
Et nunc hæret inops animi, nunc arrigit aures,
Si quà fortè procul crebris mugitibus inſtet,
Errantem admonitura ſui: nunc acta furore
Dat gemitus incompoſitos, & in avia fertur,
Terror Hamadryadum, ſtrageſque miſerrima ſilvæ.
Illa peregrinum, natorum oblita, juvencum
Per ſaltus ſequitur, vel feſta altaria circùm
Flore revincta caput magnis cadit hoſtia Divis.
Juſta quidem caræ jampridem ſolvimus umbræ:
Nec cineri amplexus, largus nec defuit imber
Funeri, ubi caſu perculſi, ac vulnere primo.
Sed præſtans animi Natalis, & indole pulcrâ,
Conſtantique fide primis mihi junctus ab annis,
Triſte ſui deſiderium luctumque reliquit.
Ut me nulla dies ſolari, nulla queat res,
Cogar & in longos abſumere lumina fletus.
Ergò ſive aperit rebus lux alma colorem,
Sive aufert, umbrâ involvens nox humida terras;
Dilecti manes, dilecta occurrit imago,
Pallida, languenti violæ, vel grandine tacto
Narciſſo ſimilis, frigentique ore videtur

Oſcula

Oscula ferre genis, & brachia tendere collo
Cara meo, qualem supremo in funere vidi,
Cùm jam frigida mors oculis induceret umbras,
Me quærentem oculis, & pectore singultantem.
Cùm Fernandus, amicitiæ pars tertia nostræ,
Astaret lacrymans; sancto mox cedere jussis
Officio lacrymis, Superos in vota vocaret,
Difficilesque obitus, animamque exire parantem
Cælesti firmaret ope, ac prece fervidus omni.
Hæc rerum species animum noctesque diesque
Infelix subit; hæc sensus mî surripit omnes,
Nec sinit à tristi curâ requiescere mentem.
Nam neque Castalides, mihi dulcia nomina quondam,
Quæ me illi ad laudem comitem, quamquam impare gressu,
Addiderant, & amore pio, paribusque ligarant
Auspiciis, possunt miserum lenire: nec ipse,
Quæ relevent ægrum, Phœbus pater invenit herbas.
Cetera, quæ pariter quondam oblectare solebant,
Omnia sunt ingrata: nihil juvat. Hæc loca certè,
Ipse hic formosi nemoris gratissimus horror,
Et fortunati gelidus fons graminis altor;
Ipse lacus ridens, avium secura voluptas,
Sylvarum decus, & Latiæ telluris ocellus,
In lacrimas quęstumque trahunt. Hæc ille solebat
Mecum animis, studioque pari loca adire quotannis;
Hîc pariter mecum fugientes condere soles
Alloquio dulci, curarum oblitus, & Urbis.
Hæc illi regio dilecta: hîc sæpiùs illum
Naïades pulcræ, pulcræ stupuere Napeæ,
Casta Philetæis sociantem carmina chordis.
Non tamen astrorum cursus, non abdita terris
Pro-

Prodigia, aut ortus ventorum, vel maris æstum,
Omnia adhuc hominum studiis ignota, canebat:
Sed Christi Heroas, immoto barbara vultu
Supplicia expertos, ignominiasque Tyranni;
Sed laudes Superûm, & diæ virtutis honores,
Quæque docet verax, & fallere nescius Auctor,
Humanâ majora fide penetralia rerum.
Inde ad ALEXANDRI deflectens inclyta facta,
Commemorabat, uti Saturnia sæcla redirent,
Et probitas, & sancta fides, jam Præside terris,
Qui sciret regni hanc molem non ære, nec auro
Stare, nec arte hominum, sed relligionis amore,
Sed virtute animi, & veterum pietate parentum.
Illius auspicio Latiis è finibus actam
Esuriemque gravemque luem; decora addita templis;
Reddita virtuti sua præmia; reddita Musis
Otia, & erectas artes: illoque sequestro
Venturam populis post tristia bella quietem.
Omnia, quæ summi quondam præsaga Dei mens
Cùm fore prospiceret, nostræ miserata labores
Gentis, ALEXANDRO mandasset fulmina, & orbis
Imperium, quamquam magnis virtutibus impar.
Talia non ficto referebat carmine vates,
Si quando à gravibus curis, studiisque severæ
Palladis, & doctis animum revocaret Athenis,
Rudera vel Latii, & prisci monumenta Senatûs
Lustrabat, veterum gaudens incisa metallis
Ora virûm, & sculptas à tergo noscere pugnas,
Gnarus & armorum. Nemo nam certiùs illo
Norat, quæ belli ratio circumdaret urbi
Mœnia, quæ victrix aperiret machina muros.
Illum ego sæpè equitum stantes peditumque maniplos,

Et pugnæ instructas acies, & Martia castra,
Præliaque in docto scribentem pulvere vidi.
Tune igitur dulces auras, & dulcia nostræ
Pignora amicitiæ, tantarum in limine rerum,
Deseris, inque tuo surgentes nomine cunctas
Spes Latii perdis? nihil ergò ars docta medentûm,
Nil herbæ valuere? nihil flos vividus ævi?
Nec fratrum te cura vigil, nec sedula mater,
Nec dilecta Deo soror eripuere periclo?
Utque tuas parcò delibem carmine laudes,
Non tua te pietas, non culta altaria, non te
Candida mens animi, aut doctæ facundia linguæ,
Non vis ingenii præstans, & ducta per omnes
Ingenuas artes, leto subduxit acerbo;
Cùm gentem innumeram, telluris inutile pondus,
Non nisi post seram mactet Libitina senectam?
O semper damnata pati fata aspera virtus!
Vidi ego perjuras, prædæque nocentis onustas,
Post longos pelagi errores, casusque per omnes,
Incolumes tamen ad patriam remeasse carinas:
Naufraga cùm gemeret puppis, quæ litore ab Indo
Tunc primùm niveis pacata per æquora velis
Ibat ovans, Divûmque aris pia thura ferebat.
Intereà casum ingemuit Romana juventus,
Fassa suum decus extinctum: ingemuere relictæ,
Et tibi ferali crinem cinxere cupressu
Pierides, fluvioque dolens Tiberinus ab alto
In mare visus aquis Tuscum dilabier atris.
Ipsum etiam dolor invictum tot casibus, ipsum
Flexit ALEXANDRUM, lacrimisque in funere crudo
Pænè profanari cælestia vidimus ora;
Quippe acre ingenium Pater æquus nórat, & altæ

Sc-

Semina virtutis, patrioque fovebat amore.
Nimirum ille, sacro solium stipante Senatu,
Principibus, te vate, dabat responsa benignus,
Voce tuâ solitus populos armare fideles,
Sive laboraret Venetus, seu tristis Enyo
Verteret Helvetiam, seu bello assueta nefando
Suecia Sarmaticos vastaret milite campos.
Sed jam cesset inops dolor infelicia verba
Fundere. Tu felix, Divorumque unus, Olympi
Securâ de parte, nigris Aquilonibus actam
Serpere sacrilegam, populosque exurere flammam,
Perque omnes volitare vides bella impia terras,
Pauperiem circùm, miserasque ferentia clades.
Indè hominum genus, & casuras despicis urbes
Altior invidiâ, & Regum capita ardua calcas.
Quod tibi, si celsam mortalis gloria mentem
Tangit adhuc, non tu tabulis, nec marmore Lunæ,
Ære ve, quod Siculis miscent Cyclopes in antris;
Sed merito ipse tuo, & vatum sacrabere chartis.
Illa ruunt ævo tandem consumta, vel igni:
His Lachesis, rerumque vices, & fulmina parent.
Nempè tuum posthac nulli violabile fato
Illorum fidibus vivet decus: hi tibi famam
Longiùs extendent vitali carmine, quàm si
Marmore de Libyco, aut Ephyreio duceret ære
Graia tuam manus effigiem, vel barbara moles
Ægypti ad cælum saxis audacibus iret,
Insanus labor & solamen inane sepulcri.
Quin etiam (qui rarus honos) tibi Belgica plorans
Sollemnes struit exequias, & funera Clio:
Carminibusque sacris inscriptas litore in illo
Pyramidas statuit, laudum monumenta tuarum,
Æter-

Æternùm mansura; licet sæpè illius oram
Litoris implacidum latè voret æquor & urbes.
Sed neque me immemoris, si vera recepit Apollo,
Arguerint animi venientia sæcula: nomen
Quippe tuum, nosterque dolor, lacrymæque manebunt.
Nec tibi quæ mœsta inferias, ac debita mittit
Munera ALEXANDRI multùm sublata favore,
Iverit ad seros inglòria Musa nepotes.

Tu verò Latias inter clarissima matres,
Atque olim numero doctarum addenda sororum,
Urbis honos, Felix, lacrimis absiste profanis:
Neu nati turbare velis ingrata quietem.
Cùm Vaticanam facerem pullatus ad aram,
Servari quâ certa fides ossa inclyta Petri,
Et requiem dulci, veniamque precarer amico,
Reddita, vel mihi visa sacro vox reddier antro:
Dic bona verba: procul feralia vota, sacerdos.
Jam pridem cœtu Superûm, solioque receptus
Egregius juvenis: scelerum vix flamma piatrix
Distulit æternæ pereunti gaudia vitæ.
Nunc ille ætherio graditur spectandus in ostro,
Effigiemque Dei, cujùs fulgore beantur
Cælestes animæ, multùm sub imagine pulcri
Quæsitam in terris, manifestâ in luce tuetur.
Jam cælo apparet medio, sidusque benignum
Collibus affulget Latiis, & lumine certo
Signat iter, quo nisa polum subit ignea virtus.

Cùm ad Aram Apostolorum in Vaticano novus Sacerdos primam hostiam Deo offerret.

SI te fassa graves mortalia corda labores,
  Tactaque non fictâ relligione movent,
Magne Deus, lacrimâque dolor tibi supplice victor
  Iratam exarmat fulmine sæpè manum;
Respice, meque tuæ trepidantem accumbere mensæ
  Ipse tuâ in sanctum duc penetrale manu.
Immunem posthac animum servabit ab omni
  Labe Calix, succis qui scatet æthereis.
Sic mihi fas illinc potare oblivia rerum,
  Quas avido appetiit gutture nostra sitis.
Si fallo, feriat læsas me fulmen ad aras;
  Nec dantem pœnas pallia sacra tegant.
Si fallo, subito mihi terra dehiscat hiatu,
  Tuque preces surdâ supplicis aure bibas.
An violare nefas legem cùm quolibet icti
  Fœderis, atque hominum sit mihi sancta fides,
Pro quâ nil verear Siculis occurrere flammis,
  Et media impavidum pectus in arma ruat;
Quæ tibi præsenti tactis juravimus aris,
  Ferre leves patiar irrita verba Notos?
Mox aderis niveum crusti conclusus in orbem,
  Me pavido arcanas ore canente notas:
At tibi ne grave sit nostris succedere tectis,
  Sint licet innumeris hospita criminibus.
Quæ genio, & mensis vasa assuevere profanis,
  Sæpè vides aram ponier ante tuam.
Multa, quibus coleris, cæcis mortalibus olim
  Templa Parætonios exhibuere Deos.

For-

Forsan & hic cineres servans locus, ossaque magna
 Heroum, arcano quos habet urna sinu,
Vel scelerum addictus pœnis, rudibusve Latinis
 Infandâ fuerat relligione sacer.
Hîc veteres sisto exuvias novus hospes, ut Inda
 Surgit odoratis ales ab inferiis.
Tristes exuviæ, vitæ miseranda peractæ
 Effigies, animo luridaque umbra meo!
Sic horret maculas, nuper quas exuit, anguis,
 Atque ipsum infelix terret imago sui.
Hei mihi! primævæ faciem, casusque juventæ
 Dum tuor, & dubiæ cæca pericla viæ,
Quo surgunt horrore comæ! quàm frigidus artus
 Sudor, & occultum permeat ossa gelu!
Talis, naufragium passus grave, respicit altum
 Æquor, & in sicco navita pallet adhuc.
Quòd si ille, impatiens inopem traducere vitam,
 Subducit quassam, restituitque ratem,
Tempestate iterùm, & casu doliturus acerbo,
 Denique Carpathiis præda futurus aquis:
Vos ô adeste mihi, Superi, vel tu mihi nigras
 Injice casuro Mors, precor, æqua manus.
Me tantas evectum ad res, tot honoribus auctum
 Æquo animo juvenem tollere fata feram.
Jam mihi, florentes ex quo malè perdimus annos,
 Ter decimam supra tertia fluxit hyems.
Pars igitur vitæ melior, lucisque peracta est;
 Quamprimùm incipient membra caduca mori.
Et jam (me miserum!) procul apparere senecta
 Incipit, antiquum stipite fulta latus:
Hanc Morbi, tristisque Metus, Curæque sequuntur,
 Quorum agmen claudens Mors quatit atra facem.

Et nunc quòd vivo, quòd ſpiritus hos regit artus,
Munus id, ô Cuſtos Aliger, omne tuum eſt.
Pars ea noctis erat, quâ ſolvere pectora curis
Incipit, & pigro ſpargere rore ſopor;
Ecce Quirinalis nec opino murmure tractus
Intremit, hortorum ſeptaque lapſa ruunt.
Dumque ruunt, ſimili ad terram traxere ruinâ
Secum unà ſtantes è regione domos.
Quòd niſi viſum eſſet Superis ſervare nocentem,
Hos ego debueram tunc habitare lares.
Sæpiùs infelix tectum, multùmque popoſci,
Nemo & poſcenti dixerat: Æqua pete.
Non tamen exiguos exoravere penates,
Apta vel æratas verba movere fores.
Quique omni facilis fuerat mihi tempore, durum
Hac in re ſenſi, difficilemque virum.
Ergò ut víſa loci facies, disjectaque ſaxa,
Dirigui: cecidit vox, ſteteruntque comæ.
Nam mihi ſum viſus pars illius eſſe ruinæ,
Et dici à populo prætereunte miſer.
Tum mihi viſa parens cadere exanimata dolore;
Mox hæc ſingultus inter anhela loqui:
Hæc igitur de te miſeram ſperare jubebat
De rebus toties ſama ſecunda tuis?
Tune jaces ſubitâ diſcerptus, nate, ruinâ,
Quem ſuevi columen ſæpè vocare meum?
Sancta, quid in veſtras tantùm commiſimus aras,
O mihi perpetuâ Numina culta prece?
Nate jaces? nec te genitrix deſerta videbit
Ampliùs? ah diro funere rapte mihi!
Scilicet hoc magnis eſt inclareſcere factis:
Huc te mortalis gloriæ adegit amor.

Nonne

Nonne fuit ſatius vota inter cara tuorum
Ignotum patrio conſenuiſſe lare?
Quod ſi tollere te juvenem, mediumque ſecare
Debuerat vitæ ſtamen acerba dies;
Ipſa tibi ſaltem clauſiſſem lumina: ſaltem
Veniſſes oculis lætior umbra meis.
Infelix! & adhuc vivo tibi, nate, ſuperſtes?
Et meus, ut moriar, non habet arma dolor?
Hæc ſuper extincto fudiſſet perdita nato,
Quæque ſolent matres dicere verba piæ.
Intereà Superis tanto pro munere grates,
Debitaque æterno ſolvere vota Deo
Attonitus caſu meditabar. Cetera noſti
O Loiolææ gentis, Oliva, decus.
Tu, quem acri ingenio, & laudis nullius egentem
Ipſa ſuo Pietas imbuit eloquio,
Juſſit & auguſti moderantem frena theatri,
Ad templi Proceres ignea verba loqui.
Tu mihi cæleſtes monitus, & dicta reportas:
Hæc ego jam miles, te duce, caſtra ſequor.
Te duce monſtra Erebi vici, nexuſque reſolvi;
Fas eſt victorem ferre trophæa Jovi.
Irarum fibræ, fractique Cupidinis arcus,
Pendebunt ſancto Teiaque plectra tholo.
Jam mihi, quò tenues umbras, & cæca viarum
Diſpiciam, præfert lampada Dius Amor.
Ille ſuas etiam nobis accommodat alas,
Unde humili poſſim me quoque tollere humo;
Ireque trans cæli metas æterna tuentem
Gaudia, mortali non referenda ſono.
Quòd me ſiqua trahent terræ contagia, ſiqua
Subjiciet cordi dira cupido faces;

Te, CHRISTE, amplectar, lacrimisque tepentia supplex
Figam sacratis oscula vulneribus.
Illa dies subeat, quâ te Judæa per omnes
Traductum pœnas extulit exanimum:
Cùm medio Phœbus defecit in æthere, & ipsum
Fœdavit tenebris nox adoperta caput:
Seu totum involvit nigrá formidine mundum;
Seu tantùm vultus, impia terra, tuos.
Impia, quandoquidem robur fatale tulisti,
Unde Sator rerum triste pependit onus.
Tune refers spinas, tibi qui dat poma benignus,
Et gravidas vites, & sata læta facit?
Tune tuis ferrum fovisti immane latebris;
Divinum potuit quod penetrare latus?
Et meritò, scelerum tantorum conscia tellus,
Indigno vivis subdita servitio:
Jordanesque (nefas) sacer ille argenteus amnis,
Et Silois collo turpia vincla gerunt.
Quodque nefas auget, tumulo, qui vicit Avernum,
Obscœni insultant, Thracia turba, canes.
Heu pudor Hesperiæ, sæclique infamia nostri!
Degener à proavis tuque juventa tuis!
Scilicet æternis Europam involvere bellis,
Urereque immeritos gloria major agros.
Intereà miseris Pax suspirata colonis
Exulat, & Latium vix tenet ægra suum.
Ter sedare faces belli conata; ter illi
Absumsit pennas bellica flamma sacras.
Hinc meritò luget, nec adhuc se candida Virgo
Audet ALEXANDRI proripere è gremio;
Quò Christi pariter signatas nomine gentes
Mittat in æternæ fœdus amicitiæ:

Ar-

Armaque bellantûm civilia vertat & iras
  Threïciæ tandem gentis in excidium.
Nunc quando alternas in clades armat Erynnis
  Christiadûm, oblitâ relligione, manus;
Nec Venetis longo fractis certamine quisquam
  Audet ALEXANDRUM ferre secutus opem:
Tu, Melite, Odrysio nomen fatale Tyranno,
  I celer, & Latiis puppibus adde tuas.
Hellespontiacas audax invade procellas,
  Infer & Euxino candida signa mari.
Barbaricos latè ferro lustrate recessus,
  Et Scythicâ puppes clade referte graves.
I, decus Europæ, pubes assueta triumphis:
  Gloria vos illuc non moritura vocat.
Placati nobis invertent Thracibus Euri
  Æquor, & in Syrtes impia vela ferent.
Auspice ALEXANDRO solvat pia litore classis:
  Fuderit hæc hostem, fundet ut ILLE preces.

IN
PHILOMATHIS
MUSAS JUVENILES.

TAndem pudori pone modum tuo
Fassusque vultus exere. Tu licet
  Et nomen occultes & ortus,
    Dicere quem prohibebis: *Hic est?*
Laus una vatum nomina fortium
Flectente Ditem tollere barbito
  Ab jure Parcarum; sed ipsos
    Musa mori vetat æqua vates.

 Te

Te fama Thule novit ab ultimâ:
Te ſpreta prodit gloria: te colit
Germana pubes: te canentem
Itala jam celebrat juventus.
Seu ludis arguto pede; ſeu tubâ
Majora pandis; ſeu lacrymabili
Sublimis incedis cothurno,
Dum Pharium ſcelus in ſeveros
Producis actus; ſive pericula
Dircæa tentas, Phœbus in ardua,
Terriſque limoſoque vulgo
Abripit impavidum relictis.
Latêre Virtus neſcia præpete
Sublime pennâ fertur, ut ignibus
Jungatur æternis. In auras
Nonne vides ut avita ſurgat
Quercus vetuſto ſtipite nobilis?
Nam ſub profundam quò latet altiùs
Demiſſa tellurem, ſupernas
Fronte ferit propiore ſedes.
Non illa cladem ſibila Thraciæ
Latura campis, damnave Pontici
Furoris, aut Cauri procellas
In ſegetem pavet irruentis:
Immota ſed ſe mole regit ſuâ,
Annoſa centum brachia proferens,
Thracumque ſuſtentat cruentas
Exuviis onerata clades.

VILLA FARNESIA IN JANICULO, AD PORTAM AURELIAM.

HOſpes optime, qui ſacros penates
Et læta ingrederis vireta, ſalve.
Illa hæc eſt regio beata, nomen
Cui Janus dedit, aureumque ſæclum,
Quò Curæ nequeunt graves ſubire,
Non Morbi, aut pede debilis Podagra:
Sed Pax candida, ſed Quies fidelis,
Et locum colit innocens Voluptas.
Hîc molles, Boreâ furente, mulcent
Afflatu Zephyri roſeta blando.
Hîc, cùm Sirius arva findit, ilex
Cubanti gelidam miniſtrat umbram.
Non hos inficiunt luto receſſus
Fontes turbiduli, graveſque ventri,
Quales finitimis ſcatent in agris,
Fœdarum ſoboles iners paludum:
Sed fruges alit uberes aquæ fons
Telluris ſcatebris petitus imis,
Vitro purior, & ſalubris hauſtu.
Hinc altâ nive candidum tueri
Soractem juvat, & rudes Sabinos:
Hinc Tibur vetus, Algidoque juncta
Albani juga, Tuſculoſque colles:
Hinc latè maria, Antiumque priſcum,
Et Circes vada carminum potentis.
Ac tandem ut redeamus, Hoſpes, ad nos,

Hinc totas licet æſtimare villas,
Queis totam licet æſtimare Romam.

AD
FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,
de Burda medico.

QUod, Fernande, ſuo vulgarit nomine verſus
Sarbievi, Burdam mitte redarguere.
Nam ſoleat cùm paſſim homines impunè necare,
Furari nullum credidit eſſe nefas.

Ineunte anno quinto Pontificatus
ALEXANDRI VII.
PONT. MAX.

LUx rediit, lecto terrarum Præſide, felix:
Lux itidem Chriſti funere triſtis adeſt.
Altera Pierios plauſus amat, altera luctum:
Unde hæret tacitâ Calliopeia lyrâ.
At nos ſuppliciter lucem veneremur utramque,
Attulit afflictis utraque rebus opem.

AD FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,

Neapolim iturum.

ERgò agè felici discedas alite, quando
Ire apparas Neapolim,
Dulcis ubi æternùm spirat clementia veris,
Lætumque crispantes mare
Floribus illudunt variis Zephyritides auræ,
Coluntque citrium nemus.
Multa quidem tibi Parthenope miranda sub ipso
Monstrabit urbis limine,
Eductas cælo moles, atque aurea tecta,
Et signa Phidiacæ manus.
Sed tibi, quo tegitur tumulo, sit cura videndi,
Maronis inclytus cinis,
Quem memorant (credi si digna est fama) furorem
Afflare sacrum vatibus:
Quare ibi posthabito castas Helicone Sorores
Fixisse mansuram domum.
Illæ te excipient venientem, ac fronte benignâ
Sic alloquentes audies:
O nostris addicte sacris, generosa propago,
Tuæque flos Germaniæ,
Lætus ades, nostrosque velis lustrare recessus,
Vatum feraces grandium:
Seu Surrentinos amor est invisere colles,
Dulci virentes pampino;

Seu magis arridet pulcherrima Mergilline,
  Dilecta Syncero domus;
Seu juga Pausilypi pelago prætenta sereno,
  Quà cœrulæ Nereides
Sæpè leves ducunt choreas Tritona sequentes
  Cúrvâ sonantem buccinâ;
Seu juvat irati tonitrus audire Vesevi
  Latèque nigrantes globos,
Sparsaque per campos ambusti viscera montis
  Candente mersos sulphure.
Sed tibi scrutandi veniat ne dira cupido,
  Quæ causa venis abdita,
Pabula inexhaustis tot jam per sæcula flammis
  Tellure ab imâ suggerat.
Te miseri subeat fatum crudele Secundi
  Undante fumo hîc obruti;
Namque Deus, rerumque vices, venturaque fata
  Latêre mortales jubet.

AD FERDINANDUM FURSTENBERGIUM.

De nocturno bubonis cantu in Albano secessu.

QUòd carmen ferale canit sub nocte silenti,
  Tristibus & bubo perstrepit auguriis:
Ne nos sollicitos teneat, Fernande, futuri.
  Hic timor infantes, & leve vulgus agat.
Num quæ nec notis Babylon deprendit in astris,
  Nec potis aspicere est provida mens animi;

Sed

Sed ſibi ſepoſuit mortalibus invia curis,
Celat & obſcurâ nocte premitque Deus,
Semiruto reſidens volucrum fœdiſſima tecto
Efferet, attonitis fata canens populis?
Quæ ſit an hæc noſti, quibus orta parentibus ales?
Accipe, & in riſum verte jocumque metus.
Nympha fuit Stygiis Orphne notiſſima pratis
(Namque ſuas Nymphas, prataque Avernus habet)
Furva quidem, torvoque inamabilis ore: ſed atrox
Forma decet Stygias, & color ille Deas.
Ergò illi tædâ jungi cupiere jugali
Numina, quæ magni regia Ditis habet:
Elyſii cupiere Proci. Sed Numina Ditis
Sprevit, & Elyſios Nympha ſuperba procos.
Sæpè Linus vatumque pater Muſæus, & Orpheus
Aggreſſi duram flectere voce Deam.
Aggreſſi fruſtrà Linus, & Muſæus, & Orpheus
Molliri blandâ neſcia corda prece.
Quippe ferox Hecatæ virgo ſacraverat annos,
Infernas jaculo figere docta feras.
Fortè Acheron, incauta ſuæ dum margine ripæ
It gravidam multâ cæde gerens pharetram,
Dirarumque ſtriges dirum genus Harpyiarum
Sternit, agens forti ſpicula certa manu,
Nempe Acheron ſecuram animi, & nil tale timentem
Obſervans, cupidis nexibus implicuit.
Amplexu ex illo concepit Nympha, novemque
Menſibus exactis edidit Aſcalaphum.
Jamque annis puer addiderat duo luſtra duobus,
Cùm petiit manes acta dolore Ceres:
Et: Mihi reddite, ait, raptam mihi, Tartara, natam,
Unica quæ matris ſpes, ſoboleſque ſuæ eſt.

Red-

Reddite maternis, Erebi pia numina, votis
  Quæſitum toto pignus in orbe diu.
Munere terra meo fruges parit. Hæc mihi merces
  Redditur, ut ſterilis dicar, & orba parens?
Reddite: tuque redi. Quis te, Proſerpina, caſus,
  Vel qui te nobis eripuere doli?
Motus erat Stygius miſerandâ voce tyrannus,
  Et Cereris juſtis annuerat precibus.
Fata ſed ad cælum reditus immota negabant,
  Guſtaſſet Stygios ſi Jove nata cibos.
Punica nuper eam carpentem ex arbore poma
  Vidiſſe Aſcalaphum, nec tacuiſſe ferunt.
Interdicta via eſt: ſed teſtem Diva profanum
  Supplicio culpæ dicitur ulta pari.
Ter caput inviſum devovit carmine diro:
  Corpus Avernali ter madefecit aquâ.
Ilicet Aſcalaphus, contractis carmine membris,
  Vertitur in plumas, ſurripiturque ſibi.
In roſtrum nares, digiti ſinuantur in ungues,
  Brachiaque in pennas verſa abiere leves.
Turpe caput multùm, multùm cava lumina creſcunt,
  Vixque poteſt pigrum tollere corpus humo.
Ille hic eſt bubo, quem rerum ignara pavet gens;
  Tu ride mecum, qui ſapis, omen avis,
Weſtphaliæ flos, deliciæ, Fernande, Quiritum,
  Tempora cui lauro non pereunte virent;
Et mecum cape plectra manu, junctiſque canamus
  Carminibus ſilvas, ſilvicolaſque Deos.
Neu Romæ deſiderio moveare relictæ:
  Quidquid habet magni Roma, dat Alba tibi.
Hîc Pollinus, honos Graiæ Latiæque Minervæ;
  Holſteniuſque, Indis notus & Heſperiis;

Hîc Bandinellus, Tyrrhenæ gloria Musæ;
Et Phœbi geminâ Naldius arte valens;
Et carus Themidi ac Musis Rasponus; & unà
Vizzanus, Sophiâ clarus & ingenio:
Hîc decus Italiæ, & Romani Sfortia vindex
Nominis; ac sidus Nerlius, Arne, tuum;
Rospiliosus & augusti pars magna Senatus,
Virtute egregius consilioque Pater:
Hîc & ALEXANDER præses, tutelaque rerum,
Cui Deus ingenium par dedit imperio:
Et Patrui divina legens vestigia magni
Spes, & servatæ Flavius Urbis amor;
Pro quo debet ALEXANDRO res publica, quantum
Propter ALEXANDRUM debuit illa Deo.
Ergò sub hac mecum platano, Fernande, solutus
Carmina jam Latiæ dic socianda lyræ.
Felix qui curis, & iniquo fœnore liber,
Exercet bobus rura paterna suis,
Ordine nunc æquo gaudens disponere vites,
Nunc oleis sobolem substituisse novam.
Interdum juvat arboribus decerpere poma:
Interdum nemoris fingere falce comam:
Irriguosque jugo rivos inducere campis,
Cùm pluviam tellus poscit hiulca Jovem.
Non illum vigiles curæ, non somnia turbant,
Pestis & humani pectoris ambitio:
Nec metuit fraudes, nisi quas caper improbus uvis,
Aut parat è nimbo grando inimica satis:
Limina nec Regum trepidanti poplite calcat,
Irati metuens damna supercilii.
O mihi si rupes has inter vivere detur!
Sorderet rubri gaza colorque maris.

O ego

O ego dum possim tam leni vescier aurâ,
Et liquidos fontes, & nemora alta sequi;
Si qua mihi à Latiis speratur gloria Musis,
Occidat, & venti nomen inane ferant.'
Hæc ubi luserimus, nos curis reddat & Urbi
(Jam satis arvorum est) præpete currus equo.

AD FERDINANDUM FURSTENBERGIUM

in Albano rusticantem.

EX humeris pendebat ebur, lætusque parabam
Dicere Sarmaticâ confossum cuspide Gotthum,
Ossaque per campos immania, signaque templis
Barbara quæ patriis affigit victor, & ipsum
Ducentem proavos Casimirum in prælia Divos:
Sed digiti torpent, & inertia reddere tantum
Fila negant, nullisque calent præcordia flammis.
Scilicet Aönides mihi quæ dictare solebant
Carmen, Alexandrum, teque, ô Fernande, secutæ
Certatim, strepitu insano fumoque relicto
Urbis, Aricinos gaudent habitare recessus.
Lucus ubi sacer Hippolyto, quem rursus in auras
Fabula Pæoniis revocatum credidit herbis.
His tu Telegoni claras monstrantibus arces,
Albanumque lacum lustras, qui sæpe sine ullis
Imbribus exuperans ripas, aut sanguine multo
Decolor instantes clades, & fata monebat.
Seu fortis bellator, avoque superbus Achille

Arma recudisset recidiva in Pergama Pyrrhus;
Seu Latio fatale malum perrumperet Alpes
Hannibal, aut magno ruerent examine Galli.
Roma quidem hos olim domuit; verùm ipsa pavet nunc
Anxia, ne magni sibi conscia Principis Alba
Excitet antiquam litem, gentique togatæ
Auferat imperium in populos rediviva Latinos.
Nec minùs Ægeriæ fontem, qui lege feroces
Composuit veterum mores, & corda Quiritum.
Quà steterit sus alba; ubi Troicus arserit ignis,
Et Scythicæ quæris monumentum immite Dianæ.
Hæc fuerant noscenda tibi, postquam ordine cunctas
Lustraras miserâ pendentes urbe ruinas,
Quas Hunni fecere, Hunnisque immanior ætas.
Nunc illæ revocant animos, & ponere turpem
Post tot lustra situm incipiunt, tristemque senectam
Exuere, ut quondam serpens, quem frigidus annus
Ventique pluviæque diu tenuere latebris,
Sole novo redeunte ferox, in gramine vivo
Emicat, & positis tollit sese arduus annis.
Nec tantùm hæc oculis, verùm quoque pignora nosti,
Quæ Latiâ tellure latent inclusa cavernis
Relliquiæ, & veneranda virûm monumenta piorum.
Effluet illa animo nunquam lux aurea nostro,
Quâ fido hærentem lateri, dextrâque prehensum
Cui dignatus amicitiæ est me fœdere sancto
Jungere, qui nutu superis mortalia jungit,
Duxisti magnæ subter penetralia matris.
Quos ibi Christicolæ luctus, quæ funera gentis
Vidimus! heu quot busta virûm! qui sanguine leges,
Et Christi sanxere fidem cùm Numinis acti
Afflatu subiere rogum, vel fortia læti

Colla

Colla ſub immiti paſſim poſuere ſecuri,
Illa pati audaces quæ nec Mezentius author
Extuderat, nec qui furiis agitatus iniquis
Juſſerat in Siculo mortem mugire juvenco.
Quæ ne monſtra oculis hauriret Tybris, opacâ
Velaviſſe ferunt nebulâ caput. Ibat in ignes
Certa mori Heroum manus; indignante Tyranno;
Quòd paribus flammis unà morientis obiret
Læta viri in gremio conjux, & funus acerbum
Natorum ſicco ſpectarent lumine matres.
Multi etiam, poſcente fero ſpectacula vulgo,
Pavere Armenias tigres, aut dente leonum
Conſumpti vitam in mediis fudere theatris:
Ferales ubi nunc gemitus ſub nocte ſilenti
Sæpe exaudiri fama eſt, ac dira nocentûm
Supplicia; & portenta modis ululantia miris.
Hîc merita infandos exercet pœna Tyrannos,
Hîc Antonini lugent, ſævique Neronis
Maternâ exululant agitati lampade manes.
Nec tamen ætherei ſpectant quòd luminis auras;
Miteſcunt ideò pœnæ. Nam Tartara ſecum
Lugenteſque trahunt campos. It Cerberus ultor
Latratum ingeminans circùm, Diræque relictis
Titanum fibris, venientûm terga ſequuntur.
Aſt illi, magnis permixti Heroïbus, inter
Cæleſtes ignes aurata ſedilia complent,
Reſpiciuntque ſuam felici ſidere Romam.

LUSUS ALBANUS,

SIVE

PORTICUS VATICANA.

Ad Stephanum Gradium Ragusinum, Bibliothecæ Vaticanæ Custodem.

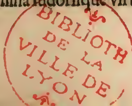
COllibus en iterum longæ consedimus Albæ,
Mens ubi fessa, velut Nilo huc advecta per altum
Nuper avis, gravibus respirat libera curis.
Salve Nympha lacûs vitrei: salvete recessus
Fortunatorum nemorum, quò noster Iolas
Ducere oves pastum, pastas mulcere solebat
Carmine, quod curvis habitans in vallibus Echo,
Cumque Echo nivei referebant carmen olores.
Nostra quoque hîc olim juvenilis lusit avena:
Stridula avena quidem; tamen illam Principis aures
Dignatæ, atque ovium soliti laudare magistri,
Et, nisi fallit amor, Latio regnare ferebant.
Hunc tibi Pieridum lusum, Vatum optime, Gradî,
Sospite quo, nunquam subito telluris hiatu
Mœnia versa, & opes Epidauri stare putabo;
Offerimus magni quanquam leve pignus amoris.
Huc ades, & rudibus nostris tua culta vicissim
Carmina junge, graves animi minuentia curas.
Mox Graiûm studia, & Sophiæ monumenta resumes,
Utque voles, tetricæ studiis Te redde Minervæ.
Urbs in prospectu est. Pulcram dabit illa canenti
Materiem Vati, cum sit pulcherrima rerum.

Multa quidem occurrunt oculis decora inclyta nostris
Digna cani; hunc sed præcipuum sibi poscit honorem
Quæ Vaticano dat se de colle videndam
Tercentum niveis moles operosa columnis.
Hanc ego carminibus molem, si dexter Apollo
Magnanimos audit nisus, super ardua Cyrrhæ
Inter odoratum lauri nemus, æmulus Orphei
Traducam, Ausoniis spectaclum dulce Camœnis.
Illæ ubi miratæ sumptus, operisque laborem
Immensum, merito laudarint carmine saxa,
Artificesque manus, incident marmore in omni
Nomen ALEXANDRI, quod nulla injuria, nulla
Vis abolere queat: Nam tempus & invida Clotho;
Et situs & caries, pomisque nocentibus orta
Pallida mors, longè felicibus exulat arvis.
In medio simulacrum ipsi de marmore Lunæ
Constituent, quod Tarpeia ter in Arce quaterque
Ponere servati Cives voluêre merenti.
Sed renuit mortale decus, perituraque dona;
Atque unum hoc votis non annuit Ille Quiritum.
Res inopina trahet veteres ex ordine Vates,
Cognita qui famâ præsentes ora tueri
Gaudebunt, cupidi vultu cognoscere in uno
Quisque suum, floresque novos, mansuraque magno
Serta ferent capiti, laudesque & carmina dicent.

Postquam Arces Solymæ victor Romanus ab imo
Diruit, ac dudum sceleratis debita terris
Supplicia explevit læsi ætheris ultor, & illud
Tot florens opibus quondam, luxuque superbum
Regifico templum extremos consedit in ignes;
Sanctius hoc aliud Latiis sibi destinat oris
Æthereus Pater, & ritu meliore colendum,

Quo

Quo collectæ omnes utroque ab litore gentes,
Mitescant animis, & verum Numen adorent.
Nimirum hoc animo reputans ab origine rerum,
Non solùm mare per vastum, per inhospita regna
Jusserat huc Petrum solium transferre verendum,
Et Vaticano fidei primordia nostræ
Firma locare jugo, cùm tristia fata subiret
Prodigus innocui pro relligione cruoris;
Verùm etiam invictos animis, belloque feroces
Fecerat Æneadas, tuleratque in luminis auras
Scipiadas, Marios, acres & ad arma Metellos,
Sub juga qui Cimbros traherent, Garamantas & Indos;
Ut cum olim veterum lapsâ virtute Quiritum,
Sequana, & Albis, & infidi septem ostia Nili
Jura recusassent ruptis Tarpeia catenis,
Ferre sacrum Imperium, vellent pia vincula, dulci
Vi Superûm gentes, & relligione subactæ.
Ergo ubi post cædes atque effera facta Neronum
Ad secura gregem collegit ovilia Pastor
Maximus, & Christi se Constantinus ad aras
Prodigiis actis cælestibus, amne piavit;
Condere mansurum, cæloque educere templum
Cura fuit, labor huc omnis consumptus, & omne
Ingenium, quantumque artis rude protulit ævum:
Huc Arabum gazæ Numidumque exhausta metalla:
Donec temporibus miseris felicior ætas
Successit, centumque hyemes perpessa malignas
Tybridis in gremio puppis Galilæa quievit.
Tum verò, veteris disjecto culmine tecti,
Julius antiquos animo prægressus Iulos,
Majus adortus opus, quod post tot lustra, tot auri
Flumina sudorisque virûm diffusa, peractum

Cernimus, immanemque tholum miramur & artem
Ignotam Proavis. Stat vasto machina dorso
Horribilis visu: Nec solùm despicit omnes
Quot Latio surgunt nebuloso vertice montes;
Sed super aërias sacrum caput extulit Alpes.
Deerat adhuc operi tanto par ambitu & arte
Porticus, in magni formam sinuanda Theatri
Ante fores templi; sed enim vix tempore prisco
Cæsaribus tentanda, togæ cùm paruit orbis,
Molibus & Latiis rerum est famulata potestas.
Unus ALEXANDER sæcli tutela ruentis,
Ausus se dignam regnante capessere laudem,
Regificasque manus operi citus appulit, in quo
Septima jam sudat magnis conatibus æstas.
Ordine jamque pari surgens, paribusque recedens,
Hinc atque hinc spatiis latè protenditur ingens
Porticus, inque orbem redeuntia brachia curvat;
Ceu curvat, fratrem fugiens argentea Phœbe
Cornua, vel chelas cælestis Scorpius aureas:
Apparent simili surgentes mole quaternis
Ordinibus, Divûmque ferunt simulacra columnæ
Arte pari, paribus spatiis distincta supernè.
Altera pars, quorum sublimi in culmine contra
Partem stare aliam, & concurrere velle videntur.
Ut cùm se ad Scaldim, ripamve binominis Istri
Adversæ sistunt acies; stat utrimque paratis
Prælia deposcens animis ærata juventus:
Vir viro, equi minitantur equis, inimicaque signis
Signa vides, ac tela micant contraria telis.
At parte ex illa, quæ templum adversa tuetur,
Mole minor, formâ nec eâdem, terminat orbem
Porticus exterior, populoque utrinque relinquit
In-

Ingentes aditus. Sic notus ad ostia Macræ
Portus oliviferos curvato littore colles
Explicat, ingentemque sinum maris insula claudit;
Insula myrtetis lætissima, quam Venus oræ
Accola Atlantæis avulsam fluctibus olim
Creditur hîc instar clypei posuisse, tridentem
Neptuni contra, sævumque Orionis ensem:
Quò dilecta sibi regio, dum vertitur æquor,
Servaret placidam ventis secura quietem:
Triplex porticibus fornix includitur altis,
Amplior & sanctos medius servatur in usus.
Hîc verax, fictæ Gereris sub imagine, Numen
Ostendit populo celsa de sede Sacerdos
Maximus, & superis instaurat vota quotannis,
Agmine Lanigerûm sacro, simul agmine sacro
Linigerûm præeunte, modis, & passibus æquis;
Et post agmen utrumque Patrum incedente senatu,
Hinc atque hinc, genibus positis ac supplice vultu,
Cardine terrarum gentes ab utroque receptæ,
Immotis cernunt oculis solemnia pompæ,
Insolitosque cient imo de pectore sensus,
Fassæ hic regnare, hinc populis dare jura Tonantem.
At campi in medio moles Ægyptia in auras
Tollitur, Alpheæ metas imitata palæstræ.
Hæc immane latus magicis variata figuris
Littore Niliaco steterat devota perustis
Numinibus, nunc auspiciis felicibus almum
Ad Tiberim nostræ fert aurea signa salutis;
Ipsa quidem cùm cæsa putet nova Tiburis udi
Marmora, quò facerent sibi ab omni parte coronam,
Lætitiæ cupit arcanos exprommere sensus,
Fatidicasque notas sæclis aperire futuris.

Sed speciem augustam properatæ molis & artem
Egregiam mirata silet, collataque celsis
Porticibus tacitè ridet monumenta Sesostris.
Quattuor hîc magni vasto sub pondere anhelant
Linguam exertantes Ephyræo ex ære Leones,
Mentoris, aut docti spirantia signa Myronis:
Illorum effigies sæclis metuenda futuris,
Quos Nero crudelis ludorum pavit in usus.
Ah quoties juvenesque pii, castæque puellæ
Numinibus dum thura negant adolere profanis,
Dente fero vitam in mediis fudere theatris!
Qui tamen impavidi lethum subiere: necemque
Natorum sicco spectarunt lumine matres.
A dextra lævaque pari discrimine & arte
Assurgunt gemini, Nympharum gloria, fontes;
Qui cæcum per iter longoque errore viarum
Advectas jaculantur aquas: It ad astra perenne
Flumen agens nimbos, tempestatemque serenam,
Inde ruit, niveâque cadens aspergine circùm
Spargit humum pariter diffuso rore; sed ingens
Urna procellosam subjecta recolligit undam.
Ergo hîc Nympha omnis crinem lavit, atque ubi cælum
Destituunt imbres, ex hoc Thaumanthias iris
Fonte bibit, radiisque novis ornatur, & arcu
Gaudet ovans augere suo miracula Circi:
Propterea non solùm operis molimina tanti
Laudat ab extremo veniens Oriente viator;
Ipsa sed attonitæ similis miratur & hæret
Urbs, nihil in terris ævo mirata priori,
Ornatuque recenti & honoribus Amphitheatri
Lætatur, ceu sponsa novo ditata monili.
Quin etiam hâc unâ compensat mole ruinas

Anti-

Antiquorum operum, septem quæ collibus Urbis
Strata jacent, quondam Imperii decora alta Latini,
Nunc ignominiis ignari obnoxia vulgus,
Tenuia vix veteris servant vestigia formæ,
Sive illa exedit sensim longæva vetustas,
Aut pessum insultus terræ cælique dedêre;
Seu notos vultus Atavorum, & onusta catenis
Colla recognoscens titulis insculpta superbi
Victoris, ferro disjecit barbara pubes.
Magna quidem sunt ista tuæ, ter maxime Princeps,
Facta manûs; sed Musa tuas hoc ducere laudes
Fonte negat: majora vocant, quibus illa canendis
Veridicam plectro citharam percurrat eburno,
Teque novum fortunatis decus inserat astris.
Hæc ævo tandem vel fulmine victa labascunt;
Et laudem si saxa queant, nomenque parare;
Clarior atque alias inter sublimior urbes
Memphis erit. Neque Pompeium fecêre verendum
Gentibus eductæ cæli ad confinia moles;
Sed Libye, victusque Oriens, & Iberica laurus;
Sed purgata metu maria, & servire coactus
Parthus: eritque tuo dehinc notior ille cothurno,
Quàm fuit ante suo Romana per ora theatro.
Hæc monumenta ruent. Sed quantum dente maligno
Molibus his audax paulatim deteret ætas,
Ingenuâ tantum linguâ (crede) afferet olim
Laudibus æqua tuis: Nam rerum fama tuarum
Vivet, & occulto crescet felicior ævo.
Non etenim ad meritos patefactum limen honores
Artibus egregiis, templa instaurata, decusque
Antiqui Latii, servatam sæpius Urbem,
Sparsum aurum in populos, tectas tela impia contra

Sarmatiam Helvetiamque, & pulsa pericula terris,
Auspiciis opibusque tuis Thracum arma repressa,
Pacatas latè gentes, nec cætera dextræ
Tot benefacta tuæ venientia sæcla silebunt.
  Interea si atram longè consurgere nubem
Impia portantem forsan Laurentibus arvis
Bella vides, dirumque nefas Acheronte moveri;
Parce metu; (quamvis ex alta despicis omnes
Arce metus, magnæque animæ formidinis expers
Robur inest) neu Thracis equos sibi nata negantis
Jura pave: si degenerem timor arguit omnem
Hesperiam, veterique audet nihil indole dignum
Italia, assueta imperio frenare superbam
Barbariem: tibi miles erit, qui contërit arma
Indomitæ Babylonis, Achemeniasque sagittas
Vertit in auctoris jugulum: quo vindice in altis
Concidit Assyrium thalamis, dextrâque pependit
Fœmineâ caput, & Pharias bibit undâ cohortes.
Stipabit manus Aligerûm pia castra, tuisque
Accedet signis Virtutum exercitus ingens.
Te pietas, Te dia Fides, Te sancta sequetur
Relligio: sed Perfidia, & Furor impius hostem,
Iraque mentis inops, atque auri cæca Libido,
Infelix comitatus, & omen triste suorum,
Quas contra ducet sacros Astræa maniplos,
Principe Te Latiis Virgo quæ præsidet oris,
Dextrâ immane gerens telum exitiale Tyrannis.

A D

AD FLAVIUM CHISIUM CARDINALEM EMINENTISSIMUM, *in Galliam navigaturum.*

LUx ea, quæ lectum manifesto numine Divûm
Jussit ALEXANDRUM nutantia Regna subire,
Quantùm illi tristis, tantùm mihi læta refulsit.
Tempus Io, Musæ, choreas, de more, per umbram
Ducere Castaliam, Latiique & Phocidos arva
Carmine Dircæo, fidibusque implere canoris.
Annua debentur geniali carmina luci,
Ingenium vestro quæ fecit & otia Vati:
Munera parva quidem; sed & ipsi parva Tonanti
Munera dat Pastor, nec Juppiter illa recusat.
Hanc pater ipse diem Phœbus canit ore quotannis:
Jamque fides plectrumque parat; sed gaudia differt
Nostra Deus, citharamque jubet servire dolori,
Ostendens digito stantes in littore puppes
Romuleas, Dominumque meum transferre paratas,
Me sine, quà Rhodanus rapido subit æquora cursu.
Ergo omnis mecum digressu mœsta dolensque,
FLAVI, Roma tuo, qualis nova nupta remotos
Ad Morinos abeunte viro, quem observat amatque
Perdita; conqueritur, seque atra in nocte relinqui,
Dum Latium tanto viduatur sidere cœlum,
Clamat. ALEXANDER lacrimis vix temperat æquis,
Quem corde impavido, nec habenti nubila vultu
Res magis adversæ, quàm res videre secundæ.

Quidni ego crudeles Divos & sidera dicam,
Quæ tua me vetuêre sequi vestigia, Princeps?
Non tamen, in vacua quòd inutilis urbe relinquor,
Nec mihi Sequanicas fas est invisere Athenas;
Sed tantùm doleo, quòd pectora nostra, fidemque
Æquoreis saltem non experiare periclis.
Quamvis, Neptuni imperiis, tibi cærula Triton
Æquora jam sternat: jam Glaucus, amataque Glauco
Nereidum Galathæa chori pulcherrima; Opisque,
Et formosa Lycorias, & quæ plurima ponti
Numina certatim Musis memorantur Achivis,
Præsidio accurrant magnæ obsequiosa carinæ:
Inter quæ mirata novæ spectacula pompæ,
It Thetis, Iliacum nunc primùm oblita dolorem.
Nec minus hinc roseo Zephyrus pede temperat undas;
Thracius hinc Boreas glacie exarmatus & imbri
Se paribus circùm cava lintea librat in alis.
Ergo age, quandoquidem sine me vis ire per altum,
I decus Ausoniæ, felicibus utere ventis:
Dum flentes reditumque brevem, memoremque rogamus
Nostri animum: Longas hac spe solabimur horas.
Quod superest, vastum fugientia vela per æquor
Albana de rupe oculis, votisque sequemur.
Tu quoque verte oculos, & mutua concipe vota.
Jamque mari placido, Zephyrisque faventibus exit,
Tyrrhenamque Thetin dextrâ secat alite puppis.
Occurrit primus fluviorum Marta paternis
Auctus aquis, lætoque rates clamore salutat,
Hinc regio apparet priscis habitata Graviscis,
Et Cereri dilectus ager; scopulosa leguntur,
Jam tibi, Mediceæ parent quæ litora Genti.
Scilicet hæc illa est cunctis Gens inclyta terris,

Quæ,

Quæ, Mahumetthæis ubi Græcia ſubdidit armis,
Immeritum caput, exulibus fuit hoſpita Muſis,
Graiaſque invexit Latio quas noverat artes.
Multa vides noſcenda ævi monumenta prioris,
Urbeſque, fluvioſque, ſinus, & ab æquore circùm
Undique perfuſas terras: ſed in Hercule fige
Lumina præſertim, cujus de nomine portus
Dicitur (hunc olim tenuit GENS CHISIA portum)
Partem aliquam in Divo laudum inventure tuarum.
Jupiter haud illum pater & cæleſtis origo
Tot Jove majorum deducta ab origine Divûm;
Sed caput objectum pulcra pro laude periclis,
Et domitæ peſtes, & monſtra immania forti
Victa manu fecere Deum, cæloque locarunt,
Servatæque illi poſuêre altaria gentes.
Ante illum multi vixerunt ab Jove nati,
Qui quòd in amplexu jacuere ignobilis otî,
Vilia ſectantes, & inertis commoda vitæ;
Infleti periere ſuis, ævoque nepotum
Ignoti, nomenque tegit quod & oſſa ſepulchrum.
En tibi (ſenſit enim Deus adventare carinas)
Lætus adeſt celſis elatus cornibus Umbro,
Per medioſque viam fluctus ſibi pandit ad alnum
Quâ veheris, multis inopina ob gaudia vultum
Perfuſus lacrimis. Tibi donat agreſtia poma,
Te cupit amplecti, te carum dicit Alumnum:
Litus & ad patrium, claramque invitat ad urbem:
Invitant, feſtâque caput tibi fronde coronant
Fluminis herboſo ſtantes in margine Nymphæ.
Omnia quæ cernens obliquo lumine Tybris
Triſtatur, gelidaſque metu jam contrahit undas.
Apparent longè pendentia Maçereti

Ru-

Rudera, fonte locus medicarum notus aquarum,
Atque alia has circa terras prisca Oppida & Arces;
Quas Atavi tenuere tui. Sic omnia passim
Tempus & assidui versant mortalia casus.
Classis abit, verritque salum, quà se pede lento
In mare fert Alma exiguis inglorius undis.
Mox Lynceus subit, & ferri gravis Ilva metallis,
Et celebrata diu Tuscis Populonia fastis.
Unde autem exoritur subitò tam festus in auras
Clamor? qui radiant ignes? quæ murmura læta
Excipiunt venientem, & amica tonitrua classem?
Portus adest (nostri nuper dixere Liburnum)
Puppibus Hesperiis, & velis notus Eois,
Conditæ ubi servantur opes, quas utraque mittit
India, quas & Arabs, quas messibus Aphrica dives,
Et quæ Getulo veniunt de littore merces.
Venimus interea, citò vela ferentibus Euris,
Quà consanguineus Tiberi, nec degener Arnus
In mare se Tuscum spumantibus invehit undis:
Arnus opum dives, centum pater Arnus Olorum,
Quorum Itali cantum, gressumque sequuntur Olores.
Haud procul hinc Lucæ veniens de finibus Anxur
Olim Arno miscebat aquas; nunc solus in æquor
Lapsus ad extremas sua nomina servat arenas.
Hinc & Sardiniæ tractus pallentis, & ingens
Corsica prospicitur, tantorum causa laborum:
Et conjuratæ quondam pervertere Pisas
Amne superfuso Capraria, parvaque Gorgon,
Quæ fuit Æthiopum extremis in finibus unà
Gorgonidum Euryale, fato huc delata maligno,
Inque maris scopulum cognatis versa colubris.
Namque ferunt, postquam fatali messuit ense
Vi-

Victor Abantiades caput exitiale Medusæ;
Euryalen caræ mœrentem cæde sororis
Deserüisse locum. Sed jam ratis ostia Macræ
Præterit. Alta vides Lunæ monumenta vetustæ,
Nec procul albenti fecundùm marmore montem,
Quo dives Pietas Divûm sæpe imbuit aras,
Vel levis Ambitio Regales excitat ædes.
Invitat fessas longo discrimine proras
Lunæ olim dictus, Veneris nunc nomine portus,
Delitiæ Nerei, statio fidissima nautis.
Tu tamen ire jubes, ventosque urgêre faventes:
Jamque aperit sese Ligurum clarissima tellus,
Hellespontiaco quondam dominata profundo,
Quantùm frugis inops, tantùm auro opulenta virisque.
Assurgit, sterilique jugo prætenditur undis
Horribilis visu rupes, quanquam arte magistrâ
Culturæ patiens, & amabilis ora Lyæo:
Quam prætervectus venies, ubi surgit, & amplo
Excipiet te læta sinu Tigulina Segesta;
Dehinc rutilas volvens Entella ad litus arenas;
Nec longè portum Delphini intrare licebit.
Alliciet vultu regio Te culta benigno,
Suadebitque rates lento suspendere remo;
Quippe ibi perpetuo scabras mirabere cautes
Vere tegi, & litus peregrinis fertile glebis.
Tu cave Sirenum insidias: fuge puppe citatâ
Dîs orbum pelagus, & litora surda carinis.
Et jam Porciferæ parvum pervenimus amnem:
Jam Merulam, fluviosque alios, quos dicere longum est,
Apennini omnes gelidis de rupibus ortos,
Omnes auriferâ redimitos tempora citro,
Plurima quæ passim formosis consita ripis

Fragrantem latè pelago diffundit odorem.
Sed vento tua prora volans, vento ocyor ipso
Mauritii portum superat, portumque Monœci,
Quos raptim refero, quia classem imitamur euntem,
Quæque rapit naves, nostram rapit aura Camœnam.
Jam mare decursum est Ligurum, jam panditur oræ
Terminus Italicæ Varus, quem rura sequuntur
Gallica, nimbiferis demissus ab Alpibus amnis.
Stœchadas interea velox post terga reliquit,
Ac Te Massiliæ, FLAVI, ratis appulit arvis.
Nunc rapidis invectus equis ad mœnia perges
Regia, quæ vitreo partitur Sequana fluctu:
Læto ubi Te vultu excipiet Rex inclytus armis,
Qui formidatum Turcis accingitur ensem,
Et fatis aperire viam cessantibus audet:
Dum face, dum ferro latè Serinius hostem
Insequitur victor, Pietatis & ultor Avorum,
Perque volat cædes, & ad altum fulminat Istrum,
Salve Heros invicte animis, tutela ruentis
Pannoniæ, Dux famâ ingens, ingentior armis.
Relligio tibi se lugens commendat, & omnis
Europæ, Vir magne, tuâ spes nititur hastâ.
Tempus erit, cùm te spoliis Orientis onusto,
Solvet ALEXANDER votum, fractasque superbæ
Cernet opes Asiæ, debellatumque Tyrannum.
Tunc te sudore illustrem, multoque decorum
Pulvere, clarus aquis, sed famâ clarior amnis
Jordanis, cedrique ferax Carmelus, & Hermon
Palmifer excipient, lymphâque umbrâque recenti.
Te Tanaïm quicumque bibunt, te Caspia Regna
Victorem, ditisque colent septem ostia Nili,
Et tibi prædatrix marium dabit Africa pœnas.

In-

Interea duris ſolvetur Græcia vinclis.
At Divæ biſidi cultrices montis, & ipſe
Turpi à ſervitio tandem, te vindice, liber
Parnaſſus merito reddet tibi carmine grates.

AD
MATTHIAM NALDUM
S. D. N.
Medicum, & Cubicularium intimum.
Ex lectulo.

NAlde, peregrinis famâ jam cognite terris,
Quem Phœbus pater eximio complexus amore
Edocuit cithareque modos, artemque medendi:
Fare age quî valeant herbarum tollere ſucci,
Vel ſaltem lenire ſitim ægrotantis amici,
Quam mihi per cunctas paulatim didita fibras
Oſſibus implicuit nuper febricula ſiccis;
Ut ſive Eoo nos Lucifer axe reviſit,
Seu convexa rubens accendit ſidera Veſper,
Irrequietus agar majori percitus œſtro,
Quàm quod Apollineæ ſpirat cortina Sibyllæ.
Ergo ſi quis aquæ frigens mihi rivulus olim
Viſus ab aërio clivo deſcendere: ſiquis
Muſcum inter viridem gelido manare ſub antro,
Perque cavam leni vallem manare ſuſurro:
Quicumque inſano fons fornice ductus in urbem
Mole ſuper tereti peregrinas explicat undas,
Aut vulgo ignotus ſecretos irrigat hortos;
Scilicet ille mihi ſemper ſe rivulus offert,

Illius

Illius ante oculos ſemper ſtat fontis imago.
Uritur infelix, & imagine creſcit in illa
Noſtra ſitis, ſequiturque ſitim ſitis altera major.
Præcipuè menti deſiderioque recurrit
Qui Ligurum ſaxis Tuſcos diſcriminat agros,
Appenninigenas inter non ultimus amnes
Macra parens, longæva ſalix cui litus inumbrat,
Cui centum herboſo paſcuntur margine Cycni
Aëra tranantes liquidum pernicibus alis.
Illius algentes ingreſſi ſæpius undas,
Squalida rimoſus cum Sirius ureret arva,
Vidimus innantes vitreo ſub gurgite Nymphas,
Et manibus nexus molles glomerare choreas.
Macra per umbriferam vallem pellucidus ibat
Flexibus incertis, atque inter cana volutus
Saxa, ſinus omnes nudabat pauperis alvei,
Suadebatque manu latices haurire rigentes.
Quamquam ubi contriſtat cælum nimboſus Orion
Diluviem tonitruſque ciens; exuberat ille
Spumeus, aggeribus ruptis, latèque Tyrannus
In mare fert pinguem limum, quo vendicat arvis
Litus, & antiquæ profert confinia Lunæ.
Hæc vigilans. Quòd ſi feſſos ſopor alligat artus
Albanos intrare Lacus, avido ſimul ore
Exaturare ſitim videor: nunc æthere aperto
Impatiens æſtus pluviam captare cadentem;
Nunc per amœna ſequi fugientem gramina rivum,
Bacchatoſque choris Nympharum accedere fontes.
Haud ſecus afficitur, cum tacta cupidinibus mens
Æſtuat, atque illam ſpecie ſeducit inani
Ambitio præceps, & amor maleſuadus honorum,
Aut auri color, aut Erycinæ dulce venenum.

Quip-

Quippe amens agitur, ceu Baccha concita Thyas,
Ictaque imaginibus variis, huc volvitur, illuc,
Dum fiat voti rea; dum sitis ægra prehendat
Mortiferos latices, quos gutture ducat hianti.
Tu, cui secretas morborum pandere causas,
Et morbos relevare graves concessit Apollo,
Nalde, jecur seu lenta meis infixa medullis
Pestis edit, seu lethiferi vapor igneus astri
Inclusus venis arentia viscera torquet;
Affer opem, ac nostro facilis succurre labori.
Hæc ubi desierit miseras sitis urere fauces,
Vitiferæ tractus Albæ, juga Læta, revisam,
Prataque purpureâ nuper renovata juventâ:
Plectra manu, carmenque geram; stratique per umbram
Montis, ALEXANDRI tecum referemus honores.

OPHIGENIA
AD
SIGISMUNDUM CHISIUM
in Albano rusticantem.

CArminibus nostris non indonatus abibit
Pomifer Autumnus, cui rustica Musa quotannis
Sacra facit, floremque novum suspendit ad aras.
Nam mihi, dum dilecta tenent nos otia ruris,
Ludere quæ vellem magnus permisit Apollo,
Et cantare levi levia argumenta cicutâ.
Busonum, & maculis pictorum terga Draconum,
Sed tamen insontûm, viruque & dente carentûm,
Fertilior quibus est, quàm glande & vitibus Alba,

Qui nos terrificant, passimque morantur euntes;
Natales dicentur, & ultima gentis origo.
Non etenim cœli vitium, pelagive malignus
Halitus hos edit fœtus in luminis auras:
Sed magis insita vis, innataque semina terris
Prodigio magno Divûm. Juvat ergo referre
Carmine, quo Satyri stupeant, miracula rerum,
Indicta ore alio, Graiis ignota Camœnis,
Olim quæ omnipotens his Juppiter edidit oris,
Cùm grave fulmen adhuc Titanum cæde caleret,
Inferretque pedem pacata in sidera victor.
Nam neque Thessaliæ pulcris, nec Phocidos arvis,
Seu virtute virûm, seu relligione locorum,
Cesserit antiquum Latium; nisi Martia sacris
Prisca Latinorum caruisset Vatibus ætas.
Nos Albæ monumenta monet Thymbræus Apollo
Pandere: res ævi densâ caligine mersas.
Tu modò, qui causas jussisti aperire latentes,
Et sterilem curvo scrutari vomere campum;
Doctarum, Gismunde, decus columenque Sororum;
Flos Juvenum; Patrui curarum dulce levamen,
Atque hæres virtutis, ades. Tu, cui licet ætas
Invida velet adhuc tenerâ lanugine malas;
Pectore in augusto vigor est, animusque virilis,
Et matura foro virtus. Tibi maxima rerum
Roma favet plaudens animis, annosque morantes
Increpat, indignans, Tempus differre malignum,
Quæ tibi jampridem justo spes publica voto
Destinat ad laudem decora, in quæ cæca fatetur,
Principe Alexandro, sibi nil Fortuna licere.
Huc age lætus ades; & vati tu quoque Vates
(Hanc

(Hanc titulis patiare tuis accedere laudem)
Affer opem nova tentanti, & dignare canentem,
Dum vacat, & curas procul atras Alba relegat.
Tempore, quo terras Deus, æquor, & æthera fecit,
Ordine quæque suo, propriaque in sede locavit;
Quodcumque est spatii (quod montibus omne tenetur)
Telegoni fines inter, Laviniaque arva;
Æquatis longè campis, latèque patebat
Planities apprima ferax: loca & inclyta, quæ nunc
DI nemorum, Bacchusque colunt; seges alta tegebat.
Edidit ausuros manibus rescindere cœlum
Tunc primùm Tellus Superis irata Gigantes,
Cæumque, & Lyparim, bellatoremque Typhœum,
Centimanumque Gygen, atque Oromedonta minacem,
Innumerosque alios, quos fama antiqua recenset:
Omnes fœdifragos, prædæque & cædis amantes,
Rixarumque avidos, contemptoresque Deorum,
Immanes, sine lege. Fuit tamen unus in illis
Invitâ Genitrice pius, quem moribus æquis,
Et miti ingenio rectum servasse, fidemque,
Egregiâ virtute ferunt: nec viribus usum,
Ut nisi quæ Tellus tum passim monstra ferebat,
Nullaque mactaret metuentes jura Tyrannos.
Quin positis aris, & cæsis sæpe juvencis,
Suppliciter coluisse Deos, ac thure piasse.
Cætera terribilis, fratrumque simillimus omni
Parte fuit; Graiis Orocœlus nomine dictus.
Hæc propter, quodque auctor erat, non temnere Divos,
Et, nisi consilia in melius malesana referrent,
Excidia in caput ipsorum ventura canebat;
Fratribus invisus Phlegræa reliquerat arva.
Inde pererrato bissenis orbe diebus,

Finibus à Mauris Nabathæa ad littora, quærens,
Mitior esset ubi Tellus, & amantior æqui,
(Nam simul infensæ fugiebat jurgia matris)
Huc tandem flexit, sedemque his fixit in agris.
Lætus ubi victuque famem pellebat agresti,
Et venatrices pharetras, prædamque cruentam
Finitimæ linquens Triviæ, vel sancta colebat
Numina, vel pulcras animum revocabat ad artes:
Præcipuè quas tradiderat, juvenilibus annis,
Littus ad extremum Libyæ sibi cœlifer Atlas,
Indole par animi, & consanguinitate propinquus.
Illum ergo exoriens, illum, cùm mergitur undis,
Humida Nox stantem vigili cervice videbat,
Astrorum cursus, ortusque, obitusque notantem,
Et cœli aspectus varios, quibus ordine sortem
Cernere erat, quam fata parent mortalibus ægris:
Eventus belli dubios, & funera Regum,
Quidque ferant, Regum post funera, triste cometæ.
Quin cupidis anni prænoscere tempus & imbres
Agricolis, responsa dabat non inscia veri.
Jamque dies infausta aderat, qua pendere pœnas
Terrigenas scelerum tantorum fata jubebant,
Ingentemque brevi dirimi certamine litem:
Quem rerum Dominum acciperet Natura? quis orbem
Imperio regeret, legemque imponeret astris?
Præcipiti primùm ruere omnia visa tumultu
In Chaos antiquum. Vocat ad fera prælia natos
Mugitu horribili Tellus, ululatque profundis
Vallibus. At cœlum caligine volvitur atrâ
Exitiale fremens: dumque impia tela Gigantes
In superos torquent, Superi jaculantur in ipsos,
Sed potiore manu; populi videre paventes
In-

Infandam sine sole diem, sine sidere noctem.
Cùm tenebras tandem scidit, & se fulmine prodit
Juppiter, impositumque nivali Pelion Ossæ
Diruit, inque suis involvit montibus hostem
Exanimum, & nigrâ solvit formidine mundum.
Hunc premit Inarime: flammas alit ille Vesevi
Ultrices: Siculis illum coquit Ætna caminis.
Ast alii variis, pro crimine quisque, flagellis
Eumenidum torti lugent, & inania Ditis
Regna metu insolito, vastoque cadavere complent.
Senserat hos rerum motus Orocœlus, & alti
Altior ipse jugum conscenderat Appennini.
Inde omnem belli faciem, fraternaque busta,
Sparsaque Phlegræis ingentia viscera campis;
Et positos vidit tumulos, quamquam ordine cuncta
Pridem illi volucres fuerant, stellæque locutæ.
Vidit, & orbatæ tactus pietate parentis,
Nec minus occasum fratrum miseratus acerbum,
Pectora planxit, & in lacrimas pia lumina solvit;
Unde iram magni potuit meruisse Tonantis.
Sed fratrum casus, & funera dira tuentis
Justus erat fratris dolor, & sine crimine luctus,
Cui veniam Pater ipse dedit, majora daturus
Juppiter & grege mactato, & prece cultus ab illo.
Septimus extulerat rorantes Lucifer ignes,
Ex quo magna feri luerant commissa Gigantes.
Ille tamen, somno infelix dapibusque relictis,
Tercentum stratus fessum per jugera corpus,
Fratribus officium solvebat triste peremptis:
Nec cessare Parens furiis agitata sinebat,
Dum miserum explesset nati per lumina fletum.
Tum caput innocuum Rex cœli Juppiter idem

Ut ſorti eriperet duræ, neu poſſet oriri
Illius olim aliquis magnis ex oſſibus hæres,
Indole qui Patruos, & eorum facta referret;
In ſimilem ſtatuit, ſub eodem nomine, montem
Vertere: &, ô numen ſemper venerate Deorum
Eſſe Deos inter, non inter digne Gigantes,
Accipe munus, ait, dictumque Orocœle ſupremum.
Mons fies, ne te perimat dolor iſte. Dolori
Hæc finis lacrimiſque tuis erit. Hæc tibi ſedes,
Hic locus, unde Urbem dominam, gentemque togatam,
Et pendêre tua poſthac de rupe videbis
Oppida, cum magnis longè candentia templis,
Quò feſſus curis populorum olim inclytus Heros,
Cùm revehit ſilvis, & cùm rapit annus honorem;
Secedet: Vates illum, multiſque ſequentur
Muneribus cultæ Aönides, quæ carmine ſacro
Inter ALEXANDRI referent tua nomina laudes.
At mihi ſolennem, meritis pro talibus, aram
Vertice ſublimi ſtatues, quam deinde quotannis
Inviſant fortes, habeantque in honore Quirites.
Sic ait, & formas vertentia verba locutus,
Extemplo Latiis Orocœlum montibus addit.
Monte ſub hoc pingues campi latuere, latentque,
Rurſus & in terram rediit Tellure creatus.
In glebas caro verſa: in ſilvas barba, comæque:
In ſcopulos dentes, in rupes oſſa faceſſunt:
Ipſa locum ſervant cava corporis, antraque fiunt.
In fontes venæ: duræ per brachia ſetæ
In quercus abeunt: in apricos brachia colles;
Quæ Pater omnipotens ſinuoſum flexit in orbem
Ante ſinum. Sinus irriguis (mirabile viſu)

Manabat lacrimis, forſan ſua funera flentis.
Creverunt lacrimæ ſcopulorum indagine clauſæ,
Et ſacer hîc manſit lacus, æternùmque manebit,
Nympharum ſedes, & piſcibus aptus alendis.
Lacteolos dixere, quibus cava litora circùm
Indigenæ paſcuntur oves, oviumque Magiſtri;
Quâ Satyri intonſi gaudent dape: cùmque juvencos
Relligio prohibet, turdoſque apponere menſis;
Et rhombos, tereteſque negant maria alta ſiluros;
Lacteolo Albani curant convivia Patres.
Totius impleret ſpatium convallis, & altas
Unda ſuperfuſo ſuperaret gurgite rupes,
In mare iter quærens; cuneo niſi cæca latenti
Romulides imi fodiſſent viſcera montis.
Quæ gentes Latium, quâ lege, opibuſque tenerent,
Talia cùm Superi patrarunt monſtra, ſilebo.
Nam neque ſcire tibi, neque opus mihi dicere cuncta,
Vicinæque vetant ludum proferre Kalendæ.
Hoc certè quodcumque vides, quod Aricia, quodque
Poſſidet Alba ſoli, nihil eſt niſi forma Gigantis
Collapſa, inverſumque annis immane cadaver.
Illius inverſi tamen, & tellure jacentis
Trans nubes, aviumque vias ſeſe ardua cervix
Tollit, & aërias multùm ſupereminet Alpes,
Mons Cavus Albanis, Graio de nomine, dictus.
Tu ſi animadvertas intento lumine circùm
Omnia, deprendes veteris veſtigia formæ.
Nam quæ olim natura fuit, quæ cura Giganti;
Cura eadem monti, atque eadem natura relicta eſt.
Ut catus aſtrorum, & venturi conſcius ævi,
Auſoniis dederat, ſic dat reſponſa colonis.
Quippe ubi ſe profert, & in æthera ſurgit apertum;

Promittit nitidos ſoles, & læta ſerena:
Cùm verò caput occultat, frontique galerum
Induit involvens nebulâ; denuntiat imbrem
Lugendum agricolis, & ſurda pericula nautis.
Utque erat ingenio pacato, & moribus æquis;
Ingenium quoque mite ſolo eſt, & amabilis aura
Inſontis cœli felicia temperat arva.
Otia nos illi debemus dulcia ruris;
Illum Pallas amat, Bacchus colit: illius ergo
Cum tonitru exercet gentes, imbellia lucos
Vibrat in Albanos, irâque carentia tela
Juppiter, atque ſuis parcit non immemor aris.
Denique (Muſa tuas teneat ne longiùs aures)
Quòd Terrâ genitus, ſerpentipedumque Gigantum
Frater erat, vitioque pedum non impare natus;
Quà fœdi jacuere pedes, (qua ſcilicet Albæ
Serpere parte vides obliquo tramite colles)
Succeſſit tellus ſerpentibus apta ferendis,
Auctoremque ſuum ſquamoſis indicat hydris,
Tota quibus regio latè ſcatet, arvaque læta.
Sive Notus venas & ſpiramenta relaxans,
Terrarum fibris abſtruſos elicit angues,
Reddit ut ære ſilex ignem percuſſa latentem.
Seu natura ſoli pluvio Jove concipit illos,
Tactaque Sole novo conceptos edit in auras,
Omnia qui ſparſi repunt per membra Gigantis.
Is quia mitis erat, mites quoque terra colubros
Gignit & innocuos. Aliis tam lethifer oris
Pullulat hîc placidus Bufo, atque ignara nocendi
Vipera: Non tabo Natrix inglorius undas
Inficit, aut Aſpis nigrum vomit ore venenum.
Lambit inoffenſi ludens veſtigia Dipſas

Paſto-

Pastoris: tollunt innoxia colla Cerastæ,
Atque illos pavidæ calcant impunè puellæ.

AD SFORTIAM PALLAVICINUM S. R. E. CARDINALEM.

APRICATIO PORTUENSIS.

ANnua dum vulgus renovat solennia Baccho,
Et temulenta Dei relegens vestigia pubes
Martia, degenerat formas induta ferarum;
Roma vale. Juvat arva sequi, & suspendere collo
Barbiton, & plectro geniali pellere curas.
Hîc ubi DIs pelagi leges, & fata daturus
Amne Pater lento descendit in æquora Tibris,
Quaque fluit, pingues volvens ad litus arenas
Auget agros: Urbesque mari, portusque recedunt.
Non Albæ juga semper, amat quoque litora Phœbus:
Carmen ubi nivei sacrum modulantur Olores
Dulciùs, & lauro semper viret æmula myrtus:
Unde legit Tethys Nereo placitura coronas.
SFORTIA, cui priscis virtus incognita sæclis,
Ipsa suis manibus Latium circumdedit ostrum:
Sospite quo, supra populos caput ardua sacrum
Exerit, & famam CapitolI Roma tuetur;
Pone graves curas paulisper, &, Urbe relictâ,

 Huc

Huc age (da veniam votis audacibus) adſis,
Dum canimus, tenuem non dedignatus avenam.
Sæpè & ALEXANDER ſummo de culmine rerum
Deſcendens, faciles Muſarum accommodat aures
Luſibus, & noſtris acclinat lumina chartis:
Lumina, queis maria & terras, & diſſita longè
Regna vigil, feſſumque malis circumſpicit orbem.
Te nitidi Soles, placidi te litoris ora,
Et ſecura quies, & amica ſilentia Muſis,
Quarum tu columen, quarum tu gloria prima es;
Te mare piſcoſum, dilectaque ſilva Dianæ,
Te regio formoſa vocat. Tu lætus adeſto,
Optatoque Deos vultu ſolare marinos.
Scilicet & tempus veniet, cùm littus ad iſtud
Colchide, ſemotiſve advectus Gadibus hoſpes,
Parcius Æneæ res, adventumque requirens,
Scire volet, quâ rupe ſedens proſpexeris æquor,
Quæque his prima pedum veſtigia preſſeris oris.
Sed duo te nuper Latii clariſſima cœli
Lumina, Parcarum dextrâ intercepta malignâ
Excruciant, ægramque vetant requieſcere mentem.
Nam penè obductum Corradi funere vulnus,
Franciotto Libitina ferox reſcidit adempto,
Auſaque Romulei cladem geminare Senatûs.
Hoc erat, eventurum olim quod dira canebant
Auguria, hoc tempus fatale, hic lethifer ille
Chaldæis toties promiſſus vatibus annus.
Quique diu, dubiam terris metuentibus iram,
Lumine ſanguineo triſtes arſere cometæ;
Scilicet hanc Latio cladem, hæc lamenta ferebant.
Non ita ſublatum ploravit Dardana tellus
Hectora vim Danaûm, Troianaque fata morantem,
Non

Non fratrem Heliades, non cærula mater Achillem:
Ut te morte Virûm pallentia vidimus ora
Manantem lacrimis, & publica damna querentem,
Damnantemque herbas, & falsam Pæonis artem.
Quos tibi non hilari vultu Fortuna renidens,
Non communis honos sociarat fœdere sancto:
Sed probitas, magnisque fides spectata periclis,
Atque animus contemptor opum, Themidisque palæstra
Excultum ingenium, & doctæ facundia linguæ:
Sed labor advigilans, & pectus stare paratum
Pro Latiis aris, certæque occumbere morti:
Dura, malis invicta, tuæque simillima virtus.
Tanta quidem rebus damna instaurare secundis
Conantur Superi. Hinc omnis pacata quiescit
Ausonia, unde virûm soboles, & copia frugum,
Et doctæ redeunt Artes, quas excitat, almo
Dum sinu ALEXANDER fovet, & præclara merentes
Respicit, attollitque viros: septem inde Trioni
Subdita gens tacito Romanas incipit aras
Obsequio colere, & ritus damnare profanos.
Hinc duo jungit Amor Divinæ germina gentis;
Unde novum decus Hesperiæ, prolesque paretur
Ferro olim Europæ, atque Asiæ domitura Tyrannum.
Queis, Divûm imperio, proludens Westphalus Heros,
Infula cui sacris galeam terroribus armat,
Circumfert Batavûm victricia signa per Urbes;
Quâque ruit, sequitur sublimi Gloria curru,
Luppiaque, Amisiusque, catenatusque Visurgis.
Non tamen idcirco minus illacrimare sepultis,
Jacturamque doles, & non reparabile damnum.
Quod superest (parva ingentis solatia luctus)
Hîc ego Castalio signum de marmore ponam,
Am-

Amborum vivâ referens in imagine vultus,
Cui ſplendor feris, pretiumque accedet ab annis,
Fulminis invictum damnis, ævique futurum:
Navita quod maria alta ſecans de puppe ſalutet,
Et cui pro Glauco, pro Leucothoës Melicerta,
Soſpes ab Ioniis perſolvat vota procellis.
Aut ſimulacrum ingens quintum ſtatuemus eorum,
Qui ſolium, ſubnixi humeris ingentibus, aureum
Sub Vaticani diâ teſtudine Templi,
Heroës magni ſubeunt, onus Hercule majus.
Cernis, ut auguſti quà ſe venientibus offert
Extremus Templi ſinus, interiuſque recedit,
Nubibus è cœlo demiſſa curulibus, inter
Aligerûm plauſus, moles ſeſe ardua tollit
Supra & Dædaleos auſus, & barbara ſaxa
Pyramidum, claramque Rhodon poſt terga relinquit
Aurea, nec bimari docta invidet æra Corintho!
Magna Parens, nunc primùm hominum mirata labores
Roma loqui ceſſet priſcorum opera alta Quiritum,
Nec rerum dominos teſtántia rudera jactet.
Miranda illa quidem. Aſt omnes hîc Regia gaza
Cæſareo minùs auſa ævo, atque ars dædala Graiûm
Pandit opes, pandit pietas tua, Maxime Princeps,
Sumere qui rerum meruiſti ſceptra rogatus:
Nunc donis populos auges, altaria Divis.
Ne tamen hæc propter, ne tu, Bernine, ſuperbi:
Non tu auctor tantorum operum: nec talia fingi
Mortali potuere manu. Non ipſe Pyragmon
Auſit ab Ætnæis tantum ſperare caminis.
Sat tibi Phidiacos quòd Græcia cedit honores,
Præripuitque Jovi Piſæo Sequana palmam.
Hic Superûm labor: Hi ſe operi accinxere miniſtros,

Æra-

Æraque miſcuerunt, & aperto in lumine, Divûm
Effigiem, & liquidi rivos duxere metalli.
Quattuor hos annis, & majeſtate verendos,
Fulgenteſque ſacro tonſum diademate crinem,
Qui certant oneri ſupponere colla beato,
Olim Oriens, Latiumque tulit, ſimul inclyta monſtris
Africa, quæ manſueta Viro plus profuit uno,
Quàm nocuit quondam Tarpæis invida palmis,
Hannibale, & centum, quas intulit aſpera, claſſes.
Heu quantis illi caput objecere periclis,
Pro re Romana, pro relligione Parentum!
Heu quanto Solium hoc nobis peperere labore,
Donec pondere confecti periere ſub illo!
Romula nunc cœlo delapſi templa reviſunt,
Munere ALEXANDRI reduces, qualeſque videri
Cœlicolis, quantique ſolent. Stupet inſcia turba
Romulidûm, & ſupplex venientum numen adorat.
Salvete Heroes, quorum ſub numine Roma eſt.
Quorum ea virtuti debet, quòd inermis, & una
Relligione potens, nomen, ſine cæde, Latinum
Prótulit, imperiumque, ultra Garamantas, & Indos,
Sanctaque per populos victrix dat jura volentes.
Salvete, & Sedem hanc, veſtræ quæ credita curæ,
Quamque Erebi jurata manus convellere pridem
Molitur, ſervate pii. Procul horrida bella,
Atque famem, & triſtes Latio depellite morbos:
Præcipuè qui animos, humanaque pectora turbant:
Seu nos dura premit, ſeu ſors felicior inflat.
Creſcat amor recti: pronaſque ad prœlia nectat
Fœdere non ficto tandem Pax candida gentes.
Atque, ut cuncta uno populorum vota loquamur,
Regnet ALEXANDER ſoſpes, te ſoſpite, FLAVI,

Quem

Quem longè ingenio præstantem, & moribus, ipsa
Diligit Invidia, atque hâc dignum sorte fatetur.

JACOBO ROSPIGLIOSIO, VIRO MAXIMO,

SOTERIA.

PArce metu Clio. Jam rumor læta secundus
Segusia de valle refert. Vis effera morbi
Cessit, & ille nocens venis deferbuit ignis,
Quo penè Itala res, & spes arsere Latinæ.
Jam solitum membris robur, jam pristinus ori;
Depulsâ macie, decor, & cum munere somni
Fax oculis tranquilla redit: rursumque rubentes
Incipiunt meliore genæ florere juventâ.
Non opis id, Natura, tuæ: nec gramina tantum
Marsorum, doctæque manus valuêre medentûm.
Prodigii auctores Superi. Virgo, inclyta Virgo,
Cui super Exquiliis lecto de marmore templum
Æstivæ posuere nives, nomenque dedêre;
Ipsa laboranti præsentem (credite) Virgo,
Dum nostri miseretur, opem tulit. Ite sodales
Ordine quisque suo, niveis in vestibus omnes;
Thure piate locum, facilesque in vota precantûm
Cingite fronde novâ, sertisque recentibus aras.
Dumque sua Exquilii testati gaudia colles
Ære cavo, festoque diem clamore salutant;
Reddite vos Superis grates (nunc tempus) & almæ
Virginis alterno modulantes carmine laudes
Solvite, io! mecum Domino pro sospite, votum.

Tu

Tu verò, Jacobe, tui qui litus Eöum,
Litus & Hesperium famâ jam nominis imples;
Lux Mundi nova, lapsarum spes altera rerum;
Augustam conscende ratem, quam Regius hospes
Tantum abeunte dolens, quantum te sospite lætus,
(Officium triste, & spectati pignus amoris)
Ad caput Eridani sacrum se sistere jussit.
I nostrum decus, i felix: huc dirige cursum,
Sollicitosque diu de te solare Quirites.
Aspice ut Eridanus Pater, ut tua jussa capessat,
Populeam acclinat frontem, placido amne serenus;
Teque jubens salvere, sinum tibi pandit amicum!
Fluviorum Rex Eridanus, qui flumina centum
In mare fert, centum magnas præterfluit Urbes.
Is te, ne tardere vadis, collectus in undas
Accipiet venientem, & devehet amne secundo,
Piscosis quà pulcra jacet Ferraria campis,
Musarum domus, & niveis olim hospita cycnis.
Accipient unà, fortunatamque carinam
Deducent fluvio certatim dona ferentes,
Abdua (nam cohibet saxa inter Cottia lymphas
Digressuque tuo mœstus caput occulit antro
Duria) Ticinusque cruori assuetus & armis
Olim, nunc tacitus, puràque argenteus undâ:
Lambrusque, & velox Scultenna, atque Ollius ingens,
Et fræni impatiens Tarus, & quem Felsina mittit
Rhenus inops undæ, nisi cùm nive turgidus exit
Hybernâ sternens hominumque boumque labores,
Stura, Orgusque rapax, satus & Benacide Nymphâ
Mincius, ille sacris dilectus oloribus amnis.
Interea Heliades stantes in margine ripæ
Adventum ratis expectant, tibi serta parantes

Puro ex electro, choreasque in gramine ducunt
Funeris oblitæ fraterni, & carmina dicunt.
Quin etiam excitæ vitreis è sedibus omnes,
Ostriferam Adriaci servant quæ littoris oram
Succedunt fluvio, radiatæ puppis honores,
Sed te puppe magis Nereïdes admirantes.
In mediis Proteus venturi præscius ævi
Fata canit. Fore te, qualem sibi vota piorum
Effingunt, priscis Heroibus anteferendum:
Incolumemque diu, incolumi Clemente, gravesque
Tecum partiri curas, tibi credere sancti
Arcanos animi sensus gaudente, salutem
Speratam populis, & mitia jura daturum.
Quamquam non soli Proteo, Phœboque futura
Pandere, sed verum de te, Heros inclyte, vatem
Cuilibet esse licet, cui sit tua cognita virtus.

Te populi, per quos graderis, simul aspexere,
Attonitis hærent animis, famamque fatentur,
Ora licet centum exertet, virtute minorem
Ire tuâ, de te mentitam plura, silendo.
Votaque concipiunt pro te, tardamque senectam
Caro optant capiti. Quòd si te prisca loquentem
Gallia, spargentemque manu regalia dona
Vidisset, plenumque animis atque indole magnâ
Pro re Romana caput objectare periclis;
Sacra tibi pulso posuissent Hercule templa.
Quin æterna tuis sculpsisset sidera factis
Ipsa suæ quamvis miratrix Græcia gentis.
Et fera quà Lernæ, quà cœli parte renidet
Victa sub Herculeis pestis Nemeæa lacertis,
Fulgerent, Vir magne, tuæ decora inclyta dextræ,
Debellata animi tercentum immania monstra;

Ulce-

Ulcere quæ aſſiduo mortalia pectora vexant.
Non agit Ambitio te, non amor improbus auri,
Non illa Heroum domitrix, truculentior Hydrâ,
Quæ tulit Alcidæ ſpolium, maleſuada Voluptas.
Non te fœta malis ingentibus otia, non te
Per nemorum pelagique minas quæſita palati
Crimina delectant: non Bacchi pocula Chii:
Quæ propter Fortunam animæ venerantur inertes:
Sed labor, & vigiles in publica commoda curæ,
Sed colere ingenuas artes, tribuiſſe merenti
Præmia, complecti miſeros, opibuſque juvare:
Polliciti ſervare fidem, ſanctumque vereri
Nomen Amicitiæ, atque ad laudem cuncta referre.
Hæ tibi ſunt artes: his tu pacare furentem,
Et longùm ſervare potes virtutibus Orbem.
Nam quæ pro Latio, pro relligione gerenda
Clementi Pater omnipotens, tibi munia Clemens
Mandat, magnanimus Clemens, quem triſtia bella
Rex Superûm, horribileſque minas miſeratus ab alto
Demiſit, columen fidum mortalibus ægris.
Exercenda tibi nunc eſt ſub Principe virtus,
Sub quo illam ſolers ſtuduiſti haurire magiſtro;
Artibus egregiis imbutam, & moribus aureis.
At tibi, dum magni perages mandata Parentis,
Cura ſit imprimis Regem exorare potentem,
Auguſtum, invictum, ſed non pietate minorem:
Liberet Europam bello, quo juſtius Afer
Ardeat: arma ferox Solymæas vertat ad arces,
Terroremque Aſiæ, patrum memor, induat enſem.
Ni faciat; ruere huc Aſiam, (ferat omina ventus)
Et Cretæ everſæ renovatam cotibus haſtam
Barbaricam intendi jugulo nil tale timentis

Hesperiæ flens aspicies: Thracumque superbas
Litoribus nostris volitare impunè carinas,
Claudentes mare quod supra, quodque alluit infra.
Ergo ades, & vasta rerum sub mole labores
Volventi innumeros Patruo succurre: vigentem
Quamquam viribus invenies, viridique senectâ,
Implentemque suâ venientia sæcula famâ,
Dum patrio tellurem animo complectitur omnem,
Non quæ surgentem solùm Titana, cadentemque
Aspicit, aut gelidâ longè porrecta sub Arcto est;
Sed quæ muta, & adhuc remis ignota Batávis,
Axe sub opposito squalet pars ultima rerum.
Ille refert populis Saturnia regna Latinis,
Pauperiem turpem; fraudesque & bella relegans,
Regificamque manum cunctas extendit in oras,
Natus ad imperium: quamvis pia Præside tanto
Roma careret adhuc, si quid dare grata merenti
Majus in his miseris potuissent Numina terris.
Nunc Urbi populisque parat nova gaudia Clemens,
Dum tibi Sidonio fucatur lana colore,
Virtuti meritisque tuis quæ debita pridem,
Non ullum trahet à consanguinitate ruborem.
Non tu illi charus, quòd eodem sanguine cretus:
Sed quòd idem sentis; quòd eodem duceris astro.
Hinc amor in te Clementis, quem turbinis atri
Nullo posse metu, nullâ pallere ruinâ,
In communi Urbis docuit formidine nuper
Fama audita tui pacatâ fronte pericli.
Ipse ego magnanimi mores quoque Principis in me
Experior: sibi namque Salus ut publica semper
Magnaque curarum latus agmina circumsistant:
Non tamen immemor est nostri, cui præbuit ultrò
Do-

Dona, Quirinalesque lares nil tale merenti
Reddidit, & dare sæpe sacris finit oscula plantis,
Hac quoque re similis, cujus gerit arma, Tonanti,
Qui tam humiles terras, & quæ nascuntur in illis;
Quàm cœli immensos orbes, & sidera curat.
Forsan & hæc olim, si qua illi immunis ab æstu
Curarum brevis hora vacet; dignabitur aure
Non surdâ, licet aspectum Clementis, & acre
Judicium agrestis vereatur Musa subire.

A D

SIGISMUNDUM CHISIUM, ALEXANDRI VII. P. M.

ex fratre nepotem.

JAmpridem Gismunde tibi bene nostra precari,
Et dare Musa cupit carminis obsequium.
Nam tibi nec quicquam magis est in honore, neque illa
Majus eo quicquam, quod dare possit, habet.
Virtute ingentem fortunam & moribus æquas,
Et celsâ veteres indole reddis Avos.
Ingenio præstas, & robore mentis ad omnes
Ingenuas artes, munus ad omne vales.
Excitat hæc Phœbus cælestia semina cantu,
Perque jocum Musæ seria sæpe monent.
Carminibus prisci virtutem aluere parentes:
Laudis & immensus carmine crevit amor.
Ah pereat quicumque alios detorsit in usus
Sancta verecundæ munera Castaliæ!

Nec puduit myrto ſacras intexere laurus,
Nec Paphium Aönio fonte rigare nemus.
Tu chartâ ingenuos oculos averte profanâ;
Sed lætâ nugas accipe fronte meas.
Hæc loca carmen amant, & mens poſt ocia ruris
Acrior ad curas officiumque redit.
Nos priſcâ reduces ubi Roma receperit Albâ,
Excutiet manibus plectra lyramque labor.
Inviſus labor ignavis, ſed gratus honeſtis,
Et famæ cupidis imperiique Viris.
Nam cùm magna quies magno ſic pugnet honori,
Nulla ut eos valeat conciliare fides;
Convenit egregiis animis & ad ardua natis
Irrequietus honos, non inhonora quies.
His erat Æacides, queis tu pubeſcis in annis;
Aulide cùm Danai vela dedere Duces.
Ille latens Schyro poterat ſecurus in alta
Regales inter vivere blanditias;
Otia ſive ſequi lentus, quæ Theſſala Tempe
Obtulerant domino, Phthiaque pulcra ſuo.
Inde gravis ſenio Thetide & Jove natus abire
In cœlum poterat, vel maris eſſe Deus.
Non tamen hæc valuere marem Chironis alumnum
Mollire, ac dulci dedere nequitiæ.
Sed ſimul inflavitque tubam longævus Agyrtes,
Vibratâque Ithacus cuſpide ſigna dedit;
Se quamvis Paridis periturum ad Pergama telo
Noſſet, Sigæâ contumulandus humo;
Arma rapit tamen, & Troiam petit acer in armis,
Magnanimæ gaudens obvius ire neci:
Nec matris lacrimæ juvenem retinere, neque illum
Regifico potuit Deïdamia thoro.

Sic

Sic magis illustres animas cum laude perire,
  Vivere quàm lætas, sed sine laude, juvat.
Nec quisquam magnâ quòd vivat sorte beatus
  Se dignum titulis obsequioque putet.
Non Solium Regale facit nec purpura Regem,
  Rex est cui verè Regius est animus.
Nil cupit aut metuit, vigilat, populique saluti
  Audet in adversis posthabuisse suam.
Impiger, à vulgi studiis alienus, avarus
  Temporis, ast auri prodigus, æqua jubens:
Qui sontes punit, dignis favet, odit inertes:
  Qui nihil è Regno vult sibi præter onus.
Testis ALEXANDER, quo nil habet altius orbis,
  Cardine nil majus sol ab utroque videt.
Ille animum huc volvens illuc, seu tollat Eöo,
  Seu lavet Hesperio litore Phœbus equos.
Publica per vigiles exquirit commoda curas,
  Una vacat magno in pectore cura sui.
Quin Sophiâ, si quando animum, Musisque remittit;
  Avolat, & stimulis mens agitata piis
Fertur ad Æthiopas, & inhospita Regna Tabascum,
  Dissitaque immitis litora Brasiliæ:
Gentis ut obsequio Romanas imbuat aras,
  Et latè Christi proferat Imperium.
Nec tamen interea nostri obliviscitur orbis:
  Sed tempestatum nubila prospiciens,
Cogitat, Europam quâ subtrahat arte periclis;
  Nec sinat Italiam barbara jussa pati.
Italiam, mare quam geminum tutatur & Alpes,
  Et pace egregii militiâque Viri.
Non tamen est illi mare sic Alpesque Virique,
  Fida ut ALEXANDRI dextera præsidio.

Hanc auro fœtam nunc Ille extendit ad Iſtrum ;
Nunc ad Cretenſem porrigit uſque Thetin.
Hac cæli recludit opes mortalibus ægris:
Hac tonat : hac Superos ad pia bella trahit.
Ne quòd Is inciderit in tempora dura timeto,
Molliet hæc Virtus durior ipſa Viri.
Cui rerum imperium noſtri miſerata dedêre
Fata Miniſterii præſcia difficilis.
Sic ubi Lernæâ caput extulit Hydra palude,
Extulit Alcides magnus & ipſe caput.
Sic in ſpem Latiæ Pœno creſcente ruinæ
Hannibale, in Patriæ crevit opem Fabius.
Scilicet exercere cupit, non perdere gentes
Juppiter, & ſancto flectere corda metu.
Qui nunc Pannoniam ferro populatur, & igni,
Ultimaque Europæ fata minatur Arabs;
Barbaries licet huc omnis confluxerit armis,
Quique Tigrim, Tanaïs quique fluenta bibunt;
Nunc licet exultet ſucceſſu læta ſecundo,
Terga dabit multis turpia vulneribus.
Cæſar, & implicitus magnis pro Cæſare curis
Solvet ALEXANDER plurima vota Deo:
Inter quæ vultu ſimulans malè gaudia Livor
Cogetur cladem, damnaque flere ſua.

AD
JOANNEM BONAM
Sancti Bernardi in Urbe Abbatem.

PAndit hiulca ſinum Nemeæâ lampade tellus,
Et populos æſtas pulverulenta coquit.

Acrior

Acrior at Latiis insedit collibus ardor,
  Quem stipula infelix, & gravis Auster alit.
Squalet ager: nigris rarescunt saltibus umbræ:
  Frons perit: herbam humor deserit, herba pecus.
Tybris aquas inopes Tyrrhena ad litora volvit:
  Vix cava Naïadum sufficit urna siti.
Fonte carent volucres, & sicco gutture cessant:
  Thracia vix lacrimas, queis fleat, ales habet.
Sera venit, leve subsidium mortalibus ægris,
  Nox brevis, & sterili nube adoperta caput.
Aurora interea, nullis comitantibus auris,
  Eöo tacitùm prosilit Oceano.
Non ea sparsa leves Nabathæo rore capillos,
  Non ea Punicei veris onusta sinum.
Cetera quæ insuetos testantur signa calores,
  Prætereo: aret enim fons quoque Pierius.
Arent languidulæ Parnassi in vertice laurus:
  Unde sacer nostro fluxit honos capiti.
Quæris, quo studio traducam tempora? Dicam.
  Tu veniam dicto, Bona diserte, dabis.
Nos, ubi sol medium curru quatit æthera anhelo,
  Et rabida exertat latius ora Leo;
Fessi animo, sudore graves, in tecta redimus.
  Excludit calidum storea laxa diem.
Detractis tunicis prandemus. feria ludus
  Excipit, & curas desidiosa quies.
Nunc terimus Latiis, nunc Vatibus otia Graiis,
  Pangere nunc priscis auribus apta juvat:
Nunc & Aricinæ reminisci frigora silvæ,
  Fontesque, & liquidos, quà fuit Alba, lacus.
Alba caput Latii quondam, nunc diruta, rursum est,
  In Latium Ænæâ quod veniente fuit.

Sæpe ibi noſtra levi modulata eſt carmen avena;
Geſtaque ALEXANDRI Pieris auſa loqui.
Plauſit ALEXANDRO Dryadum chorus omnis,& alti
Reddiderunt colles, concavaque antra ſonum.
Finitimi interdum miſcent jucunda ſodales
Colloquia, & ludo liberiore jocos.
Quos inter quandoque pedem Bonviſius infert,
Neſcius atque æſtum Spinula ferre gravem.
Clarus uterque atavis, & Phœbo carus uterque,
Indole præſtantes ingenioque Viri.
Interea feſſis obrepit ſomnus ocellis,
Stertimus ad ſonitum lenè cadentis aquæ,
Quam prece, dilectum Superis, è pumice ſicco,
Nudipedem fama eſt elicuiſſe ſenem.
Namque lares colimus ſacros, quibus ante ſolebant
Pauperie læti vivere Nudipedes.
Artibus his lentè properantes fallimus horas,
Et ſtulti fugimus quas querimur fugere.
Tu tamen inſtabili pennâ fugientis avarus
Temporis, heu nullam das animo requiem.
Nec te dura valetudo, monituſque medentûm
Flectere, non Domini juſta querela poteſt.
Tantus amor doctas majorum evolvere chartas,
Noſcendæque omnis te tenet hiſtoriæ.
Dum caput inquiris, ſummumque, ab origine prima
Romani in populos Præſulis imperium.
Quid vates doceant, quorum Deus ore locutus?
Quæ fuerint Patrum Cœtibus acta piis?
Quis, cum Relligio primis adoleſceret annis,
Ritus, quæ vitæ regula, moſque foret?
Aurea quæ noſtræ collata redarguit ætas
Chriſtiadum luxus, degeneremque togam.

Am-

Ambitio malesuadaque opum sitis omnia perdunt,
  Mortalesque vetant lumina tollere humo.
Has Erebo Pestes Nox cæca emisit in auras,
  Cùm vetitam ramis carperet Eva dapem.
Ilicet in vitium flecti, & jus temnere cepit,
  Nullius ante sibi conscia gens sceleris.
Sancta Fides, Pudor, & Pietas evanuit. At Mors
  Tunc primùm terris intulit atra pedem.
Ex illo populos Discordia vertit, & Urbes,
  Civilisque movet bella cruenta furor.
Nonne vides, ut in arma ruant miseræ undique gentes,
  Cladibus & clades addere semper ament?
Bis Batavûm fractas adverso Marte carinas
  Anglia festivis urit inulta focis.
Nunc tamen in pugnam nova Trompius arma recudit,
  Classe ferox juvenum nil metuente mori.
Martia non æquis conflixit Iberia fatis,
  Et Lusitanum sanguine mersit agrum.
Decolor Herculeas etiam nunc exit in undas,
  Et caput illacrimans sæpe recondit Anas.
Non tamen absistent. è bellis bella renasci
  Cernimus: & campi semina cædis habent.
Fessa malis cum Thrace iniit Germania pacem,
  Quam credat nullum Thrax violare nefas.
Ferrum acuit Cimber: Venetus sub fasce laborat:
  Sarmatia æternâ seditione furit.
Quæ tamen in se oculos trahit, in se vota Potentum,
  Nubilis ut centum virgo petita procis.
Hos inter motus, atque hæc discrimina rerum,
  Mitia fas nobis Palladis arma sequi.
Sed te Bernardi vestigia dia legentem,
  Roma suis digito indicat hospitibus,

Et te consulit in dubiis, ambitque vicissim
  Egregium quisquis nomen in Urbe gerit.
Riccius, ingenii pretium cui divitis auget
  Virgineus, sancta cum probitate, pudor.
Vecchius haud cuiquam merito ac virtute secundus.
  Maximus ingenuâ qualibet arte valens.
Nerlius & Sophiæ magnus Themidisque sacerdos;
  Et Casanatta suæ gloria Parthenopes.
Tuque Leo, cujus per cunctas didita gentes
  Fama, senescenti tempore major erit.
Inclyte Vir, doctæ cum quo morientur Athenæ,
  Munera cui Reges invidiosa ferunt.
Nam de aliis sileo, qui nostræ haud laudis egentes
  Virtutem celebrant, Bona, coluntque tuam.
Quos inter Medis Heros jam notus, & Indis,
  Sfortia divino eminet ingenio.
Sæpe & ALEXANDER, quem dantem jura procellis,
  Suspicit immoto Fama supercilio;
Cujus nutibus acclinant capita ardua Reges;
  Sæpe tuo curas sublevat alloquio.
Sed me nota vocant jam munia. Plura licebit,
  Sistet ubi in viridi nos vetus Alba jugo.

AD
ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatûs anno undecimo.

QUæ rerum Domino multam dictura salutem,
  In Vaticanum tendere, Musa, paras;
Si nescis, aditus duro custode tenentur,
  Stant vigiles Horæ, limine quæque suo.

Hæ

Hæ ſubeunt Orbis, partito munere, curas:
Nec potis eſt ullâ parte vacare dies.
Illa Aſiæ explorat motus: ea reſpicit Indos:
Hæc Veneto, hæc feſſæ conſulit Heſperiæ.
Cogitat hæc Cimbros: reditum parat illa Britannis:
Viſtula vult horam, Rhenus, Ararque ſuam.
Una eſt, quæ valeat ſacrum tibi pandere limen;
Cùm removet parcas Pallas amica dapes.
Nam quod per ludum tempus mortalibus ægris
Effluit, egregiis artibus ille tenet.
Proſpicit huic Horæ addictum Latia arva cubile,
Cui ſubjecta novis area porticibus.
Illò inferre pedem non audet ſomnus inertem,
Stertere contiguis qui ſolet in foribus.
Sed Sophia, & pulcra Uranie, ſed candida Pitho,
Quotque habet his ſimiles Græcia docta Deas,
Quas inter Vati locus eſt, nec ſpernitur aptum
Carmen, & arguto pollice pulſa chelys.
His animum ſtudiis curarum à mole remittit,
Acrior ad ſuetum mox rediturus opus.
Ergo ubi magnificos intraris, Muſa, penates;
Pone genu, & ſanctis oſcula da pedibus.
Quæque decem ſupplex fudiſti vota per annos,
Ne dubita votis accumulare novis.
Vivat ALEXANDER! faveant, hoc Principe rerum,
Aurea Pax populis, Copia dives agris.
Cedat Turca ferox: utroque à cardine Mundi
Unus amor gentes nectat, & una fides.
Auro ſæcla fluant: pandat nova littora Tethis:
Et non viſa priùs ſidera ab axe micent.
Excipiet vultu pacatus, & aure benignâ
Carmen ut Ille tuum; ſic tua vota Deus.

AD

AD

SFORTIAM PALLAVICINUM

CARDINALEM AMPLISSIMUM.

De Petro Soavi in Historia Concilii Tridentini confutato.

SI te, magne Heros, tellus Argiva tulisset,
  Cùm vacua adscripsit fortibus Astra viris;
Vidissetque tuâ confossum cuspide monstrum,
  Sternere quod centum non potuere manus;
Qua Nemees, Lernæque feras posuere, trophæum
  Herculis, arderet quæ tibi victa fera est.
Quodque habet Alcides, tu cælum invicte teneres,
  Creditus hoc humeris sustinuisse tuis.

AD

ALEXANDRUM VII. P. M.

recurrente ejus natali die.

HÆc, quæ te, Princeps, in luminis edidit auras,
  Alma dies, donis iret onusta meis.
Omnia sed mea rimanti mihi se nihil offert,
  Quod non ipse tuum dicere jure queas.
Quò fit, ut ingratus videar, vel rusticus in te:
  Seu tibi nil donem; seu tua restituam.

Do-

Donarem versus; sed & illos Musa fatetur,
Cùm tu me Vatem feceris, esse tuos.

AD

JACOBUM NINUM
ARCHIEPISCOPUM CORINTHI,
HOROLOGIUM CASTRI GANDULPHI.

JAcobe salve, ac Nestoris dies vive,
Qui rebus animum maximis parem servas,
Virisque vulgus semper invidum claris
Morum, ingenîque suavitate vicisti.
Si te familiæ Præsidem Palatinæ,
Et cognitorem supplicum libellorum
Adire fas est flagitantibus curvæ
Opem senectæ, aut claudicantibus membris:
Tu si benignâ quemque sublevas dextrâ;
Accipe secundâ TEMPORIS preces aure.
Quòd sim tremens, edentulus, situ squalens;
Pædore, macie, anhelituque confectus,
Nil doleo: morbi sunt enim senectutis,
Nec in orbe toto me senilius quicquam est.
Doleo, quòd iste horarius faber, dum me
Miserum tot inter ferreas rotas versat
Malè temperatas, atque araneis plenas,
Inersque plumbum, perperamque libratum,
Deformat, ac ludibrium facit vulgi:
Nam horis velut membris ter octo componor:
Hæ sunt mihi pectus, caput, pedes, venter,
Et reliqua. Dum ergo susque deque miscentur,

Et inordinato motu aguntur huc illuc,
Ut hora luci debita occupet noctem,
Prandendi & horam trudat hora cænandi;
Invertitur mihi forma, & ordo membrorum,
Monstrumque fio, mancus, ore distorto,
Ut non eant tantùm impari pedes gressu,
Verumetiam, ut audis, ipsa claudicet lingua:
Nec turpius me quidpiam videt Sixti
Pons hospitalis indigentium turbæ.
O! qui nitêre pulcriùs loci vultum
Istius, Urbe vel invidente fecisti;
Foro expolito, ædibus, viis, templo;
Denique dedisti rebus ordinem cunctis;
Fac ipse quoque reducar in bonam formam;
Ut nil sit hac in Arce non reformatum,
Atque ego libens iterare sæpius possim
Jacobe salve, ac Nestoris dies vive.

AD
JOANNEM ANGELUM
ALTEMPSIUM
ADOLESCENTEM ORNATISSIMUM,
Qui de Castaneis elegantissimo carmine luserat:

TE nostri hendecasyllabi salutant,
O novem Juvenis decus sororum!
Phœbi dignus amore, laureâque,
Si non Castaneæ venustiorem,

Gra-

Gratæ in Melpomenem tuam, pararent
Lauream tibi frondium suarum.
Nam quæ montibus aviis latebant
Nuper vilia poma; te canente
Inter Castaliæ vireta surgunt,
Musis cara jocantibus propago.
Et quæ pauper erant cibus popelli,
Posthac intererunt potentiorum
Mensis munera, cariùsque ementur.
Nam cum illas celebraveris canendo
Pulcris versibus, & Marone dignis;
Vafer venditor, esse clamitabit
Verè Castaneas Maronianas.

AD
LEONEM ALLATIUM V. C.
EX ALBANO.

ALcidæ, Leo, comparande magno,
Dum mactas calamo subinde monstra;
Quæ fert in Latium Britanna tellus,
Aut serpentigenæ palus Genevæ;
Graiæ omnis Pater eruditionis,
Cui quamquam Patria est, amata Baccho
Graiarum Chios Insularum ocellus;
Olim cùm tamen atra, edax Vetustas
Delêrit monumenta literarum,
(Hæc enim quoque diruet Vetustas)
Certatim tibi Patriam fuisse
Smyrna, Ios, Colophon, Rhodosque, & Argo,

Et Pandioniæ volent Athenæ:
O Vir candidior tuis capillis!
O vitâ mihi dulcior ſodalis!
Si in ruris licet otio jocari,
Farcimen tibi mittimus ſuillum,
Diſtinctum ſpatiis pares in offas,
Lucani quibus indidere nomen,
Quod fari hendecaſyllabi recuſant.
Vilem, atque è trivio (fatemur) eſcam;
Quam paucis emit aſſibus popellus:
Anni ſi tamen intuêre tempus,
Et quâ facta ſit arte, quo paratu,
Inter Regificas dapes habendam.
Hîc aromata fertilis Moluccæ,
Hîc baccas Arabum beatiores,
Et quidquid peregrini odoris uſquam eſt;
Factoris manus erudita cluſit:
Et, quod omnibus his magis placebit,
Antiquas tibi litteras amanti,
Sus, quæ conditur hoc ſub involucro,
Non de plebe ſuum eſt propago vilis,
Verùm, ut hi referunt mihi ſubulci
A priſcis ſibi traditum ſubulcis,
Jactat nobilium greges avorum,
Ac Troiana genus refert ad uſque
Clarum tempora, ſemine orta Porcæ;
Quæ ſub Ilice fœta nomen Albæ,
Et locum dedit Urbis. Extat Ilex
Tot poſt ſæcula poſteris videnda,
Cujus ſub placida ſolemus umbra.
(In nos quæ Domini benignitas eſt)
Venâ fundere carmen affluenti.

Sed

Sed non hîc ego te diu tenebo
Albæ inter monumenta, originesque,
Ne dicas, Leo docte: Sus Minervam.

AD
FLAVIUM CHISIUM
S. R. E. CARDINALEM,

ex legatione Gallica redeuntem.

PRisca refers Latio, FLAVI, spectacula pompæ,
Gallica cùm Cæsar reddidit arma Jovi:
Tu quoque Victor ovas: Titulus præfertur ovanti,
Gallia virtute atque indole capta tuâ.
Hoc à Cæsarea differt tua palma: salutem
Illa quòd eripuit civibus; ista dedit.

ALEARUM PRÆSTIGIÆ.

EN tibi qui magnæ renovat miracula Circes,
Plus digito, virgâ quàm fuit illa, potens.
In varios Proteo traducitur æmula vultus,
Semper fœta novis Alea prodigiis.
Altera in alterius transit conversa figuram:
Inque suam, nulli tacta, repentè redit.
Quamlibet è multis lege, comprensamque teneto,
Vertitur in manibus forma colorque tuis.
Si tela in flores verti cupis; ille Sibyllam
Invocat: & flores Alea versa refert.
Mutantur paria imparibus; quadrata rotundis:
Et fraga in moros degeneraſſe vides.

Parva loquor. Tacitis designa sensibus unam:
  Ilicet hanc digito vaticinante notat.
Stat circùm densa, atque oculos defixa corona;
  Thessalico exclamat carmine monstra geri.
Tu ne crede nefas. Facit hæc ludibria menti,
  Insidias oculis tendere docta manus.
Neve fidem præstes alienis credule dictis,
  Quam debes oculis sæpe negare tuis.

Inscribendum Aviario hortorum Quirinalium, in quo Turtures.

RESpice quisquis ades, Regum qui vivis in Aula,
  Si cupis effigiem sortis habere tuæ.
Cùm pleræque trahant per mille pericula vitam
  Suetæ hyemem volucres, pauperiemque pati:
Turturibus secura quies, & copia frugum
  Suppetit, & rivus, cum lare, jugis aquæ.
Hîc ver assiduum: hîc vesci fas dulcibus auris:
  Præsentemque loci sæpe videre Deum.
Quas illi debent, tali pro munere, laudes!
  Hîc tamen æternos gutture dant gemitus.

In obitum fortissimi Viri

NICOLAI SERINII

ab Apro confecti.

DUm flet dente fero Mavors heroa peremptum,
  In quem Asiæ iratæ nil potuere manus;
Dumq; hastâ premit ultor Aprum, & simul exprobrat illi
  Quò Veneri placeat funus, Adoni, tuum;

Quid mea, clamat Aper, benefacta in crimina vertis?
Hæc mihi pro gemino munere, Dive, refers?
Solliciti tibi materies erat alter amoris:
Cura metusque tuis Thracibus alter erat.

AD
ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatûs anno duodecimo.

HAnc celebrare diem Phœbi chorus, inclyte Princeps,
Cùm merito nequeat carmine; vota facit.
Et faustâ populis prece Divûm supplicat aris;
Ut numeres Pylios, sed sine nube, dies.
Ne paveant votum Agricolæ. Si nubila desunt;
Principe Te, fruges aureus imber alit.

AD
ALEXANDRUM VII. P. M.

Ineunte Pontificatûs anno quarto.

NOn indigna Tui canerem nunc, Maxime Princeps;
Sed cohibet justus me, retinetque pudor.
Nam recolens lucem, Tibi quæ dedit Orbis habenas,
Natalem celebrat nostra Thalia suum.

Ineunte anno octavo Pontificatûs

ALEXANDRI VII. P. M.

HÆc & ALEXANDRUM populis dare jura coëgit,
Et Christi infandam lux fuit ausa necem.
Quid faciam ? sequar hunc lacrimis & carmine tristi ?
Illius an sortem, gaudia nostra, canam ?
Flere juvat. Fletu munus solvemus utrumque.
Utraque res mœstum postulat officium.
Nam tot ALEXANDER spinis inamabile Regnum
Dum subit ut reparet, scandit & ipse Crucem.

IN OBITUM JOANNIS RHO S. J.

eruditione & eloquentiâ sacrâ clarissimi.

LUgeat ereptum passo te Roma capillo,
Ereptum atratis lugeat Arnus aquis.
Nec parcat lacrimis viduata Insubria tanto
Lumine, nec linguâ Relligio orba suâ.
Dumque dat illustri flores gens Itala busto,
Assonet inferiis Tethys utroque mari.
Publicus at postquam satiarit lumina luctus,
In laudes animum vertat & ora tuas.
Par siquidem est, si te cuncti siluere loquente,
Te cuncti incipiant, Rhoë silente, loqui.

De Pomis ex cera affabrè fictis.

NAturæ invidiam, desideriumque palato
  Ista movent doctâ poma creata manu.
Tam bene fraga rubent cum versicoloribus uvis,
  Tam bene cum pepone ficus hiante viret.
Persica jurares modò lecta ex arbore mala,
  Prunaque cum hirsutis cerea castaneis.
Quid memores uvam volucres quæ picta fefellit?
  Auctorem hæc possunt fallere poma suum.

AD
ALEXANDRUM VII. P. M.

ineunte nono Pontificatûs anno.

VOta libens facio, non carmina, Maxime Princeps;
  Hæc licet obsequium poscat utrumque dies.
Nam facilè est pro te facientem vota probari:
  De te scribentem carmina difficile est.
Nostra tamen quòd Musa tuis sit honoribus impar,
  Id mihi non culpæ, sed Tibi laudis erit.

AD ALEXANDRUM VII. P. M.

è morbo recreatum.

TUrbine disjectam vario regnator Averni
 Contendit Latiam perdere sæpe ratem.
Ast ubi securam pelagi Stygiæque procellæ,
 Præside Te, vidit pandere vela notis:
In te omnes vertit furias, Ereboque Dolorem
 Suscitat, exitium qui Tibi triste ferat.
Ille quatit pennas spe prædæ ingentis: & in Te
 Tortor Aloïdum, Tantalidumque ruit.
Jamque sacros torquere ferox inceperat artus,
 Et nostras durâ spes laniare manu.
Verùm ubi Te immotum sentit cruciatibus; hæsit
 Prodigio cedens, obstupuitque Dolor.

AD ALEXANDRUM VII. P. M.

de horum temporum felicitate.

HEsperiam miseranda lues, ac tristia nuper
 Vexabant populos bella comesque fames.
At nunc læta salus, & pax bona temperat orbem,
 Ausoniosque ferax copia ditat agros.
Tam licet inter se varii, Te Præside rerum,
 Inciderint anni, dissimilesque dies;
Tempora declarant justos tamen utraque Divos:
 Illa hominum mores, hæc meruere tui.

Adscribendum imagini Virgilii Poëtæ, Rustici ex Apulia.

NOn impar ego Virgilio: si vel mihi Civem,
Aut illi nasci sors dabat Agricolam.

AD
LEOPOLDUM MEDICEUM
S. R. E. CARDINALEM.

CRediderat famæ de te præclara loquenti
Indolis & generis conscia Roma tui.
Sed postquam sacro te fulgere vidit in ostro,
Et verti in te oculos undique & ora virûm:
Sive vacas superis; hominum seu commoda curas,
Res ubicumque tuam publica poscit opem:
Sive novas reperis, priscas seu protegis artes,
Impiger ingenio, munificusque manu:
Seu renuis titulos, sceptrique insigne paterni,
Fortunæ oblitus ut videare tuæ;
Notus eras Medis, notus, Leopolde, Britannis:
Sed mihi adhuc, inquit, non bene notus eras.

AD
CLEMENTEM IX. P. M.

In funere cæsorum Cretensi bello, ejus jussu apparatissimè celebrato in Basilica Liberiana.

DUm fortes lacrimis decoras & honore sepulchri
  Pro Latia extinctos Relligione duces;
Rumpitur invidiâ rupes Tarpeia, superbam
  Opposito cernens surgere colle pyram:
Majoresque dolet quòd nunc defensa triumphos
  Creta dat Exquiliis, quàm sibi victa dedit.

AD EUMDEM,

Ineunte Pontificatûs anno tertio.

TErtius ingreditur, populis plaudentibus, annus,
  Ex quo Roma tuis oscula dat pedibus.
Nescia labis eat, vota inter læta precantum,
  Et resonet festis vocibus alma dies.
Neve illam nebulis offundat Creta laborans,
  Quæ te curarum maxima discruciat.
Comprimet invictis Asiam Vincentius armis;
  Inque tuum vertet nostra pericla decus.
Auspice te magni ponunt odia aspera Reges;
  Et tibi se subdunt, & socia arma ferunt.
Europa in Cretam ruit omnis, & ultima Turcis
  Fata per Ionium, Gallia classe vehit.
Moxque sequens tua signa, novo sub Rege, Polonus,
  Arva triumphanti Thracia vertet equo.

Jam

Jam turpem, trans Bactra, fugam parat hostis, & omnis
Ad nomen trepidat barbara terra tuum.
Te multum ut timeat, non tam tamen illa timebit,
Altera pars orbis quàm melioris amat.

AD
CLEMENTEM IX. P. M.

In funere Thomæ Rospigliosii.

ROma gemit, vellensque comam velut orba parente,
Cum Thoma queritur spes obiisse suas.
Nos animam egregiam lacrimis, ac thure piamus:
Dum mors Exquilias polluit atra nives.
Tu nihil hæc, veluti tua sint, non publica, sentis
Damna: nec ad tristes ingemis inferias.
Lumina (credo equidem) stillarent victa: sed illa
Exhausit lacrimis Creta redempta tuis.

AD
FRANCISCUM BARBERINUM
S. R. E. CARDINALEM,
EPISCOPUM OSTIENSEM,

Cùm in insula Creta esset à nostris improsperè pugnatum.

EHeu furori cedere barbaro
Coacta virtus! Occidit, occidit

Invicta pubes: Galliæque
Flos canibus data præda Turcis.
Jam Creta ferro diruta & ignibus
Procumbit. Illam tendere supplices
Jam penè palmas huc volentem
Odrysiæ prohibent catenæ.
Quo læta tollit cornua nuntio
Carthago, avitis effera cladibus,
Torvoque jampridem tuetur
Italiam, Tiberimque vultu.
Videre nostris jam videor trucis,
Victum per æquor, vela Propontidis
Lunata, & Afrorum cruentas
Litoribus volitare puppes.
Non jam latronum more; sed (heu pudor!)
Latè paventis nunc dominas maris,
Diram ferentes imparatæ
Urbibus Ausoniæ ruinam.
Frustra Garumnâ misit ab ultimo
Classem & cohortes non timidas mori,
Mori ipse promptus pro salute,
Pro Latiis Ludovicus aris.
Nil Italorum fortia pectora,
Nil præpotens Germania, classico
Excîta Clementis per omnem
Hesperiam rapientis arma
Juvere: ab ipso nil lacrimæ, nihil
Clemente fusæ suppliciter preces,
Quibus Tonantis sæpe telum
Excutit è manibus trisulcum.
Non miles armis degener, aut Ducum
Culpandus error. Ipse juvat Scythas,

Et tradit invisam Gelonæ,
Progeniem Deus ultor hastæ.
Hîc barbarorum spicula dirigens,
Dat nostra ventis irrita: hic æthera
Infestat, Ægæasque nostrum
Armat in exitium procellas.
Illum exuentis frena licentiæ,
Luxusque pravi crimina, & ædium
Movere sacrarum querelæ.
Ipsa quidem simulacra, & ævo
Collapsa Divûm templa refecimus,
Afro tegentes marmore: sed tamen
Ut nomen, exclusis, profanum
Fronte ferant, titulumque, Divis.
Non thura desunt mascula, non apes
Præbere cessant lumen Hymettiæ:
Gemmâque collucent, & auro
Pallia cum pateris, Eöo.
Sed non probandis moribus inquinat
Aras Juventus: nec timet hostiam
Intonsus attrectare Diam
Sacrilegis manibus Sacerdos.
Et quas piorum prisca fides Patrum
Assueta duram pauperiem pati,
Famem inter & cædes paravit
Divitias, malesuada sæpe
Libido perdit. Te pia jugiter
Juvante bella, tectaque pauperum,
Francisce: semotamque Goam,
Quas & inops rigat Ister oras.
Cui nostra Patres si similes duos
Ætas tulisset, Romulea in toga;

Verſis videremus ſuperbam
Flere Aſiam Libyamque fatis.
Tu fata curas publica: tu viros
Ictu immerentes quos premit aſpero
Fortuna, plebeiuſque livor,
Erigis, exulibuſque dextram
Muſis fidelem porrigis, & lare
Foves benigno: tu Latio decus
Priſcum reducis: tu ſepulcro
Docta rapis monumenta Graiûm,
Adeptus artes, queis ſtetit Italæ
Hucuſque gentis gloria, quas novâ
Urbanus auxit luce Princeps
Pieridum, columenque rerum:
Dircæa cujus barbitos admonet
Silere noſtram: barbitos inclyta
Quæ ſacra perſonabat alto
Par animo, Imperioque major.

ORATIO
IN FUNERE
ALEXANDRI VII. P.M.
HABITA
AB AUGUSTINO FAVORITO,
In Basilica Vaticana.

Arduam sanè provinciam suscepisse me video, Patres Eminentiss., laudandi Alexandri VII. Pontificis Maximi, cui in hac misera tristique Romanæ Ecclesiæ viduitate justa persolvimus: cùm ob argumenti ubertatem, cui facilè non sit parem eloquentiam invenire: tum ob meam in dicendo inopiam, cui hæc funeris pompa toti Christianæ Reipublicæ luctuosa, mihi verò etiam peracerba, lacrimas potiùs à dolore, quàm ab ingenio facundiam impetrarit.

Duo tamen sunt, quæ me ab hac animi perturbatione, ac justissimo metu liberant: Quòd & longè præstat, satisfacientem muneri suo, ac jussui vestro obtemperantem in conatu honesto deficere, quàm hominum reprehensiones nimis reformidantem, officio deesse: quòdque apud eos dicturus sum, quorum præclaris in Rempublicam meritis cùm sint Sanctissimi Pontificis merita, laudesque conjunctæ, necesse non habeo iis artibus, quibus Orator causæ suæ servire solet. Cùm enim alteri vestrûm eum, de quo verba facio, Pontificem Maximum, animorum

rum consensione propè inauditâ, renuntiaveritis; alteri ab eo constituti in hac arce imperii & dignitatis, tamque illustribus ornamentis aucti fueritis; facilè intelligitis, etiam me tacente, optimi Principis gloriam, quasi certissimum virtutis, ac sapientiæ vestræ testimonium, in Vos omnes redundare.

Ac sanè, si alibi, quàm in hac Urbe ad dicendum accederem, verendum mihi fortasse esset, ne (quod ferè fit) inter præteritarum rerum odium, & spem futurarum, obstreperet orationi meæ infensa concionis admurmuratio, inveterato Aulæ more parum secundis auribus accipiendi, per Interregni tempus, quantumvis justas, debitasque laudationes.

Verumtamen ego hujusce timoris causas procul habeo, & apud propitias aures dicturum me spero, cùm de Alexandro Septimo loquar in Urbe Roma, in qua prisci illi Quirites, quorum Vos patriæ, gloriæque hæredes estis, inter tot domesticas, peregrinasque religiones nihil sanctius coluere, quàm acceptorum beneficiorum gratam recordationem. Quò enim oculos, mentemque circumferetis, ubi vestigia non extent eximiæ illius charitatis, quâ Vos Alexander, Urbemque vestram complectebatur? Non hîc ego loquor (neque ex amplissimo ejus laudum patrimonio leviora hæc depromere opus habeo) de foris viisque publicis, à rudi & incomposita vetustate, ad summam elegantiam nitoremque traductis: non de ædificiis commoditati civium, & Urbis ornamento, quà instauratis liberaliter, quà magnificè excitatis: non de clarissimis veteris Latii monumentis, eodem animo, quo erecta sunt, ab interitu vendicatis: non de tot ædibus sacris, vel extructis à fundamentis, vel à situ, & squalore detersis: non de hoc ipso tem-

plo

plo totius orbis maximo, ſanctiſſimoque Beati Petri Cathedræ auguſto ornatu, & Porticibus uſque ad miraculum ſumptuoſis in hanc amplitudinem, majeſtatemque perducto.

Alia ſunt, in quibus multò eluxit clariùs Parentis amantiſſimi cura, & ſollicitudo de incolumitate fortuniſque veſtris aſſiduò cogitantis. Verùm ne ſingula, quæ ſunt infinita, conſecter; unum aut alterum in his temporis anguſtiis indicaſſe ſufficiet.

Ac primùm quidem recordari poteſtis, quæ ſub ejus Pontificatûs initium Urbem invaſerit rei frumentariæ egeſtas, non ex illius tantùm anni, ſed ex ſuperiorum quoque annorum ſterilitate collecta. Implorabant eodem tempore à communi Parente præſidium opemque in ſummum capitis diſcrimen adducta Regna & Provinciæ Chriſtianæ, Polonia, Creta, Helvetia: apparebatque, ultimo Catholicæ religionis excidio nefaria arma proludere. Ærarii autem Apoſtolici inopia tanta erat, quantam ſatis notæ temporum calamitates neceſſariò invexerant. In his tamen rerum anfractibus Alexandri virtute ac providentiâ factum eſt, ut & exteræ gentes periculo ereptæ intelligerent, in Romani Pontificis ope, conſilio, auctoritate, ſitum eſſe patrocinium orbis terrarum: & Vos, magno frumenti numero è remotiſſimis litoribus in Urbem repentè advecto, penè illi prius ut Liberatori veſtro gratias, quàm ut Principi obſequium redderetis.

Famem excepit peſtilentia, metuendum illud divinæ ultionis telum, cujus ne nomen quidem audiri poteſt ſine horrore. Invaſit Urbem, & adjacentes Urbi regiones id malum, quò nos gravius conſternaret, cùm jam penè ſub oculis noſtris exhauriebantur funeribus, nullo ple-

plebis, aut nobilitatis diſcrimine, Urbes Italiæ clariſſimæ, omnem magiſtratus, & medentium curam ſuperante vi morbi. Parem igitur nos quoque ſortem pari morbo correpti operiebamur. Sed brevi apparuit, non tam eſſe moribus noſtris iratum Numen, quàm promeritis Alexandri propitium; nec tam nobis juſtæ punitionis materiam, quàm illi inuſitatæ gloriæ campum paratum eſſe. Ita enim ejus incredibili vigilantiâ, & erga vos charitate, ſalubriter omnia diſpoſita curataque ſunt, ſuppeditatâ in omnes uſus largè pecuniâ, & communicatâ cum viris uſu rerum fideque præſtantibus, tutelâ publicæ incolumitatis: ut jam in Urbe eſſe videretur non peſtilentia; ſed imago quædam & umbra peſtilentiæ: cùm ſæpe noſtrâ memoriâ longè acerbiùs graſſati fuerint vulgares morbi ab aliqua cœli intemperie profecti; & nulla annonæ caritas, nulla commeatuum difficultas, nulla negotiorum intermiſſio, nulla denique rerum turbatio tam propria hujus mali ſit conſecuta. Dixiſſes, eam morbi contagionem, quaſi aliquod ex Africa monſtrum ſævum atque immane, magiſtri dexteritate manſuefactum, omnem feritatem priſtinam, ac propè naturam exuiſſe: vel quaſi fulmen quoddam ab ultore Deo vibratum in terras, alibi ruinam, hîc terrorem reliquiſſe. Quamobrem S.P.Q.R. ut aliquod ſalutis publicæ Vindici & Liberatori Urbis rependeret grati animi monumentum; ſtatuam ei in Capitolio decrevit, quo nullus major neque olim habitus, neque in præſens haberi honos ſolet iis, quorum extant in hanc Urbem merita propè divina. Eam tamen ſtatuam optimus Princeps, honoris ſignificatione contentus, exemplo ad hanc diem inaudito, erigi vetuit, probè intelligens, in alio gloriari oportere eos, qui in ſortem Domini ſunt vocati. Quo

factо

facto egit Alexander (meâ quidem sententiâ) de veterum Romanorum triumphis omnibus, ac penè dixerim, de ipso Capitolio triumphum amplissimum. Vicit enim cupiditatem mortalis gloriæ, cui victores illi gentium Consules, quorum referta erat imaginibus Tarpeia rupes, fœdissimè servierunt, ignari, gloriam nullo egregio decore pulcriorem, quàm gloriæ contemptu parari.

Hanc tamen tantam animi æquitatem, ac modestiam, non usque adeò mirabitur quicumque in memoriam revocarit ab Alexandro gesta in superioribus Comitiis, quæ sanè, nisi apud eos loquerer, qui toti negotio interfuerunt, jure vererer, ne ex declamatoria potiùs levitate, quàm ex vero dicta acciperentur. Sermo est mihi de magnanima illa audacia, quâ Alexander viam sibi ad Pontificatum maximum obstruere nitebatur eò constantiùs, quò vos studia in illum vestra ardentiùs proferebatis. Credo vos meminisse (& ego libentissimè recolo rem magnoperè pertinentem ad vestri memoriam nominis sempiternam) cùm de eo creando Pontifice aliquid moveretur, quæ illius fuerit oratio, qui vultus, quæ animi magnitudo. Intelligebat nimirum Vir maximus, & humanarum Divinarumque rerum consultissimus, quo in statu Christiana res esset: quàm corrupti sæculi mores: quàm multis in rebus collapsa vetus Ecclesiæ Disciplina: quot à civilibus discordiis mala, quæ ab Hæresi procella, quod periculum à barbaris immineret. Quid contrà præstari oporteret ab eo, qui Christi vices in terris gereret, à quo egeni opem, infirmi subsidium, oppressi patrocinium, omnes fidei morumque regulam, & omnis Christianæ exempla virtutis petere deberent: qui Græcis & barbaris, sapientibus, & insi-

 pien-

pientibus debitor esset, & cui non solùm omnium Ecclesiarum, sed etiam omnium, quantumvis barbararum, & à religione non minùs, quàm ab Urbe Romana dissitarum gentium sollicitudo, & cura incumberet. Intelligebatis & Vos, quid tam necessario tempore expectare ab eo possemus, qui clarum à majoribus genus, clariorem à natura sortitus indolem, quique ab ineunte ætate optimis literis, & sanctissimis moribus institutus, omnes excellentis animi, atque ingenii sui vires, & præclaros conatus, cùm in privata Disciplina, tum in publicis muneribus, quæ multa gravissimaque, egregia semper cum laude gesserat, ad rei Christianæ bonum, & ad felicitatem publicam contulisset.

Itaque tantâ omnium Ordinum comprobatione & gaudio (sicuti memoriâ tenetis) exceptus est nuntius de creato Pontifice Alexandro, ut nulla post hominum memoriam visa sit illuxisse Orbi Christiano lætior dies. Non tamen ille in tanto rerum humanarum fastigio positus quicquam remisit de priore illa sua animi moderatione, de qua nunc sermo erat. Quæ sanè virtus cùm maximè pertineat ad declarandam animorum celsitudinem atque præstantiam, multa hîc ego vobis in memoriam revocarem illius in hoc genere facta præclara: compositos ad omnem modestiam atque humanitatem familiares suos: Palatii Pontificii sumptus ad antiquam frugalitatem redactos: addictam Apostolico Ærario pecuniam satis grandem, quæ ex vectigalibus sacris & Libitinæ quæstu redibat: perculsam gravissimo edicto execrabilem illam Aulæ Romanæ pestem, largitiones: negatos Adolescenti consanguineo (nostis quâ sit indole, quibus moribus Adolescens) honores, qui illi totius Aulæ non opinione solùm, sed etiam voto destinabantur: hæc,

in-

inquam, aliaque hujus generis multa commemorarem; nisi viderer mihi ipsum videre Alexandrum è superno illo beatarum mentium choro flectentem huc oculos tutelares, & præsides hujus Urbis, meque è medio Orationis cursu, quasi injectâ manu revocantem, monentemque, ne laudando virtutum suarum minimam, Vos ad rem omnium, quæ aguntur in terris, maximam properantes diutiùs morer.

Parebo itaque, ut parui semper, ejus nutibus. Nihil ampliùs dicam de Moderatione. Tacitus prætéribo affinem Moderationi Tolerantiam, quæ æquo animo feret, excludi se à præconio laudum suarum, ut hoc quoque adjungat tot aliis de se documentis in Alexandro editis, in eo præsertim morbo, qui supremus illi laborum mortalium fuit. Quo quidem in morbo, cùm omni vivendi spe jam pridem conclamatâ, inter assiduos, acerbissimósque cruciatus quottidiè moreretur, ita se gessit; ut nemo ex veteris Græciæ Sapientibus contemptum mortis tam magnificè jactarit in scholis, quàm ille fortiter exercuit in arena. Mittam loqui de religione, de pietate, de vitæ sanctimonia, quæ in omnibus dictis ejus factisque publicè, privatimque elucebant. Nihil memorabo de ingenio, de eloquentia, de omnis generis doctrina, quibus Imperii ac fortunæ suæ fastigium adæquavit. Nihil de zelo Domûs Dei, quo religiosissimus Princeps magno assiduoque flagrabat, & qui præcipuè enituit in Sodalitate illa, quæ firmissimum Religionis Catholicæ propugnaculum semper est habita, in illas terras, unde subitâ quâdam procellâ, omni præcisâ spe reditûs, depulsa fuerat, longo postliminio restituta: in profliganda recentiorum temporum hæresi, multis maximisque clientelis validâ & pertinaci, & in amplum

 fune-

funeſtumque, niſi reprimebatur, incendium eruptura: in ſedandis Doctorum Catholicorum contentionibus, quæ à Lugdunenſis uſque Concilii temporibus in Eccleſiam invectæ, de Immaculata Conceptione, eò paulatim partium ſtudio provectæ erant, ut ingentes ex illis turbæ, & fortaſſe clades imminerent; niſi Alexander, ſapientiſſimo diplomate, ita rem temperaſſet, ut omnis illicò tempeſtas conquiêrit, & non præſentem ſolùm eâ de re controverſiam, ſed etiam omnia futura certamina delêrit. Silebo invictam in ſummis periculis animi fortitudinem, & in retinenda dignitate conſtantiam. Indictæ abibunt comitas, & humanitas, quæ tantæ ac tam propriæ illius fuerunt, ut eodem cum Alexandro funere elatæ viderentur, niſi eas in moribus, vultibuſque veſtris ſpirantes intueremur. Quibus ego ne videar abuti, eodem ſilentio involvam tot alia facinora inclyta, tot rerum eventus proſperos ad ejus maximam laudem & gloriam pertinentes; Helvetiam, Germaniam, Poloniam, Hungariam, Venetam Rempublicam, quà ab hæreticorum furore, quà à Barbarorum impetu, armiſque, Alexandri curâ, labore, conſilio, liberalitate ſervatas: Reginam indole ac virtute maximam, victricibus latè gentibus terrâ marique imperantem, abdicato imperio, ad Romana Sacra, ritumque traductam: decretos Viris ſanctitate eximiis cæleſtes honores: pacem publicam tot annos, à tot ſummis Pontificibus fruſtra expetitam, Alexandri tandem auſpicio, feſſis gentibus reſtitutam: Et alia hujus generis plura tacitâ veneratione tranſmittam.

Tu verò Sanctiſſime Pontifex (quando verſa eſt in luctum cithara noſtra, aſſueta tuis laudibus perſonare) veniam dabis dolori meo, ſi tua clariſſima decora, rudi

&

& incomptâ oratione infuscavi potiùs, quàm laudavi. Ad me quidem quod pertinet, cùm ego haberi malim debitor gratus, quàm Orator eloquens, faciliùs id assequar, omnem, si qua in me est, ingenii famam abjiciendo, ut supremum hoc, qualecumque tandem est, cineri tuo munus exsolvam. Cæterùm, ut ad Vos redeam, supervacaneum est, apud Vos præsertim, qui Sanctissimi Pontificis in regendo Christiana Republica labores vigiliasque non solùm inspexistis oculis, sed etiam virtute juvistis, plura de ipso dicere, de cujus præclaris laudibus (si verè incorruptèque de præteritorum Principum factis posteritas judicat) nulla temporis memoria, nulla gens, nulla præstantium ingeniorum, nulla nobilium artificum monumenta, nullæ denique literæ conticescent.

ORATIO
IN FUNERE
CLEMENTIS IX. P.M.
HABITA
AB AUGUSTINO FAVORITO,
In Basilica Vaticana.

VIx lacrymæ exaruerunt, quibus Alexandri VII. optimi, sanctissimique Pontificis mortem ex hoc ipso loco deflevimus, *Patres Eminentissimi*; cùm facta iterum vidua, sedet in tristitia Domina gentium, & alia accepta clades, quasi rescissâ gravissimi vulneris cicatrice, cogit nos non tam novum suscipere dolorem, quàm pristinum continuare, erepto nobis, erepto Christianæ Reipublicæ amantissimo Parente, Principe vigilantissimo, CLEMENTE NONO Pontifice Maximo.

Infra dolorem nostrum sunt verba, cùm supra omnem æstimationem sit calamitas, in qua & infaustos populi Romani amores, & nondum placatum terris numen agnoscimus.

Verumtamen si rem perspicere attentiùs, & verum fateri volumus, non tam irasci nos decet nostro infortunio, quàm felicitati Ecclesiæ gratulari, cui illi Pontifices contigerunt, qui decedentes magnum Orbi Christiano sui desiderium, parem nominis gloriam posteris; huic autem Urbi, & præsertim mihi, uberem dolendi materiem, ac triste hoc officium reliquêre.

Non

Non hîc ego de ornatu orationis, neque de componendo ad mœſtitiam vultu, ſonoque vocis, magnopere laborabo: cùm nemo ſit quantumvis eloquens ac diſertus, qui vel ad tanti Pontificis gloriam addere dicendo, vel de noſtra calamitate lugendo detrahere quicquam poſſit. Quamquam quodnam in funere Romani Pontificis laudationis genus illuſtrius, quàm fluentes per ora Quiritium lacrimæ, & miſeri ejulatus paſſim per compita Urbis lamentantium, illum pauperum, illum calamitoſorum Parentem; illum ſecuritatis publicæ cuſtodem; illum dignitatis Eccleſiaſticæ vindicem; illum Apoſtolicæ charitatis reparatorem; illud Chriſtianæ Reipublicæ columen; illas generis humani delitias, mutum, & extinctum jacêre? Neque lamentantur ſolùm, ſed quando vota pro ejus incolumitate populariter ſuſcepta in irritum cecidêre; fruentem nunc æterno laborum ſuorum, ſanctæque actæ vitæ præmio, debitis laudibus, & fauſtis precationibus proſequuntur.

Obverſatur ſcilicet eorum oculis aurea illa dies, quâ vix Pontifex renuntiatus, ſui in nos amoris impetum moræ impatientem effudit, laxatâ liberaliter annonâ; imminutis vectigalibus; novo inſtituto cœtu Patrum ad levanda onera populorum. Recurrunt animo ſubitæ illæ excurſiones, quibus ſenex valetudinarius, turbido ſæpe cælo, convolabat, vel ad Sanctorum Martyrum ſepulcra, ut divinam bonitatem accuratis precibus, & largè profuſis lacrimis populo Chriſtiano propitiaret: vel ad ægrotorum hoſpitia, ut infirmaretur cum infirmantibus, dexteramque terrarum orbi regendo aſſuetam vilioribus officiis admoveret. Meminerunt, quo animi ſtudio, ac ardore, non in Reip. ſolùm, ſed in ſingulorum quoque ſalutem, & commoda excubaret. Quàm eſſet aditu facilis;

cilis; quàm cum infimis quoque humanus, & comis; quàm erga omnes liberalis! Quâ patientiâ, Vir animi magnitudine, fortunâque omnium maximus, abjectissimi cujusque de populo preces plerumque ineptissimas, molestissimasque statis diebus exciperet, ac vel re ipsâ impleret, vel, si hoc non posset, aliquâ ratione consolaretur. Quæ sanè eò gratiora in vulgus erant, quòd fieri à Clemente constabat, non ad inanem ostentationem virtutis, neque cupiditate mortalis gloriæ; sed uno instinctu divinæ indolis suæ. Testis Edictum illud memorabile, quo vectigalis abrogationem, Alexandri præscripto nomine, suo suppresso, evulgavit. Testis etiam, ut alia hujus generis multa prætercam, sumptuosa illa instauratio Pontis Ælii, in quo nullum nominis, vel gentis suæ monumentum permisit incidi: quod abstinentiæ genus de nullo alio Principe, quòd sciam, quantumvis magnanimo, quantumvis modesto, ac sapiente memoratur.

Neque verò his à me breviter indicatis de inaudita Clementis in hanc Urbem, & subjectos Urbi populos charitate, minora sunt, quæ in universæ rei Christianæ bonum patravit, si ea vel vobis otium esset audire, vel mihi necessarium commemorare.

Natus nobili Etruriæ Urbe, ex clara familia & locuplete, postquam sub sanctissima Parentum disciplina literis, & pietate egregiè imbutus adolevit, ad Urbem venit. Introductus in virorum præstantium amicitiam, brevi morum suavitate, & ingenii eruditione, omnium sibi amorem, plausumque conciliavit. Quamobrem invitatus in Aulam Pontificiam omnium bonarum artium hospitam, & patronam, eò paulatim, per varios honestissimorum munerum gradus, incredibili virtute pervênit;

nit; ut egregius ille ingeniorum non modò fautor, sed etiam æstimator Urbanus Pontifex, ubi in difficultatibus rerum maximarum nodus aliquis vindice dignus incidisset, ejus explicandi rationem à Clementis consilio inprimis exquireret: cùmque ab immensa curarum mole aliquam remissionem animi quæreret, nulla in re magis, quàm in familiari Clementis consuetudine inveniret, delectatus præsertim mirâ illius ad sacram Poësim dexteritate, in qua se Gregorii Theologi aliorumque veterum Patrum exemplo aliquando exercebat, tantâ cum Romani Theatri, atque universæ Italiæ approbatione; ut in ea facultate sæculi sui facilè princeps & esset, & haberetur. Ejus autem in Latina facundia splendorem, & copiam, ac spectatam longo rerum usu prudentiam, fidemque tanti fecit; ut cùm hæc Aula ingenti virorum doctrinâ ingenioque præstantium copiâ floreret; illum tamen præ omnibus elegerit, qui epistolas ad Principes viros Pontificio nomine exararet. Quo quidem in munere tuendæ Pontificii nominis dignitati maximè opportuno, ita se gessit, adeòque demeruit animum illius Pontificis verè Maximi; ut is ad maturandos Clementi, majore cum gloria, supremos Ecclesiæ honores, Tharsi Archiepiscopum creatum in Hispaniam legaverit Nuntium Apostolicum. Ubi quàm præclarè functus officio suo fuerit, vel ex eo cognosci potest, quòd & de Sedis Apostolicæ auctoritate optimè meruit, & Philippus Rex Viri ingenio, moribusque mirificè captus, amplissimos illi reditus obtulit, clarissimas Infulas, & Regiam ad Romanam Purpuram commendationem. Quæ tamen ille, actis, ut par erat, tanto Regi gratiis, eâdem virtute, quâ meruerat, recusavit. Ex Hispanica sanè legatione novum decus, & ante hanc diem

inauditum retulit in Italiam Clemens: quòd divitem Provinciam dives ingressus, pauper egrediens ditiorem quodammodò reliquit. Visus est autem sibi referre etiam ad lares paternos opulentum patrimonium, derivato suis apud religiosissimum Regem officiis, perenni, atque uberi fonte auri Siculi, in Liberianam Basilicam, cujus erat Canonicus: Cui quidem Basilicæ rediens ex Hispania ita se totum addixerat, conductâ etiam propè eam domo, nihil ut haberet antiquius, more magnarum mentium, quàm ut è specula Esquilina decumanos hujus Aulæ fluctus securus despiceret, & prorsus abjectâ rerum humanarum curâ, in divinarum contemplatione tacitè consenesceret.

Verùm Innocentii Decimi mors, ejus desiderium & spem fefellit. Nam cùm sacrum Collegium vacantem Urbis præfecturam committere vellet alicui viro, qui ei, periculosissimo tempore, regendæ esset idoneus; conjecit subitò oculos in Tharsi Archiepiscopum, cui integrum non fuit tam constanti de se judicio, ac tanti Senatûs voluntati resistere: coactusque est privatam suam quietem necessitati publicæ posthabere. Creato autem Pontifice, in ejus Interregni Comitiis, Alexandro Septimo, cùm is incredibili de se suâque virtute expectationi apud barbaras etiam gentes excitatæ, sub ipsum Pontificatûs initium, respondere vellet insigni aliquo facinore; eum illicò ad se invitatum muneri omnium difficillimo gravissimoque præfecit: ut cum eo ardua quæque Reipublicæ Christianæ negotia, & secretiora ejus benè gerendæ consilia communicaret. Quo in loco quàm cumulatè Clemens sapientissimo Alexandri judicio satisfecerit, delata illi intra biennium purpura declaravit.

Quid

Quid deinde in rerum publicarum tractatione, actum ab eo ſit tum in Cardinalatu, tum in Pontificatu Maximo, ad quem non hominum ſolùm conſenſione, ſed Dei ipſius judicio uſque ad miraculum manifeſto evectus fuit, quoniam ipſe ſpatiis diſcluſus iniquis exequi non poſſum, Vobis, qui & vidiſtis omnia, & probaſtis, contemplandum; gratæ verò poſteritati æternis laudibus prædicandum relinquo.

Video, commoveri Vos, & iniquo animo ferre, tot res inclytas, quarum plenus eſt Clementis Pontificatus, à me tacitas præteriri, quæ in medium prolatæ hujus funeris pompam auguſtiorem efficerent; ac vehementer mirari, cur, ſi ne verbum quidem facere volui de pace inter Reges alieniſſimo Reip. tempore decertantes conciliatâ; de nuper exceptâ Paſtorali charitate Luſitaniâ; de ſolemni illâ apotheoſi, in qua duo Eccleſiæ cælo nova ſidera adjunxit; aliiſque hujus generis; ſaltem non ingrediar campum, in quo ingenium Oratoris magna cum laude poſſit excurrere: Cretam nimirum, ad quam tuendam Clemens Chriſtianos Principes, illos etiam, qui cum Romana Eccleſia nondum planè conſentiunt, auctoritate, officiiſque ſuis validè armavit. Quo quidem in argumento præ cæteris emineret Regis Chriſtianiſſimi factum, quod omnium heroicorum temporum gloriam ſuperavit. Dicam verè, quod ſentio. Verebar, ne injectâ Cretæ mentione, acceptum in Clementis morte vulnus recrudeſceret: cùm hanc illi Inſulæ calamitatem debeamus. Adeò enim de Cretæ defenſione ſollicitus erat: adeò ſalutis noſtræ causâ negligebat ſuam; ut nos penè magis amorem Clementis, quàm barbarorum odia timeremus. Ad ejus verò expugnatæ nuntium ita concidit optimus Pontifex,

ita oppressus est; ut eum paulò pòst morbum contraxerit, ex quo tandem multò majore cum rei Christianæ jacturâ, quàm Cretâ amissâ, decessit. Qui cùm in proximo suo è vita discessu, nihil magis molestum experiretur, quàm interpellari cursum consiliorum à se pro incolumitate publica susceptorum; præclaram iniit rationem, quâ illa perducere ad exitum posset etiam mortuus; cooptatis in amplissimum ordinem Viris, quorum eximiâ probitate, atque excellenti humanarum Divinarumque rerum peritiâ, novum Apostolico Senatui ornamentum, novum præsidium accederet, ad Christianam Rempublicam benè sapienterque administrandam. Ipse interim ex illa æternæ beatitudinis arce oculos non deflectet ab ejusdem Reipublicæ tutelâ: utque ea summæ virtutis & sapientiæ viro, qualem rei magnitudo, & temporum conditio requirit, à Deo quamprimùm per vestra suffragia tradatur, facilè impetrabit. Quæ sanè res propè est una, quæ viduatæ Ecclesiæ lacrimas possit abstergere, ac persuadere tandem nobis, ut spe futuri Pontificis, extincti desiderium leniamus.

Errata typographica.

*Pag.*46. *l.*19. *leg.* penitùs *p.*59. *l.*1. *dele* S. D. N. *ibid. lin. penult. leg.* Sorores *p.* 95. *l.*25. *leg.* prehensum, *p* 96. *l.*12. *leg.* pavêre *p.*100. *l* 23. *leg.* Altera pars quorum *p.* 101. *l.* 9. *leg.* secura quietem. *p.* 102. *l.* 23. *leg.* Iris *p.* 103. *l.* 3. *leg.* vulgi *p.* 104. *l.* 15. *leg.* Achæmeniasque *Ibid. l.*21. *leg.* Pietas *p.* 105. & 116. *l. ult. leg.* vidêre *p.*107. *l.*10. *leg.* pater, *p.*108. *l.*15. *leg.* Africa *ib. l.*22. *leg.* Auxur *p.*112. *l.* 6. *leg.* Apenninigenas *ibid. l.*24. *leg.* lacus *p.* 113. *l.* 1, *leg.* Baccho *ibid. l.* 12. *leg.* læta *p.* 117. *l.* 12. *leg.* Apennini *p.* 118. *l.* 5. *leg.* deorum, *p.*124. *l* 28. *leg.* Pyracmon *p.* 125. *l.*17. *leg.* venientûm *p.* 132. *l.*5. *leg* otia *ibid. lin.*16. *leg.* dedêre *Ib. lin.*17. *leg* Scyro *p.*135. *l. ult. leg.* Æneà *p.*139. *l.*19. *leg.* Tethys *p.*144. *l.*17. *leg.* Fartoris *p.*146. *l. ult. leg.* Quo Veneri placeat, *p.*148. *lin. ult. leg.* incipiant *p.* 149. *lin. ult. leg.* sed tibi gloriæ erit. *p.*153. *lin.*3. *leg.* multùm *p.* 155. *lin.* 1. *leg.* Gelonæ *ibid. l.* 9. *leg.* movêre.

POEMATA FERDINANDI LIBERI BARONIS DE FURSTENBERG,

Episcopi & Principis Paderbornensis, & Coadjutoris Monasteriensis.

DAPHNIS,

SIVE

FREDERICUS FURSTENBERGIUS,

PARENS,

Bilſtenii & Waldenburgi Dynaſta; Advocatus hereditarius in Grafſchaft; Schnellenbergæ, Watterlappiæ, Furſtenbergæ, & Herdringæ Toparcha; Satrapa Fredeburgenſis, Weſtphaliæ & Angariæ Archiſatrapa,& Sereniſſimo Ferdinando Electori Colonienſi ab intimis Conſiliis, anno M. DC. XLVI. V. *Idus Auguſti Bonnæ defunctus.*

Miſſi liquidos veſtit quà plurima fontes
Fronde ſalix glaucâ, Lycidas hinc, Tityrus illinc,
Alter oves, alter paſcebat fortè capellas.
Tityrus, ut ſemper, pellebat tædia cantu.
Carmina dum Veledæ memorat, dum prælia Vari:
Varus ut his olim nomen memorabile terris
Fecerit: ut ſparſi legionum ſanguine campi.
Aurem illi vellit Lycidas: Neque talia tempus
Carmina poſcit, ait: Daphnis tibi, Tityre, Daphnis
Lugendus: Daphnin, ſi neſcis, fata tulere.
Tityrus ingemuit caſu perculſus acerbo:
Fiſtula lapſa manu eſt: fugit ſenſuſque colorque.

Ut

Ut mens, ut rediit puero vox: Occidis, inquit,
Carum, Daphni, caput; ſpes, Daphni, decuſque tuorum!
Ab dulci patria procul, amplexuque tuorum
Occidis! Hoc fuerat, quòd ſummæ culmine villæ
Triſtia ſigna daret ferali carmine bubo;
Flebilibus quòd ſponte modis mea nuper arundo
(Hanc mihi tu, dederat Corydon tibi, Daphni,) ſonaret;
Nunc ſileat, ramoque infelix pendeat illo.
Vos etiam ſine me (quamvis mihi vos quoque Daphnis
Tradidit, atque abiens, Has, inquit, Tityre, paſce)
Ite tamen ſine me, quoquò lubet, ite capellæ.
Amnis, & umbroſæ ſalices, & rura valete:
Uſque ego per ſilvas errans deſertaque ſolus
Triſtè querar. Gemit ereptâ ſibi matre juvencus,
Nec minùs amiſſo mater dolet orba juvenco:
Mella queruntur apes cellis ſubducta, peremtos
Fœta canis catulos, demtos avis arbore pullos;
Daphnin ego, triſti ſublatum funere Daphnin.
Supremas ſaltem voces morientis ab ore
Excipere, affari extremùm, & ſpectare jacentem,
Atque oculos noſtrâ licuiſſet condere dextrâ!
Vulneribus nonnulla meis ſolatia ſaltem
Hæc ferret pietas: ſolus de Daphnide luctus
Nunc ſupereſt. Pecudes illo quis paſcat ademto,
Avertatque luem, curamque impendat & artem?
Daphnide non melior quiſquam depellere venis
Implicitam peſtem, & membris agere atra venena.
Daphnis & inſidias ſtabulis prædaſque cavebat.
Ah gelidas quoties hiemes perpeſſus & imbres,
Pervigil exegit brumali ſidere noctem,
Incuſtoditum fera ne vaſtaret ovile,
Ne lac ſubtraherent pecori, ne vellera fures!

Ah quoties humeris per devia ſuſtulit ipſe
Rupe parens nudâ quos nixa reliquerat hœdos!
Angarides Nymphæ teſtes, quas ſæpe laborum
Miratas dixiſſe ferunt: Mortalia non ſunt
Quæ tolerat: ſaxo certè riget ille vel ære,
Quem neque ventorum rabies, pluviæque, niveſque,
Non cælum inclemens, non ulla injuria frangit.
Nymphæ, non ſaxo Daphnis neque conſtitit ære.
Occidit heu! & nos pariter, terraſque reliquit.
Nequidquam roſeum ſpargis jubar, auree Titan:
Gratius extinctum nobis in Daphnide lumen.
Daphnidis adventu tellus ridebat & æther,
Frondebant ſilvæ, ſpirabant floribus arva,
Ipſi lætitiâ montes plauſuque fremebant:
Daphnidis interitu tellus lugebit & æther,
Squalebunt ſilvæ, ſtabunt ſine floribus arva,
Intonſi montes gemitus ad ſidera tollent.
Ergo nil proavûm ſeries, regnataque latè
Rura juvant, centumque greges, armentaque centum,
Nil labor, & ſtudium pulchræ virtutis, & artes?
Ergo cinis, formâque carens & triſte cadaver,
Nunc jacet ille omnes nuper pulcerrimus inter
Paſtores! nec ſidereâ fulgentia luce
Lumina, nec vultum, quem finxerat ipſa venuſtas,
Cernere erit poſthac? At non, quæ ſuſtulit illum
Mors, etiam famam tollet. Sint tempora Muſis
Non inimica meis, volitabis Daphni per ora.
Ipſe ego virtuteſque tuas, tuaque inclyta facta,
Invictamque fidem, & ſanctæ pietatis amorem
Ferre Syracoſio tentabo ad ſidera verſu.
In partem veniet Phœbo dilectus Amyntas,
Et mecum teneris paſſim tua nomina fagis

Inſcribet: creſcent illæ, tua nomina creſcent.
Quin etiam niveo tumulum de marmore Damon
Exſtruet, & tali ſignabit carmine marmor:
HIC SITUS EST DAPHNIS. QUOD ERAT MORTALE, SEPULCRO
INTULIT ATRA DIES: VIVET PER SÆCULA NOMEN.
Ad tumulum venient, inſtaurabûntque quotannis
Paſtores tibi cum donis funebria juſta.
Vina dabunt alii, purum lac adferet Ægon,
Et, Tibi, ſuſpirans, puro magè candida lacte
Pectora, dicet, erant, & fraudis neſcia, Daphni.
Ipſe apium, ipſe hederas, & noſtris lilia ſpargam
Humida de lacrimis, teque ad tua ſacra vocabo.
Talia jactantem ſupremo lumine veſper
Occupat, & primo conſpexit Lucifer ortu.

AD ALEXANDRUM VII. PONT. OPT. MAX.

Anno M.DC.LV.VII. *Id. Aprilis renuntiatum.*

HUnc ceciniſſe diem, venturi præſcius ævi
Dicitur Aönias inter Apollo Deas.
Hunc fore, neglectas quo gloria tolleret artes,
Et faceret doctis vatibus ingenium.
Verba fides ſequitur: rerum molitur habenas
Orbis ALEXANDER natus ad imperium.
Ac velut exactæ poſt triſtia frigora brumæ,
Cùm ver jucundùm floridus annus agit;

Ri-

Ridet humus, ridet Zephyris ſpirantibus æther
Purus, & argutæ dulcè queruntur aves:
Exultare novo ſic Principe vidimus Urbem,
Et quot regna vagus circuit Oceanus..
Vidimus excitas Parnaſſi monte Sorores
Aurea deſuetæ tendere fila lyræ.
Vidimus Auſonios, genus immortale, poëtas
Præcingi ſacrâ, quam meruere, comâ.
Lætitiam & Pacem, (miſeris vix cognita terris
Numina, quas luctus ſemper & horror habet)
Ter Vaticani circùm delubra volantes
Audiimus reditûs ſigna dediſſe ſui.
Audiimus: lætas voces plauſuſque canentûm
Vocibus & plauſu Roma ſecuta ſuo eſt.
O mihi ſi populi ſenſus æquare canendo
Fas foret, & causâ digna dieque loqui!
O mihi ſi Phœbus vacuis dictaret in hortis
Grandia Romani carmina Callimachi!
Non ego, MAGNE PATER, celebrarem facta tuorum,
Non fultam titulis divitiiſque domum;
Non maris Hetruſci portus & litora, quondam
Hercule, nunc proavis inclyta regna tuis;
Non belli claros ſtudiis heroas, & altis
Adſcriptos Superûm ſedibus indigetes;
Nec quæ porticibus miramur nixa ſuperbis
Atria, preſſa Ducum Pontificumque pede;
Nec quas majorum pietas cæleſtibus aras
Struxit Apelleis conſpicuas tabulis:
Sed te, qui titulos tantum præcedis avitos,
Quantum nocturnas Cynthia plena faces;
Et tua non humili memorarem nomina cantu,
Extremas ultra ſolis itura vias;

Quà levat Eöo rutilantem gurgite currum,
Et quà poſcentes otia ſolvit equos.
At non intacti mores, & quas rudis ætas
Virtutes teneris duxit ab uberibus,
Et data Pieriis juvenilia tempora ſacris,
Carminis, ut quondam, res foret una mei.
Major equis pulſanda patet nunc area noſtris;
Quà Padus objectis æſtuat aggeribus,
Quà centum populos, centum Ferraria [1] ſoſpes
Debet conſiliis oppida ſalva tuis:
Seu circùm fremerent irati Cæſaris arma,
Nec non adverſos Mantua paſſa Deos:
Seu propiora movens Venetus diſcrimina miles
Verteret Hadriacas ad nova bella rates:
Seu latè graſſata lues, & turpis egeſtas,
Inferrent miſeris urbibus excidium:
Seu Pater Eridanus campis undaret apertis,
Deucalioneæ damna minatus aquæ.
Ille idem aſſiduis Cygni plangoribus, idem
Certavit mœſtis Heliadum lacrimis;
Cùm patriæ fines & rectas legibus urbes
Linquentem ripis vidit abire ſuis,
Et Libycos tentare [2] ſinus, ubi claſſibus audax
Inſula Threïcias depopulatur opes,
Europæque ſuæ cuſtos delecta juventus
Tutatur medii credita clauſtra maris.
Non ſecus Italiæ Cimbro natura minanti
Alpinas viſa eſt oppoſuiſſe nives.
Non ſecus occiduis inhiantem finibus Afrum
Herculis objectis meta coërcet aquis.

O quo-

1 Alexander VII, Ferrariæ Prolegatus Pontificius difficillimis temporibus belli, peſtilentiæ, arctioris annonæ, & exundationis fluminum.
2 Melitæ Inquiſitor.

O quoties Melitæ fortes hortatus alumnos
Juſſiſti properâ vellere ſigna manu!
O quoties Solymen, Aſiæque repoſcere regna,
Sceptraque Biſtoniæ frangere barbariæ!
Teſtis Neptunus, Tethys mihi teſtis, & omnis
Tritonum ſoboles, Nereïdumque chorus.
Illis cura fuit partos cantare triumphos,
Et tua cognatis facta referre Deis.
Me decet Arctoo ſpumantem ſanguine Rhenum
Dicere, nec patriæ bella ſilere meæ.
Infelix tellus, Romanâ clade tumentis
Arminii quondam ſigna ſecuta ducis!
Hei mihi, nunc ducibus nihilo melioribus uſa
Scinderis in partes, & nova ſacra colis.
At magno commiſſa luis. Quæ flumina belli
Neſcia? quævè tuo terra cruore caret?
Forſitan & Divos nondum ſibi ſentiet æquos,
Et mala cùm tulerit plurima, plura feret.
I celer, inſtantem capiti defende ruinam:
I celer, & longæ vince pericla viæ.
Non te Sicanii tardent fera murmura ponti,
Non formidatæ navibus inſidiæ;
Non rigor Alpinus, non frigore ſaxa perenni
Horrida, non duro flumina vincta gelu.
Hîc Ubios, [3] dominâ deductos Urbe colonos,
Et flavos viſes impiger Uſipios.
Tum dextram tendes populis, quos Luppia noſtris
Cædibus infectâ decolor ambit aquâ;
Et quos bellipotens olim ditione premebat
Accola vicini Bructerus [4] Amiſii:

3 Nuntius Pontificius Coloniam, & inde Monaſterium pacis conciliandæ gratiâ miſſus. 4 *Bructeri Germaniæ populi ad Amiſium fluvium.* Tacitus lib. 1. Ann. & alibi.

Nunc ubi conventu mundi coïere vocato
    Discordes studiis consiliisque Patres.
Discordes, i, junge animos: Europa, Deusque,
    Imponunt humeris publica vota tuis.
Auspiciis pax freta bonis frondentis olivæ
    Prætendit capiti mitia serta tuo.
Visa quieturis demum promittere terris
    Aurea compositis sæcula dissidiis.
Hîc etiam [5] Veledam, quâ nec Cumæa sacerdos,
    Nec divina fuit clarior Herophile,
Te veniente, ferunt iterum de turre locutam
    Fatidico tales ore dedisse sonos:
Lætus ades, rerum spes & tutela mearum,
    Sospite quo nobis vita salusque redit.
Lætus ades, cœtus nec dedigneris amicos,
    Et mea securo visere regna pede.
Non iterum clades [6] animo versamus, & iras,
    Armaqúe Quintilios vincere docta tuos.
Qualis ad Assyriâs immani funere Carras
    Romanus Partho fusus ab hoste jacet.
Nulla salus bello, pacem deposcimus omnes:
    Pax veniat populis sæpe vocata meis.
Sed, nisi me Phœbi ludunt oracula, quondam
    Quæ cecinit nostro conscius ore Deus,
Pax erit: at sacris tam detestanda Latinis,
    Quàm malè mercatâ pax coïtura fide.

Non

5 Statius lib. 1. Silv. in Soter. pro Rutilio Gallico:
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem,
Captivaque preces Veleda, &c.
Ea virgo nationis Bructera latè imperitabat, quam coràm adire alloquique negatum. Arcebantur aspectu, quo venerationis plus inesset. Ipsa editâ in turre: dilectus è propinquis consulta responsaque, ut internuntius numinis, portabat. Tacitus Hist. lib. 4.

6 *Clades Variana penè exitiabilis, tribus legionibus, cum duce, legatisque, & auxiliis omnibus, cæsis.* Sueton. in Octav. cap. 23. *Quâ nulla post Crassi in Parthis damnum, in externis gentibus, gravior Romanis fuit.* Paterc. Hist. lib. 2.

Non ideò curasque tuas vigilesque labores
  Excipient meritis fata sinistra tuis.
Purpura virtutis pretium tibi cedet, & inde
  Quo nihil hæc majus, quod tibi donet, habet.
Scilicet & terris, cæloque, Ereboque verendum
  Te solio accipiet maxima Roma suo.
Tum pia laturus sacratis oscula plantis,
  Orbis adoratos procidet ante pedes.
Tum Septem imperio quæ nunc CHRISTINA triones
  Frenat, & Arctoas ducit in arma manus,
Adveniet supplex, & Vaticana tenentem
  Regna colet prono devenerata genu.
Tum consanguinei longo post tempore Reges,
  Arbitrio ponent impia bella tuo;
Et pacti stabilem jurato fœdere pacem,
  Damnabunt pugnas, & grave Martis opus.
Arvaque læta Ceres, & pleno Copia cornu
  Dona ferens, niveis oppida viset equis.
Mox ubi jam fessas recrearint debita gentes
  Otia, signa dabunt ad sacra bella tubæ.
Bella recrudescent Naupacti, & barbara Thracum
  Gaza per Ionias sparsa natabit aquas.
Quas ego nunc acies video! quos æquora remos
  Verrere! quàm lætis vela tumêre Notis!
Quantus adest sudor populis! quot in arma volentes
  Creta viros totâ concitat Italiâ!
Ut Solyme poscit reduces in prælia Gallos!
  Ut tremit Austriacas pallidus Ister opes!
An te etiam [7] auspiciis tollentem signa secundis,
  MAGNE PATER, toto cernimus ire mari?

 Im-

7 Philomathis Musæ Juveniles, poëmate 83.
Huc ego, seu sit opus Neptuni fluctibus, altâ
Puppe sedens; seu terrestri certare duello,
Vectus equo veniam.

Impiaque Odrysiæ contundere cornua Lunæ,
Victoremque sequi, quà præit arma, Deum?
Sit satis armatas in prælia mittere classes:
Bella gerant alii: tu prece bella juva.
Consiliis, opibusque juva, Zephyrosque faventes
Sollicita, & faciles ad pia cœpta Deos.
Sic per te victo Reges Oriente superbi
Threïciis statuent parta tropæa jugis.
Et Vaticanas Victoria figet ad aras
Dereptas Scythicis postibus exuvias.
Tunc aliquis vates, procerum de stirpe meorum,
Cantabit famæ tot monumenta tuæ.
Bellaque signabit titulis: HÆC THRACE SUBACTO
VICTOR ALEXANDER RETTULIT ARMA DEO.
Sic cecinit: partem, vates ne vana putetur,
Lapsa dedit, partem serior hora dabit.

AD IMP. CÆS.

FERDINANDUM III. AUG.

Cùm ejus auspiciis, & munificentiâ Athanasius Kircherus OEdipum Hieroglyphicum ederet.

NOn genus Austriadûm demissum à sanguine Divûm,
Non clausum mundi finibus imperium,
Non victos dicam populos, urbesque receptas,
Nec Boreæ fractas sæpe furentis opes.
Hæc memorent, quorum sublimi Musa cothurno
Surgit, & herois concinit arma modis.

Me mea Muſa vetat tantarum pondera rerum
  Tangere: me, quæ ſint viribus æqua, juvant.
Me ſtudia & placidæ ſibi poſcunt Cæſaris artes:
  Materies numeris convenit iſta meis.
Vates ille pios, & vatum dona piorum
  Excipit, & vatum carmine digna gerit.
Quâ ſceptrum geſtat, quâ jus & regna tuetur,
  Hâc etiam Muſas protegit ille manu.
Nec minor [1] Auguſto, cujus ſucceſſit habenis,
  Fundat Apollineis publica templa ſacris.
Ardua Cecropiæ quis neſcit fana Minervæ
  Condita, & Aönio tecta ſacrata Deo?
Miratur moles [2] Viadrus, miratur & Iſter,
  In numerum pulſis & ſibi plaudit aquis.
At quæ Cæſareo fulgentia limina ſumtu
  Praga videt, certant Delphice Phœbe tuis.
Qualis & armatas, poſt impia bella Gigantum,
  Exuit infeſto Juppiter igne manus:
Qualis &, Herculeis cùm jam cervicibus axem
  Credidit, excuſſo pondere ceſſat Atlas:
Terrarum dominas ſic feſſus Cæſar habenas
  Laxat, & imperii grande reponit onus.
Tum vires, Natura, tuas, ac ſemina rerum
  Scrutatur docto ſedulus ingenio.
Quis tremor attonitas vertat cum civibus urbes:
  Impellat refluas quis maris æſtus aquas:
Quæ vis divitias imâ tellure repoſtas,
  Donaque gemmiferi procreet Oceani:
Quàm procul Arctoo concretus frigore Pontus
  Deprenſis Nili diſtet originibus:

 Quàm

1 *Auguſtus templum Apollinis in Palatio exſtruxit, additâ porticu cum bibliothecâ Latinâ Græcâque.* Suet. in Octav. cap. 29.
2 Viadrus Germaniæ fluvius, vulgo Odera.

Quàm procul Hesperiis divisum Gadibus Indum
Hauriat [3] Eöi, quæ rubet, unda freti:
Unde ea vis ventis: unde ardens Ætna favillas
Semper, & exesi viscera montis alat:
Unde Amphitrites salsus liquor: unde teporem
Ducat Baianæ vena salubris aquæ.
Has ubi naturæ partes accessit, in altum
Fertur ad ætheriæ lucida signa domûs.
Hîc illi geminam virgo Marathonia Libram,
Et sua vicinus subjicit astra Leo.
Armatusque auro gladium prætendit Orion,
Debita Cæsareæ præmia militiæ.
Hîc Solis vestigat iter, causasque latentes,
Pallida cur fuscis Luna laboret equis:
Cur sitiant Afri; cur Septem regna trionum
Urat Hyperboreo frigore jugis hyems:
Cur fugiant umbræ, Cancro torrente, Syenen:
Cur variet major meta minórve diem.
Sed quota doctrinæ pars est laudumque tuarum,
Austriade, magni sidera nosse poli?
Et circumfuso porrectas æquore terras,
Quà Sol Eöos lustrat & Hesperios?
Se tibi Niliacis etiam sapientia chartis
Eruta, & arcanas explicat historias.
Nec te sacra latent adytis seclusa verendis,
Nec lapides, sculptæ marmoribusque feræ.
Scilicet Ægyptus doctrinam credere saxis
Orsa, peregrinas finxerat effigies,

Ut

3 *Latiùs olim Rubrum mare patuit, & paullò aliter, quàm ut vulgò hodie, appellatum. Nam in Taciti & aliorum veterum verbis, in hoc nomen venit mare Indicum, vastum illud & magnum, quod ab extremo sinu Arabico, sive ab Africâ eâ, in Auream Ptolomæi Chersonesum se protendit. Itaque Pomponius Mela duos sinus in mari Rubro agnoscit, Arabicum & Persicum.* Lips. de magn. Rom. lib. 1. cap. 3.

Ut solis arcana Deûm mens cognita mystis
  Falleret abstrusis vulgus imaginibus,
Seraque posteritas sensim labentibus annis
  Non caperet prisci moris & artis opus.
O vanas hominum curas! O cæca futuri
  Pectora! Mars ultor nil sinit esse diu.
Barbarus Armenii laceravit potor [4] Araxis
  Omnia, Niliacos depopulatus agros.
Tot moles, regum tumulos, tot stantia vertit
  Culmina, regali suspicienda situ.
Et potuit fugiens, armis cessantibus, ætas
  Servatas etiam vertere relliquias.
At non æternos olim subducet honores
  Longa dies meritis, inclyta Roma, tuis.
Tu Pelusiacum spirantia rudera fastum
  Colligis, & medio tollis ad astra foro.
Nec tua venturis, Cæsar, delebitur annis
  Fama, nec ingenium nox premet atra tuum.
Te duce, quis credat? post tot jam sæcula scimus
  Arcani quidquid Memphis & Isis habet.
Quid velit Inachiæ facies ignota Juvencæ,
  Quid Canis, & sacri mystica forma Bovis,
Et quæ præterea famosus monstra Canopus
  Prodidit, antiquis conspicienda notis.
Teque adeò titulosque tuos leget accola Nili,
  Et referet laudes ad sua sistra tuas.
Jam Solyme, jam discet Arabs, jam clara loquentur
  Marmora, Cæsareâ munera sparsa manu.
Fallor? an Austriacis addent quoque fata tropæis
  Sacra Parætoniis signa revulsa tholis?

An,

4 *Cambyses Persarum Rex Ægyptum fœdissimè vastavit.*

An, FERNANDE, tuum jam nunc Victoria nomen
  Læta parat ſaxis ſcribere Pyramidum?
Gloria Pellæis certè vocat æmula palmis
  Europæ reſides ad pia bella manus.

AD

FRANCISCUM VAN DER VECKEN,

E Societate JESU, SS. Theologiæ Doctorem, & Profeſſorem Coloniæ Ubiorum, Anno M. DC. LIV.

De Muſis ſuis, & admirandis Urbis operibus, ac laudibus Fabii Chiſii S. R. E. Cardinalis.

DUm, Franciſce, tuo Rhenus ſermone tenetur,
  In mediiſque tibi plaudere geſtit aquis;
Teque canit, curaſque tuas, & numine plenum
  Pectus, & ingenii pulcra reperta tui;
Dulcis amicitiæ cultu fructuque carentem
  Me procul à Rheno flumine Tybris habet.
Me tenet Iliacis feliciùs orta favillis
  Roma, Phrygum profugis hoſpita terra Deis.
O quam te memorem terrarum maxima Princeps!
  Non majeſtatem vox capit ulla tuam.
Regibus eſt certo finitum limite regnum:
  Sub regno latus eſt ſolis utrumque tuo.
Et terris dare jura parum eſt: nunc claudere cælum
  Fas tibi, nunc demptâ fas aperire ſerâ.
Se tibi delegit propriam Sapientia ſedem:
  Quod Stoa, quod Memphis non docuêre, doces.

Quæ

Quæ quondam gemino resideban vertice Musæ,
 Tu septemgeminis das habitare jugis.
O terræ decus, ô nostris domus hospita Musis!
 Utiliter dextro sis mihi tacta pede.
Quàm mihi dulce tuâ meditatum carmen in umbrâ
 Dicere, & hîc Phœbo mens mihi mota calet?
Hîc, qui me vatem faciat, lenissimus afflat
 Spiritus: hæ valles, hæc juga numen habent.
Forsitan hîc segetes, cantataque bella Maroni,
 Triverat hic calamos Tityrus ante suos.
Forsitan his lusit Naso leve carmen in hortis:
 Materies illic Cynthia vatis erat.
Hîc sevit vites, hîc legit poma Tibullus,
 Et lucente foco, quod satis esset, erat.
Hîc multo Flaccus sale defricuisse Quirites
 Creditur, aut Lyricis detinuisse modis.
Hîc soccos, illic grandes induta cothurnos
 Prodiit, & plausum culta Thalia tulit.
Illustres salvete animæ, salvete parentes
 Eloquii, Suadæ Pieridumque decus.
Vos ego, vos, famâ noti super æthera vates,
 Siquid id est, merito semper honore colam.
Vos sequor, &, quoniam spes unica laudis in illo est,
 Vestrorum relego conscia signa pedum.
Vos celebres mecum cœtus venerantur, amantque,
 Ductus ab Aöniis quos rigat *Humor* aquis.
Hos inter (neque enim his primùm novus advena jungor
 Cœtibus) ut libuit, voce lyrâve cano.
Inde ubi Calliope lasso dedit otia plectro,
 Et sacer æstivo languet ab igne calor;
Me juvat antiquas Urbis spectare ruinas,
 Quà septemgeminis eminet alta jugis.

Hîc

Hîc ego versarum ſtupefactus imagine rerum,
  Relliquias Magnæ Matris & oſſa lego.
Hei mihi! quæ fuerat populis æterna Latinis
  Credita, nunc molis pondere victa jacet.
Qui ſumptus operum, quanti periêre labores?
  Peſtis in exitium non ſatis una fuit.
Longa dies, & Mars gentis pater, inſuper ipſe
  Mulciber has olim fregit & uſſit opes.
Defenſam vigili proſpectans anſere rupem:
  Majeſtas, dixi, priſtina rupis ubi es?
Pulſabat cælum moles: Hyperionis ignem
  Æquabant radiis aurea tecta ſuis.
Juppiter hîc ſtabat multo ſpectabilis auro,
  Et trifida ex auro lamina fulmen erat.
Quæ nunc hoſtiles paverunt omnia flammas:
  Vix reliqua eſt magni parva favilla rogi.
Me quoque Cæſarei tangit fortuna theatri,
  Dignaque non ullo forma perire die.
Heu confuſa loci facies! lacera omnia: nuſquam
  Forma prior: culmen ceſpes & herba tegit.
At cùm ſtabat opus, quid erat ſpecioſius illo?
  Scena voluptatis, nec minus artis erat.
Millia quot nunquam campis eduxit apertis,
  His pariter vidit Roma ſedêre locis.
Quid, quòd odoratis redolebant pulpita nimbis,
  Et ſoles contra lutea byſſus erat?
Nec ſemper ſimilem referebat arena paratum:
  Nunc ſilvæ ſpecies, nunc erat illa maris.
Nec ſemper lex & ratio certaminis una:
  Diverſum pro re munus arena dabat.
Spectabat populus (populum Mars ille juvabat)
  Sæpe homines pugnâ, ſæpe coire feras.

Fama

Fama loci supereſt, & qualiacunque videmus
 Disjectæ molis fragmina nomen habent.
Et querimur, ſi nos morti debemur & umbris,
 Cum rapiant ipſos hæc quoque fata Deos?
At labor Agrippæ, templum commune Deorum,
 Splendoris retinet ſigna vetuſta ſui.
Corpus adhuc, quamvis ſpoliatum cultibus, exſtat:
 Nuda ſatis per ſe forma decôris habet.
Materiam ſuperat quidquid manus addidit illi:
 Credibile eſt omnes hîc habitaſſe Deos.
Inſtar habet cæli: cælum quoque Maxima Mater
 Nunc facit: hîc aris præſidet ipſa ſuis.
Cetera quid memorem veterum monumenta laborum,
 Queis ætas pretium fecit, & artis amor?
Seu Trajane tuam, ſive Antonine columnam,
 Parta ſolo vobis præmia, parta mari:
Aut quas Pyramidas miſit trans æquora Memphis,
 Aut ævo tritas, Appia ſaxa, vias:
Aut quos Roma ſuis poſuit victoribus arcus,
 Sive Tito, meritis ſive Severe tuis.
Flaviades medio conſpexerat aëre ſignum:
 Signum, quod bello vinceret, omen erat.
Vicit, & undantem vidit pons Milvius amnem
 Stragibus obſtructo tardiùs ire vado.
Arcu etiam poſito celebravit Roma triumphum,
 Sed quid non vitiat, comminuitve dies?
Qui fulſit ſpoliis, ſpolium quoque temporis idem eſt,
 Et leve quid, de quo fama loquatur, habet.
Hæc audita tibi pridem, Franciſce: ſed aures,
 Ut puto, nunc ſubeunt gratiùs illa tuas.
Olim oculos ſubitura tuos, quando Arbiter orbis
 Præſentem rebus te volet eſſe ſuis.

Tunc

Tunc ego te viso, flammâ propiore calescens,
Invadam vultum sæpe, premamque tuum.
Apprensumque manu stringam, totamque per urbem
Lætabor notâ ducere posse viâ.
Me juvat interea, dum nos sperata morantur
Gaudia: carminibus visa referre meis.
Scilicet invitant ævi monumenta recentis,
Aspectuque rapit me nova Roma suo.
Quæ, Divi! medias ingressa palatia nubes
Stant Vaticano suspicienda jugo!
Quæ, Jovis Elei nil concedentia fano
Templa! tholus cælum, quâ decet arte, refert.
Quæ sola! qui fornix! quæ firmant tecta columnæ!
Quàm variæ! nil par, quà patet orbis, habet.
Dein ubi me molli sensim juga Cælia clivo
Accipiunt, Tuscis trita, Vibene, tuis:
Ut me Pontificum sedes augusta priorum,
Ut Laterana tenet, Flaviadæque domus!
Divinus templo decor est: laquearia fulgent
Aurea: marmoribus strata superbit humus.
Relliquias Solymûm monstrant ex ære columnæ,
Cùm fuit urbs vitio digna perire suo.
Hîc, ubi Cæsarei superant monumenta lavacri,
Quo spirant violæ, spirat odore lapis!
Hîc, ubi quinta sacrum designat Olympias annum,
Sancta ter impulso cardine porta patet.
Porta patet cæli pariter: jus namque per orbem
Servat idem Divûm Romulidûmque domus.
Frontem alibi ferro Cæsar redimitus & ære
Prodeat: hîc auro fulva corona datur.
Si lubet Esquilios spatiando visere colles,
Hîc memor æstivæ me tenet ara nivis.

Felix

Felix, quæ poſito deſcripta eſt area templo!
Conveniens Divæ moribus illa fuit.
Nil nive candidius: nec, cui pulcherrima ſurgunt
Limina, non purâ purior ipſa nive eſt.
Hîc me ſuppliciter pacem veniamque precantem
Audiat: hæc votis æqua ſit ara meis.
Hîc [1] (ita ſim felix!) videat me Roma ferentem
Prima ſacerdotem dona, Deumque Deo.
Indè Quirinalem cùm me via duxit ad arcem,
Ante aditum quos hîc Roma locavit equos!
Armenii donum regis, dignumque Nerone,
Phidiacâ ſculptum Praxiteliſque manu.
Igneſcunt, quamvis rigido de marmore, nares:
Hinnitum clarè tollere pænè putes.
Et, niſi ſentirent Macetæ domitoris habenas,
Pænè putes curſu vincere velle Notos.
Admorſis ſpumam credas albere lupatis,
Plauſaque diffuſas ſpargere colla jubas.
Tales, quos olim medios ruiturus in hoſtes
Ad bijuges currus Mars ſibi junxit, erant.
Tales, quos [2] Zephyro genitos Harpyia Podargo
Non leve Pelidæ munus habere dedit.
Hîc mihi ſcribendi veniat ſi carminis ardor,
Nil morer alipedem Bellerophontis equum.
Monte Caballino faciet me Roma Poëtam,
Quoſque bibam fontes ungula pulſa dabit.
Non hîc Phæacum ſilvas umbraſque requiro,
Non nemora, aut hortos, Theſſalis ora, tuos.

1 Hanc poſtmodum ædem delegimus, in quâ Deo primùm litaremus, Anno 1659, nocte Chriſti naſcentis.

2 Homerus de Xantho & Balio equis Achillis Iliad. π.

Τοὺς ἔτικτε Ζεφύρῳ ἀνέμῳ Ἅρπυια Ποδάργη.

Homerum ſequitur Virgilius, neque, ſi Ariſtoteli, Varroni, Plinio credimus, fabuloſè.

Hîc Tempe mihi sunt: & quos fert India flores,
Quosque sibi segetes Medus Arabsque legunt.
Cùm soles ardent, terræque ardore dehiscunt,
Hîc mihi dat frigus silva, nemusque facit.
Si formam geniumque loci, si dicere pergam
Singula, dicendi quæ mihi finis erit?
Tollitur ætherias frondens obeliscus in auras:
Ramorum simulat tonsilis umbra feras.
Armiger ipse Jovis terras depressus in imas
Emicat, & viridi fulmine terret aves.
Æsoniden mediis Argo (quis credat?) in hortis
Auratoque gravem vellere vectat ovem.
Prora viret, puppisque: virent pendentia malo
Vela: virent remi: transtra forique virent.
Qui fuit Hesperidum vigil ad pomaria custos,
Has etiam custos excubat ante fores.
At nullum, quidquid linguâ vibrante minetur,
Sauciat: innocuo corpore verrit humum.
Terga notant maculæ: sed enim maculosus adumbrat
Terga frutex: cristam muscus & herba facit.
Quid tibi nunc amnes referam, fontesque, lacusque,
Naïadum gelidas, humida regna, domos?
Ingenium sacris irritent vina Poëtis:
Ingenium nobis hîc quoque lympha facit.
Ut puro calices hilarent convivia Baccho,
Optima res puræ vena perennis aquæ.
Quid tibi sit Tepulâ, quid Agrippæ gratiùs undâ,
Aut quæ Pelignos Martia findit agros?
At neque jam Tepulâ, nec Agrippæ ducimur undâ,
Nec quæ Pelignos Martia findit agros.
Nunc alias iniere vias, populoque Quiritum
Pontificum solæ pænè bibuntur aquæ.

Tu

Tu me (tanta tuæ laus est virtusque scatebræ)
Vel visu recreas, candida Virgo, tuo.
Tu dulcis frigensque sitim solaris & æstum,
Et meliùs medicis haustibus ora levas.
Tantùm, Virgo, tuæ (namque id candore mereris)
Virginibus pateant, & sitiantur aquæ.
Et me felicem (neque enim tibi nomen inane est)
Quæ meritò Felix diceris unda, facis.
Ubertas tecum secundaque divite cornu
Copia, quà placido volveris amne, venit.
Quin etiam talos à vertice sanus ad imos,
Qui tua delibat munera, sæpe redit.
Tu quoque Romuleam Burghesia lympha per urbem
Labere, quà ducto fornice facta via est.
Labere, quà præstans variâ testudine & arcu,
Excipiet latices porticus alta tuos.
Ecce suâ tibi se submittit Ianus ab arce,
Et Numa te tumulum gaudet obire suum.
Ut Vaticanas intraveris advena sedes,
Hîc domus hospitiis apta futura tuis.
Candidus, & Pario structus de marmore crater
Te manet, unde tuas ejaculeris aquas.
Jam si Pamphiliæ memorem molimina gentis,
Quas huc, quas misit Nilus & Isis opes!
Ardua stat moles, & saxo fulta cavato
Pyramis audaci surgit in astra viâ,
Arcanis inscripta notis, quas discere præsens
Gavisa est ætas, discere sera volet.
Hîc, Bernine, tui cæli labor inclytus, imâ
Parte sedent, tantum suspiciuntque decus:
Et Tiberi Ganges, nec non Argenteus amnis,
Et famulas subdunt Nilus & Ister aquas.

Candida rorantem commendant marmora vultum:
  Candida submissum sustinet urna latus.
Ælia Romanæ quid propugnacula pacis
  Exequar, & gyro mœnia tuta suo?
Vallorumque minas, tormentaque fusa metallo,
  Impulsu nil non frangere nata suo?
Hîc fragor audiri, qualis cùm Juppiter atras
  Increpitat nubes, & sua tela jacit.
Hîc Mavors, quamvis non omni tempore cuiquam
  Lethifer, excusso plurimus igne furit.
Præcipuè cùm lux illi sacrata recurrit,
  Cui debet solium maxima Roma suum:
Cui pater omnipotens uni dedit atria Divûm
  Pandere, & appositâ claudere posse serâ.
Venerat illa dies, & jam venientibus umbris
  Cesserat, ac dubiæ tempora lucis erant.
Tum verò cælum jactis ignescere telis,
  Et scintillantes vidimus ire globos;
Et pluvio latè conspergi tecta Quiritum
  Sulfure, & horrificos æra ciêre sonos.
Mox tenebras nigro propiores crescere fumo,
  Et fumum volucres dissecuisse faces.
Quin etiam innocuo percussum fulmine Tybrim
  Audiimus mediis exsiliisse vadis.
Ille diu strepitu flammisque exterritus hæsit,
  Expertæ memorans tempora sævitiæ:
Ut Nero flammatâ Vulcanum sparserit Urbe,
  Et nova Troja novo luxerit usta rogo:
Ut conjuratos sociis amentibus ignes
  Prætulerit patriæ fax Catilina suæ:
Ut fuerit Geticis Urbs, quanta est, mersa favillis,
  Hauserit & Latias Vandalus acer opes.

Hanc

Hanc tibi lætitiæ ſcenam, Romane, quotannis
Exhibet illa tuo lux operata Patri.
Talia luſtrantem plus me tamen afficit ingens
CHISIUS, Hetruſcæ gentis & orbis amor.
Cui Vaticani delata eſt purpura regni,
Utque reor, trinus tempora cinget apex;
Ut novus Alcides feſſo ſuccedat Atlanti,
Et molem immenſi fulciat imperii.
Ille mihi facilem cantanti commodat aurem,
Plenaque felici fert mea vela Noto.
Et facit ingenium nobis, & jungit amicos,
Et tribuit gratam ſæpe benignus opem.
Hic, Albi, Meſſala tibi, ſi priſca tuliſſent
Sæcula, Mæcenas hic tibi, Flacce, foret.
Neutro laude minor, noſtro niſi carmine, laudes
Qui canimus parvis & benefacta modis.
Non tamen exiles ideò vetat ille Camœnas
Præſidio tutas delituiſſe ſuo;
Quin amat, & vultu non dedignatur amico,
Has aliquid nugas dum putat eſſe meas.
Et molles aditus toties concedit & horas;
Rara illi quamvis otia Roma facit.
Quid loquor? ipſe ſuas, JUVENILIA carmina, Muſas
A me non blando ſuſtinet ore legi.
Triſte ſupercilium, frontemque, animumque ſeverum
Exigit, uſque adeò non placet ipſe ſibi.
Quod Phœbus, quod Roma probat, quod ſera probabunt
Sæcula, quis credat? non probat auctor opus.
O bene, quòd tandem cæcis erepta latebris
Crediderit curæ pignora cara meæ.
Cùmque ſui pridem fetûs abolêrit amorem,
Me ſinat huic vitam, quam fugit ipſe, dare.

Per me discetur, per me liber ibit in ora,
Per me deliciæ posteritatis erit.
Quid memores fastos, lentæque volumina Pacis,
Et de Parrhasiâ persequar arte librum?
Nec non Cæsareis certantia vultibus æra,
Et procerum vivis æmula signa notis?
Quid titulos, & opes, & priscæ nomina gentis,
Et decora, & magnæ splendida facta Domus?
Quæ facilis nostris obtutibus ille recludit
Omnia, vix aliis pervia luminibus.
Dî mihi, Dî tantum servent Heroa clienti,
Dulce decus Musæ præsidiumque meæ.
CHISIA sic faveant mihi SIDERA, CHISIA QUERCUS
Me tegat, & SENIS stet mea Cyrrha JUGIS.

AD PHILOMATHEN.

Nequicquam Musarum Juvenilium auctorem tegi.

QUalis, ubi Pharios exurit Sirius agros,
Frugibus optatâ Nilus inundat aquâ,
Et super arentes fuso natat æquore glebas,
Et riguam lætis messibus ornat humum;
At longè positis idem cunabula terris,
Et caput ignotis celat originibus:
Talis Mœonio quæ certent carmina Vati
Fundis, &, ut magno Pindarus ore, ruis:
Et Latium sermone beas, & devite venâ
Fecundas, Vatum Maxime, Castaliam.

At cur Perrhæbi bene cognitus incola Pindi,
Cor Charitum, nostri spesque decusque chori,
Cur latitas, & lene sacræ caput occulis undæ,
Quo veniunt Clario pocula digna Deo?
Cur tegis ambiguâ JUVENILIS imagine MUSÆ
Ingenii cultum divitiasque tui?
Cur dubitas proprio dignari nomine fetum?
Cur dubitas famæ pandere vela tuæ?
Nequicquam, VIR MAGNE, lates: te nostra loquuntur
Tempora, te Vatem sæcla futura canent.
Admirata tuos Siren Acheloïa cantus
Audiit, auditis cedere fassa suos.
Cùm Phaëthonteæ canerent tua carmina Nymphæ,
Suspenso Cycnus plausit ab Eridano.
Constitit auratâ captus testudine Tybris,
Et jussit fluctus lentiùs ire suos.
Sæpe tuos avidis Rhenus pater auribus hausit,
Sæpe Mosella tuos, & piger Alpha modos.
Nequicquam, VIR MAGNE, lates: Te Fama latentem
Prodit, & Eöis monstrat & Hesperiis.
Nec sinit indictum Pietas, animusque periclis
Altior, & pacis, quem profiteris, amor.
Sichemios colles, & collibus addita testor
Templa, coronato suspicienda tholo.
Vos Ubii testes, testis Mimigarda laborum,
Et septem geminis Roma superba jugis.
Eripe nunc ergo tenebris caput, eripe nocti,
Et larvam fictis detrahe nominibus.
Si minùs occultum Scyros celavit Achillem,
Agnitus Æolidæ si fuit ille dolo:
Si, qui regna tenet latè Parnassia, Phœbum
Ora latêre vetant, & coma digna Deo:

Si, licet obscurâ celetur nocte, pyropus
Nativo rutilum provocat igne diem:
An poterit diffusa tuæ lux aurea Musæ,
An poterunt gentis signa latêre tuæ?
Sidera scintillant, sublimi vertice Quercus
Eminet, & senis Mons subit astra jugis.
Sed pudor, & castæ divina modestia frontis,
Nobilior Tyriis purpura muricibus,
Vatis Apollinei titulos, nomenque recusat,
Phœbeâque vetat tempora fronde tegi.
Nec te grande sophos, nec famæ cura moratur,
Nec fuco roseas gloria picta genas.
Virtuti satis est cælo se teste probari,
Et sese famæ notitiæque negat.
Ut neget, invitam curru sectatur eburno,
Et circumfuso lumine vestit Honor.
Sic radiant puro servata corallia vitro,
Sic lucent calathis lilia virgineis.
Sic adamas fundo mersus pellucet in imo,
Sic micat auriferi dives arena Tagi.

EPULUM AUGUSTINI CHISII,

In porticu supra Tiberim pensili, Leoni X. Pont. Max. *& compluribus Cardinalibus datum.*

LAudarunt alii convivia ditis Elisæ,
Et Luculleas, Alcinoique dapes,

Et

Et quas Romano cœnas Cleopatra marito
    Instruxit Phariis perdita deliciis:
At mea sollemnes epulas, & Regibus æquas,
    AUGUSTINE, tuas Musa loquatur opes.
Stat super impendens Tiberinæ porticus undæ
    CHISIA, divitiis nobilis Attalicis;
Hospite nobilior, vultu dignata LEONIS,
    Quò posuit curas Urbis, & Orbis onus.
Hæc quoque purpureos aurato limine Patres
    Accepit; totidem ceu Jovis aula Deos.
Quæ mensis tum dona Ceres, quæ dona Lyæus
    Intulit, & largo Copia læta sinu!
Vix tulit ipsa suum genialis mensa paratum.
    Et pretii quota pars ipse Lyæus erat?
Fulgebant auro, fulgebant pocula signis,
    Fulgebant rutilis aspera chrysolithis.
Pascebant oculos perfecta toreumata cælo,
    Aut Myos, aut dignus Mentoris arte labor.
Ipsa penus populo poterat satis una videri:
    Hîc poterat genio quisque litare suo.
Sic, ubi prostratos celebrarunt vina Gigantes,
    Semideis licuit poscere vina Jovem.
Res nova: cælatas ceperunt retia lances,
    Et Polycleteâ vasa superba manu.
Miratur Tiberis projectas flumine gazas,
    Et quas nec Ganges, nec vehit Hermus opes.
Innocuam pisces escam mirantur in undis,
    Mirantur nullo retia tensa dolo.
Retia nulla suis, nec quæ Nero texuit auro,
    Præmia captarunt divitiora plagis.
Scilicet argenti quidquid Tiberinus & auri
    Ceperat: hæc domino restituere suo.

I nunc, & Crassum memora Romana vetustas,
In Parthos auri quem sacer egit amor.
Serviit ille opibus: laudato CHISIUS usu
Effusæ dominum se probat esse rei.

AD
AUGUSTINUM FAVORITUM.

De morte Natalis Rondinini, ALEXANDRO VII. *Pont. Opt. Max. ab Epistolis ad Principes.*

NOn ita Lampetie casu Phaëthontis acerbo
Flevit, & ambusto Cygnus in amne Padi;
Non ita Pelides, mediâ cùm vidit arenâ
Actoriden sparsis cæde jacere comis;
Tros Anchisiades non sic Pallante peremto,
Nec Theseus cari funere Pirithoi;
Ut mihi mœsta pio tabescunt lumina fletu,
Imaque perpetuos pectora dant gemitus;
Dum desiderio mentem perfixus inani,
NATALIS mutos conqueror ad cineres.
Crudeles Divos, crudeliaque astra vocanti,
Nulla venit misero nocte diéve quies.
Nec magis, heu! lacrimis saturatur luctus amaris,
Quàm matutino rore perustus ager.
Si fugit interdum, vagus ut Mæander, in orbem
Mox redit, & sese decipit ipse dolor:
Notaque dilecti passim NATALIS imago
Occurrit madidis obvia luminibus,

Dulcè loquí fido, velut antè solebat, amico,
  Brachiaque & caras tendere visa manus.
Sive etenim ripam Tiberini propter amœnam
  Cernere velivolas, quas vehit unda, rates;
Et septem geminis latè spectare jacentes
  Collibus antiquæ me juvat Urbis opes;
Pyramidasque novo ductas ad sidera sumtu,
  Et Vaticano templa superba tholo:
Sive suburbanas Latii peragrare ruinas
  Mite jubet sancti Principis imperium,
Albanumque lacum, dilectaque rura Minervæ
  Posthabitis Romæ visere deliciis,
Montis ubi quondam per viscera ductus aperti
  Fatalis Veiis irrigat arva liquor:
Semper amarities, semper dolor hæret eunti,
  Et cruciat miris anxia corda modis.
Nec vetus Alba gravem potis est mihi demere curam,
  Umbra nec æstivis Tuscula frigoribus;
Nec nemus Egeriæ, Scythicæ nec regna Dianæ,
  Nec lacus occulti conscius Hippolyti.
Téne malâ, juvenum castissime, fraude novercæ
  Distractum rapidis membra cruenta rotis;
Téne Coronides mediis è faucibus Orci
  Ereptum Triviæ restituisse Deæ;
Et lætos oculos, roseumque potentibus herbis
  Os valuit, nitidas & reparare comas?
At miserum, ut primæ NATALIS flore juventæ
  Occidit indigno flebilis interitu:
Non Pietas, non sancta Fides, non Pallas, & omnis
  Aönidum tanto cultus amore chorus;
Ipse nec ætherias revocare ad luminis auras
  Sustinuit medicæ Cynthius auctor opis?

I nunc,

I nunc, & demens animos attolle ſuperbos,
Et Zephyro plenos finge tumêre ſinus.
Finge miſer titulos, & grandia munera rerum,
Et ſpera Pylii tempora longa ſenis.
En jacet exiguâ juvenis compoſtus in urnâ,
Promeritus cœptis omnia fauſta ſuis.
Nam quid ALEXANDRI meritus favor, aut quid honorum
Spes, & fraternâ fœdera juncta fide?
Quid præclara domus, genitrix aut profuit illi
Optima, Caſtalias inter habenda Deas?
Læta quid aſpirans rebus Fortuna ſecundis,
Et plauſus totâ maximus Auſoniâ?
Scilicet exorare nefas eſt fata, nec ulli
Parcarum licuit frangere duritiem.
Non tamen Heroum manes inferna coërcent
Flumina, nec Stygii pallida regna Jovis.
Ætherias illos virtus ſublimis ad arces
Evehit, & campis conſecrat Elyſiis.
Hîc, hîc NATALI domus eſt: hinc arduus imas
Sub pedibus terras deſpicit & maria;
Miraturque novos orbes, convexaque mundi
Mœnia, & innumeras, ſplendida ſigna, faces.
At licet huic longos inviderit Atropos annos,
Dum meritis implet Solis utramque domum;
Ne tamen ulla queat nomen delere vetuſtas,
Proviſum Clario gratulor eſſe Deo.
Dum terras atque omne ſibi devinciet ævum,
Curaque ALEXANDER poſteritatis erit;
Dum pius in Venetos animus ſtudiumque canetur,
Claſſis & Ægæo Thracia victa mari;
Dum referetur amor, quo triſtia bella Tyranni
Ardet in excidium vertere Biſtonii,

Quo res Sarmatiæ, viduataque Cæſare regna
Curat, & impoſitos Alpibus Helvetios;
NATALI conſtabit honos, vivaxque manebit
Doctrinæ, & Suadæ nomen, & ingenii.
Semper ALEXANDRI, ſacra per veſtigia, laudes
Ponè ſequens, ibit clara per ora virûm.
Tu quoque Pieridum decus, AUGUSTINE, Sororum,
Quo Latium, & tumidis Macra ſuperbit aquis,
Ingenuos mores, & vitam puriter actam,
Cordaque non ullis tacta cupidinibus,
Virtuteſque alias cari memorabis amici
Carmine, quod poſſit nulla abolere dies.
Nam neque ſigna tuæ ſpirantia marmore Lunæ,
Nec Polycleteâ nobilis arte labor,
Longiùs extendant famam NATALIS in ævum,
Quàm tua Mœoniæ proxima Muſa tubæ.
At mihi, cui tantum non conceſſere Camœnæ,
Ut canerem paribus grandia facta modis;
Sat fuerit gelidis extrema dediſſe labellis
Oſcula, & exangues imbre rigaſſe genas.
Sat fugientem animam fato legiſſe ſupremo,
Et clauſiſſe piâ lumina cara manu.
Sat tumulum lauri foliis ornare quotannis,
Et cineri multâ ſolvere juſta prece.

AD EUMDEM.

Iniquè artem poëticam viris nobilibus vitio dari.

O Cui victurum dictat Polyhymnia carmen,
Sæpe fides digitis tendere viſa tuas:

Pone

Pone lyram Auguſtine: licet te Vate ſuperbus
Ceſſurum Calabro ſe neget eſſe Ligur.
Phœbeos arcus, tutandis arma Camœnis
Poſcimus: hæc noſtri temporis arma cape.
Ecce novum tumidoque gravem Pythona veneno
Horret Apollineis dedita turba ſacris.
Ipſum etiam qui Pindi aditum, Phœbique receſſus
Occupat, inque ſacrum nos vetat ire nemus.
Quid moror, & ficto dubium te carmine duco?
Ah! nimis ex vero noſtra querela venit.
Livor edax Python, Python inſcitia rerum:
Hæc Vates dictis mordet, & ille ſuis.
Non capit ingenio, quæ dente laceſſit iniquo
Carmina, nobilibus ceu minus apta viris.
O quoties dixi: Quid carmen & otia Vatum
Arguis, & ſolo ſtirpis honore tumes?
O quoties: Si fama tibi, ſi gloria curæ eſt,
Cur non & Vatis te quoque cura ſubit?
Seu placet antiquâ deductus origine ſanguis,
Antiqui ſeriem ſanguinis ille canet.
Seu caperis poſitis fumoſa per atria ceris,
Ornabit ceris atria lata tuis.
Addet & his proavûm titulos, & carmine dicet,
Quot tulerint palmas, quaſque, quibuſque modis.
Addet & his vocem: picturas ille loquentes
Finget, & his animos ingeniumque dabit.
Quid? quòd habent ſua cum Superis commercia Vates,
Quique illos agitat ſpiritus, inde venit?
Quid? quòd honoratos memorant ex ordine Reges
Auratam digitis increpuiſſe lyram?
Creditur Amramides (nihil eſt illuſtrius illo)
Iſacidis carmen præcinuiſſe ſuis.

Car-

Carmen erat populus, cui Mempheos arma timenti
  Ipse Deus facilem straverat antè viam.
Iverat & montes inter securus aquarum:
  Tanta fides pelagi dissilientis erat.
Obruerat regem fluctu gravis unda refuso:
  Tanta fides pelagi mox coëuntis erat.
Ibat Erythræas Mareotica gaza per undas,
  Et fracti currus, & juga vulsa rotis.
Qui miseros regni casus luctusque referret,
  Haustaque tot pelago millia, nullus erat.
Omnia quæ populus, populum præeunte Poëtâ,
  Audiit, & paribus rettulit inde modis.
At nunc quæ subitò strepuit lyra! me mihi totum
  Surripit, & superis inserit ipsa choris.
Jesside, salve Regum, salve optime Vatum,
  Sive lyram doctâ, seu geris arma manu.
Militiæne priùs mirer, cantúsne scientem?
  Par utroque tibi nomine constat honor.
Queis ego te Regem componere Regibus ausim?
  Nil potuit regno sanctius esse tuo.
Queis ego te Vatem componere Vatibus ausim?
  Nil potuit plectro dulcius esse tuo.
Luce tibi sonuere tubæ: lyra nocte canebat,
  Victorique Deo carmine gratus eras.
Et modò strata tuis, modò fletibus ara madebat:
  Et modò te tardâ Musa levabat humo.
Sancte velis mihi te facilem præbere canenti,
  Et Vates Vati dexter adesse tuo.
Si non me tecum fas est excedere terris,
  Nec mea me supra sidera Musa levat:
At placare tuo fas sit mihi Numina cantu:
  Hac, precor, hac liceat te mihi parte sequi.

Ta-

Talia cantabant afflati numine vates,
 Otia post pugnas cùm sibi justa dabant.
Et quisquam, sit dives opum, sit clarus avito
 Sanguine, tanta neget nomina ponè sequi?
Et leve nescio quid, quod tantùm tempora fallat,
 Esse putet, doctæ carmina mentis opus?
Ille ego sim, qui, dum Pindi sedet arduus arce,
 URBANI sacris oscula dem pedibus.
Ille ego sim, qui CHISIADÆ juvenilia dicar
 Otia parte aliquâ posse referre meis.
Nec mihi quis, si castra vocant, neget artibus illis
 Esse aliquem lituos inter & arma locum.
Tunc erat, extremum Macedo cùm subderet orbem,
 Et captis Ganges mollior iret aquis.
Tunc erat, Iliadem caperet cùm lectus & ensem,
 Qui custos Musis esset, Homere, tuis.
Scipiade, tibi jugis erat comes Ennius: idem
 Emeruit tumulo proximus esse tuo.
Cæsar in adversos cùm fulminis instar Iberos
 Tenderet, ipse suum carmine lusit iter.
Aiacem nobis invidit spongia: dextrâ
 Occidit Augusti fixus, ut ipse suâ.
Sæcula (cur sileam?) vates quoque nostra tulerunt,
 Imperio populos qui tenuere suo.
Cæsareæ studuit Phœbeam nectere laurum
 Primus ab Austriacis Maxmilianus avis.
Summos summa juvant: res est quoque summa Poësis:
 Et qui digna gerunt carmine, carmen amant.
Quo quisque ingenio pollet magis, altiùs ire
 Nititur ad geminum, quà via facta, jugum.
At rudis, invitis Musis & Apolline natus,
 Laudis egens, animo deficiente jacet.

Hæc

Hæc ego: tu nervis torque majoribus arcum,
Cui Phœbus pharetram credidit ipse suam.
Surge: premat querulas rostrata ciconia ranas:
Figat Apollineus sibila monstra labor.
Surge: animam vocemque novo præclude Lycambi:
Supplicium Momus, quod tulit ille, ferat.

AD GALLIAM.

DE MORTE

DIONYSII PETAVII

E SOCIETATE JESU;

Cum Franciscus Barberinus S. R. E. Cardinalis, illi à Poetis Romanis parentari juberet.

SI vacat, & nostras civilia bella Camœnas
Audiri lituos inter & arma sinunt;
Accipe quæ vates cineri sacramus amico
Carmina, non uno Gallia pressa malo.
Scilicet in longum veniunt tibi tristia morem,
Teque alia ex aliis fata vicesque gravant.
Non satis in luctus fuerat, tua pignora, cives
In te discordes exacuisse manus.
Et Parcæ fecêre nefas, commune, sed atrox,
Cui natura nihil quo medeatur habet.
Sirmondus, [1] quo non alius Regum acta tuorum
Certior, & regni jura referre, jacet.

O Sum-

[1] Jacobus Sirmondus è Societate JESU, vir totius antiquitatis curiosus investigator.

Sumserunt etiam, dum Regum scrinia servas,
In te lanificæ jus, Puteane,[a] Deæ.
Communis, Puteane, dolor nunc Vatibus; olim
Grande decus Clarii præsidiumque chori.
Nec satis: extincti mors importuna Petavî
Accedit tantis nunc nova causa malis.
Ille silet, parvâque cinis compostus in urnâ est,
Suada jacet riguis quam super uda genis.
Qualis scissa comas, lacerataque pectus apertum
Incubuit Pylio commoritura seni.
Ereptum Ligeris plorat natalis alumnum;
Turbatásque suis fletibus auget aquas.
Ipsa dolet miserum regina Lutetia casum,
Funereâ sparsas fronde revincta comas.
Jure etiam libat lacrimas FRANCISCUS ademto,
Romuleos inter gloria prima Patres.
At bene quòd cineri (quid enim non ille meretur?)
Doctorum Vatum carmine justa paret.
Nam quid felices frustrà dolor urgeat umbras?
Justiùs in laudes ora resolvat amor.
Desine, quisquis amas, magni pia busta Petavî
Nil profecturis sollicitare modis.
Quamvis indocilis leges mutare severas
Vitalem Lachesis ruperit atra colum;
Non omnis tamen ille perit: meliore superstes
Parte sui, volitat docta per ora virûm.
Quid metuat Lethen oblivia nigra trahentem
Fluctibus? ignavos torqueat ille metus.
Hic rerum memores fastos, memorandus & illis,
Edidit, & Batavam contudit invidiam.

Bis

[a] Petrus Puteanus, Regiæ Bibliothecæ Custos ac Præses, literatorum erga literatos officiosissimus.

Bis senis docuit celeres cum mensibus annos
  Munitam certis legibus ire viam.
Ætheriasque domos animo percurrit, & astra
  Divisit numeris temporibusque suis.
Hunc adeò egressum nostræ contagia terræ,
  Uranie famulâ duxit ad astra manu.
Errantesque globos, mundique volubilis orbes
  Pandit, & in toto sidera fixa polo.
Quæ super evectus, meriti nunc civis Olympi,
  Fertur in auctorem, non velut antè, suum.
Nunc illo fruitur propior, totumque quod ipse est,
  Inque ipso, quidquid condidit ipse, videt.
Sive Palæstini regalia carmina Vatis
  Concinit Argolicis reddita carminibus:
Seu Divûm medius, Patrum monumenta revolvit,
  Ingenio Divos detinet ille suo.
Non igitur tibi vana ferunt solatia Musæ:
  Tu modò te Superûm, Gallia, junge choris.

AD

JACOBUM VVALLIUM
E SOCIETATE JESU,
DE MORTE SIDRONII HOSSCHII,

Ex eadem Societate.

ETsi me, Walli, patriis excedere terris,
  Et procul Angariæ collibus ire meæ;
Et maris insuetas ausum dare vela per undas;
  Ardentesque gravi sole secare vias;

Lydius Hesperidum Tybris regnator aquarum,
Et septem geminis Urbs tenet alta jugis,
Alpinæque nives, ac nubifer Apenninus,
Et pia Tyrrhenæ vota morantur aquæ:
Ut nequeam Tungros, & pulchrum visere Mosam,
Et præsens mœsto solvere justa rogo,
Et terræ tumulo componere Vatis amici
Relliquias nostris irriguas lacrimis:
Non tamen extinctum miseris urgere querelis,
Justaque, quà fas est, reddere cessat amor.
Nunc firmata subit studiis concordia nostris,
Et desideriis invida fata meis.
Nunc mandata lego, quæ te mihi scribere jussit,
Et moriens linguâ deficiente dabat.
Quin etiam violis, & lauri frondibus urnam
Halantem fictis ponimus exuviis.
His etiam flores; vitæ monumenta fugacis,
Addimus, albenti lilia mista rosâ.
At circùm Latii, doctissima turba, Poëtæ
Aöniâ feriunt carmina mœsta lyrâ.
Quos præit ereptum lugens Elegeïa vatem,
Sæcula cui nullum nostra tulêre parem;
Posteà vix sperent; quo vindice desiit esse,
Quod fuerat, Paphiæ lena comesque Deæ.
Illa igitur squalet, quo nos, confecta dolore,
Et queritur nostris saucia vulneribus.
Ipse etiam fletu tumulum dignatur inanem
CHISIUS, Ausoniæ gloria prima togæ.
Et gemitu manes ciet, & Permesside lymphâ
Spargit flebilibus marmora scripta notis.
HOC MERUIT JUSTI MONUMENTUM BELGA DOLORIS,
PROXIMUS INGENIO, CULTE TIBULLE, TUO.

In-

Intereà curis liber mortalibus errat
    HOSSCHIUS, Elyſium quà facit umbra nemus;
Quà Zephyri blandis immurmurat aura ſuſurris,
    Et viret intonſis laurea ſilva comis;
Quà ſaliunt vitrei per amœna roſaria fontes,
    Et præbet faciles florida ripa toros.
Illic divinos inter conſidere Vates
    Geſtit, & Heroum proximus ire choris,
Et modò cantatos ſuſpirat Numinis ignes,
    Virginis & grato carmine laudat opem.
Et modò tot vitæ, quibus ut mare volvimur, æſtus,
    Gaudet inoffensâ ſe ſuperaſſe viâ.
Et modò commendat faciles miſereſcere Divos,
    Dum Petri lacrimis miſcuit ipſe ſuas.
Denique quæ vovit Leopoldo plurima, votis
    Exorat meliùs proſequiturque ſuis.
Illinc, ſi noſtri tangit te cura, nec omnis
    Excidit oblito pectore ſuetus amor:
Aſpice perpetuis lacrimarum turgida rivis
    Lumina, & exequias, docte Poëta, tuas.
Aſpice ut immenſum tua gloria lata per orbem
    Tranſvolet Eöas, Heſperiaſque domos:
Ut malè neglectas, monumenta perennia, Muſas,
    Wallius indignis vindicet à tenebris;
Wallius Aönidum poſt te non parva Sororum
    Cura, tibi quondam, nunc mihi primus amor.
Quàm pius ille manu fugientes clauſit ocellos,
    Et ſummis animam legit anhelitibus!
Quàm pius æternis mandat tua nomina chartis,
    Et damnat lacrimis impia fata ſuis!
Scilicet ereptum ſic triſtis Naſo Tibullum
    Luxit, & Orphæam Calliopeia necem.

AD

NICOLAUM HEINSIUM,

& Lucam Langermannum, Româ Florentiam discedentes, An. M. DC. LII. 3. *Kal. Julii.*

Nobile par Juvenum, soboles præclara parentum,
  Candida Thesei biga sodalitii;
Quàm lætus fuit ille dies, quàm risit amico
  Lumine, vos primus quô mihi junxit amor!
Quô tres una domus cepit, facilesque Camœnæ
  Jusserunt Charitum nectere lege manus.
Ille dies rerum dominam mihi cernere Romam,
  Et quicquid priscæ rudera laudis habent;
Ille Quirinales accedere Principis arces,
  Chisiadæ Musis præsidioque frui;
Ille dedit Latiæ mirari flumina Suadæ,
  Ille dedit vestræ carmina mentis opus.
Langermanne, tibi totas indulsit Athenas
  Græcia, delicias & tibi Roma suas;
Et quicquid Venerum formoso vertice Pindus
  Possidet, ac sacris Cyrrha propinat aquis.
At Te, quid patrii ditissime numinis heres,
  Heinsiade, Batavi gloria magna soli,
Quid dicam numerosa tuas in carmina vires?
  Quid celebrem Clario pectora fœta Deo?
Niliacus rugas jam toto corpore Vates
  Exuit, & calamo barbara menda tuo.
Jam quoque Pelignus tenerorum lusor amorum,
  Ut niteat, similem sperat & optat opem.

Jam

Jam Sueonum laudata favet Christina Poetæ,
  Aönii columen deliciumque chori.
Se minor illa tibi septem diadema Trionum
  Inclinat, plectris & sua sceptra tuis.
Maxima Gustavi si tanti filia Regis
  Te facit, ac citharæ vis rapit illa Deas;
Heinsiade nostros mirari desine plausus,
  Et, mea quos dictat Calliopeia, modos.
Te mihi notus amor Phœbi, te gratia fandi
  Conciliat, magni quod Patris instar habes;
Non ut amare tuæ non possim mentis acumen,
  Et cultum variis artibus ingenium.
Sed quid amo? fortuna diu vetat esse beatum;
  Et, quæ prima dedit gaudia, prima necat.
En priùs optato coalescere cœperat usu
  Noster amor, nostri Maius amoris erat;
Cùm fugitis, dilecta cohors, cùm verna voluptas
  Omnis, & in primo spes mihi flore perit.
Et tot delicias, & tot rapit una lepores
  Hora nimis studiis insidiosa meis.
Ergo nec antiquo Tarpeia cacumine rupes
  Ardua, nec reliquis tot monumenta jugis;
Nec vos Roma recens, nec quæ nova surgit in altum
  Pyramis, & largas ejaculatur aquas;
Nec præceps Anio, nec amœni Tiburis horti,
  Tuscula blanditiis nec tenet aura suis?
Nec tot amicorum lacrimæ, Vatumque querelæ,
  Nec tot propositum vota morantur iter?
Ah fortunato nimiùm Florentia cælo
  Vos trahit, & Tuscis allicit Arnus aquis!
Scilicet illa viæ fastidia vincit & auræ;
  Et desiderio mitigat astra sui:

Nec patitur valuisse preces, nec amica dolentûm
  Signa, nec humentes pondus habere genas.
Ah precor, & Superi saltem pia vota secundent!
  Quando meas surdâ temnitis aure preces.
Auspiciis, precor, ite bonis, & numine dextro
  Per juga, Flaminiâ per loca plana viâ:
Sic precor, & vobis volucer Cyllenius adsit,
  Et melius virgâ, vel pede signet iter:
Sic Apennini subsidant culmina montis;
  Aut tollat Vates Pegasis ala duos.
Sic precor: umbrosæ veniant ad tempora lauri,
  Frondibus & calidos frangat oliva dies;
Et Zephyrus blandis permulceat ora susurris,
  Et levis intonsas ventilet aura comas:
Et Satyri ludis, & euntibus obvia plaudat
  Naïadum pulchris juncta Napæa choris:
Sic precor; incolumes patriæ Florentia tandem
  Reddat, & oblitos non velit esse mei.

ALEXANDRO VII.
PONT. OPT. MAX.

Villam Barberinam, Domitiani olim Cæsaris Albanum, ubi quotannis Quinquatria fiebant Minervæ, animi causâ invisenti, anno M. DC. LVII. *Idib. Maii.*

HIc ubi porticibus se Flavia villa superbis
  Æquabat summis ardua sideribus;
Et nemus hinc, Scythicæ non mitia regna Dianæ,
  Illinc Tyrrhenas prospiciebat aquas:

Sol-

Sollemnes olim ludos, & ſacra Minervæ
 Quinque fuit junctos mos celebrare dies.
Quare amat hos colles etiam nunc Diva, lacuſque,
 Plurima quos glaucâ veſtit oliva comâ.
Atque adeò præſens Albæ cùm proxima nuper
 Vidit ALEXANDRUM per juga ferre pedem:
Lætus ades, dixit, noſtroſque inviſe receſſus,
 Terrarum Cuſtos maxime: lætus ades.
Hîc poſitâ regni tantiſper mole, licebit
 Otia prolatis dulcia rebus agas.
Quando dira lues, & frugum triſtis egeſtas:
 Auſpice Te, Latios pulſa reliquit agros.
Mox inſtaurato mens corpore firmior, altas
 Imperii curas, & geret orbis onus.
Intereà dignam ſervato Cive Coronam
 CHISIACIS Dryades texite de foliis.
Alma Ceres, ſpicas; date laurea ſerta merenti,
 Aönides: partâ mox mea pace feret.

Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Viro

CAROLO SANCTAMAURÆO DUCI MONTOSERIO.

MArs tibi cum Muſis lauros & Apolline debet,
 Martis & Aönidum, Carole, grande decus.
Tu patriæ, tibi quæ LUDOVICUM credit alendum,
 Borboniæ debes ſpem columenque Domûs;
Quem virtute parem magno formabis Achilli,
 Rege licet fuerit Rex genitore minor.

AD

JOANNEM ROTGERUM TORCKIUM,

Præpositum Mindensem, & Canonicum Paderbornensem ac Monasteriensem. De Æneæ statuâ LAURENTII BERNINI *opere, in hortis Burghesiis extra portam Collinam Romæ.*

TORCKI noster amor, doctarum prima Sororum
  Gloria, spes patriæ magna decusque tuæ:
Aspice BERNINI docto spirantia cælo
  Marmora, Phidiaco par opus ingenio.
Aspice Trojugenam curvâ cervice ferentem
  Et patrem, & profugos, sacra paterna, Deos.
Has pius Æneas parvo comitatus Iülo
  Subtrahit incensæ relliquias patriæ.
Quis dolor è muto ducit suspiria saxo!
  Qualis in inflexo vertice regnat amor!
Ut lapis ipse suæ præsagus fata Creüsæ
  Sentit, & impositum ferre laborat onus!
Et trahit Ascanium flentem! comes ille paternæ
  Non potis est æquis passibus ire fugæ.
Ut miserans captæ fumantia mœnia Troiæ
  Effigies tantis ingemit ægra malis!
At ne BERNINUS vocem daret arte querelis,
  Obstitit infandus, qui premit ora, dolor.

ALE-

ALEXANDRO POLLINO,

Donum natalitium.

MEntoreos alii donent, POLLINE, labores:
Natali nostro pyxida munus habe.
Forma pyrum simulat: circùm violæque colores,
Albaque purpureis mista ligustra rosis.
Aspicis & variis ut aranea floribus audax
Incubat, & fatuus papilionis amor.
Nec tamen inclusam potis est libare medullam,
Et qui sub fulvo spirat odor calyce.
Namque ibi odorifero sudantia balsama ligno,
Dulces Auroræ divitis exuvias,
Et Cilicum messes, & quæ Titanius ales
Cinnama, & extremus munera legit Arabs;
Et nardi felicis opes, & pinguis amomi,
Composuit miro Pœonis ars studio.
Sic operi contendit odor: cui præstat utrique
Dantis amor, meritis dona minora tuis.

DE CORVO

Bartoldi Nihusii discipulo mortuo.

OCcidit heu Corvus Batavis celeberrimus oris,
Bartoldi longo tempore discipulus.
Nec domino veniente, κακῆ κόρακος κακὸν ὠόν,
Increpitat Graio garrulus eloquio.
Vox silet, ac lepidæ cessant convitia linguæ,
Nulla quibus sese composuisset avis.

Non

Non Agrippinæ turdus, non ſturnus amores
Cæſaris, humanos doctus uterque ſonos;
Nec Corvus populi plauſu gemituque Latini
Nobilis, & ducti funeris exequiis.
At rumpare licet Clotho, quæ fila volucrum,
Mœonidæ ſi fas credere, dura ſecas;
Carmine vivet adhuc, qualis Melioris alumnus
Pſittacus, & Teii fida columba ſenis.
Qualis & exuſto celebrata Ciconia nido
In Batavis pullos morte ſecuta ſuos.
Ut meruit, vos ergò roſâ Permeſſide Muſæ
Compoſitum molli condite funus humo:
Et notum tumulo carmen ſuperaddite: SI QUEM
NON HODIE, CRAS, CRAS AUFERET ATRA DIES.

ALEXANDRO VII. PONT. OPT. MAX.

Tertium Pontificatûs annum feliciter auſpicanti.

LÆta dies rediit, qua te Rex ætheris alti,
SANCTE PATER, magnum miſit in imperium:
Et terris dum pulſa lues, tibi tertius annus
Illuxit fauſtis candidus auſpiciis.
Prima fames Latium, Te Principe, liquit, & Urbem
Externis pavit frugibus alma Ceres.
Jam nunc Adriacis claſſis tua juncta carinis,
Helleſpontiacæ clauſtra refringet aquæ.
Intereà ſacras voti rea fundit ad aras
Ingenuo tales pectore Roma preces:

De

De nostris, PATER ALME, tibi Deus augeat annos,
Si servata tuo munere vita mea est.

IN EJUSDEM EFFIGIEM

Marmoream, opus Laurentii Bernini Equitis & sculptoris egregii.

SPirat ALEXANDRI vivus de marmore vultus,
Nullus adhuc potuit quem simulare color.
Par animo siquidem facies pigmenta recusat,
Et meliùs niveum marmor utrumque refert.

AD EUMDEM.

De ædibus Pontificiis ad Lacum Albanum tactis fulmine III. *Id. Octob.* M. DC. LVII.

NE mirare manu Cyclopea tela rubenti
In Tua, SANCTE PARENS, tecta vibrare Jovem.
Indignatur enim Latio, Te Principe, demum
Aurea Saturni sæcla redisse senis.

DE BIBLIOTHECA URBINATE,

ALEXANDRI VII. *Pont. Max. liberalitate, Vaticanæ donatâ.*

REgifico quondam sumtu, studioque parata
Feltriadûm celebris bibliotheca Ducum,

Vati-

Vaticana tuas, huc longè jussa venire
 Munere ALEXANDRI Principis, auget opes.
Nobilior poterat nec muneris auctor haberi,
 Nec munus poni nobiliore loco.

IN CAROLI I. *magnæ Britanniæ Regis, An.* M. DC. XLVIII. V. *Id. Febr. Londini capite plexi, necem.*

CErne lupæ geminos pendentes ubere natos:
 Romulus hic Romæ est conditor, ille Remus.
Indè Caledoniæ præbentem colla securi
 Indigno CAROLUM respice supplicio;
Et genus acre lupos terræ dic deesse [1] Britannæ:
 Sævior est ipsis terra Britanna lupis.

AD

FRANCISCUM BARBERINUM

Card. & S. R. E. Vicecancellarium.

Ut Lucæ Holstenii, Hamburgensis, Vaticanæ Basilicæ Canonici, & Bibliothecæ Præfecti, IV. *Non. Febr. An.* M. DC. LXI. *defuncti, scripta in lucem proferat.*

OCcidit Holstenius, Graiæ Latiæque Minervæ
 Artibus, Eöis notus & Hesperiis.
Holstenius, quô non fuerat mihi carior alter,
 Nec posthac unquam carior alter erit.

Heu!

1 In Angliâ lupi nulli, assiduis venationibus stirpitùs excisi. *Polyd. lib.* 1.

Heu! Vaticanæ mecum plorate Camœnæ
  Delicium vestri præsidiumque chori.
Illius imprimis studio defensa fideli
  Relligio madidis lugeat orba genis.
Grande decus columenque sacri, Francisce, Senatûs,
  Solari nostras perge tuasque vices.
Ede laboratas, quas celant scrinia, chartas,
  Queis meliore sui parte superstes agat.
Vivitur ingenio, nec in illud ferrea quidquam
  Inciso Lachesis stamine juris habet.
Sic bene de Musis, & relligione merendo,
  Laus tua, & Holstenii vita perennis erit.

ALEXANDRO VII. P. O. M.

Usitatâ SS. Patrum Conciliis comprecatione;
CUJUS SEDEM ET ANNOS,
de restituta valetudine gratulatur.
An. M. DC. LXVI.

Vivit Alexander, mendax quem fama negabat
  Longiùs extremum ducere posse diem.
Vivit, & Albanos colles petit, Urbe relictâ,
  Incolumis: Clariæ solvite vota Deæ.
Vestra salus agitur; quæ nunc hoc sospite florent,
  Incipient artes hoc moriente mori.
Hoc igitur faciles adeamus carmine Divos,
  Carmine, quo sancti nos præiistis avi:
CUJUS Alexander SEDEM tenet, illius annos
  Expleat, utque tulit, sic ferat Orbis onus.
Tu, cujus primùm auspiciis hæc inclyta Roma
  Cælitibus leges terrigenisque dedit:

Tu mea tam justam vota exorantia causam
  Excipe, dum partes Urbis & Orbis ago.
En ut porticibus, pro quo precor, alta coronat
  Limina supplicibus relligiosa tuis;
Ut solium augustis decorat sublime columnis,
  Artis divinum se superantis opus.
Quod populus posthàc his te venerabitur aris
  Sæpius, hoc illi prosit, opemque ferat.

EJUSDEM

Summo Reipubl. Christianæ luctu, ac damno, XI. *Calend. Jun. An.* M. DC. LXVII. *defuncti,*

ALEXANDRO VII. P. O. M.

SACRÆ MEMORIÆ.

QUæ non flebilibus complevit regna querelis,
  Mortis, ALEXANDER, nuntia fama tuæ?
Te Cæsar, te flevit Iber, infestaque nuper
  Gallia nunc lacrimas victa dolore dedit.
Nec tulit irarum causas referentia stare
  Marmora, Pipinis invidiosa suis.
Orbis uterque suum fato cessisse Parentem
  Credidit, & pietas omnibus una fuit.
Omnibus ex æquo par sit data causa dolendi,
  Justior haud ulli, quàm mihi, causa datur.
Amisius, mecum ante alios mœstissimus, urnam
  Deciduis, in quas solvitur, implet aquis.
Ne tamen assiduo cogar tabescere luctu,
  Virtuti cautum gratulor esse tuæ.
Non tibi summa dies angusti terminus ævi est:
  Quamlibet invitâ morte superstes eris.

Nec

Nec tibi, quæ multis, ponet fataliter ætas
  Tempora, nec famæ meta futura tuæ est.
Quà pelagus, quà terra patet, surguntque caduntque
  Sidera, sunt meritis omnia plena tuis.
Adria te Thressas armis diffringere Lunas,
  Teque tuas illi jungere vidit opes.
Adria Loiolidis, quo se tibi nomine debent,
  Hospitio dextras junxit, ut antè, suas.
Quam debere tibi gaudet Germania [1] pacem,
  Se debere diu non potuisse dolet.
Acrior hoc tangit Rhenum dolor, acrior Istrum,
  Quò fuerat visi gratior oris honor.
Scit bene, quas habeat lugendi Vistula causas,
  Ille tuâ posthac destituendus ope.
Scit bene, quas illi dederis in prælia vires,
  Seu Geta, seu Moscus Marte petendus erat.
Quæ mihi præstiteris, si persequar, omnibus undis
  Amisius numero sit minor ipse meo.
Talia cùm de te peragat præconia Virtus,
  Te rapto lacrimis obruor, & sileo.

1 Inter Imperatorem & Galliarum Regem conciliatam Monasterii Westphalorum.

AD
CLEMENTEM IX. P. O. M.

Cùm Epiſcopo & Principi Monaſterienſi Adjutor Succeſſorque lectus deſignatuſque eſſet, An. M. DC, LXVIII. *pridie Cal. Maias.*

EUCHARISTICON.

Grandibus immenſas, Tibi debeo, maxime Clemens,
Pro meritis grates muneribuſque tuis:
Quòd tua me populis ſacravit [1] dextra regendis
Impoſitum, Paderæ quos rigat unda meæ:
Quòd Mimigarda potens, æquo te Judice, nobis
Detulit imperii proxima jura ſui;
Tincta nec adverſæ valido potuêre veneno
Invidiæ noſtrum lædere tela caput.
Sed tua quando meæ nequeunt æquare canendo
Aönides parvis maxima dona modis;
Mente, precor, gratâ contentus, perge tueri
Præſidio fretum me, Pater alme, tuo.
Sic Tibi dent Superi quod aves, quod jure mereris,
Et pro Te Superos publica vota rogant.
Sic Themidi ambiguam faciat Clementia palmam,
Ornet an hæc mores, an magis illa tuos.

1 An. M. DC. LXI. VI. Junii. Romæ.

IMP. CÆS.

LEOPOLDO AUG.

Victoriam Hungaricam sine sanguine partam gratulatur, *An.* M. DC. LXX.

EDite Cæsaribus proavis, fortissime Cæsar,
  Orbis, & Austriacæ spes, LEOPOLDE, domûs;
Marte tuos superes, precor, ut virtutibus hostes,
  Et jugis circùm tempora laurus eat.
Primus in arma ruens pœnas, Te vindice, Gotthus
  Infestus Cimbris Sauromatisque dedit.
Pôst Thracem infractum non unâ clade tyrannum
  Sanguineis vidit decolor Ister aquis.
Nunc Tibi perjuros debellat Sporchius armis
  Pannonios, nostri gloria magna Padi,
Lætáque Cæsareas circùm Victoria turmas
  Serta gerens, nullâ cæde cruenta volat.
Magna quidem ferro populos domuisse rebelles
  Laus est, innumeri quam meruêre duces;
Sanguinis expertem sed deportare triumphum
  Præstat, & imperium laus decet illa tuum.

AD JACOBUM BALDE, E SOCIETATE JESU,

Versiculos nostros, de corvo Bartoldi Nihusii, exstincto, laudantem.

SIccine, quem tristes olim flevêre Camœnæ,
Est tibi visus olor, qui mihi corvus erat?
Verterit has formas opifex amor: omnia vertit,
Et pulcrum quod non invenit, esse facit.
Quos tu nunc, specie multùm delusus inani,
Das corvo vultus, hos dedit ille Jovi.
Dî faciant, cui dat corvus te judice nomen,
Ille suo dici carmine possit olor.
Tunc me non humili vectum mirabere pennâ,
Quò Calaber Latiæ se tulit arte lyræ.
Tunc ego Dædalide ferar huc, ferar ocyor illuc,
Nomina cæruleis nulla daturus aquis.
Te visam ante alios, ac nostro carmine captus
Defluere immemores arriget Ister aquas.
Exceptum Tiberis ripâ me [1] SIDUS OLORUM
Respiciat tantùm, sponte canorus ero.

1 Clementis IX. P. O. M. tessera hæc est, inter illas, quas Pontificibus singulis attribuit S. Malachias.

AD ACIDULAM FONTIS MELLITI,

Juxta Smechtam, pagum Diœceſis Paderbornenſis.

NYmpha decus ſilvæ, pulcherrima Nympha ſorores
 Inter Hamadryadas, Naïadaſque deas.
Quis te præſenti ſparſit medicamine? quis te
 Melliti fontis nomen habere dedit?
An, magis ut ſaperent, acidas tibi dulciter undas
 Ambroſiæ ſuccis diluit ipſa Salus?
An velut Hyblæis è floribus omnia libat
 Fingendi ſtudio ſedula mellis apis;
Sic, dum nunc ferri venas, nunc æris oberras,
 Vim trahit inde tuæ, quà fluit, humor aquæ?
Quicquid id eſt: ſtomachi faſtidia vincis inertis,
 Nec ſinis accenſum bile tumere jecur;
Et quæ præterea verſu comprendere non eſt,
 Sæpius innumeris pota medere malis.
Salve Naturæ mulſum, gratiſſima morbis
 Soſpita, languentûm nectar, inempta ſalus.
Quòd mihi ſi bilem ſolitâ virtute coërces,
 Quæ jecori, nimio dum furit igne, nocet;
Carminibus noſtris decorataque marmore, nomen
 Grande ſalutiferas inter habebis aquas.

AD FERDINANDUM

LIB. BARONEM DE FURSTENBERG,

Canonicum Moguntinum & Paderbornensem, unicum defuncti fratris filium, decimo ætatis anno, vota carminibus concepta nobis offerentem Cal. Januariis, An. M. DC. LXXII.

CAre nepos, FERNANDE, domûs spes unica nostræ,
  Qualis Dardaniæ gentis Iulus erat;
Sic tua, Cælicolæ, patriæ sic vota secundent,
  Et rata sint animi vota precesque mei;
Ut mihi Piëridum munuscula grata fuêre,
  Ingenii flores primitiæque tui.
Perge, precor, socias virtuti jungere Musas,
  FURSTENBERGIACÆ Numina fausta domûs:
Quæ te, Majorum sacra per vestigia sistent,
  Mons ubi se gemino tollit in astra jugo.
Haud etenim tibi fas humiles perrepere valles,
  Nomina qui MONTIS PRINCIPIS alta geris.

DE CORDIBUS LAPIDEIS,

Quæ in agro Paderbornensi, miro naturæ artificio, erutis è terrâ saxis inclusa passim reperiuntur, ad effigiem cordis humani affabrè conformata.

ASpice, Saxonicus largis ubi fontibus ortus
  Lenè Padus vitreis per vada serpit aquis,

Cor-

Cordis ut humani ducentia corda figuram
  Exhibeat ferro fracta vel igne silex.
An superant jactis hæc post vestigia saxis,
  Deucalion, generis semina dura tui?
Saxonis an propiùs mores, & nescia signant
  Pectora nativam ponere duritiem?
Quicquid id est: si corda gerunt hîc eruta saxa,
  Quos animos fortes credis habere viros?

AD
S. URSULAM VIRG. & MART.
de natali suo,
Qui fuit XII. *Cal. Novemb. An.* M. DC. XXVI.

VIrgineas acies quæ Te lux ordine longo
  Ducentem superas vidit inire domos;
Auspiciis hæc ipsa tuis, fortissima Virgo,
  Me vitæ limen vidit inire meæ.
Hinc Tibi sacra fero, votivaque dona quotannis,
  Natalémque tuum ritè meumque colo.
Vela Caledonium si Te rapuêre per æquor,
  Excepitque tuas barbara terra rates:
At fera Te superis tempestas appulit oris,
  Optatæque tibi mortis aperta via est.
Nos quoque jactat hiems, & cùm superasse procellas
  Credimur, in portu naufraga turba sumus.
Tu porrò secura maris precor, Ursula, portum
  Ut teneat, nostræ dirige navis iter.

AD
S. BARBARAM VIRG. & MART.
pro fausto vitæ exitu.

BArbara, supplicibus Virgo non aspera votis,
Has, rogo, neglectas ne sine Virgo preces.
Stamina cùm vitæ candente fluentia filo
Præcidet Parcis de tribus una soror,
Et Mors atra suos diducet, & Orcus hiatus,
Coget & infernas in mea damna manus:
Tunc succurre meo tam mitis, Diva, labori,
Immitis genitor quàm fuit ipse Tibi.

AD
HORTENSIUM MAURUM
Veronensem,
GEORGIO VVILHELMO,
Duci Brunowicensi & Lunæburgensi, ab epistolis, acidulam fontis Melliti, juxta Smechtam, pagum Diœcesis Paderbornensis, hoc Epigrammate laudantem.

AUrea dum primæ coluerunt sæcula gentes,
Ambrosias populis mella dedêre dapes;
Aëriæ quercus sudarunt roscida mella,
Mel fuit in foliis, mel fuit inter aquas.

Te quoque, qui reddis nobis ea tempora, Princeps
Inclyte, non miror mellis amore capi.
Cùm Tu sis verè mirâ dulcedine morum,
Melleus ingenio, melleus eloquio;
Par est, ut fontes ipsi Tibi mella propinent,
Ut Tibi mellitas terra ministret aquas.

Responsum Auctoris.

MEllitos latices nuper dum libat Apollo
Imbutos venæ nectare, Maure, tuæ:
Non magis insignis mirâ virtute medendi,
Carmine quàm Mauri nobilis unda mei.
Vatis, ait, tanti meritis & laude superba,
Castalii poteris vincere fontis aquas.

FONS PAMPHILIUS,

INNOCENTII X.

Pont. Opt. Max. opus admirabile, in circo Agonali Romæ.

ORbis quadrifidi simulacrum cernis in Urbe,
Flumina qui nostro fonte quaterna bibis.
Hîc Ganges, hîc qui dulces Argenteus amnis
In mare, perruptâ [1] Doride, volvit aquas.
Hîc Ister pronâ recubat septemfluus urnâ,
Et totidem Nilus cornua fronte gerit.

 Omnes

1 *Amnis Argenteus*, qui Hispanis dictus *Rio de la Plata*, hoc est ab argento, leucarum quadraginta ostio in mare fertur adeò violentus, ut inde nautæ dulces hauriant latices, priusquam tellurem ex alto conspiciant. *Maffeus Hist. Indica lib. 2.*

Omnes Roma parens gentes complexa, miniſtrat
Omnibus ex uno fonte ſalutis aquam.

De S. Petri Apoſtolorum Principis Martyrio.

CUr, capite inverſo, plantas ad ſidera tollit
Affixus dominâ Petrus in Urbe cruci?
Ut caput in terris ſummum, ſub Principe Chriſto,
Seque piis certum monſtret ad aſtra ducem.

DE

MARIA REGINA ANGLIÆ,

Vindicata à calumniis Georgii Buchanani Scoti, lib. 2. Epigramm.

SUm Marie, malè grata patri, malè grata marito,
Cælo inviſa, meæ peſtis atrox patriæ.
Nulla aberat labes: niſi quòd fuit addita cuſtos
Fida pudicitiæ forma maligna meæ.

Antitheſis.

SUm Marie, malè ſpreta Patri, bene cara marito,
Cælo accepta, meæ certa ſalus patriæ.
Nullæ aberant laudes: niſi quòd natura negavit
Progeniem regnis non ſatis æqua meis.

In Rufum Poëtam malum.

NOlo, Rufe, tuos, ne dedignare, libellos
In cælum falſis tollere carminibus.

Car-

Carmina tu nunquam laudas aliena; quid ergo
Laudari quæris carmina, Rufe, tua?

In eundem.

NOn mea, quod velles, te laudant carmina, Rufe:
Ne tua me laudent carmina, noſtra timent.

In Cantharum potatorem ſæpius ægrotantem.

POſt calices hauſtos toties, potamque ſalutem,
Æger Apollineam, Canthare, quæris opem;
Pocula dein redeunt, redit & medicaminis uſus:
Hoc eſt, nolle bene, & velle valere bene.

In Podagram.

BAcchus & alma Venus quam progenuêre, Podagram
Miretur claudos ecquis habere pedes?
Ebria quando trahit veſtigia Bacchus, & hæret
Tardipedi Cypris conſociata viro.

Adulatoris & corvi ſimilitudo ſecundùm illud Græc.
Epig. Ῥῶ καὶ λάμβδα μόνον κόρακας
κόλακάς τε διΐστᾷ.

ECce κόλαξ κόρακι quàm concolor eſſe videtur;
Hic niger eſt plumis, moribus ille niger.
Hic fronti rapit, ille animo ſua lumina; gaudet
Hic cruce; ſuffigi dignus & ille cruci eſt.

Amicitia fucata.

QUiſquis amicitiam jungis, ne fronte ſerenâ
Tincta venenato pectora felle tegas:

Plus

Plus fallax oris ſpecies; velut abdita rupes
 Plus ratibus, quàm quæ prominet alta, nocet.

JULIUS CÆSAR

Injuriarum immemor.

OMnia conſervat memori ſub pectore Cæſar;
 Sola ſed in ventos, quæ mala paſſus, eunt.
Mnemoſynen alii laudent: me judice, pluris
 Sic obliviſci, quàm meminiſſe fuit.

AD
FRIDERICUM FURSTENBERGIUM,

Fratrem, Dynaſtam Bilſtenii & Waldenburgi, Dominum in Schnellenberg, Waterlapp, Furſtenberg & Herdringen, Sereniſſimi Electoris Colonienſis, & utriuſque Bavariæ Ducis, Satrapam Fredeburgenſem, & conſiliarium intimum, Advocatum hereditarium in Grafſchafft, ejuſque conjugem Annam Catharinam de Petra ex caſtro Leyen.

De WILHELMO FURSTENBERGIO

Eorum filiolo, eâdem horâ nato, & denato.
An. M. DC. L.

FUrſtenbergiaco Wilhelmus ſanguine cretus
 Hîc jacet: huic vitam, quæ dedit, hora rapit;
Vivat ut æternùm, mœſti ne flete parentes,
 Huic eadem vitam, quæ rapit, hora dedit.

AD
FRIDERICUM HÖNINGUM
ARENSBERGENSEM,

Ord. Præmonstr. Canonicum, Cal. Januariis An. M. DC. XLIX.

JAnus adeſt, ſed munus abeſt, tamen urget amanti
 Debita ferre tibi munera gratus amor.
Quid faciam Friderice? tibi ſi dona merenti
 Muſa negat, noſtrum cor tibi donat amor.

IN EFFIGIEM
CHRISTOPHORI BERNARDI
Epiſcopi & Principis Monaſterienſis,

Penicillo Theodori Caſpari Lib. Baronis de Furſtenberg, Canonici Moguntini & Spirenſis, eleganter depictam.

PRincipis ora vides Bernardi, fortibus armis
 Victorem ſupplex quem Mimigarda colit:
Thrax timuit: nec adhuc impunè laceſſiit ullus:
 Scit Batavus. Martem frons generoſa refert.
Nec minor eſt pietas: imò pius arma tuendâ
 Pro patriâ, & verâ relligione gerit.

IN

IN BERNARDUM FULGOSIUM,

Medicum & Poëtam malum.

Cum tua, Fulgosi, tellus errata medentis
 Celet, & aggestâ funera condat humo;
Quæ nunc tanta animum cepit dementia, luci
 Ut mala committi carmina discupias?

FABII CHISII

S. R. E. Cardinalis, auspicatissimus Natalis Hendecasyllabis jam olim celebratus, antequam Pontifex Maximus renuntiaretur.

Ingens gloria purpuræ Latinæ,
Phœbi delicium, medulla Suadæ,
Sacrorum Cynosura certa Vatum,
Paullùm, magne FABI, graves labores
Alti pectoris, arduæque Romæ
Fultum consiliis remitte pondus,
Et nostris solito favore Musis
Aspira facilem secundus auram,
Dum natalitias sacrare cantu
Idus, Hendecasyllabi laborant.
Quos duros licet, ac parùm politos
Lævi pumice, Dædalâque limâ,
Ut blando tamen in sinu receptos
Illâ fronte legas, precamur, illâ,
Quâ Septem juga, Purpuramque Romæ,

Et curas Latii Patris serenas,
Et nostri rapis ingenI calorem.
Vestris nunc opus est choris, venite
Suaves Lætitiæ, venite Plausus,
Cantus, Gaudia, Gratiæ, Camœnæ.
Festivo Genium vocate ludo,
Et sertis, & odoribus Sabæis;
Et natalitiis adeste sacris
Faustis ominibus, bonisque verbis.
Sollemnem Februarii reduxit
Quinquagesima sexta bruma lucem:
Natales FABII canamus Idus,
Idus tot maris Indici lapillis
Signandas, quot hiems creat pruinas,
Quot ver purpureum per arva flores;
Quot votis celebravit & coronis,
Natalem Venusina Musa lucem
Mœcenatis agens, Aprilis Idus;
Quot votis cumulavit & coronis,
Idus, Mercurii diem, vetustas
Maio sidere; nobilesque partu
Octobres coluit Maronis Idus.
Ergò cùm superas beatus infans
Natus CHISIADES, futurus Heros,
Blando murmure personaret auras,
Vagitus tener, ac rudes querelæ
Commissæ Zephyris, procul remotas
Parnassi geminis novem Camœnas
Excivere jugis, Claroque Phœbum,
Et Pandionis arcibus Minervam.
Illæ Pegaseos repentè fontes
Liquerunt, & Hyanthias cavernas;

Et

Et Pindi virides tulero lauros,
Et molles violas, rosæque florem,
Parvis munera delicata cunis.
Princeps Calliope labella primùm
Permulsit tribus osculis puelli,
Et Vatum simul entheos furores
Afflavit, tenerosque fronde crines
Cinxit Bacche tuâ, tuâque, Daphne,
Nostris Orphea gratulata terris
Dono Cælituum novo renatum.
Hinc fati quoquè consciæ Sorores
Arrisere Deæ, lyramque Pæan
Donavit puero; puer jocosus
Arreptas digito fides procaci
Prensavit, fidium daturus omen,
Ut quondam dedit Hercules tenellus
Omen roboris anguibus peremtis.
Tunc amplexa tenacibus lacertis
Mellitum stupet undecumque Pallas
Infantem, cerebrumque mollicellum
Implet numinis, ac suas olivas
Pacis præmia subligat corymbis.
Adsunt, & comitum trahunt catervas,
Linquentes Ciceronis æviterni
Pictum veris honoribus sepulcrum,
(Quo fixêre domum) diserta Pitho,
Facundus Lepor, aureumque nodum
Segnes solvere Gratiæ sodales,
Jucundique Sales, & elegantes
Doctarum facies Facetiarum.
Quæ postquam niveam ligustra nubem
Fuderunt beneolentibus canistris,

Et felicibus irrigata ſuccis
Sacri nectaris ora miſcuerunt:
Quales Cecropii Platonis olim,
Quales gutture Pindari canoro,
Quales Ambroſiis apes labellis,
Matres ambroſiæ leves crearunt:
Dilectis etiam redux ab aſtris
Virtus remige venit uſa cycno,
Quæ fauſtos ſimul augurata ſoles,
Et primo ſimiles dies metallo
Promiſit puero, faces honeſti
Admovit, nivibuſque concolorem
Puris moribus indidit nitorem.
Quin & ſidereus Pudor modeſta
Vivo murice temperavit ora,
Et caſtos Amor innocens ocellos
Accendit radiis ab axe raptis,
Et Clementia nubibus remotis
Frontem finxit amabilem videri.
At cuſtos animum fidelis omnem
Munit Relligio timore Divûm;
Et contra mala, lividamque ſortem
Conſtans ægide Fortitudo pectus.
Tali Chiſiacas honore cunas
Dignatos Superûm choros frequentûm
Actutùm variæ viæ reportant.
Virtutes patrium petunt Olympum,
Et quà ſe tenues levant per auras,
Auræ deciduis pluunt liguſtris,
Narciſſiſque, roſiſque, liliiſque.
Cyrrham Pierides, Claron reviſit
Muſarum pater, Atticas Athenas

Pallas, Suada ſuam diſerta ſedem.
Gratantur redeuntibus Napææ,
Occurrunt Dryades, leveſque Fauni.
Tellus luteolas benigna calthas
Submittit, violaſque, amaracoſque.
Miteſcit poſitis furor procellis
Tyrrheni maris: Africis fugatis,
In regnum lepidæ Favoniorum
Succedunt animæ beatiorum,
Et ſolæ dominantur axe toto.
Lætas intereà virere ripas
Vernis floribus, ac roſis caducis
Spargi flumina, leniterque motas
Admiratus aquas tepere blandis
Aurarum Zephyritidum ſuſurris,
Umbro [1] populeâ caput coronâ
Umbratum placidis levavit undis.
Quando ſuppoſitâ reclinis urnâ,
Muſcoſum latus hinc & inde Nymphis
Circumſtantibus, Orciâque, & Aſsâ,
Et Merſâ, & Soro, & Arbiâ, & Malenâ,
Sordes abluit: ille mox jacentem
Mento canitiem manu remulſit,
Et ſic fatidico locutus ore eſt:
Ergò pollicitam benigna fata
Invenere viam, ſagax futuri
Quæ Proteus mihi cærulus ſolebat
Noſtris pandere gratus hoſpes antris?
Ergò jam genitus [2] beatus infans,

In-

1 Umbro nobile Hetruriæ flumen, de quo Rutilius in Itinerario, & Plinius lib. 3. cap. 5.

2 Idibus Feb. an. 1599. Senis in Hetruriâ natus, parentibus Flavio Chiſio & Laurâ Marſiliâ.

Infans Chiſiades, recens Hetruſcæ
Gentis delicium, decuſque Senæ
Expectatus adeſt? adeſt petitus?
Sic eſt: prodigio rigentis anni
Venturæ manifeſta ſigna ſortis
Solvunt ambiguam timore mentem.
O felix nimis! ô beata tellus!
Nullis urbibus, & ſecunda nullis
Tanto cive futura Sena terris!
Felix Chiſiadum domus parentum!
Summorum genitrix domus virorum!
Quamvis imperio maris potentes
Portus Herculeos, [3] Coſæ ruinis
Vicinos Lepidi fugâ notatæ;
Et quondam moderata [4] Macereti
Arces turrigeras, genus vetuſtum
Jactes nobilium Ranutiorum.
Quamvis perpetuum decus nepotum,
Illuſtres animas, pioſque Janos
Tuſci nobile germen Iliceti;
Auguſtos celebres amore vatum,
Anſelmos, Marioſque, Flavioſque
Armis conſpicuos, togâ verendos:
Jactes & columen Jugis avitis,
Et Stellis jubar additum coruſcis
Quercum robore [5] Julio ſuperbam,

 Majo-

3 Petrus Bembus in Epiſtolis nomine Leonis X. Pont. Max. ſcriptis, *lib.* 7. *epiſt.* 21.

4 Maceretum oppidum ditionis Senenſis, cujus quatuor abhinc ſæcula Dominus, Anſelmus Chiſius Frederico Cæſari militavit: nunc præter ruinas & balnea ſalutifera nihil de eo reliqui fecit vetuſtas.

5 Julius II. Pont. Max. Roboreæ gentis ſuæ inſignibus Chiſios donavit: ex quo tempore Quercum Montibus & Stellis adjecerunt.

Majorem tibi comparabit unus
Famam CHISIADES: & ille quondam
Inter femideos erit Latinos.
Poftquam dulcibus expeditus ulnis
Matris Marfiliæ, folum paternum
Signabit pede jam timente falli,
Ingreffus duce femitam fideli,
(Quam fudoribus improbis madentem
Virtutis labor Herculi fequendam
Monftravit teneris adhuc in annis)
Tentabit fubitò vireta [6] Cyrrhæ,
Et rupes Heliconias, & umbras
Doctæ Phocidos, Atticofque lucos,
Et facros Academiæ receffus.
Cùm luftris adoleverit duobus,
Ingens ingenii fagacis ardor
Ætatem culicis Maroniani
Ictu fulminis ocior trifulci,
Undâ fluminis ocior citati,
Prævertet, memorique digna cedro
Vates carmina finget, & feveræ
Maturus fapientiæ fatelles
Difcet [7] Socraticas puellus artes.
Multum Phillyridæ datus magiftro
Pelides, & Olympicæ quadrigæ
Debent plaufibus, & citantis axem
Aurigæ ftimulis: at ille folo
Nativi celer impetu caloris
Fontes fponte fuâ petet beatos

Pulcra-

6 Domefticis ufus præceptoribus in Poëfi & politioribus literis.
7 Duodecim annos natus, intra privatos parietes Philofophicas thefes defendit.

Pulcrarum cupidus ſcientiarum.
At mox Palladias valere [8] curas
Longis excubiis, & ægra doctis
Muſarum ſtudiis ſalus jubebit.
Sic quæ divitis Indiæ potentes
Theſauros rapit, ac latus ſiniſtrum
Præbet continuis ſali procellis,
Ventorumque minis, nec ulla vitat
Audax naviſragi pericla ponti,
Tandem mergitur, aut fatiſcit alnus
Silvæ filia nobilis vetuſtæ;
Securis niſi portubus potita
Quaſſatum reparet quiete malum,
Tum poſt otia lætiore curſu
Ipſos auſa volare præter Euros
Ad noſtras peregrina dona ripas
Soſpes devehit ultimis ab oris.
Quare viribus integer receptis,
Sancto pectora concitatus œſtro
Viſet limina [9] conſecrata Verbo
Clauſo Virgineæ Parentis alvo,
Picenis ubi collibus reſedit
Laureti domus, Adriæ per undas
Illuc vecta, piis onus catervis
Cœleſtûm ſubeuntibus Quiritûm.
Jam nunc impatiens latêre, clauſus
Privato lare, publicas palæſtras
Stagiræ, [10] cathedraſque, porticuſque,

8 Proximè ſequentibus duobus annis vacare cogitur à ſtudiis, ſtomachi imbecillitate laborans: intereà recolit Philoſophiæ humaniorumque literarum diſciplinas.

9 Decimo ſexto ætatis anno voti reus Lauretanum iter ſuſcepit.

10 Viginti annos natus, & expleto ſtudii quinquennio, Senis publicas Philoſophiæ theſes proponit & defendit.

Et ſacraria maximi Platonis
Sublimis vigor ingenI requiret.
Hîc quicquid polus ambitu ſereno,
Et tellus gremio, Thetis profundo,
Et natura ſinu fovet capaci,
Argutæ rationis in ſtaterâ
Scrutatum penitùs, magiſtra recti
Auguſtis penetralibus clientem
Admittet [11] Themis, împerIque formam
Et decreta docebit æqua legum.
Seu quæ Cecropiis Solon Athenis,
Et Spartæ rigidus tulit Lycurgus,
Seu juſtus Numa gentibus Latinis,
Et bis ſex tabulæ Decemvirorum:
Seu quæ Romuleæ verendus Urbis
Antiſtes dedit, inclytuſque Cæſar
Immenſi dominator altus orbis.
Hinc deſiderii ferente pennâ
Alto certiùs Icari volatu
Pernicem rapiet ſub aſtra mentem
Divinæ Sophiæ [12] ſagax Aquinas,
Et velata fides, & alma cæli
Majeſtas ſuperas recludet arces,
Et ſeſe dabit, ac Deum videndum,
Et puram ſine nube veritatem.
Tandem [13] promeritos virente crines
Serto triplicis impedire lauri
Certabunt Themis, & ſevera Pallas,

Et

11 Unum & viginti annos natus, publicas de jure civili theſes tuetur.

12 Septem & viginti annos natus, de univerſâ Theologiâ publicè Senis diſputat.

13 Anno 1623. 6. Septembris Philoſophiæ; 14. Septembris eodem anno Juriſprudentiæ; 1626. 6. Septembris Theologiæ Doctor renuntiatus fuit ſummâ omnium approbatione.

Et de Numine differens ſupremo
Cæleſtis ſapientiæ facultas.
Sic donis [14] ſibi debitis potitus
Magnarum novus artium Senator
Auguſtum patriæ reget Lyceum.
Mox Senâ procul impiger relictâ,
Qualis fulva Jovis Tonantis ales
Nido migrat, & experitur aſtris
Dignam teſtibus indolem parentis,
Antiquæ cupiet theatra [15] Romæ,
Et mundi dominos videre colles.
O quæ gloria! quanta ſurget illic
Claro Chiſiadæ ſeges laborum!
Nobis tanta nefas canendo famæ
Incrementa ſequi, vetante Proteo,
Quæ cautus monuit tacenda vates.
Et jam me ſoliti vocant labores,
Et vos, Naïades citant liquores.
  Hæc Nymphis pater elocutus Umbro,
Tuſcorum decus amnium, tumenti
Seſe ſpumeus alveo recondit.
Tum lævo tonuit ter axe cæli
Fatis addere viſus auſpicatis
Dextram Juppiter approbationem.
Quali murmure ſiderum frementûm
Tuſcus ſæpe ſuam probavit artem
Dilectus ſuperis Tages aruſpex.
  Nec præſagia poſteris in annis
Veri certa fides Deûm fefellit.
Dum nos grandibus æmulos Poëtis

14 Eodem anno 1626. trium facultatum Collegio adſcribitur.
15 Anno 1626. 10. Decembris Romam venit.

Musarum Juvenilium labores
Miramur, Lyricique vatis auram,
Et dignum tragico pedem cothurno.
Seu primo cecinisse doctus ævo
Pompeii lacrimabilem peremti
Fortunam, Pharii scelus Canopi
Damnavit pius, ac truces Achillæ
Perjuri furias, misertus æquam
Ingentis Generi labare causam,
Quæ sit victa licet, Catone magno,
Et se vindice non tuetur uno.
Seu justi nimis impotens doloris
Letum nobile, Martiamque dextram
Luxit Marsilii gemente plectro,
Dum fortis cadit hostium ruentûm
Inter funera, prodigusque vitæ
Pulcro sanguine decolorat æquor.
Seu notum Canis æstuantis astro
Trituræ genus & modos Hetruscæ
Cantavit, Cererisque serta lauro
Vates nexuit, & siticulosam
Æstatem Clariis rigavit undis.
O rus, ô nemus, ô beata Tempe!
Villæ, jugera dulcis [16] Ancarani,
Jucundis loca Tusculi viretis,
Udo Tybure, Formiis amœnis,
Et blandis mage delicata Baiis,
Vicinæ nimis invidenda Senæ!
Vitavit quoties negotiosæ
Urbis mœnia, carminumque fetus

Fron-

16 Ancaranum Chisiorum villa amœnissima non procul ab urbe Senarum, opportunus Musarum secessus, ubi admodum adolescens Pompeium Tragœdiam scripsit.

Frondosis ibi CHISIUS sub umbris
Obstetricibus edidit Camœnis!
At quis sufficiat referre plausus,
Famæ præmia, publicasque laudes,
Quas docti tulit ingenI? paterno
Deserto lare, cùm profectus omnem
Ignoto rapuit stupore Romam
Præsens CHISIADES, & eloquente
Cantu plus vice simplici moratus
Oblitum Tiberim viæ prioris,
Alcides novus aureis catenis
Tuscorum simul Ausonumque Suadæ,
Sacro murice nobilem Senatum,
Et subsellia traxit alta Vatum,
Vocalis quibus Humor Hippocrenes
Largæ nomina fecit apta venæ.
Idem Sulpitios, & Ulpianos,
Et Paullos imitatus, & Catones,
Cùm responsa dedit, fori querelas
Expertus tetricas, gravesque causas
Oravit, Latiæ [17] datus sacerdos
Astræ, veterum patêre legum
Nodos difficiles, & involutos
Laudavit Themis; & Rigor severus,
Et Juris comites Fides, & Æquum,
Et Fas, judicis aut sui patroni
Stiparunt latus; integramque dextram
Fugerunt avidi Cupido lucri,
Turpes Insidiæ, malæque Lites,
Et Fraus, & faciles emi Favores.

17 Anno 1629. mense Januario, utriusque, quam vocant, Signaturæ factus est Referendarius.

Sic poſtquam teneris adulta virtus
Annis CHISIADÆ dedit futuris
Omen laudibus, arduiſque curis
Præluſit gravium negotiorum
Aſtrææ ſtudiis, & arte Phœbi,
Turritum caput altiùs levavit
Septem collibus, & favente nutu
Lætis plaudere viſa Roma fatis,
Nec mœſtas Cremeræ tumentis undas,
Nec Veios meminit dolens, & uno
Felices FABIO vocavit Idus
Fatalem FABIIS [18] diem trecentis.

JANICULUS.

De Villâ Hieronymi Farneſii, S. R. E. Cardinalis, ſitâ ad portam Aureliam, Romæ.

QUamvis Janiculum vocent, nec inter
Septem mî juga dent locum Quirites,
Clarus non ideò minùs ſepulcro
Et Jani patris & Numæ, propinquum
Tollo nubibus arduis cacumen.
Vel Farneſia villa (quam remoti
Proſpectus maris, & ſalubre cælum,
Et felix ſitus, & loci vetuſtas,
Et vultus domini beat, decuſque
Ingens Patribus additi Latinis)
Tantos dat mihi ſpiritus, ut ipſa

Tali

18 Idib. Feb. ſex & trecenti ex Fabiis Veienti prælio interemti. *Ovid. l. II. Faſt.*

Tali munere lætus astra summo
Tangam vertice, Romulosque colles
Nostris despiciam jugis minores,
Et rerum Dominam superbus Urbem.

DONUM NATALITIUM
ALEXANDRO VII. P. O. M.

Idibus Februariis, Anno M. DC. LXI.
oblatum.

MOs inde à veteri receptus ævo,
Ut natalitio die clientes
Ultro muneribus colant Patronos.
Proin, quando niveo notanda signo
Natales tibi lux reducit Idus,
Suetâ, MAGNE PARENS, benignitate
Donum, oro, famuli tui pusillum,
Chartas accipias; quibus levamen
Quæratur gravibus subinde curis.
Hinc sacros releges pius libellos;
Et res Isacidûm Patrum, Ducumque,
Et Regum memoranda facta, & arma
Eductamque Deo sub astra molem:
Illinc Austriadûm videre vultus
Spirantes Procerumque, Cæsarumque
Heroasque juvabit intueri,
Musarum columen, decusque Martis;
Sollers quæ manus, ingenIque mira
Virtus mollibus edidit figuris.
At festam referente sole lucem,
Latè porticus alta Vaticanam

Am-

Amplectentibus aream columnis;
Et navalia, templa, portæ & ædes,
Et fontes salientibus rigantes
Urbem, perpetuis viis patentem,
Doctâ forsitan offerentur arte
Æri incisa Tibi: sed illa quantò
Mox expressa perenniùs canoris
Vatum carminibus, per ora vulgi
Laudes usque tuas ferent, ab ortu
Primo solis ad ultimum cubile?

AD
BERNARDUM ROTTENDORFF

Archiatrum Monasteriensem, de insulsissimis Conradi Biermanni versibus dono missis.

NUper quòd mihi pessimi poëtæ
Scabros, illepidos, & invenustos
Mîsti versiculos, amice, dignas
Tali munere gratias habemus,
Rottendorffe, tibi, novem Sororum
Et Phœbi decus: hæc enim venena
Gustanti stomachus repentè motus,
Tussis quando levem minata febrim
Quassabat latus, & caput gravedo
Torquebat, simul expulit nocentes
Morbi relliquias prioris omnes.
Ast ut carmina pessimi poëtæ
Sic mî reddere visa sint salutem,
Tu posthac cave, ne modi remittas

Hujus

Hujus munera, peſtilentiora
Morbis omnibus, omnibus venenis.
Contrà ſi facies, ſcias neceſſe eſt,
Actutùm piperi togam datura,
Aut nidum tineis araneiſque,
Aut pœnam ſubitura, quam Catullo
Pleni ruris & infacetiarum
Annales Voluſi dedêre vatis.

DE MOPSO FIDISSIMO CANE *mortuo.*

MOpſus hîc jaceo, canis venuſtus
Longis auriculis, & ore pando,
Cuſtos aſſiduus domi foriſque
Noſtri Principis, & comes fidelis;
Equo ſeu fuit ire, ſive curru,
Seu tritâ pedibus viâ voluptas.
Hinc me carior haud erat; nec alter
Poſthac eſt aliis futurus annis
Me carus magis, aut magis peritus
Blandiri Domino; & ſagax natantes
Venari medias aves per undas;
Gyros carpere, & exilire in altum,
Et greſſus glomerare tam ſuperbos,
Quàm non ullus equum docet magiſter.
Nunc fractum ſenio peremit ætas,
Et grati pietas Heri peremptum
Urnâ compoſuit. Sed atra tantum
Functo mors mihi non dolet, dolenti

Quan-

Quanto, quod domino, mei reliqui
Heu! desiderium, mihi dolori est.

AD
JOANNEM VVISSE
Attendoriensem, è Societate Jesu,

In Academia Paderbornensi SS. Theologiæ Doctorem, Gallinam & duos serpentes eodem in nido ovis incubantes, prope villam Collinam in Diœcesi Paderbornensi An. M. DC. LXVIII. *hoc extemporali epigrammate describentem.*

JUxta humilem gallina casam malè provida, putri
　Urticas inter nidificarat humo.
En coluber geminus cæco prolapsus ab antro,
　Ova super multo lubricus orbe cubat.
Nil trepidat gallina; duos super incubat angues,
　Officii mater gnava tenaxque sui.
Nec cessat coluber; sub plumâ matris & ungue,
　Quod neuter peperit, fotus uterque fovet,
Et facit ambiguam foto de semine litem,
　Sit pullus colubri, sitne futurus, avis.
Femina decîdit litem, non ore, nec ense,
　At sude vipereum comminuendo caput.
Pythonem jaculis armatus stravit Apollo,
　Occidit colubros Bructera Nympha duos.

Responsum Auctoris.

EN pro versiculis tuis, amice,
Unâ qui simul incubatione

In-

Invisâ priùs ova confoventes,
Gallinam, & geminos canunt colubros,
Iratæ ſude villicæ peremptos;
Inſignes tibi mittimus rubenti
Cancros tergore, brachiiſque curvis,
Villæ munera; nec minùs precamur,
Illorum dape lætus ut fruaris,
Et, te judice, delicatiori
Sic omnes ſuperent ſapore piſces;
Ut, me judice, carminum tuorum
Binus munere conſecratus anguis
Immortalibus uſque & uſque ſæclis,
Pythonem ſuper, & laborioſi
Alcidæ celebrem levatus Hydram,
Inter ſidereos micabit ignes.

IN
REGIAM PARISIENSEM
LUDOVICI XIV.
Galliarum & Navarræ Regis Chriſtianiſſimi opus admirandum.

GRandibus & terras permenſus & alta triumphis
Æquora, ceu radiis Cynthius aſtra ſuis,
Hanc pacis ſtudiis ingens LUDOVICUS & armis
REGALEM mirâ condidit arte DOMUM.
Quæ ſplendore licet referant, & vertice pulſent
Sidera, ſunt Domino tecta minora ſuo.

AD
CLEMENTEM X. P. O. M.

Octogesimo ætatis anno, paucis ante CLEMENTIS IX. *Pontif. mortem diebus, Cardinalem, ac proximis inde Comitiis Vaticanis summum Pontificem renuntiatum, An.* M. DC. LXX. III. *Cal. Maii.*

EUCHARISTICON.

Cùm Gulielmum Lib. Baronem de Furstenberg, fratrem, Præpositum Monasteriensem, Chorepiscopum Trevirensem, Canonicum Salisburgensem & Paderbornensem, exemplo ALEXANDRI VII. *&* CLEMENTIS IX. *PP. intimum suum cubicularium ultrò renuntiasset.*

CLEMENS, optime Romuli nepotum,
Princeps & patriæ parens, & orbis,
Quando muneribus tuis rependam
Grates, quas ego debeo perennes
In me tot meritis tuis, meusque
Mecum debet, & usque debiturum
Frater se meritis tuis fatetur?
Sed dignas prohibet referre grates
Ingens copia munerum tuorum.
Ergò quæ pietas amorque dictat,
Et blando recipit benigna vultu
Majestas tua, pro tuâ salute,
Nec non imperio tuo precantes,

Votis

Votis nectimus auspicata vota;
Ut Te nemo diutiùs Quiritum,
Doctrinâ, ingenioque, moribusque
Dignis murice, debuit mereri
Serum Purpurei decus Senatûs,
Et nemo citiùsque, digniùsque est
Summis Orbis honoribus potitus;
Sic Te nemo diutiùs Quiritum,
Summis Orbis honoribus fruatur.

AD

MATTHIAM NALDUM,

ALEXANDRI VII. PONT. OPT. MAX.

MEDICUM INTIMUM,

Aphorismos Hippocratis notis illustratos, Flavio Chisio S. R. E. Card. eminentissimo dedicantem.

PHœbi sacrarum præsidis Camœnarum
Artisque, morbos quæ domare cessantes
Poteris medelis, & salubribus succis,
Secanda profert sæpe fila Parcarum,
Decus perenne, maximoque ALEXANDRO
Dignus Machaon, quid moraris in dias
Emittere auras luminis, senis Coï
Divina, Nalde, scita? quæ dies longa,
Et imperita turba plurimis mendis
Opplerat, hactenusque noverant pauci:
At mox, favente Delio, tuis curis

Detersa, doctrinæque luce perfusa
Legentur, & quà Sol renatus Eöo
Surgit cubili, quàque conditur fluctu.
Quare secundo munus inclytum plausu
Volare docta per virûm sinas ora
Latè, benigno, Nalde, FLAVII tutum
Favore, nuper arte qui tuâ, multâ
Cum laude, rebus restitutus Urbanis,
Regnique curis, publicæque terrarum
Felicitati, PATRUOQUE servatus
Excipiet, usque muneris memor tanti,
Tui sereno lumine ingenI fetum:
Ejusque sidere actus invidus livor,
Et Zoïlorum turba cedet, ut nubes
Fugit corusci pulsa Solis aspectu,
Pontique sævientis atra tempestas,
Simul refulsit alba stella Pollucis.

AD

JACOBUM PHILIPPUM NINIUM,

ALEXANDRI VII. PONT. OPT. MAX.

Cubicularium intimum, & supplicibus libellis præpositum.

NINI meorum lecte flos amicorum,
Cui melle Hyblæo dulcius fluit puræ
Orationis nectar ore facundo,
Rerum potenti cùm refers ALEXANDRO

Negotiosa ſupplicantium vota.
Humanitatis ſæpius tuæ fructum
Expertus, oro, teque rurſus obteſtor,
Ociùs amici ſupplices preces noſtri
Recites. Quiritum namque fata formidans,
Acerba fata, ſoſpes ad ſuos Boios
Avet redire, carbaſiſque remiſque
Fugæ ſecundos provocantibus ventos,
Per arva latè vectus alta Neptuni
Adire litus hoſpitale Gallorum.
At Vaticanæ dona nunc poteſtatis,
Cui paret æther, inferique, telluſque,
Tantùm requirit. Impios canis prægnans,
Parræque cantus, montibuſque decurrens
Lupa Lanuvinis, imbriumque divina
Avis imminentûm terreat: quid huic obſtet,
Iterque rumpat? ſi, quod unicè poſcit,
Curſus precetur proſperos ALEXANDER.

AD NATALEM
RONDININUM.
JOCUS.

QUod utrique noſtrûm commodavit argentum
Ad veſtiendum Græculum Favoritus,
Cur Rondinine debuiſſe me ſolum
Reglutinare judicas, minùs rectè
In me retorquens negligentiæ culpam?
Debere nulli me libentiùs novit
Idem ille, ſemper qui mihi Favoritus

Facit benignè, mutuæ voluntatis
Fideique certus uſquequaque conſtantis.
Ne creditoris ergò debitor partes
Agas, amice, non rogatus obteſtor;
Quin ipſe cures, ut bonum ſies nomen,
Fidemque ſemper æmulêre Germanam.

IN AUCTOREM

inepti epigrammatis, in Auguſtinum Favoritum ſcripti, quo ultimam ſyllabam ꝟ *ALIPES, de Pegaſo loquens, corripuit.*

INſulſe vates, quid (malùm) Favorito,
Muſarum ocello, quem volare Parnaſſi
Utroque tutum ſuſpicit jugo Phœbus,
Caſum ominaris, Icarique fortunam?
Potiùs timendum eſt peſſimo Poëtarum
Tibi, per caputque pedeſque ne ruas præceps,
Ut Lampſacenus ille, monte Pimplæo;
Pœnaſque dignas ALIPES Meduſæus
Centum repoſcat calcibus, quòd extremo
Pede immerentem claudicare feciſti.

AUGUSTINI FAVORITI

Reſponſum.

QUòd uſque ab Adriatico in Favoritum
Adunca torvus cornua, ac truces armat
Dentes Poëta peſſimus Poëtarum,

In

In immerentem sæviens & ignotum,
Ignotus ipse; vapulare, FERNANDE,
Fortasse meruit: Pegasum quòd offendit,
Haud jure vatem criminaris; in toto
Nil ille fecit elegantius libro:
Pes namque claudus Pegasi, ut tuâ fecit
Tam dulce carmen prosiliret è venâ.

AD
ALEXANDRUM VVILTHEMIUM, LUXENBURGENSEM,
E SOCIETATE JESU,

Auctori de suis & adoptivis poëmatibus editis hoc carmine gratulantem.

FERNANDE Princeps, clara PRINCIPIS MONTIS
Propago, Paderæ fontium sacer Princeps,
Plaudente Phœbo laureâ coronatus
Veterum redûcis gloriam Camœnarum.
Si ludis elegos, Naso sæculi nostri es,
Hoc ampliùs, quòd purior Tibi vena.
Si fidibus apta, barbitove depromis,
Horatianæ provocas lyræ plectra.
Si nemora rapto Daphnidi parentare
Doces avenâ præficâ querelarum,
Tibi Poëta Mantuanus assurgit.
Idem ipse quidquid uspiam meret Pindo
Vatum bonorum, Wallios, Favoritos,
Gradios, Masenos, Torckiosque, Pollinosque,

Et Rondininos, quotquot & brevi versu
Memorare longum est, inseris tuum in nomen,
Quosque peperêre mentis inclytæ fetus,
Legis in familiam, & nuncupas ADOPTIVOS;
Te jure PATREM dixerim POETARUM.

Responsum auctoris.

SI dignitatem, si meretur hoc nomen,
Poëta Princeps, principum Poëtarum
Cultor vocari dignior, Tibi grates
Multâ rependit cum salute, WILTHEMI,
Musis amicus quòd suis, ADOPTANTEM
Præclara Vatum dona, se POETARUM
PATREM vocasti. Tute veriùs dici
Omnis Leporis, omnium Venustatum,
Antiquitatis omnis atque Doctrinæ
Pater mereris, qui tot editis libris,
Mirâ refertis elegantiâ libris,
Plausu secundo per virûm volans ora,
Asseris Olympo, fortis exitu vitæ,
Pietate, regno nobiles Dagobertos;
Et Maximini facta, maximus scriptor,
Perennitate digna Præsulum facta,
Cælata longâ nocte, consecras Famæ:
Meritò vocandus PATRIÆ PATER; vitam
Dias in oras luminis, sepultorum
Oblivione lividæ vetustatis,
Patriæ piorum dum reducis Heroum.

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

Calendis Januariis An. M. DC. LXVI. *felicitatem precatur.*

CUr Musa longo desides silentio,
Aurata quondam docta fila tangere
Citharæ loquacis? quin Alexandro novis
Jani Calendis dona depromis nova;
Aut digna Majestate si tantâ nequis
Afferre, vota nuncupans sollemnia
Pro re Latinâ, proque gente Chisiâ,
Quot vere flores educat Favonius,
Æstate aristas flava quot numerat Ceres,
Autumnus & quot pingit uvas purpurâ,
Frondes quot altis decutit silvis hiems,
Felicitatis tot precare Maximo
Donis refertos vehat Alexandro dies,
NUMERIS HIC [1] ANNUS ABSOLUTUS OMNIBUS.

1 Omnes literæ numerales, quotquot sunt in Alphabeto Latino, ordine in his M, DC, LXVI. exhibentur.

AD
FABIUM CHISIUM

Episcopum Neritonensem, INNOCENTII X. *Pont. Opt. Max. cum potestate Legati de latere Nuntium, & Pacis inter Europæ Principes concilianda Mediatorem, Monasterii Westphalorum, cùm auctor illic per æstatem ageret, An.* M. DC. XLVI.

FABI, sinistro jam nimiùm diu
Dепræliantûm Numine Principum
Delecte pacator, suumque
Orbis in exitium ruentis
Spes fida, nec non Palladis, ac novem
Decus Sororum, perge tuis, precor,
Suadere Musis, aureamque
Exilio revocare Pacem.
Gaudent amoris fœdere mutui
Pax & Camœnæ. Tuta placet quies
Utrisque, nullo classicorum
Rupta sono, tonitruque belli;
Et quæ sacrarum Cecropis arcium
Regina claris præsidet artibus,
Utrimque communes olivæ
Vendicat ingeniosa Pallas
Cum Pace ramos. Tam bene convenit
Cum Pace doctis Vatibus, & Tibi,
Quem prima fulgentis metalli
Sæcla jubet renovare Pacis

Co-

COLUMBA [1] miti germine Palladis;
Quem ſigna QUERCUS inclyta CHISIÆ
Ramis decuſſatim ligatis
Vincla monent reparare Pacis.
Quin ergo noſtris finibus ad Getas
Martem repellis: nam Deus omnibus
In nos obarmavit nocendi
Artibus, inſidiiſque Martem,
Lethumque, & atris Eſuriem genis:
Et ponè ſciſſis Tiſiphonen comis
Subire juſſit, cladibuſque
Innumeris cumulare clades.
Non antè Virtus oppida, non agros
Cornu reviſet Copia divite,
Non ante Strages, & Malorum
Mille procul fugient catervæ.
Quis pace gaudet ſanguine civium?
Quis pace luget militiæ gravis
Tributa? vicorumque mœſtis
Funeribus, viduiſque campis
Illacrymatur? nec potiùs mero,
Cantuque curas & fide Teïâ
Sub hoſpitali fallit umbrâ,
Quà vitreæ fuga ludit undæ,
Aut quà jocoſis lenè Favoniis
Impulſa quercus garrula proximam
Quercum ſalutat, ſub virenti
Triſtitiam tumulat ſepulcro?
Tunc læta culmis arva feracibus
Stipata rumpunt horrea frugibus,
Noſtrâque mercator Batavus
Meſſe ſuas onerat carinas.

1 Inſigne domus Pamphiliæ, ex qua ortus Innocentius X.

Tunc uva certat plurima purpuræ,
Pomiſque vinctus tempora mitibus
Autumnus, ad plenum beatas
Fundit opes avidis colonis.

AD
AMICOS GERMANOS

in Italiam Bonnâ proficiſcens, An. M. DC. LII. *ineunte Aprili.*

IMus in Auſoniam: preſſis jam pugnat habenis,
Iterque læto poſcit hinnitu fremens
Cyllarus, impatienſque moræ pede ſpargit arenam,
Prætervolare geſtit & curſu Notos.
Imus, & aſſueti Dircæo ſidera cygno,
Phœbique ſacrum Pegaſo vecti nemus
Viſere, jam mediis inſertas nubibus Alpes,
Quà fabuloſam ſtravit Alcides viam,
Aut, quà Pœnorum ductor juga rupit aceto,
Flammiſque cautes torridas ferro ſcidit,
Scandemus celeres; nec poſt diſcrimina terræ,
Tumultuoſos Adriæ fluctus maris
Securi Venetâ metuemus frangere cymbâ,
Delphine Arion ſi natat tutus ſuo.
Nunc igitur dilecta domus, Fratreſque, Sororeſque,
Et vos, Nepotes, dulcis ætatis roſa,
Fürſtenbergiacæ memores virtutis Iüli,
Valete, noſtri generis optatum jubar.
Vivite cæleſtes animæ, meliore metallo
Certam trahentes ſæculi primi notam;

Quas

Quas amor, & Musæ doctâ cum Pallade nobis
Constante semper alligaverunt fide.
[1] Velde vale, primùm quô nostra Thalia magistrô
Libare fontes ausa Castalios fuit,
Historiæ Vatumque decus, Suadæque Latinæ;
Et qui, Camœnis pariter ac carus mihi,
Me juvenem teneris curâ complexus ab annis,
[2] Höninge fidâ, doctus ut Chiron, manu
Duxisti, Patrui quô per vestigia Virtus
Domûs avitæ gloriam sequi jubet.
Te quoque [3] Veckeni, præclarum Scaldis alumnum,
Nostroque lumen mutuum Rheno datum
Doctrinæ, Sophiæque, sacer quam tradit Aquinas:
Et te [4] Maseni, magna Pindi gloria,
Amplector; dextramque tuam [5] Crumbache, tuamque
Longum, [6] Geleni, stringo dicturus vale.
Sed [7] Mallincrodios, & te suavissime [8] Torcki,
Et utrâque Phœbi laude [9] Rottendorffios
Præstantes, ævi clarissima lumina nostri,
Amor salutis noster absentes colit
Eminus obsequio. Nec te, [10] Bollande, disertum
Antiquitatis sanctioris Livium
Præterit, aut numerose tuas, [11] Baldæe, Camœnas,
Vatemque veris floridum [12] Bisselium.
Omnibus impertit, quæ basia debet, amicis
Gaudere jussis & valere longiùs.

Sed

1 Joannes Velde S. J. 2 Fridericus Höning Ordinis Præmonstratensis Canonicus. 3 Franciscus van der Vecken S. J. 4 Jacobus Masen S. J. 5 Hermannus Crumbach S. J. 6. Ægidius Gelenius. 7 Bernardus Mallincrodius Decanus Monasteriensis. 8 Joannes Rotgerus Torckius Canonicus Monaster. 9 Bernardus Rottendorffius archiater Monasteriensis. 10 Joannes Bollandus S. J. 11 Jacobus Balde S. J. 12 Joannes Bisselius S. J.

Sed me tam caros linquentem Roma ſodales
Communis Orbis univerſi Civitas
Allicit, & Latiæ rapiunt miracula terræ;
Seu quæ vetuſta, ſeu recens ætas tulit.
Jam Paderæ Tybrim, jam ſeptem præfero colles
Angariorum montium cacumini.
Jam mea [13] Bilſtenias fugio cunabula rupes,
Et, qui propinquo mons Caballinus jugo
Surgit, & accipitres pernicibus educat alis
Certare doctos ardeis Britannicis.
Præcipuè commendat iter mihi gratia præſens,
Et purpurati CHISII recens honos;
Qui moviſſe potens vel avitas carmine quercus
Facundus Orpheus Nos in Auſoniam trahit.

AD
ALEXANDRUM
POLLINUM.

Ut poëmata ſua edat.

INgens Auſoniæ lumen, & Atticæ
Suadæ flos, & amor Palladis, & decus
Noſtræ dulce Camœnæ,
Nec non candidus arbiter:
Quid, POLLINE, latens jam nimiùm diu,
Cedro digna negas edere carmina,
Et durus pater abdis
Fetus divitis ingenI?

Non,

13 Bilſtenia arx Angariæ munitiſſima, dynaſtiæ cognominis, in altiſſima rupe ſita, in qua auctor horum Poëmatum an. 1626. 21. Octob. natus fuit, propinquum habet montem Caballinum, vulgò Roſſenberg nuncupatum.

Non, ut deliteas, te Deus aureâ
Donavit citharâ Delphicus, & sui
Multâ parte Thalia
Versus nectaris imbuit.
Ingratus metuat lædere numina,
Qui, quæ dona sibi contulerint, premit.
Tu Parnasside lauro
Vinctus tempora, nobilem
Indulgens meritis sume superbiam,
Et te victor humo præpetibus leva
Pennis, & super alta
Certus tendere nubila,
Ales sideream carpe citus viam.
Paullùm desidiæ distat inutili
Quæ demersa profundis
Virtus in tenebris jacet.
Quis pugnata duci prælia Dardano,
Et Troiæ profugos in Latium Deos,
Quis surgentia nosset
Urbis mœnia Romulæ,
Morem si rigidis imperiis gerens,
Flammis continuò Cæsar edacibus
Immortale Maronis
Commisisset opus sacri?
Verâ laude caret sæpe modestiæ
Virtus, & vitio proximus est pudor,
Qui vitare perennis
Audet lumina gloriæ.
Quòd si purpureum spontè vides diem,
Formosumque caput crinibus aureis
Altâ nocte sepultis
Terris reddere Delium,

Cur

Cur te perpetuæ noctis amor tenet,
Frustrantem cupidas Romulidûm preces,
Et spes? plena secundis
Tandem pande Favoniis
Famæ vela tuæ, finibus Italis
Qui porrecta domum Solis ad ultimam, &
Septem regna Trionum
Latè nomina proferant.
Mox de Pierio carmine nobilem
Dignis posteritas tollet honoribus,
Magnorumque beatis
Vatum cœtibus inseret.

AD
STEPHANUM GRADIUM
ABBATEM.

Ut cum Musis in gratiam redeat, suadenti obsequitur, & delibatis Fabii Chisii Card. laudibus, ad bellum sacrum Europæ Principes hortatur.

SIc tibi sint faciles Musæ, sic dexter Apollo
Sororibus cum Gratiis
Adsit, & attentis bibat auribus, optime poscis
Quæ supplici GRADI prece:
Ut mihi flexanimo permotam carmine mentem
Alti tenacem consilI
Expugnas. Juvat ire jugis, juvat usque relictum
Lustrare Musarum nemus,
Et virides hederâ rupes, & rupibus undas
Haurire manantes sacris.

Sentit

Sentit enim Phœbi ſtimulos, & pectus anhelat
 Calore ſuccenſum tuo.
Non tamen heroos auſim tentare cothurnos,
 Magnique laudes CHISII
Deterere ingenii culpâ. Quis namque canendo
 Æquare virtutes queat?
Quis Melitæ curas, aut fortia facta Paduſæ,
 Quis alta Romæ munera?
Nemo difficiles pacis, mihi crede, labores
 Cantare digniùs poteſt
Ipſo CHISIADE; ſeu ferrea Martis iniqui
 Abominatus ſæcula
Luget, & undantem Germano ſanguine Rhenum,
 Et arma damnat impia:
Seu conjuratas Bellonæ juſtiùs iras
 In terga verti barbara
Imperat, ac fido lacerari cornua ferro
 Lunæ ſuperba Thraciæ.
Sed quæ veſanas agitat diſcordia gentes?
 Quis mutuas cædes furor?
Quæ rabies? aut quæ dementia ſuadet amico
 Emi cruore lauream?
Quis pudor Odryſii regnum fulcire Tyranni
 Labentis Europæ malo,
Et, Venetas qui carpat opes, permittere Cretam
 Scythæ premendam perfido?
Parcite civili jam tandem parcite bello:
 Satis ruinas urbium
Flevimus, & ſparſos cognato ſanguine campos:
 Datum ſatis diſcordiæ.
Parcite: vel ſi tantus amor vos Martis adurit,
 Si tanta regnandi ſitis,

Mu-

Mutatis odiis Gallus conſpiret Ibero.
Hic nota per veſtigia
Regna petat Libyæ: Solymos magis ille triumphos
Virtutis antiquæ memor
Ambiat, & palmas latè frondentis Idumes
Victrice decerpat manu.
Ite alacres, ite ergò, mari date vela ſecundo
Devota pugnæ nobili,
Ite pii Reges: conjunctás fœdere dextras
Communis armet ultio,
Aut metus; incumbat propiùs ne barbarus hoſtis
Clarâ potitus inſulâ.
At nos, Germani proceres, jam pace receptâ
Ad arma ceſſantes nova
Iſter ad arma vocat, dudum indignantibus undis,
Qui Biſtonum preſſus jugo
Servit, & excidium nobis ac damna minatur
Extrema fortunæ gravis.
Quin igitur pulcrâ pro libertate ruentes
Vicina Budæ mœnia
Rumpimus, & vaſtus quà verberat oſtia Pontus,
Immugientem Boſporum
Addimus imperio, referentes ſigna ſuperbis
Derepta ByzantI tholis?
Tunc me cognatas acies, & nobile bellum
Gravi ſonantem barbito
Miratus, noſtras laudarit fortè Camœnas
Silente Rhenus alveo.
Tunc & Mœonio ſeu carmine nobilis arma,
Sive efferas pedeſtribus
Docte Gradi hiſtoriis, ingentia facta meorum
Seros docebis poſteros.

AD
JOANNEM BAPTISTAM
Turricellium, Patavinum.

Ne popularibus rumoribus fidem habeat.

TU cui sollertem rerum prudentia mentem
  Formavit, & Phœbus pater
Fatidicos lucos Heliconis, & antra reclusit,
  Amice, veri conscia:
Quid bibulam dubiis donas rumoribus aurem?
  Quid vana Romæ sibila
Sollicitant animum pendentem murmure vulgi,
  Ut ore doctoris puer?
Sive infanda sonat convitia, sive tumentes
  Buccas resolvit laudibus
Immodicis; famæ, moneo, ne crede loquaci,
  Quam prævolant Calumniæ,
Insidiæque sequuntur, & artes mille nocendi,
  Livorque lætis anxius,
Nec non Blanditiæ, corruptaque Gloria fuco,
  Et emta vulgi Gratia.
Sint portenta hominum nigro suffusa, veneno,
  Et plena falsi pectora:
Qui, dum vipereâ fingant mendacia linguâ,
  Sese Poëtas æstimant.
At satis exoriente die commenta patebunt,
  Et virulenta somnia,
Aut evanescet rumor, qui crevit eundo,
  Crescente temporis morâ,

Qualis in Assyriam Gyndes exundat, & idem,
  Cyro jubente, naufragum
Propter equum, latè centum diductus in amnes
  Decrescit ipso se minor.
Ergò si populi sermonibus exul amicus
  Narratur aulâ, ne favor
Illum destituat, ne gratia vitrea frangi,
  Timere non erit tuum
Ante fidem certam, primæ nisi credulus auræ
  Dolere bis velis miser.
Sic etiam vulgò si cuiquam teste paratur
  Latina fortè Purpura,
Seu Vaticanæ Sedis suprema potestas,
  Sperare non erit tuum.
Ne frustrata gemat, ne votis usa secundis
  Mens gaudiorum præcoci
Germine decerpto, maturos perdat honores,
  Et vana spem ludat seges
Lætitiæ. Expectare licet: dilata voluptas,
  Ceu lenta veris gratia,
Plus juvat, & densis placet eluctata tenebris,
  Micansque, ceu sol, Veritas.

AD
FRANCISCUM MACEDO

Lusitanum, de morte Theodosii Lusitaniæ Principis.

QUalis in Hesperii, Francisce, cubilia Ponti
  Emensus astrorum vias

Præ-

Præcipitat Titan, mox fluctibus exit Eöis,
Crinem repexus aureum,
Pulcrior, igniferoque diem vehit axe recentem,
Et noctis umbras dissipat:
Talis Theudosius, dominantûm sanguis avorum
Utramque per solis domum,
Virtutumque paternarum non degener heres,
Et grande Lusiadûm decus,
Occidit, & raptus primævæ flore juventæ
Unà parentis arduas
Spes secat, & mœstas damnat caligine gentes,
Et regna divitis Tagi.
Nec mora: convexi surgit novus incola mundi,
Pictosque stellarum globos
Calcat, & immensi tractus speculatur Olympi,
Incertus, an sidus novum
Occupet Herculei radiantia terga Leonis?
Æquamne libram Virginis?
An fratres Helenæ geminos? an Orionis ignes
Accendat æmulâ face?
Sed titulos quæcunque tuos plaga lucida cæli,
Quæcunque nomen sidera
Accipient: certè patriis sublimis ab astris,
Auguste Princeps, despicis
Sub pedibus nunc fata tuis, sortemque tuorum,
Et sceptra curas regia,
Et, si certa fides, si veri doctus Apollo
Vatum secundat omina,
Jam mixtus Superis calidâ prece Numinis iras
Franges; & auri sæcula
Prima Tago referes, (qui nunc malè decolor undas
Cruore cognato trahit)

Et conſanguineos in mutua fœdera Reges,
  Amica pacis fœdera,
Reſtitues, ac bella procul (quà Boſporus audax
  Ignota committit freta)
Vertet ab Heſperiæ populis in cornua Lunæ,
  Votis tuis motus Deus.
Tunc repetet Solymas arces, & ſigna profanis
  Avulſa Thracum poſtibus
Romuleas latè victrix ſuſpendet ad aras
  Bellantis Europæ manus.
Hæc tua nunc pietas, &, adhuc dum vita manebat,
  Jurata promittit fides.

AD NATALEM RONDININUM.

De Philautiâ fugiendâ.

QUi ſua cœcus amat, ceu natos cercopithecus
  Amore veſano fovet,
Et necat amplexu, formam admiratus & ora
  Ridenda, viſu & turpia;
Audiat exemplum ſacri miſerabile vatis,
  Aurita qui Thracum potens
Saxa movere ſono, blandâ prece carminis ima
  Ditis refregit atria,
Non exorato portas adamante rigentes
  Ingreſſus: ut raptam ſibi
Eurydicen ſuperis Proſerpina redderet auris,
  Lyræ ſonantis præmium.
Reddita jam fuerat conjux, cùm ponè ſequentem
  Jurata contra fœdera,

Reſpi-

Reſpicit infelix Orpheus, & quam nimis ardet,
Amando perdit conjugem.
Triſtia Narciſſi quis funera neſcit, & ignes?
Quem fontis umbra lucidi,
Et ſterilis decepit amor, dum prendere vultus
Imo repercuſſos vado
Sollicitus, viſæ tabeſcit imagine formæ
Amator imprudens ſui.
Ergò cave, quiſquis ſimili veſanus amore,
Apollinari laureâ
Carmina digna putas, nugis quæ plena canoris,
Sed caſſa rebus parturis
Iratis Muſis. Tantum ſitis improba laudum
Suadere amat dementiæ.
Non eadem nobis es, RONDININE, monendus,
Ocelle gentis Italæ,
Noſter amor, qui jura licet divina piorum
Perfuſa doctrinâ Patrum,
Et Latii veteres, & Graiæ Palladis artes
Claudas capaci pectore;
Non ideò temet vanus miraris, ut ales
Superba Junonis ſolet
Pandere laudatæ gemmata volumina caudæ
Ad diſcoloris Iridis
Invidiam. Quin ipſe gravis tua carmina cenſor,
Linenda cedro carmina,
Exigis ad limam, non dedignatus amici
Senſum atque mentem exquirere
Ingenui: nec theta nigrum quandoque recuſas,
Aut pollicis verſi notam.
Sic Venuſinorum ſermonum candidus audit
Judex Tibullus, & ſuos

 Na-

Nasoni solitus recitare Propertius ignes,
 Arbitrio illius stetit.
Sic & Apelleas Lysippus sæpe tabellas
 Colore vivo perlitas,
Signaque Lysippi spirantia doctus Apelles
 Curâ recognovit pari.
Nempe minùs peccat, præbere fidelibus aurem
 Quicumque præceptis amat.
Nec metuit Bavios, qui sese, judice recto,
 Castigat erroris reum.
Ingenium quicumque suum pluris facit æquo,
 Non æstimandus posteris,
Aut tineis epulas, aut scombris debet amictum,
 Ridenda vulgi fabula.

AD
GUILIELMUM
FURSTENBERGIUM,

Fratrem suum, Canonicum Trevirensem, Paderbornensem & Monasteriensem, Româ per Galliam, ubi Marsiliæ portu ob pestilentiæ suspicionem prohibitus, Telone susceptus, & Lugduni gravi postmodùm morbo tentatus fuit, in Germaniam ad suos proficiscentem, An. M. DC. LVI. *Non. Novemb.*

ERgone Tyrrhenum volitanti per mare puppi,
 Et impotentibus Notis
 Credulus, ire paras?

Nec

Nec fœdas hyemes, nec monſtra natantia ponto,
Nec ſaxa palles naufraga?
Quin etiam fidei
Immemor antè datæ, Romam fugis, atque ſodales,
Et fratris, ô vitâ mihi
Frater amabilior,
Deſeris amplexus votis tua vela ſequentis,
Ne ſævus illis Africus
Ingruat, aut Boreas.
Verùm age, quando fugæ certam jam nulla morari
Mentem queunt ſuſpiria,
Oceanive minæ,
I felix, longùmque vale, celeremque carinam
Regant benigna ſidera
Fratribus unanimis
Tyndaridæ, pelagique potens Neptunus eunti
Irata componat freta,
Nereïdumque chorus
Adſit, & alma Thetis, dum ventis uſque ſecundis
Sparſas per æquor Stœchadas,
Phocaïcoſque ſinus
Attigeris. mora nulla: petas tunc ſoſpite curſu
Optamus urbem, quam celer
Alluit hinc Rhodanus,
Illinc lentus Arar. Sed quid præſaga futuri
Siniſtra fata mens timet?
Sit, precor, augurii
Vana fides, meritiſque tuis votiſque tuorum
Permota, ſpes Germaniæ
Numina reſpiciant,

Hinc infelici positas in rupe Gebennas
Prætervolabis, & juga
Plurima sideribus

Proxima transgressus, descendes flumine Rheno
Beata demum patriæ
Arva videre tuæ,

Arva olim proavis regnata, & cæde Latinâ
Conspersa, quà Varus gravi
Stratus ab hoste jacet.

Quos ego nunc plausus audire? quot oscula caris
Divisa amicis, intimæ
Quas videor lacrimas

Cernere lætitiæ testes? quæ gaudia fratrum
Terrâ marique devium
Fratris iter reducis,

Et res optantûm nostras, Italûmque labores,
Et facta ALEXANDRI inclyta
Noscere? quæ dubiis

Narrabis meliùs rumoribus, ipse fidelis
Spectator: ut pulsâ fame
Finibus Ausoniæ,

Illius auspiciis opulento Copia cornu
Bearit urbes, & redux
Frugibus arva Ceres:

Ut nunc consiliis præsentibus, impiger Hydræ
Qualis renascentis caput
Amphitryoniades,

Infestam Latio pestem premat inclytus Urbis
Servator, hinc & patriæ
Audiat usque Pater:

Nec tamen has inter curas, terrâque marique
Cretæ laborantis piam
Mittere rebus opem
Ceſſet, & Europæ convertere bella furentis
In regna latè barbara
Thracis, & exitium.
Hæc & plura tuis memorans, nec vota ſilebis
Romæ precantis jam diu
Egregio juveni
Virtutis patruæ veſtigia ſacra legenti,
Decus Latinæ Purpuræ,
Et meritos titulos.
Intacti ſiquidem mores, animuſque benignus,
Ac vena dives ingenI,
Cultaque Piëriis
Artibus, & Themidos ſtudiis, ac ſub lare ſancto
Nutrita mens, & indoles
Vivida CHISIADÆ
Spem faciunt, curas partito ac pondera mundi,
Longos ALEXANDRO fore
Et ſine nube dies.

TYPOGRAPHUS LECTORI.

Cum Poëmata Fürstenbergica nunc iterum auctiora in lucem typis nostris prodeant, benevole Lector, ipsa nos Monumenta Paderbornensia, ejusdem auctoris fetus perelegans, admonere quodammodo, & exigere videntur, ut quæ antehac fuerunt seorsum edita, jam unà cum his Poëmatis publicemus: Nam etsi horum Monumentorum inscriptiones ex historia Romana, Francica, & Saxonica, ut vides, sint contexta, quia tamen earum argumentum versu convestitur, &, Historiam à Poëticâ non multùm distare, sed hæc duo gemina affiniaque esse, ac solo propemodum rhythmo inter se discrepare, *sentit Floridotus apud Agathiam nobilem historicum, par esse duximus præsenti Poëmatum libello illas annectere. Quodsi verò adjectæ inscriptionibus notæ, ob brevitatem fortè obscuræ, ac nimis jejunæ tibi videantur, eruditissimum auctoris commentarium consulas velim, quo jam denuò separatim à nobis edito, Monumenta Paderbornensia illustravit, nec patriæ antiquitatis, quàm gloriæ suæ perennius exegit monumentum. Vale.*

ALISO ROMANUS.

MEMORIÆ. SACRUM

SIQUIS.[1] ALISONEM. VESTIGAS. FORTE. SICAMBRIS
IMPOSITUM. DRUSI. GRANDE. NERONIS. OPUS
QUO. STETERUNT. AQUILÆ. POPULIS. QUO. ROMA. SUBACTIS
JURA. DEDIT. SIGNIS. PERNICIOSA. SUIS
HUC. PROPERA.[2] PAGO. VICINO. NOMEN. ET AMNI
HÆRET. ADHUC. PRISCIS. NOBILE. TEMPORIBUS
LONGA. DIES. FOSSAS. LATE. COMPLEVIT. ET. HOSTIS
MOENIA. VICTRICI. DIRUIT. ALTA. MANU
FAMA. SUPERSTES. ERIT. SCRIPTORIBUS. AUCTA. LATINIS
DONEC. ALISONIS. LUPPIA. CRESCET. AQUIS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

ALISONEM. ROMANORUM. CASTELLUM. CONTRA SICAMBROS. A. NERONE. CLAUDIO. DRUSO. AD. LUPPIÆ. ET. ALISONIS. CONFLUENTES. POSITUM. RERUM. GESTARUM. GLORIA. CELEBERRIMUM. DIOECESI. SUÆ. VINDICAVIT. ET. PATRIÆ. ANTIQUITATIS. ILLUSTRANDÆ. STUDIO

M. H. P

1 Velleius Paterculus lib. 2. Tacitus lib. 2. Annal. Dio Cassius lib. 54. hist. Rom.

2 ELSEN pagus hodiedum celebris, Paderbornæ vicinus, Dioni Cassio l. 54. Ἐλίσων dictus. Philipp. Cluverius lib. 3. antiquæ Germ. cap. 9. Isac. Pontan. lib. 1. Geldr. Joan. Horrion Soc. JESU in Panegyr. Padeborn, l. 2. cap. 9. aliique.

FONTES LUPPIÆ.

MEMORIÆ. SACRUM

[1] LUPPIA. ROMANIS. ANNALIBUS. INCLYTUS. AMNIS
NEC. MINUS. IN. FRANCA. NOBILIS. HISTORIA
HIC. ORITUR. NOMENQUE. DEDIT. FAMAMQUE. NERONUM
QUO. SITA. MAJORIS. [2] CASTRA. FUERE. LOCO.
ET. QUEM. CONCILIO. PRO. RELLIGIONE. VOCATO
SAXONIÆ. CAROLUM. [3] TER. CELEBRASSE. FERUNT
DEVENERARE. SACRUM. FLUVII. CAPUT. HOSPES. ET. ALTE
CELATIS. NILI. PRÆFER. ORIGINIBUS
QUI. LICET. INNUMERIS. TUMIDUS. PETAT. AMNIBUS. ÆQUOR
FONTE. TAMEN. MAJUS. LUPPIA. NOMEN. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. LUPPIÆ. FLUMINIS. IN. DITIONE. PADERBORNENSI. SURGENTIS. ROMANI. EXERCITUS. HIBERNIS. ET CAROLI. M. CONCILIIS. CELEBRATOS

M. H. P

1 Mela lib. 3. cap. 3. Tacit. annal. l. 2. & hist. 5. Strabo. l. 7. Dio Cass. l. 54.
2 Velleius Paterculus l. 2. cap. 105. Justus Lipsius in Velleium, n. 194. Bœclerus in eundem. Cluverius l. 3. Germ. antiq. c. 49. nunc LIPSPRING vocatur.
3 An. 776. an. 780. & an. 782. vita Caroli M. apud Pithæum. Astronomus. Regino, aliique Franciæ hist. scriptores.

CLADES VARIANA.

MEMORIÆ. SACRUM

EN. UBI. ROMANÆ. CLADIS. MONUMENTA. SUPERSUNT
VARUS. ET. ARMINIO. STRATUS. AB. HOSTE. JACET
ET. [1] CAMPO. IN. MEDIO. NOTUM. VICTORIA. NOMEN
SERVAT. ADHUC. NOSTRIS. INCLYTA. TEMPORIBUS
AUSPICIIS. RAPUIT. PUBES. GERMANA. SECUNDIS
IMPERII. [2] GEMINAS. NOBILE. PIGNUS. AVES
DESINAT. EUPHRATES. PARTHOS. MEMORARE. TRIUMPHOS
CLARIOR. EST. CÆSO. LUPPIA. QUINCTILIO
RAPTA. JOVI. LATIO. [3] CRASSI. SPOLIA. ILLE. PEREMPTI
REDDIDIT. HIC. AQUILAS. [4] OBTINET. USQUE. SUAS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

VARIANÆ. CLADIS. PÆNE. EXITIABILIS. ROMANIS. CÆSARE AUGUSTO. AD. TEUTOBURGIENSEM. SALTUM. INTER. AMISII. ET. LUPPIÆ. FONTES. ARMINIO. DUCE. A CHERUSCIS BRUCTERIS. MARSIS. ET. CONTERMINIS. GENTIBUS. ILLATÆ

M. H. P

1 WINTFELD, campus victoriæ. Justus Lipsius in notis ad Taciti Annal. lib. 1. n. 211. aliique.

2 Cuspinianus in vit. Cæsar. in Octavio Augusto. Ulricus Huttenus de Germ. non degeneri.

3 Suetonius in Octavio Augusto cap. 21. aliique complures.

4 Florus lib. 4. cap. 12. *signa & aquilas duas adhuc barbari possident.*

SALTUS TEUTOBURGIENSIS.

MEMORIÆ. SACRUM

[1] TEUTOBURGENSIS. SALTUS. LOCA. VASTA. PERAGRANS
PAULISPER. COEPTUM. SISTE. VIATOR. ITER
HIC. RAPTAS. AQUILAS. CLADIS. MONUMENTA. LATINÆ
INVENIES. VARI. RELLIQUIASQUE. DUCIS
EGIT. ET. HIC. CELEBREM.[2] THIETMALLO.TESTE.[3] TRIUMPHUM
SAXONICAM. CAROLUS. DEPOPULATUS. HUMUM
UT. MERITO. DUBITES. ROMANA. CÆDE. CRUENTO
ARMINIO. MAJOR. NUM. SIT. HABENDUS. HONOS
SAXONIS. AN. CAROLO. VICTORI. SÆPIUS. HOSTEM
FREGIT. HIC. INDOMITUM. CONTUDIT. ILLE. SEMEL

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

SALTUM. LATINIS. TEUTOBURGIENSEM. OSNEGGUM. FRANCIS. APPELLATUM. QUINCTILII. VARI. LEGIONUMQUE TRIUM. TUMULO. ET. CAROLI. M. VICTORIA. DE. SAXONIBUS. PROPE. THIETMALLI. AN. DCC. LXXXIII. REPORTATA NOBILEM. POSITO. HOC. MONUMENTO. ILLUSTRAVIT

1 Tacitus l. 1. Annal. Lipf. in not. 221. Ortelius in thefauro Geographico. Althamerus in Tacit. de morib. Germ. Horrion l. 2. Panegyr. Paderb. c. 9.
2 DETHMOLD Comitum Lippienfium fedes, beneficium Ecclefiæ Paderbornenfis.
3 Eginhardus de vita & geftis Caroli Magni. Vita Caroli M. apud Pithæum, aliique complures. Cluverius l. 2. antiq. Germ. cap. 19.

FONTES AMISII.

MEMORIÆ. SACRUM

ILLE. EGO. SUM. [1] AMISIUS. SURGENS. HIS. FONTIBUS. AMNIS
OLIM. ROMANA. NOTUS. IN. HISTORIA
QUI. CENTUM. DELABOR. AQUIS. COMITATUS. IN. ÆQUOR
ANTE. PERERRATIS. URBIBUS. ET POPULIS
NUNC. CAPUT. OCCULTUM. RIMATUS. VALLE. SUB. IMA
FERNANDUS. NIVEO. CONDECORAT. LAPIDE
AT. TIBI. NESTOREI. MERITIS. PRO. TALIBUS. ANNI
LÆTAQUE. PERPETUO. TEMPORA. VERE. FLUANT
ET. NOMEN. FERNANDE. TUUM. SIC. CRESCAT. EUNDO
AUCTA. VELUT. NOSTRÆ. GLORIA. CRESCIT. AQUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. AMISII. ROMANIS. NOTISSIMI. FLUMINIS. IN DITIONE PADERBORNENSI. NASCENTIS

M. H. P

HOSPES. VIVE. TUÆ. SORTIS. MEMOR. EN. EGO. PARVIS
NOBILIS. HIC. ORIOR. FONTIBUS. AMISIUS
ET. POSTQUAM. FLUVIIS. INGENTIBUS. AUCTUS. IN. ALTUM
VELA. TULI. VASTO. MERGOR. IN. OCEANO
SIC. UBI. PRINCIPIIS. MORTALIA. TENUIBUS. ORTA
CREVERUNT. MAGNIS. AUCTIBUS. INTEREUNT

1 Mela lib. 3. cap. 3. Strabo lib. 7. Ptolemæus lib. 2. c. 12. Plin. l. 4. cap. 14. Tacit. l. 1. & 2. Annal. aliique.

DELBRUGGIA,

Ultima veterum Bructerorum sedes.

MEMORIÆ. SACRUM

BRUCTERUS.HÆC.[1] COLUIT.LOCA.FOETA.PALUSTRIBUS.UNDIS
QUOD. NUNC. INDIGENIS. NOMEN. UT. ANTE. MANET
HIC. VARUM. INFESTO. GERMANICUS. AGMINE. CÆSAR
[2] ULTUS. ET. HOSTILES. DEPOPULATUS. OPES
VICINAM. DRUSO. GENITORI. CONDIDIT. [3] ARAM
ET. TULIT. AUSONIIS. MANIBUS. INFERIAS
POST. [4] UBIUS. FERRO. PARITER. GRASSATUS. ET. IGNI
OBRUTUS. HIC. MAGNA. CLADE. REPENTE. FUIT.
VICTAQUE. TERGA. FUGÆ. DEDIT. ET. SUA. SIGNA. RELIQUIT
INCLYTA. VIRTUTIS. BRUCTERE. SIGNA. TUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

DELBRUGGIIS. VETERUM. BRUCTERORUM. ULTIMIS. QUOS GERMANICUS. CÆSAR. VARIANÆ. CLADIS. ULTOR. BELLO PERSECUTUS. QUANTUM. AMISIAM. ET. LUPPIAM. AMNES INTER. HAUD. PROCUL. TEUTOBURGIENSI. SALTU. VASTAVIT. COLONIENSES. VERO. CLIVIIQUE. PADERBORNENSIBUS INFESTI. ACCEPTA. INSIGNI. CLADE. AN. MCCCCX. XV. CAL. DECEMB. ILLUSTRARUNT. OB. FORTITUDINEM. EORUM. AC FIDEM. REIP. PRÆSTITAM

M. H. P

1 Cluverius l. 3. antiq. Germ. c. 13. Joan. Horrion Panegyr. Paderb. l. 2. c. 11.
2 Tacit. Annal. lib. 1. cap. 60. 61. 62.
3 Tacit. Annal. lib. 2. cap. 7. Horrion in Panegyr. Pad. cap. 1x.
4 Gobelinus Persona in Cosmodromio, ætat. 6. cap. 91.

V. I. S. U. R. G. I. S.

MEMORIÆ. SACRUM

EXERAT. AMISIUS. STERILES. CAPUT. INTER. ARENAS
ET. PADERÆ. SOCIAS. LUPPIA. JACTET. AQUAS
SOLUS. EGO. PATRIAS. CLARISSIMUS. AMNIS. AD. ORAS
NAVIBUS. EXTERNAS. PORTO. VISURGIS. OPES
NEC. ME. BELLA. MINUS. CELEBRANT. ADVERSA. [1] QUIRITUM
QUAM. QUÆ. PER. [2] FRANCOS. GESTA. FUERE. DUCES
SED. QUOTA. PARS. RERUM. SUPERARET. ROMA. TUARUM
AUT. QUISNAM. ARMINII. NOSCERET. ARMA. MEI
NI. MIHI. QUAM. [3] TACITUS. SCRIPTOR. DEDIT. INCLYTUS. ILLI
REDDITA. CORBEIÆ. MUNERE. VITA. FORET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

IN. RIPA. VISURGIS. ROMANORUM. FRANCORUM. ET. SAXONUM. BELLIS. NOBILISSIMI. AMNIS. DIOECESIN. PADERBORNENSEM. INTERFLUENTIS. E. REGIONE. HERISTALLI. SAXONICI
M. H. P.

1 Velleius Paterculus. Tacitus. Dio Cassius.

2 An. 555. per Clotharium Regem Francorum. Gesta Francorum epitomata, cap. 27. Gregor. Turonensis lib. 4. cap. 10. Aimoinus lib. 2. cap. 27. An. 630. per Dagobertum & Clotharium ejus patrem, Reges Francorum. Gesta Francorum epitomat. cap. 41. Aimoin. lib. 4. cap. 18. Sigebertus in Chronico. An. 721. per Carolum Martellum. Ado Viennensis. Annal. incerti auctoris apud Pithæum. An. 743. per Carolomannum Martelli filium. Othlonus lib. 1. c. 44. vitæ S. Bonifacii apud Serarium. Concil. General. tom. XVII. Parisiis edit. pag. 441.

3 *Nam quinque ejus primores Annalium libri inventi Corbeiæ, quod Monasterium ad Visurgim est; atque illinc depromptum verè hunc thesaurum Quæstor quidam Pontificius ad magnum Leonem detulit, donatus ab eo aureis quingentis.* Justus Lipsius ad lib. 2. Annal. Taciti. num. 34. Idem in dispunct. Notar. Cod. Mirandulani.

REMA

AD CONFLUENTES WARNÆ & VISURGIS,

Pagus Ravensbergici Comitatûs.

MEMORIÆ. SACRUM

INCLYTA. FRANCORUM. FASTIS. UBI. 1 WARNA. VISURGIS
AMNE. RECEPTA. SUÆ. NOMINA. PERDIT. AQUÆ
SAXONE. 2 PIPINUM. FUSO. SPECTAVIT. OVANTEM
3 REMA. TRIUMPHALI. FERRE. TROPÆA. MANU
4 HILDIGARIQUE. NECI. VICTRICIA. CASTRA. SECUTI
FRANCIGENAS. MOESTIS. ILLACRYMARE. MODIS
FORTIS. ET. EXEMPLO. 5 CAROLUM. 6 GENITORIS. 7 AVIQUE
SAXONICÆ. VALIDAS. FRANGERE. GENTIS. OPES
TALIBUS. ILLUSTRIS. TITULIS. PLUS. REMA. SUPERBIT
QUAM. QUOD. RHEMORUM. 8 NOBILE. NOMEN. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

REMÆ. AD. CONFLUENTES. WARNÆ. ET. VISURGIS. SITÆ PIPINI. EJUSQUE. FILII. CAROLI. M. FRANCORUM. REGUM SAXONICIS. EXPEDITIONIBUS. AN. DCCLIII. ET. AN. DCCLXXXIIII CELEBRIS. PAGI. MEMORIÆ

M. H. P

1 WARNA. Poët. Anon. WARANA. Vita Car. M. apud Pithæum. WAHARNA. Adelm. WAGARNA. Annal. Franc. apud Reub. VIRHARNA. Annal. Canisii. WAAHNA. Regino. nunc WERNE vocatur.

2 An. 753. Annal. incerti auctoris apud Pithæum, aliique.

3 REMEN nunc appellatur. olim RIMIA. Vit. Caroli M. apud Pithæum. Regino. RIMI. Adelmus & Annal. Franc. apud Reuberum. RHIME. Ado Viennens. Annal. Canisii. RIMEE.

4 Coloniensis Archiep. Annal. incerti auctoris apud Pithæum. Annal. Fuldenses, Adelmus, Regino.

5 Annal. Franc. apud Reub. Vita Caroli M. apud Pithæum. Annal. Canisii.

6 Pipini. An. 745. 753. 758. Annal. incert. auct. apud Pithæum. Annal. Fuldens. apud Freherum. Annales Francici apud Reuberum.

7 Caroli Martelli. An. 721. 737. Annal. incert. auctoris apud Pithæum.

8 Henricus de Hervordia, l. 2. cap. 69. citatus ab Henrico Meibomio in notis ad Irminsulam Saxonicam.

ERESBURGUM AD DIMOLAM.

MEMORIÆ. SACRUM

HOSPES. [1] ERESBURGI. PRÆRUPTAM. CONSPICIS. URBEM
ANTIQUA. CELEBREM. RELLIGIONE. LOCUM
[2] MARTIS. IBI. QUONDAM. SIMULACRO. NOBILE. FANUM
SAXONIÆ. COLUMEN. PRÆSIDIUMQUE. FUIT
QUOD. LEO. VASTATUM. CAROLI. VICTRICIBUS. ARMIS
[3] SACRAVIT. VERO. RESTITUITQUE. DEO.
MANSIT. ET. HOC. NOSTRÆ. GENTI. DUM. BARBARUS. HOSTIS
AUGUSTUM. [4] NOSTRO. TEMPORE. VERTIT. OPUS
NONNE. GIGANTEOS. MERUIT. RENOVARE. TRIUMPHOS
QUÆ. MANUS. IN. SUPEROS. HOC. FUIT. AUSA. NEFAS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. L. BARO DE. FURSTENBERG

ERESBURGI. IN. DIOECESI. PADERBORNENSI. FIRMISSIMI OLIM. SAXONUM. PROPUGNACULI. NEC. MAGIS. FRANCORUM. ARMIS. ET. IRMINSULÆ. EXCIDIO. QUAM. EJUS. LOCO A. CAROLO. M. EXSTRUCTI. A. LEONE. III. P. M. DEDICATI BELLO. AUTEM. SUECICO. FUNDITUS. EVERSI. TEMPLI. RELIGIONE. CELEBRIS. MEMORIÆ

M. H. P.

1. Aftron. apud Reuberum. Annal. Francici & vita Caroli M. apud Pithæum, aliique Franc. hift. fcriptores. Henricus Meibomius de Irminfula Saxonica. hodie STADTBERG.
2 Widekindus Corbeienfis lib. I.
3 Baronius. Annal. Ecclefiaft. tom. 9. ad annum Chrifti. 799.
4 An. 1646. 24. Septemb.

BRUNISBERGA
PROPE HUXARIAM.
MEMORIÆ. SACRUM

ARX. UBI. BRUNONIS. CIRCUMSPICIT. ALTA. LATINI
MILITIS. INFECTAS. [1] CÆDE. VISURGIS. AQUAS
SAXONES. HIC. AMNEM. [2] CAROLUM. TRANSIRE. PARANTEM
NEQUICQUAM. TELIS. IMPEDIERE. SUIS
SED. DARE. VERSA. FUGA. VICTORI. TERGA. COACTI
CESSERUNT. TOTUM. FLUMINIS. IMPERIUM
LITORE. NUNC. ILLO. REGNAS. CORBEIA. SACRUMQUE
[3] HUXARIÆ. DICIT. JUS. PADIBORNA. TUÆ.
QUÆ. SI. POSTERITAS. SERVASSET. FOEDERA. NUNQUAM
RELLIGIO. SCISSIS. PLANGERET. ORBA. COMIS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

BRUNISBERGÆ. NOBILI. IN. DIOECESI. PADERBORNENSI. ET. DITIONE. CORBEIENSI. LOCO. UBI. CAROLUM. M. TRAJECTU. VISURGIS. PROHIBERE. FRUSTRA. CONATI. SAXONES. AN. DCC. LXXV. FUSI. FUGATIQUE. FRANCIS. CESSERUNT

M. H. P

1 Velleius Patercul. lib. 2. hist. *amnis mox nostra clade nobilis transitus Visurgis.*
2 Vita Caroli M. & Annal. incerti auct. apud Pithæum. Annal. Canisiani. Astron. Adelmus. Annal. Fuldenses. Regino. Poëta anonymus apud Reinerum Reineccium.
3 Libellus de translatione S. Viti, & institutione novæ Corbeiæ. & Chron. Corbeiense post notas ad Widikindum à Meibomio editum

BOCA AD LUPPIAM.

MEMORIÆ SACRUM

BOCA. VETUS. CAROLO. MEMORABILIS. HOSPITE. PAGUS
LUPPIA. QUAM. RAPIDIS. PRÆTERIT. AMNIS. AQUIS
[1] ANGARIOS. VIDIT. PACEM. VENIAMQUE. PRECANTES
SUPPLICITER. FRANCO. SUBDERE. COLLA. JUGO
OBSIDIBUSQUE. DATIS. JURANDO. JURE. PACISCI
OBSEQUII. STABILEM. TEMPUS. IN. OMNE. FIDEM
ANGARIÆ. GENS. VICTA. SACRO. LÆTARE. TRIUMPHO
QUEM. CAROLUS. DE. TE. RELLIGIOQUE. TULIT
[2] SI. SUB. REGE. PIO. LIBERTAS. GRATIOR. EXSTAT
SERVITIO. MAGIS. ES. LIBERA. FACTA. TUO

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

BOCÆ. CELEBRI. OLIM. PAGO. UBI. CAROLUS. M. FRANCORUM. REX. ANGARIOS. DATIS. OBSIDIBUS. ET. JUREJURANDO. FIDEM. OBSEQUII. FIRMANTES. AN. DCC. LXXV. IN. DITIONEM. ACCEPIT. ET. A. SANCTÆ. MEMORIÆ. BADURADO PADERBORNENSI. EPISCOPO. RELIQUIÆ. B. LANDOLINI. CONF. QUAS. E. CAMERACENSI. DIOECESI. ILLUC. TRANSTULERAT COLLOCATÆ. FUERUNT

M. H. P.

1 Vita Caroli M. apud Pithœum. Aſtron. Adelmus. Regino. aliique hiſt. Franc. ſcriptores.
2 Claudianus in 2. conſul. Stiliconis lib. 2.

DESENBERGA PROPE WARBURGUM.

MEMORIÆ. SACRUM

DESENBERGA. GRAVES. QUÆ. FINIBUS. ARDUA. CATTOS
LÆTAQUE. WARBURGI. DESPICIT. ARVA. JUGO
PARUIT. IMPERIO. [1] CAROLI. CUM. FRANCUS. ADEGIT
SAXONA. DEGENERI. VERTERE. TERGA. FUGA
VICTA. DEHINC. CESSIT. [2] SUEVIS. HOSTILITER. ARMIS
HENRICUS. PATRIAS. CUM. LACERARET. OPES
NUNC. JACET. INDIGNA. LATE. COLLAPSA. RUINA
ARX. VETUS. ET. RERUM. GLORIA. SOLA. MANET
QUIS. NISI. MENTIS. INOPS. FACTIS. EXTENDERE. FAMAM
NEGLIGAT. IPSA. VIDET. SI. QUOQUE. SAXA. MORI

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

DESENBERGAM. ARCEM. IN. MONTE. COGNOMINE. OLIM MUNITISSIMAM. QUAM. CAROLUS. M. PRÆSIDIO. FRANCORUM. FIRMAVIT. SAXONES. AN. DCC. LXXVI. FRUSTRA. OPPUGNARUNT. HENRICUS. IV. CÆSAR. AN. M. LXX. OCCUPAVIT HODIE. VERO. EPISCOPI. ET. PRINCIPIS. PADERBORNENSIS BENEFICIO. NOBILIS. SPIGELIORUM. FAMILIA. POSSIDET POSITO. HOC. MONUMENTO. EXORNAVIT

1 Regino. lib. 2. Chron. Fabricius lib. 2. & 4. origin. Saxonicarum.
2 Lambertus Schaffnaburg. Ægidius Gelenius in pretiosa hierotheca. p. 120.

PADERÆ FONTES.

MEMORIÆ. SACRUM

HIC. UBI. FONS. PADERÆ. MEDIA. SURGENTIS. IN. URBE
DUCO. VETUS. MAGNI. NOMEN. [1] AB. AMNE. PADI
MARTE. DIU. ANCIPITI. CAROLUS. CERTARE. COACTUS
2 DELEGIT. CASTRIS. CONCILIISQUE. LOCUM
3 JUSSIT. ET. HIS. UNDIS. LUSTRATAM. SUBDERE. GENTEM
SAXONICAM. VERO. COLLA. SUPERBA. DEO
4 HIC. LEO. ROMANA. DEDUCTUS. AB. URBE. SACELLUM
5 SACRAVIT. PRIMUM. RELLIGIONIS. OPUS
HIC. SEDES. LONGO. FUIT. ORDINE. DEINDE. SECUTIS
TERRARUM. DOMINIS. INCLYTA. [6] CÆSARIBUS
7 VIRGINIS. HIC. CONJUX. VIRGO. CUNIGUNDA. MARITI
ACCEPIT. MERITIS. REGIA. SERTA. COMIS
VASTUM. ALIUS. SUBEAT. SEPTENA. PER. OSTIA. PONTUM
NOBILIUS. NULLUS. ME. CAPUT. AMNIS. HABET

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. FONTES. PADERÆ. CASTRIS. COMITIIS. ET. FREQUENTI IMPERATORUM. REGUMQUE. GERMANIÆ. ET. FRANCIÆ. HOSPITIO. AC. REGIA. S. CUNIGUNDÆ. CORONATIONE. CELEBRATOS

M. H. P

1 Gobelinus Persona in cosmodromio. ætat. 6. cap. 38.
2 An. 777. 783. 785. 786. 799. Eginardus in Vit. Caroli. M. Astron. Vit. Ludovici Pii apud Pithæum, aliique.
3 Vit. Caroli M. apud Pithæum. Annal. Fuldenses apud Freherum.
4 Annal. Fuldens. Vita Caroli M. Astron. Regino, aliique.
5 Vit. S. Liborii apud Bollandum cap. 11. Vit. B. Meinwerci apud Browerum. Gob. Persona in Cosmod. ætat. 6. cap. 38. Crantzius Metropol. lib. 1. cap. 11.
6 Magnum eorum catalogum vid. in notis Monumentorum Paderbornensium.
7 Adelboldus de rebus gestis S. Henrici apud Gretserum. Vitæ S. Godehardi, S. Bernwardi, B. Meinwerci apud Browerum. Chron. Hildesiense inter script. hist. Franc. tom. III.

DRIBURGUM
Olim Iburgum appellatum.

MEMORIÆ. SACRUM

SEU. ME. DRIBURGUM. VETERI. SEU. NOMINE. DICAS
[1] IBURGUM. MERITIS. LAUS. MANET. ÆQUA. MEIS
SAXONIS. [2] UT. PERHIBENT. MUNIMEN. GRANDE. VETUSTAS
IMPOSUIT. NOSTRIS. MOENIA. CELSA. JUGIS
PRÆSENTIS. CAROLUS. PRECIBUS. DONATA. LEONIS
[3] QUÆ. PADERÆ. SACRO. SUBDIDIT. IMPERIO
VENA. ACIDÆ. TANTUM. ME. NUNC. UBERRIMA. LYMPHÆ
NOBILITAT. VARIIS. SÆPE. MEDENDO. MALIS
SI. MIHI. LONGA. DIES. PRIMOS. SUBDUXIT. HONORES
SERVAT. ADHUC. NOSTRUM. QUÆ. FUGIT. UNDA. DECUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

DRIBURGI. OLIM. IBURGI. ANTIQUI. SAXONUM. MUNIMENTI. A. CAROLO. M. EXPUGNATI. S. HATHUMARO. EPISCOPO PADERBORNENSI. EJUSQUE. SUCCESSORIBUS. CUM. OMNI AGRO. ET. DITIONE. LEONIS. III. P. M. PRÆSENTIS. ROGATU DONATI. ET. SALUBRITATE. ACIDULÆ. HODIE NOBILIS. MEMORIÆ

M. H. P

1 Gob. Persona cosmod. ætat. 6. cap. 38. Crantzius lib. 1. Metrop. cap. 11. literæ antiquæ. Vid. not. Monumentorum Paderb.

2 Hermannus Hamelmannus de antiq. Westphalia ex Peucero. Theodoricus Engelhusius in Chronico. Gerhardus Cleinsorgius in Annal. MS. Westphaliæ. ad an. 776.

3 An. 799. Gob. Pers. cosmod. l. c. Crantzius l. c. Bruschius & Kersenbrochius in catalog. Episc. Paderb.

LUDA AD AMBRAM.

MEMORIÆ SACRUM

HIC. UBI. LUDA. VETUS. JUCUNDÆ. MARGINE. RIPÆ
URBS. SEDET. ET. CULTOS. [1] AMBRA. PERERRAT. AGROS
[2] AMBRONES. HABITASSE. FERUNT. QUOS. CIMBRICUS. OLIM
MILITIÆ. SOCIOS. TRAXIT. IN. ARMA. FUROR
ILLIS. [3] ARMINII. SUCCEDENS. ARCE. PROPINQUA
GENS. TENUIT. VALIDA. SCEPTRA. CHERUSCA. MANU
[4] ANNUA. DEINDE. PIO. CAROLUS. SACRA. MORE. FREQUENTANS
NASCENTEM. COLUIT. SUPPLICE. VOCE. DEUM
ET. [5] SCHIDROBURGUM. PROPIUS. DUM. SAXONA. BELLO
FULMINAT. HOC. POSUIT. FRANCICA. CASTRA. LOCO
HÆC. OLIM. DECORI. FUERINT. NUNC. PROXIMA. LUDAM
CONCELEBRAT. NOTÆ. VENA. SALUBRIS. AQUÆ.

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

LUDÆ. AD. AMBRAM. PERANTIQUÆ. AMBRONUM. ET. CHERUSCORUM. SEDI. CAROLI. M. CASTRIS. IN. QUIBUS. AN. DCCLXXXIV. CHRISTI. NATALEM. EGIT. ET. PYRMONTANÆ. ACIDULÆ. VICINITATE. CELEBRATÆ.
M. H. P

1 Aſtron. Adelmus. Vita Caroli M. apud Pithæum. Annal. Caniſii. Regino. Poëta anonymus, aliique. nunc EMMER vocatur.

2 Reinerus Reineccius de origine Myſorum. Piderit. in Chron. Lippienſi part. 1. cap. 6.

3 Winckelmannus in notit. vet. Weſtphaliæ. lib. 1. cap. 8. Stangevolius in Annal. Weſtphaliæ. Pideritius l. c.

4 Vit. Caroli M. apud Pithæum. Annal. Caniſii. Regino.

5 Adelmus. Aſtronomus, Poëta anonymus. nunc SCHIDER, ſeu brevius SCHIER appellatur, prædium Comitum Lippienſium.

TROPÆA CAROLI M. FRANCORUM REGIS,

In campo Sintfeld.

MEMORIÆ. SACRUM

NUNC. UBI. FERTILIBUS. LATE. FLAVESCIT. ARISTIS
TAM. CERERI. GRATUS. QUAM. SPATIOSUS. AGER
OLIM. CAMPUS. ERAT. QUO. PRÆLIA. [1] SAXO. MINATUS
FRANCORUM. SIGNIS. OBVIA. SIGNA. TULIT
SED. VICTUS. CESSIT. TITULO. VICTORIA. DONAT
[2] MOENIA. VICINO. CONSPICIENDA. JUGO
SI. MARATHON. [3] PERSIS. NOMEN. FATALE. PEREMPTIS
MILTIADÆ. JACTAT. CLARA. TROPÆA. DUCIS
GLORIA. MAJOR. ERIT. CAROLI. QUI. PARCERE. VICTIS
MALUIT. HOSTILI. QUAM. JUGULARE. MANU

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

CAROLO. M. FRANCORUM. REGI. SAXONIBUS. IN. CAMPO SINTFELD. AN. DCC. XCIV. SUBACTIS. ET. TERTIA. EORUM PARTE. ALIO. TRADUCTA. DE. RELIGIONE. CHRISTIANA. ET PUBLICA. TRANQUILLITATE. OPTIME. MERITO

M. H. P

1 Astron. Adelmus. Annal. Fuldens. Vita Caroli M. & Annal. incerti auctoris apud Pithæum. Regino. Poëta anonymus, aliique.
2 WUNNENBERG oppidum diœcesis Paderbornensis, ad agrum SINTFELD pertinens, & in colle situm.
3 Cornelius Nepos in Miltiade. Justinus l. 2. c. 9.

HERISTALLUM SAXONICUM,

in ripa Visurgis.

MEMORIÆ. SACRUM

SEU. TE. CÆRULEUS. PLACIDO. VEHIT. AMNE VISURGIS
SIVE. FACIS. TERRA. CARE. VIATOR. ITER
PARVA. MORA. EST. FAMÆ. RELEGAS. MONUMENTA. VETUSTÆ
ET. PRECOR. HÆC. PAUCIS. CARMINA. SCRIPTA. NOTIS
MAGNUS. [1] HERISTALLO. CAROLUS. DUM. SAXONAS. URGET
HIC. POSITIS. CASTRIS. NOMEN. HABERE. DEDIT
[2] LEGATOS. HIEMANS. HIC. REGIA. DONA. FERENTES
AUDIIT. ET: [3] NATOS. JUSSIT. ADESSE. SUOS
HIC. COEPTAM. RETULIT. FATO. MELIORE. CATHEDRAM
[4] AD. VITREAS. PADERÆ. LENE. FLUENTIS. AQUAS
NON. TAMEN. OMNIS. HONOS. ABIIT. QUIN. ÆMULA. FRANCO
CERTAT. HERISTALLI. GLORIA. SAXONICI

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

HERISTALLI. SUI. IN. RIPA. VISURGIS. CAROLI. M. HIBERNIS PIPINI. ET. LUDOVICI. FILIORUM. EJUS. CONVENTU. HUNNORUM. ET. ASTURIÆ. GALLECIÆQUE. REGUM. LEGATIONIBUS AN. DCCXCVII. CELEBRATI. MEMORIÆ. POSUIT

1 Astron. apud Reuberum. Adelm. Vita Caroli M. apud Pithæum. Poëta anonym. nunc HERSTELL appellatur.
2 Annal. Francici apud Pithæum. Regino.
3 Astron. Vita. Caroli M. apud Pithæum. Adelmus. Regino.
4 Henricus de Hervordia. Chron. Mindense à Meibomio editum.

VVEVELSBURGUM,

Prope Bodecam Monasterium S. Menolphi.

MEMORIÆ. SACRUM

ECCE. WEVELSBURGI. SAXO. FUNDATA. VETUSTO
ARX. QUÆ. TURRITUM. TOLLIT. AD. ASTRA. CAPUT
INDOMITIS. OLIM. PATRIAM. DEFENDIT. 1 AB. HUNNIS
DAMNA. DEDIT. PATRIÆ. NEC. SEMEL. ILLA. SUÆ
QUANDO. FEROX. ARMIS. 2 FRIDERICUS. SÆVIIT. HOSTIS
NON. IMPUNE. TAMEN. QUÆ. TULIT. 3 ARMA. NEPOS
SIC. VARIAS. EXPERTA. VICES. DOMINOSQUE. FREQUENTES
SUBDIDIT. IMPERIO. SE. 4 THEODORE. TUO
FORTUNATA. NIMIS! SI. QUAS. NON. LÆSERAT. HUNNUS
INTACTAS. SINERET. 5 GOTTHICUS. IGNIS. OPES

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG.

WEVELSBURGUM. VETUSTISSIMUM. AB. HUNNORUM. GERMANIAM. DEVASTANTIUM. MEMORIA. CASTELLUM. A. FRIDERICO. ARNSBERGÆ. COMITE. INSTAURATUM. ET. MUNITUM. A. COMITIBUS. WALDECENSIBUS. AD. ECCLESIAM. PADERBORNENSEM. TRANSLATUM. A. BURANIS. DYNASTIS TUM. BENEFICII. TUM. PIGNORIS. LOCO. DIU. POSSESSUM. A THEODORO. EPISCOPO. ET. PRINCIPE. PADERBORNENSI. RECUPERATUM. ET. A. FUNDAMENTIS. EXSTRUCTUM. A. SUECIS. INCENSUM. A. THEODORO. ADOLPHO. EPISCOPO. ET PRINCIPE. PADERBORNENSI. MAJORI. EX. PARTE. RESTITUTUM. POSITO. HOC. MONUMENTO. EXORNAVIT

1 Gob. Perfon. cofmodrom. ætat. 6. c. 8. Crantzius Metrop. l. 6. cap. 9.
2 Gob. Perfon. l. c. Crantzius l. c. Ægidius Gelenius in S. Engelberto lib. 3. cap. 42.
3 Conradus Comes Arensbergenfis à Bernardo 1. Epif. Paderb. prælio victus occubuit, an. 1143. Ægid. Gelenius l. c. aliique.
4 An. 1589. 9. Aug.
5 An. 1646. menfe Maio.

DESERTUM SENDÆ,

olim Sinedi appellatum.

MEMORIÆ. SACRUM

DESERTOS. [1] SINEDI. TRACTUS. HUMILESQUE. MYRICAS
QUI. PERAGRAS. TUTUM. CARPE. VIATOR. ITER
NON. HIC. INSIDIAS. NON. MILITIS. ARMA. TIMEBIS
QUÆ. SECURA. QUIES. ARCET. ET. ALMA. THEMIS
APTA. QUIDEM. PECORI. DEEST. ET. PASTORIBUS. UMBRA
RARAQUE. POPULEAS. VENTILAT. AURA. COMAS
ATTAMEN. HIC. APIBUS. DULCEM. GREGIBUSQUE. MINISTRAT
UNDA. FREQUENS. POTUM. PABULA. GRATA. SOLUM
ET. CAPUT. AMISIT. MEDIIS. HINC. EXIT. ARENIS
ILLINC. UBERIBUS. LUPPIA. SURGIT. AQUIS
NUNC. ETIAM. VIDEN? UT. CELEBRET. LOCA. VASTA. COLONUS
SOLLICITARE. RUDEM. VOMERE. DOCTUS. HUMUM
OMNIA. SIC. VINCIT. LABOR. IMPROBUS. OMNIA. CONTRA
AGRICOLIS. FESSUM. SEGNIBUS. IRE. SOLENT

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

IN. DESERTUM. SENDÆ. OLIM. SINEDI. APPELLATUM. NOVIS
COLONIS. CUM. PUBLICO. COMMODO. DEDUCTIS

M. H. P

1 Hujus deserti meminerunt diplomata Caroli M. Osnabrugensibus an. 804. Ottonis III. an. 1001. S. Henrici an. 1002. & an. 1003. Paderbornensibus data. vid. notas ad monumenta Paderbornensia,

ACIDULA [1] SMECHTANA.

MEMORIÆ. SACRUM

NON. EGO. VICINIS. DUBITEM. CONTENDERE. NYMPHIS
TANTA. LICET. NOSTRÆ. COPIA. DESIT. AQUÆ
FRIGIDIOR. GLACIE. CERTE. MEA. NECTAR. ACORE
UNDA. REFERT. VITRO. SPLENDIDIORQUE. FLUIT
UTILIS. ET. CALIDO. JECORI. STOMACHOQUE. DOLENTI
ET. PRÆSENS. ÆGRIS. RENIBUS. AUXILIUM
PRINCIPIS. HINC. PATRUI. PRINCEPS. EXEMPLA. SECUTUS
FERNANDUS. PATRIÆ. MAXIMA. CURA. MEÆ
MARMOREO. POTAS. ORNAVIT. MARGINE. LYMPHAS
ADDIDIT. ET. GRATA. CARMINA. DUCTA. MANU
TU. MERITI. CONTRA. MEMOR. ILLIUS. USQUE. LIQUORES
ARENTI. SITIENS. QUI. TRAHIS. ORE. MEOS
POCULA. FERNANDI. FAC. LIBES. PRIMA. SALUTI
INCOLUMIS. PADERÆ. QUAM. DABIT. ILLE. SUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

Ad. memoriam. accepti. beneficii P.C. An. M. DC. LXIX

NAUSEAT. AUT. SIQUIS. CALET. HINC. BIBAT. ÆGER. OREXIN
NOSTRA. FACIT. STOMACHO. PELLIT. ET. UNDA. SITIM
NECTAR. ACORE. VITRUM. SPLENDORE. ET. FRIGORE. BRUMAM
EXSUPERAT. MEDICÆ. NEC. CARET. ARTIS. OPE

1 Vid. Tabernæmontanum in suo aquarum thesauro cap. 59. & notas ad monumenta Paderbornensia.

ACIDULA DRIBURGENSIS. MEMORIÆ SACRUM

HIC. EGO. VISCERIBUS. MAGNÆ. PRORUMPO. PARENTIS
LARGA. SALUTIFERÆ. VENA. PERENNIS. AQUÆ.
DOCTA. GRAVI. MORBO. RENES. ET. FÆCE. LIENEM
ET. TUMIDUM. FLAVA. BILE. LEVARE. JECUR
ET. TORPENS. ACIDO. STIMULANTE. LIQUORE. PALATUM
TÆDIA. VENTRICULO. PELLERE. FAUCE. SITIM
QUI. BIBIT. ERGO. MEOS. LATICES. ET. CIVIS. ET. HOSPES
INCOLUMIS. NOSTRIS. RITE. PRECETUR. AQUIS
MAGNUS. UT. HAS. ARMIS. CAROLUS. VICTRICIBUS. UNDAS
SAXONICO. FERTUR. SUPPOSUISSE. PADO
SIC. FERNANDE. TUO. DECORATÆ. MUNERE. LONGO
TEMPORE. TE. SALVO. SUB. TUA. JURA. FLUANT

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. ACIDULAM. DRIBURGENSEM. SALUBRITATE. MEDENDISQUE. CORPORIBUS. NOBILEM. COMMODIUS. HAURIENDAM EDUCTA. HUMIDO. SOLO. ARBORIBUSQUE. CONSITA. AD DEAMBULANDUM. VIA. ET. FONTIS. CELEBRITATI. ET PUBLICÆ. UTILITATI. CONSULUIT

AN. M. DC. LXX

OLDENBURGA IN MONTE FURSTENBERG,

Prima Baronum de Furſtenberg in Weſtphalia ad Ruram ſedes;

MEMORIÆ. SACRUM.

FURSTENBERGIACÆ. TITULIS. ARX. INCLYTA. GENTIS
OLDENBURGA. TUUM. QUÆ. MODO. NOMEN. HABET
SIVE. LOCI. DECUS. ANTIQUUM. SEU. NOMINE. PRIMOS
INDICAT. HOC. ALTÆ. NOBILITATIS. AVOS
HIC. STETIT. HOSTILI. BELLORUM. SÆPE. TUMULTU
[1] DIRUTA. PRINCIPIBUS. SÆPE. [2] REFECTA. SUIS
NUNC. DESERTA. JACET. PRÆCLARÆ. GLORIA. STIRPIS
USQUE. RECENS. LONGA. POSTERITATE. VIGET
SIC. MEA. DOCTRINÆ. PRECOR. ET. VIRTUTIS. AVITÆ
LAUDE. VELUT. [3] GEMINA. STET. TRABE. FULTA. DOMUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. ILLUSTRANDAM. HOC. ETIAM. IN. LOCO. MAJORUM SUORUM. MEMORIAM. ET. POSTEROS. AVITÆ. VIRTUTIS EXEMPLO. INCITANDOS

M. H. P

1 An. 1180. à Philippo Archiepiſ. Col. 1254. à Simone Epiſ. Paderb. 1295. ab Ebethardo Com. Marcano. 1309. ab Hentico Archiep. Colonienſi. 1311. ab Engelberto Com. Marcano. 1345. à Godefrido Com. Arnsbergenſi, & Adolpho Com. Marcano. vid. notas ad Monument. Paderborn.

2 An. 1219. à S. Engelberto Archiep, Colonienſi. 1276. à Siffrido Archiep. Col. 1307. ab Henrico Archiep. Col. 1312. ab Henrico Archiep. Col. & Ludovico Haſſo Epiſcopo Monaſterienſi. vid. not. ad Momum. Paderb.

3 Alluditur ad binas Oldenburgicas trabes in aureo ſcuto rubentes, à prima uſque origine Baronibus Furſtenbergiis uſitata inſignia.

POEMATA
JOANNIS ROTGERI
TORCKII,
PRÆPOSITI MINDENSIS,

& Canonici Paderbornensis ac Monasteriensis.

AD
FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,
De secessu Tiburtino.

O Jucunda quies! ô blanda papavera somni,
Et pia Lethæis frons medicata vadis!
Callida nocturnas oculis properare tenebras,
Dum mediis cælo sol calet altus equis.
Vidimus hanc tacito tua spargere tempora succo,
Et geminas unâ condere nocte faces.
Fusus eras, memini, vitreas Aniènis ad undas,
Curva quibus gelidum vallis opacat iter.
Officiosa salix Phœbi summoverat ignes,
Pictaque nativum struxerat herba torum.
Densa soporifero nutabat silva susurro,
Miscebantque leves amnis & aura jocos.
Et volucrum liquido suetarum fluminis alveo
Mille dabant varios guttura mille sonos.
Talis in Actæis juvenis Theseïus umbris
Concidit, hirsutos sternere fessus apros.
Talis & avectum sopor est complexus Iülum,
Didoni strueret cùm Venus alma dolos;
Et benè cognatos simulante Cupidine vultus
Idalias premeret languidus ille rosas.
Ast ego nunc amnem, tua nunc vigil ora tuebar:
Nunc in Callimachi versibus omnis eram:

Nunc mihi fingebam maturas solibus uvas
 Ad gelidos fontes prætereuntis aquæ,
Purpureosque avido ducebam gutture succos.
 Sæpe mihi tales dent mea fata dies.
Quærat avarus opes, petat ambitiosus honores:
 Sit procul à tanto nostra furore quies.
Quid, miser, auriferi medio tibi proderit Hermi
 Gurgite Tantaleam semper hiare sitim?
Quid Siculas valles, montique propinqua Vesevo
 Mille boum gemitu vertere rura juvat;
Horrea si crescens tibi rumpit & ilia messis,
 Teque simulque tuas arca flagellat opes?
Aurea sollicito tibi spumant pocula Baccho,
 Et vigiles noctes lectus eburnus habet.
Prisca quies tacitis nemorum se condidit umbris,
 Et colit angustos vita beata lares.
His mea paupéries populo secreta latebris
 Regales animo divite vincet opes.
Sed neque longævis nemoralis Aricia lucis,
 Nec liquido cepit me vetus Alba lacu.
Inclyta Romulidûm quondam Præneste voluptas
 Nunc sitit, & nudis horret ubique jugis.
Explicat urbanos opulentia Tuscula luxus,
 Sed nimiâ adscitus displicet arte decor.
Tiburis Herculei nobis juga candida rident:
 Stat mea judicio, Flacce, Camœna tuo.
Hîc veniunt segetes, veniunt feliciter uvæ:
 Autumno hîc gravidus divite gemmat ager.
Hîc non falsa suis oleagina silva colonis
 Palladios colles & juga summa tenet.
Ipsa quoque asperitas, & rupibus insitus horror,
 Temperat ingenium deliciasque soli.

Quid loquar ut nitidas Anio pellucidus undas
Volvat, & electro purior arva riget?
Jamque vago cursu & lapidosâ exercitus irâ
Mollior Herculeos lambere gestit agros,
Et veluti flabris crispatum lenibus æquor
Compositæ repens otia ludit aquæ;
Cùm subito lapsu barathrum ruit omnis in imum;
Condendum inferno jam Phlegethonte putes.
Rorantes canâ latrant aspergine cautes,
Et furit horribili spuma Aniena sono.
Mox vasto exesi sorbetur montis hiatu,
Præcipitatque trucem per cava saxa fugam.
Trunca jacent ripis sæcli monumenta vetusti,
Et premit informes alta ruina domos.
Hæc Mœcenatem spirant, hæc rudera Flaccum,
Rudera Pieriis deveneranda sacris.
Hîc illa imperio Romani par lyra mundi
Subdidit Italico carmina Graia jugo.
Hac obscura specu stimulante Sibylla calescens
Numine fatidicum sæpè canebat epos.
Excitus hisce adytis venit in præcordia Vatum
Fervor, & acceptis ignibus ossa calent.
Parte aliâ vastæ semesa cadavera molis
Sparsa per Argeos conspiciuntur agros:
Quâ tua magnanimâ labor improbus arte coëgit,
Fucine, per dociles ire fluenta vias:
Ausus & obstantis perrumpere viscera montis,
Roma peregrinis ut frueretur aquis.
Hîc utinam æstivos liceat mihi condere soles,
Vesanus Latios cùm leo torret agros!
Icariique canis vapor atrox incubat Urbi,
Et ducunt mœstæ funera crebra viæ.

VVEVELSBURGUM,

Prope Bodecam Monasterium S. Menolphi.

MEMORIÆ. SACRUM

ECCE. WEVELSBURGI. SAXO. FUNDATA. VETUSTO
ARX. QUÆ. TURRITUM. TOLLIT. AD. ASTRA. CAPUT
INDOMITIS. OLIM. PATRIAM. DEFENDIT. 1 AB. HUNNIS
DAMNA. DEDIT. PATRIÆ. NEC. SEMEL. ILLA. SUÆ
QUANDO. FEROX. ARMIS. 2 FRIDERICUS. SÆVIIT. HOSTIS
NON. IMPUNE. TAMEN. QUÆ. TULIT. 3 ARMA. NEPOS
SIC. VARIAS. EXPERTA. VICES. DOMINOSQUE. FREQUENTES
SUBDIDIT. IMPERIO. SE. 4 THEODORE. TUO
FORTUNATA. NIMIS! SI. QUAS. NON. LÆSERAT. HUNNUS
INTACTAS. SINERET. 5 GOTTHICUS. IGNIS. OPES

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS, ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG.

WEVELSBURGUM. VETUSTISSIMUM. AB. HUNNORUM. GERMANIAM. DEVASTANTIUM. MEMORIA. CASTELLUM. A. FRIDERICO. ARNSBERGÆ. COMITE. INSTAURATUM. ET. MUNITUM. A. COMITIBUS. WALDECENSIBUS. AD. ECCLESIAM. PADERBORNENSEM. TRANSLATUM. A. BURANIS. DYNASTIS TUM. BENEFICII. TUM. PIGNORIS. LOCO. DIU. POSSESSUM. A THEODORO. EPISCOPO. ET. PRINCIPE. PADERBORNENSI. RECUPERATUM. ET. A. FUNDAMENTIS. EXSTRUCTUM. A. SUECIS. INCENSUM. A. THEODORO. ADOLPHO. EPISCOPO. ET PRINCIPE. PADERBORNENSI. MAJORI. EX. PARTE. RESTITUTUM. POSITO. HOC. MONUMENTO. EXORNAVIT

1 Gob. Person. cosmodrom. ætat. 6. c. 8. Crantzius Metrop. l. 6. cap. 9.
2 Gob. Person. l. c. Crantzius l. c. Ægidius Gelenius in S. Engelberto lib. 3. cap. 42.
3 Conradus Comes Arensbergensis à Bernardo 1. Epis. Paderb. prælio victus occubuit, an. 1143. Ægid. Gelenius l. c. aliique.
4 An. 1589. 9. Aug.
5 An. 1646. mense Maio.

DESERTUM SENDÆ,

olim Sinedi appellatum.

MEMORIÆ. SACRUM

DESERTOS. [1] SINEDI. TRACTUS. HUMILESQUE. MYRICAS
QUI. PERAGRAS. TUTUM. CARPE. VIATOR. ITER
NON. HIC. INSIDIAS. NON. MILITIS. ARMA. TIMEBIS
QUÆ. SECURA. QUIES. ARCET. ET. ALMA. THEMIS
APTA. QUIDEM. PECORI. DEEST. ET. PASTORIBUS. UMBRA
RARAQUE. POPULEAS. VENTILAT. AURA. COMAS
ATTAMEN. HIC. APIBUS. DULCEM. GREGIBUSQUE. MINISTRAT
UNDA. FREQUENS. POTUM. PABULA. GRATA. SOLUM
ET. CAPUT. AMISII. MEDIIS. HINC. EXIT. ARENIS
ILLINC. UBERIBUS. LUPPIA. SURGIT. AQUIS
NUNC. ETIAM. VIDEN. UT. CELEBRET. LOCA. VASTA. COLONUS
SOLLICITARE. RUDEM. VOMERE. DOCTUS. HUMUM
OMNIA. SIC. VINCIT. LABOR. IMPROBUS. OMNIA. CONTRA
AGRICOLIS. FESSUM. SEGNIBUS. IRE. SOLENT

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ
SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS
COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO
DE. FURSTENBERG

IN. DESERTUM. SENDÆ. OLIM. SINEDI. APPELLATUM. NOVIS
COLONIS. CUM. PUBLICO. COMMODO. DEDUCTIS

M. H. P

1 Hujus deserti meminerunt diplomata Caroli M. Osnabrugensibus an. 804. Ottonis III. an. 1001. S. Henrici an. 1002. & an. 1003. Paderbornensibus data. vid. notas ad monumenta Paderbornensia.

FONS RESONIUS,

Vulgo Bullerborn, prope Becam veterem, pagum diœcesis Paderbornensis.

MEMORIÆ. SACRUM

TEUTOBURGENSIS. SILVÆ. RADICIBUS. ORTUM
QUÆ. TRAHIT. ET. RESONIS. NOMINA. DEBET. AQUIS
ARTE. SCATENS. [1] MIRA. PELAGI. NUNC. MORE. FREMENTIS
ÆSTUAT. ALTERNA. NUNC. SILET. UNDA. VICE
ET. PEDE. DECURRIT. LIQUIDO. DUM. PROXIMA. SENSIM
PER. CAVA. LABENTEM. SAXA. RESORBET. HUMUS
MOX. EADEM. VIRES. SUBTER. TELLURE. RECENTES
COLLIGIT. ET. LARGAS. AUCTA. REFUNDIT. AQUAS
NE. JACTES. ARETHUSA. TUI. MIRACULA. FONTIS
SOLA. ETIAM. NOSTRAS. FAMA. LOQUETUR. OPES

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. FONTEM. BULLERBORN. PROPE. BECAM. VETEREM. MIRA NATURA. PRÆDITUM. ET. FREQUENTIBUS. PRINCIPUM. ET NOBILIUM. VIRORUM. CONVIVIIS. EXCUBIIS. ET. EXPERIMENTIS. OLIM. CELEBRATUM

M. H. P

1 Vid. Mollerum l. 5. de Rheno. pag. 217. Leonardum Thurnesserum l. 1. c. 1. de aquis. Joan. Horrion l. 2. panegyrici Paderb. aliosque.

FONS PADULIUS,

Ante Neuhusium, consuetum Episcoporum & Principum Paderbornensium domicilium.

MEMORIÆ SACRUM.

FONS. EGO. SUM. PADULUS. NITIDIS. ARGENTEUS. UNDIS
PURIOR. ELECTRO. FRIGIDIORQUE. GELU
OLIM. VIX. PECORI. NOTUS. NUNC. ARIDA. FEBRI
NOSTER. FERNANDI. PROLUIT. ORA. LIQUOR
UNDE. MEO. PRINCEPS. RECREATUS. MUNERE. CLAUSAS
MARMORIBUS. GRATO. CARMINE. SIGNAT. AQUAS
NE. MIHI. CASTALIOS. LATICES. OPPONE. NEC. UNDAM
BELLEROPHONTEI. CARE. VIATOR. EQUI
ILLA. ETENIM. DOCTIS. INSPIRAT. VATIBUS. ÆSTUM
HÆC. LEVAT. ET. MEDICAM. LYMPHA. MINISTRAT. OPEM

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AQUA. FONTIS. PADULI. IN. FEBRIS. ARDORIBUS
RECREATUS. P. C. AN. M. DC. LXV

ACIDULA SMECHTANA.

MEMORIÆ. SACRUM

NON. EGO. VICINIS. DUBITEM. CONTENDERE. NYMPHIS
TANTA. LICET. NOSTRÆ. COPIA. DESIT. AQUÆ.
FRIGIDIOR. GLACIE. CERTE. MEA. NECTAR. ACORE
UNDA. REFERT. VITRO. SPLENDIDIORQUE. FLUIT
UTILIS. ET. CALIDO. JECORI. STOMACHOQUE. DOLENTI
ET. PRÆSENS. ÆGRIS. RENIBUS. AUXILIUM
PRINCIPIS. HINC. PATRUI. PRINCEPS. EXEMPLA. SECUTUS
FERNANDUS. PATRIÆ. MAXIMA. CURA. MEÆ
MARMOREO. POTAS. ORNAVIT. MARGINE. LYMPHAS
ADDIDIT. ET. GRATA. CARMINA. DUCTA. MANU
TU. MERITI. CONTRA. MEMOR. ILLIUS. USQUE. LIQUORES
ARENTI. SITIENS. QUI. TRAHIS. ORE. MEOS
POCULA. FERNANDI. FAC. LIBES. PRIMA. SALUTI
INCOLUMIS. PADERÆ. QUAM. DABIT. ILLE. SUÆ

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

Ad memoriam accepti beneficii P.C. An. M. DC. LXIX

NAUSEAT. AUT. SIQUIS. CALET. HINC. BIBAT. ÆGER. OREXIN
NOSTRA. FACIT. STOMACHO. PELLIT. ET. UNDA. SITIM
NECTAR. ACORE. VITRUM. SPLENDORE. ET. FRIGORE. BRUMAM
EXSUPERAT. MEDICÆ. NEC. CARET. ARTIS. OPE

1 Vid. Tabernæmontanum in suo aquarum thesauro cap. 59. & notas ad monumenta Paderbornensia.

ACIDULA DRIBURGENSIS.

MEMORIÆ SACRUM

HIC. EGO. VISCERIBUS. MAGNÆ. PRORUMPO. PARENTIS
LARGA. SALUTIFERÆ. VENA. PERENNIS. AQUÆ.
DOCTA. GRAVI. MORBO. RENES. ET. FÆCE. LIENEM
ET. TUMIDUM. FLAVA. BILE. LEVARE. JECUR
ET. TORPENS. ACIDO. STIMULANTE. LIQUORE. PALATUM
TÆDIA. VENTRICULO. PELLERE. FAUCE. SITIM
QUI. BIBIT. ERGO. MEOS. LATICES. ET. CIVIS. ET. HOSPES
INCOLUMIS. NOSTRIS. RITE. PRECETUR. AQUIS
MAGNUS. UT. HAS. ARMIS. CAROLUS. VICTRICIBUS. UNDAS
SAXONICO. FERTUR. SUPPOSUISSE. PADO
SIC. FERNANDE. TUO. DECORATÆ. MUNERE. LONGO
TEMPORE. TE. SALVO. SUB. TUA. JURA. FLUANT

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. ACIDULAM. DRIBURGENSEM. SALUBRITATE. MEDENDISQUE. CORPORIBUS. NOBILEM. COMMODIUS. HAURIENDAM EDUCTA. HUMIDO. SOLO. ARBORIBUSQUE. CONSITA. AD DEAMBULANDUM. VIA. ET. FONTIS. CELEBRITATI. ET PUBLICÆ. UTILITATI. CONSULUIT

AN. M. DC. LXX

OLDENBURGA IN MONTE FURSTENBERG,

Prima Baronum de Furstenberg in Westphalia ad Ruram sedes;

MEMORIÆ SACRUM.

FURSTENBERGIACÆ. TITULIS. ARX. INCLYTA. GENTIS
OLDENBURGA. TUUM. QUÆ. MODO. NOMEN. HABET
SIVE. LOCI. DECUS. ANTIQUUM. SEU. NOMINE. PRIMOS
INDICAT. HOC. ALTÆ. NOBILITATIS. AVOS
HIC. STETIT. HOSTILI. BELLORUM. SÆPE. TUMULTU
[1] DIRUTA. PRINCIPIBUS. SÆPE. [2] REFECTA. SUIS
NUNC. DESERTA. JACET. PRÆCLARÆ. GLORIA. STIRPIS
USQUE. RECENS. LONGA. POSTERITATE. VIGET
SIC. MEA. DOCTRINÆ. PRECOR. ET. VIRTUTIS. AVITÆ
LAUDE. VELUT. [3] GEMINA. STET. TRABE. FULTA. DOMUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APOSTOLICÆ SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS. PADERBORNENSIS COADJUTOR. MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES. PYRMONTANUS. ET. LIB. BARO DE. FURSTENBERG

AD. ILLUSTRANDAM. HOC. ETIAM. IN. LOCO. MAJORUM SUORUM. MEMORIAM. ET. POSTEROS. AVITÆ. VIRTUTIS EXEMPLO. INCITANDOS

M. H. P.

1 An. 1180. à Philippo Archiepisc. Col. 1254. à Simone Episc. Paderb. 1295. ab Eberhardo Com. Marcano. 1309. ab Henrico Archiep. Coloniensi. 1311. ab Engelberto Com. Marcano. 1345. à Godefrido Com. Arnsbergensi, & Adolpho Com. Marcano. vid. notas ad Monument. Paderborn.

2 An. 1219. à S. Engelberto Archiep. Coloniensi. 1276. à Siffrido Archiep. Col. 1307. ab Henrico Archiep. Col. 1312. ab Henrico Archiep. Col. & Ludovico Hasso Episcopo Monasteriensi. vid. not. ad Monum. Paderb.

3 Alluditur ad binas Oldenburgicas trabes in aureo scuto rubentes, à prima usque origine Baronibus Furstenbergiis usitata insignia.

POEMATA
JOANNIS ROTGERI
TORCKII,

PRÆPOSITI MINDENSIS,

& Canonici Paderbornenſis ac
Monaſterienſis.

AD
FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,
De secessu Tiburtino.

O Jucunda quies! ô blanda papavera somni,
Et pia Lethæis frons medicata vadis!
Callida nocturnas oculis properare tenebras,
Dum mediis cælo sol calet altus equis.
Vidimus hanc tacito tua spargere tempora succo,
Et geminas unâ condere nocte faces.
Fusus eras, memini, vitreas Anienis ad undas,
Curva quibus gelidum vallis opacat iter.
Officiosa salix Phœbi summoverat ignes,
Pictaque nativum struxerat herba torum.
Densa soporifero nutabat silva susurro,
Miscebantque leves amnis & aura jocos.
Et volucrum liquido suetarum fluminis alveo
Mille dabant varios guttura mille sonos.
Talis in Actæis juvenis Theseïus umbris
Concidit, hirsutos sternere fessus apros.
Talis & avectum sopor est complexus Iülum,
Didoni strueret cùm Venus alma dolos;
Et benè cognatos simulante Cupidine vultus
Idalias premeret languidus ille rosas.
Ast ego nunc amnem, tua nunc vigil ora tuebar:
Nunc in Callimachi versibus omnis eram:

Nunc mihi fingebam maturas solibus uvas
 Ad gelidos fontes prætereuntis aquæ,
Purpureosque avido ducebam gutture succos.
 Sæpe mihi tales dent mea fata dies.
Quærat avarus opes, petat ambitiosus honores:
 Sit procul à tanto nostra furore quies.
Quid, miser, auriferi medio tibi proderit Hermi
 Gurgite Tantaleam semper hiare sitim?
Quid Siculas valles, montique propinqua Vesevo
 Mille boum gemitu vertere rura juvat;
Horrea si crescens tibi rumpit & ilia messis,
 Teque simulque tuas arca flagellat opes?
Aurea sollicito tibi spumant pocula Baccho,
 Et vigiles noctes lectus eburnus habet.
Prisca quies tacitis nemorum se condidit umbris,
 Et colit angustos vita beata lares.
His mea pauperies populo secreta latebris
 Regales animo divite vincet opes.
Sed neque longævis nemoralis Aricia lucis,
 Nec liquido cepit me vetus Alba lacu.
Inclyta Romulidûm quondam Præneste voluptas
 Nunc sitit, & nudis horret ubique jugis.
Explicat urbanos opulentia Tuscula luxus,
 Sed nimiâ adscitus displicet arte decor.
Tiburis Herculei nobis juga candida rident:
 Stat mea judicio, Flacce, Camœna tuo.
Hîc veniunt segetes, veniunt feliciter uvæ:
 Autumno hîc gravidus divite gemmat ager.
Hîc non falsa suis oleagina silva colonis
 Palladios colles & juga summa tenet.
Ipsa quoque asperitas, & rupibus insitus horror,
 Temperat ingenium deliciasque soli.

Quid loquar ut nitidas Anio pellucidus undas
Volvat, & electro purior arva riget?
Jamque vago cursu & lapidosâ exercitus irâ
Mollior Herculeos lambere gestit agros.
Et veluti flabris crispatum lenibus æquor
Compositæ repens otia ludit aquæ;
Cùm subito lapsu barathrum ruit omnis in imum,
Condendum inferno jam Phlegethonte putes.
Rorantes canâ latrant aspergine cautes,
Et furit horribili spuma Aniena sono.
Mox vasto exesi sorbetur montis hiatu,
Præcipitatque trucem per cava saxa fugam.
Trunca jacent ripis sæcli monumenta vetusti,
Et premit informes alta ruina domos.
Hæc Mœcenatem spirant, hæc rudera Flaccum,
Rudera Pieriis devenerandæ sacris.
Hîc illa imperio Romani par lyra mundi
Subdidit Italico carmina Graia jugo.
Hac obscura specu stimulante Sibylla calescens
Numine fatidicum sæpè canebat epos.
Excitus hisce adytis venit in præcordia Vatum
Fervor, & acceptis ignibus ossa calent.
Parte aliâ vastæ semesa cadavera molis
Sparsa per Argeos conspiciuntur agros:
Quâ tua magnanimâ labor improbus arte coëgit,
Fucine, per dociles ire fluenta vias:
Ausus & obstantis perrumpere viscera montis,
Roma peregrinis ut frueretur aquis.
Hîc utinam æstivos liceat mihi condere soles,
Vesanus Latios cùm leo torret agros!
Icariique canis vapor atrox incubat Urbi,
Et ducunt mœstæ funera crebra viæ.

Hinc reducem, inverso signis pluvialibus anno,
  Excipiat modico Roma beata lare:
Et procul à strepitu fumoque volubilis aulæ
  Claudantur tacito gaudia nostra sinu.
Sic placidis annis, & amœno carperer ævo,
  Et fluerent niveâ stamina nostra colo.
Sed quid agis? tibi vana miser quid somnia fingis?
  Quid rapido jactas irrita verba Noto?
Te sua Hyperboreus revocat sub plaustra Bootes;
  Sæva Lycaonii te manet axis hiems.
Sæpè dies solidos patriis pulsabere nimbis,
  Sæpè rigens glacie, vel nive canus eris.
Cocta Ceres Tiburtino succedet Iaccho,
  Spumosâque cadet fæce peremta sitis.
Parva queror: fugimus Phœbumque, novemque Sorores,
  Et mea Pegaseus deseret ora latex.
Jam mihi Perrhebi nemora evanescere Pindi,
  Jam dubius condi nube videtur apex.
Castaliis mihi triste Vale jam redditur antris,
  Mœstaque supremæ vocis imago redit.
Nubiferas gradiar sine te, FERNANDE, per Alpes,
  Dimidiâque animæ parte carebo meæ.
Quàque sacras vidi quercus, montesque moveri,
  Me linquet Clariæ vox tua mista lyræ.
NATALISQUE tui cultissima Musa Latinas
  Quàm procul heu nostrâ tendet ab aure fides!
Docta FAVORITI nobis mutescet arundo,
  Tritaque bucolicis labra canora modis.
Fata reluctantes rapiunt, ducuntque volentes:
  Non moror, austeram spontè vorabo viam.
Vos remanete, quibus pronâ sors annuit aure
  Molliter in gremio posse cubare suo.

Vivi-

Vivite felices, ævumque agitate ſerenum,
Quæque vehit veſtras, provehat aura rates.
Divus ALEXANDER, Superûm juſtiſſima cura,
Orbis amor, Romæ vita decuſque ſuæ,
Vincit ut eloquio, ſic Neſtora vincat & annis,
Utque beat juvenes, vos beet ipſe ſenes.
Me mea fata trahant, caſus retrahantque per omnes,
Me ferus Arctoo demetat enſe furor.
Me petat ipſa ſuis glacialis rictibus Urſa:
Lætus ALEXANDRO ſoſpite cuncta feram.
Cùmque ſevera meos evolverit Atropos annos,
Lætus ALEXANDRO ſceptra tenente cadam.
Soſpite ALEXANDRO mea molliter oſſa cubabunt,
Atque favilla levi noſtra premetur humo.

IN FUNERE

SIDRONII HOSSCHII

E SOCIETATE JESU.

O Noctis æternæ atque Erebi pudor,
Crimen Deorum, lurida carnifex
Mundi ruentis, quàm tot atro
Sæcla juvat vacuare penſo!
Quæ ſæva Erinnys, quodve odium vetus,
Fameſve magnorum improba funerum
Te concitavit in verendum
SIDRONII caput immerentis?
Fatum ſerenæ molliter aureum
Nebant Sorores. Dum propior Deo
Poëta nil mortale cantans
Tænarias tremefecit umbras.

Arrexit aures Orcus, inertior
Styx hæſit, ingens continuit canis
Rictus trifauces, & Megæræ
Viperei ſiluere crines.
Tu ſola funeſtam rabiem intimis
Coquens medullis, diceris inclytum
Plutone deprecante ſtamen
Sacrilegâ ſecuiſſe dextrâ.
Scelus peractum eſt. Magni Elegi tacent,
Nec par Tibullo gratia, ceu prius,
Cantando jam Scaldim moratur
Præcipitem, lacrimiſque Moſam
Latè tumentem. Quin ſacra lugubri
Clamore Parnaſſi antra remugiunt,
Præcordiiſque excuſſa mœſtis
Per virides gemit aura lucos.
At victor orbes ſidereos premit,
Aurâque Divûm veſcitur HOSSCHIUS,
Et jura Minoïs ſevera
Deſpicit, invidiamque Parcæ.
Quid victa frendes? rumpere lividæ
Mortis ſatelles, rode manus reas,
Caputque nequicquam ſceleſtum
Tartareo Phlegethonte cela.
Præciſa Vatum vita repullulat
Ringente Averno. Non timet Atropon
Mens plena Phœbi, ſed ſuperbo
Fata ſiniſtra domat triumpho.

IDUS FEBRUARIÆ
NATALIS
FABII CARDINALIS CHISII.

PAnde natales Heliconis umbras
Dulcis Euterpe, fidibusque mistâ
Vocè Pimplæo madidum lepore,
Dic, age, carmen.

Bina Parnassi juga gratulante
Annuant lauro, genitrixque docti
Fontis extundat cava largiores
Ungula succos.

Ultimas brumæ fugientis IDUS
Phœbus æternis revehet quadrigis,
Prima nascentis quibus ora CHISI
Vidit, & arsit.

Mox nitens frontis jubar, & coruscos
Regii currus geminavit ignes:
Fluxit inversâ Ganymedis urnâ
Nectar & aurum.

Mater Heroum genitrixque Divûm
Ritè sollemnem venerare lucem,
Sena, quæ magni tibi prima risit
Conscia partûs.

Adstrepat lætis vagus Umbro lymphis:
Certet Umbroni Padus, & loquacis
Incolæ stagni geniale cantent,
Carmen olores.

Mar-

Martiæ pubis Melite palæſtra,
Cladis extremæ mora; quam ruentis
Rebus Europæ propè plena Thracum
Luna minatur;

Hic dies ſemper tibi feſtus ære
Bellico flammas vomat innocentes,
Claſſis invictæ fremat omne ludis
Litus & æquor.

Canus Alpinâ nive Rhenus udos
Palladis ramo cohibens capillos
Juſta ſuadentem memoret ſequeſtrum
Otia pacis.

Chisio puris Amaſis fluentis,
Chisio ſegni putris Alpha ſtagno
Plaudat, & ſperni Mimigarda gaudens
Carmine Vatis.

Roma terrarum caput, una magnis
Tu pares reddis Fabiis honores.
Fallor? an creſcens latet in virenti
Maximus herbâ?

At Sibyllinos aperire libros
Mitto: ſecreto properet meatu
Ordo fatorum, tacitâ futurum
Nocte prematur.

A D

PHILOMATHEN,

Germanos Nobiles suo exemplo ad politiorem literaturam ab asperioribus studiis revocantem.

DUdum madenti sanguine Teutonum
Devota Marti sprevit Apollinem,
Arasque Bellonæ cruentas
Posthabitis coluit Camœnis,
Abrepta sævo pectoris impetu,
Germana pubes. Per fera prælia,
Per arma, per cædes ruebat,
Præcipiti velut Ister undâ,
Mactanda vanæ victima gloriæ.
Sic gentis ortum, sic genus inclytum
Probare, sic pulcrâ decebat
Morte suas animare ceras.
Altùm silebant Aöniæ fides,
Dum delicatum tendere barbiton
Devitat, imbellique plectro
Mollia sollicitare fila,
Assueta ferro dextera nobilis:
Dum militari tempora laureâ
Virent, triumphalesque suadet
Othryadis truculenta Sparte
Semper legendas discere literas.
Phœbi patebat Pierium nemus,
Et sacra tractabat verenda
Vulgus iners, animæque viles,

Cùm

Cùm ſtirpis altæ dives honoribus,
Phœbi benigno non ſine numine,
Profectus extremis ab oris
Italiæ peregrinus Heros
Ad vaſta Rheni flumina, non ſuis
Rubentis undis, virgineam chelyn
Pulſare, percuſſiſque nervis
Caſtalios ſociare verſus,
Et ære triplo corda rigentia
Mollire cœpit non minor Orpheo,
Phœbumque Germanis ſerenum
Reſtituit, juveneſque Muſas.
Non indecorum eſt hoc duce & auſpice
Adire montis Gorgonei juga,
Specuſque doctas, & virentem
Fatidicis Helicona lauris.
Ad magna nati diſcite Nobiles
Æternitati ſcribere: diſcite
Aptare carmen, quod futuro
Poſteritas legat omnis ævo.
Plenum recepto pectus Apolline
Numquam obruendis nobilitat ſuam
Stirpem trophæis. Mors & ætas
Cuncta rapit: manet una virtus.
Videtis alto ſidera vertice
Ferire docti carminis alitem:
Videtis in quantâ triumphat
Philomathes celebratus aulâ.
Junguntur uno pectore Principis
Et Vatis artes: unica mens Jovem
Muſaſque miſcet, & capaci
Cuncta ſinu generoſa claudit.

Rum-

Rumpatur ater livor, & invidos
Corrodat ungues, dum pariter Tibi,
Vir magne, plaudit Urbs & Orbis,
Cujus onus geris alter Atlas.

Ad duos Sacri Romani Imperii Principes,

CHRISTOPHORUM BERNARDUM,

Episcopum Monasteriensem, Administratorem Corbeiensem;

ET

FERDINANDUM

Episcopum Padibornens. Comitem Pyrmontanum.

In Visurgi flumine inter Corbeiam & Beverungam ratibus obviis convenientes, & navale convivium, celebrantes, Anno M.DC.LXIII.

ELEGIA.

Visurgis loquitur.

VEnit pulchra dies & prisco concolor auro,
Venit, & in nostris lux nova fulget aquis.
Lux mihi fatidicis promissa è quercubus olim,
Sevit in Ausoniis quas DEUS ipse jugis;
Impia cùm patrias rediit Dodona sub umbras,
Oraque Chaonii conticuêre Jovis:
Aureus hinc illis color & cælestis origo,
Et caput ad superas exeruêre faces;

Nunc & adoranti fundunt oracula mundo,
    Quæ ſolum & unda tremunt, Styx pavet, aſtra probant.
Fauſta dies, quæ poſt ferri tot ſæcla, tot æris,
    Solibus antiquis æmula ſurgis, ave!
Aöniæ reſonate fides, reſonate Camœnæ,
    Clangite nunc hilares per vada noſtra tubæ.
Edite tympana rauca ferox & amabile murmur,
    Tympana belligeros ſueta ciere viros:
Aſt ubi pax rediit pueriles docta lacertos,
    Tortaque Pygmæâ verbera ferre manu.
Macte puer torvo ore, ſuperciliοque virili,
    Martia cum rigidis pellibus æra quate.
Ut crepitant armatæ hyemes, nimbique ſonori,
    Grandine ſublimes percutiente domos;
Brachia ſic agili Corybantibus æmula pulſu,
    In numerum æriſoni tundite terga bovis.
Pax docet innocuos belli ſimulacra puellos,
    Martis opus teneras pax docet alma manus.
Innocuis canat illa tubis, innoxia mittat
    Fulmina, dum Bromii dulcia bella calent.
Chriſtiadum generoſa phalanx Germanica pubes,
    Obvia barbaricis enſibus atque rogis;
Impia tu noſtris Turcarum examina Nymphis,
    Tu prohibe Scythicas tempus in omne faces.
Sanguine Threïcium mare decolor augeat Iſter,
    Barbaraque ultrici corpora vectet aquâ:
Me juvat in nitidis liquor hic argenteus undis,
    Et ſpeculum ripæ lympha beata ſuæ.
Dicite io Pæan! nemoroſi applaudite montes,
    Plaude repercuſſis Nympha jocoſa ſonis.
Flumina quot piſces, quot habent mea litora frondes,
    Gaudia ridenti jam tot in amne natant.

Ecce

Ecce triumphalem emittit Corbeia Phaselum,
  Inque sinu nostro dulce reclinat onus.
Sistite nunc rapidi cursus, adversaque tantæ
  Unda rati, placidum stans imitare lacum.
Ludite cornigeri per amœna cacumina cervi,
  Ludite securæ per mea lustra feræ.
Provehitur pulchrâ juvenum comitante catervâ,
  Invicto fulgens ense, pedoque Pater:
Qui rabidas Erebi furias, nigrosque tumultus,
  Tisiphonesque comam, Cerbereasque jubas,
Exilium sacris patriisque minantia Divis,
  Noctis in æternæ compulit ire chaos:
Cùm rueret cæco præceps Mimigroda tumultu,
  In Phlegethonteos interitura rogos.
Cingat honoratos victrici fronde capillos
  Nympha, cui dulces laurus opacat aquas;
Nos Tua civili redimîmus tempora quercu,
  Servatis decet hæc civibus umbra caput.
Sed propiore Deo præcordia nostra calescunt:
  Vah! mihi fatorum nunc adyta alta patent.
Majus opus, Vir magne, moves, majoribus ausis
  Laudis inaccessum culmen adire paras.
Danubius sua vincla quatit, tuaque invocat arma,
  Liber ut Euxinis immoriatur aquis.
Christiadum Thracumque acies, infernus & æther
  Concurrunt, pugnas orbis uterque ciet.
Cerno cruentatos immenso sanguine campos,
  Magnaque demersos flumina sistere equos;
Cerno truci rabidos letho immugire tyrannos,
  Dum subit admorsam spiritus ater humum.
Quis tibi tunc animus, quod magni pectoris œstrum,
  Qualis erit sacro mentis ab igne calor?

Odrysiam cupies Aquilæ submittere Lunam,
  Et fera Cæsareo subdere colla jugo;
Romanisque Asiam Europæ committere sacris,
  Et rapta æterno reddere templa Deo.
Ast aliter visum Superis: pax mira coïbit,
  Solvet & incusso barbara regna metu.
Crescit in opposito laurus Tibi cardine mundi,
  Perpetuæque viret laudis amœna seges.
Magnus in Arctoï stabulatur litore Ponti,
  Quem timet omne solum, quem tremit unda, Leo;
Quem neque finitimæ valuerunt perdere gentes,
  Nec tot ab Hesperiis arma virique plagis;
Incubat immenso nunquam saturabilis auro,
  Et vigil avectas undique servat opes.
Ibis in exertos pugil imperterritus ungues,
  Ibis in arrectas Marte stupente jubas;
Oraque, terribili sese pandentia rictu,
  Tot bellatorum cæde cruenta virûm.
Plura tenebrosâ caligine fata recondunt,
  Et jubet ad molles Musa redire modos.
Obvius Heroï fluit Heros amne secundo,
  Noster amor, Paderæ gloria, & Amisii:
Quem præceps Anio, quem Liris, & Arnus, & Umbro,
  Et Tiberis Nymphis invidet ipse meis.
Jamque Duces medio coëunt in flumine, sacras
  Fidus amor dextras jungit, & unda rates.
Fraterno geminæ coalescunt fœdere mentes,
  Hic mihi jam Pollux, hic mihi Castor erit.
Æmula si patriæ dant illi tempora plumæ,
  Navibus hi nostris candidiora dabunt.
Ergo coronati convivia ferte phaseli,
  Ferte tubas, lituos, tympana, vina, dapes.

Ro-

Robur amicitiæ veteranus firmet Iacchus,
Qui pleno in mediis ore bibatur aquis.
Teutonicos aliter vetat uſus condere ſoles,
Cùm feriunt magni fœdera ſancta Duces.
Cantatum ſatis eſt. Citharæ ſuccedite noſtræ
Æriſonæ pelles, clariſonæque tubæ:
Alternis certate choris, movet arma Lyæus,
Prælia dum fervent, claſſica læta ſonent.
Ad numeros cyathi moveantur, & ora frequentent,
Et natet in cyathis vita ſaluſque Ducum,
Utraque feſtivis reſonet clamoribus alnus,
Et referat madidas garrula ripa preces:
Vivat ALEXANDER, vivat LEOPOLDUS, & omnes
Qui tantos Reges Pontificeſque creant.
Vocibus his colles & ſaxa canora reſultent,
Sic hilarem ducant orgia fauſta diem;
Donec inexhauſto Phœbum ſubducat Iaccho,
Frangat & everſos Luna maligna ſcyphos:
Intereà mihi fatidico quod pectore prurit,
Intempeſtivo num licet ore loqui?
Attamen hæc tacito bibet auris pauca ſuſurro
Principis invicti, quem Mimigroda colit;
Hic Salomon Tibi, Magne David; cùm fata vocabunt,
Hic tibi Pompilius Romule mitis erit.

AD

FERDINANDUM

Episcopum & Principem Padibornensem, Comitem Pyrmontanum.

DE

ACIDULA PYRMONTANA.

COlle sub umbroso patulis quæ prosilit arvis
 Pyrmontana tui me tenet unda soli,
Unda salutiferis irrorans haustibus artus,
 Et jecoris rabidam nata levare sitim,
Fæcibus & lentis tumidum expurgare lienem,
 Esuriemque pigro reddere ventriculo,
Corporibus morbos, animis depellere curas,
 Parcarumque breves sistere docta colos.
Miramur rapidum generosi fluminis œstrum,
 Et murmur resonans, vimque furentis aquæ;
Cui ferrugineus vapor incubat, ac velut æstu
 Ignis inardescens frigida lympha micat.
Crederet Ætnæos tibi Nympha subesse caminos,
 Ignotum carpens forte viator iter.
At mihi dulce gelu per viscera perque medullas
 Serpit, & incluso liberat igne jecur.
Talis erat prisco sæclis fulgentibus auro
 Captata innocuâ lympha beata manu,
Cum lucri furor, ac dominandi sæva libido
 E Stygiis nondum prosiliisset aquis;
Nativas cùm sylva dapes, humus herbida somnos
 Præbuit, & faciles antra dedêre lares.

Hîc

Hîc quoque nonnulla eſt ævi melioris imago,
Cultus & antiquis mos revireſcit avis.
Eſt procul hinc luxus, fatuæque ſuperbia vitæ,
Oblita eſt blandos aulica Suada dolos.
Obſidet hîc nullus Magnatum limina faſtus,
Suſtinet exiguâ Dux habitare casâ.
Aurea libertas pictis ſpatiatur in arvis,
Et caput attollit ſemiſepulta Fides;
Rident prata, nemuſque, ſerenus ridet & æther,
Candidus & læto ridet in ore jocus.
Dulcis, ave, FERNANDE, tuis à fontibus: hîc Te
Promptior irriguo gutture Muſa canet.
Hîc Aganippæos videor mihi ducere ſuccos,
Hunc tetigit campum Bellerophontis equus.
Fontibus Aönides gaudent Vateſque canori,
Muſa quoque in fontes ingenioſa tua eſt.
Quis caput Amiſii, Paduli quis noſceret undas,
Si tua pro Nymphis muta Camœna foret?
Marmora docta tibi naſcentia flumina debent,
Flumina carminibus nobilitata tuis.
Attamen imber edax abolebit, & atra vetuſtas
Marmora: poſſe mori carmen & unda negant.
Sit tibi carminibus, ſit par tibi fontibus ætas,
Ut tibi vena fluit, ſic tua vita fluat.
Vena fluit placido dulcique ſimillima rivo,
Currat inoffenſo vita beata pede.
Vena poteſt vivo minùs exareſcere fonte,
O utinam vitæ lex foret illa tuæ!
Sed quia lethiferi ſtant jura adamantina fati,
Aurea Te ſerus veſper in aſtra vehat.

AD

Sereniſſimum Ducem Brunſvicenſem ac Luneburgenſem

JOANNEM FEDERICUM,

PARAPHRASIS

PSALMI CXXVII.

Quam optimus Princeps ſecretiori ſcrinio dignatus eſt, neque multò pòſt Vatem exoptatarum nuptiarum nuntio beavit.

SÆpe fallacis vaga fauſtitatis
Vota deludit jocularis umbra,
Par levi vento, volucrique conſi-
millima ſomno.

Beati omnes qui timent Dominum: qui ambulant in viis ejus.

Muſa tu veram mihi dic beatæ
Semitam vitæ: quater ille felix
Quem DEI ducit timor æviternas
Callis ad arces.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.

Magne dux acres tua per labores
Sceptra, quæ vibras, bene conſecute
Herculis ritu, cluis invidendâ
Sorte beatus.

Uxor tua ſicut vitis abundans: in lateribus domûs tuæ.

Si tui conſors generoſa regni
Uxor accedat, (nimis heu moraris!)
Prole formoſâ veluti racemis
Vitis abundans:

Si

Si Tibi lætam soboles beata
Ambiat mensam, veluti novellæ
Æmulum pingui decorant Venafro
Tybur olivæ.

Filii tui sicut novellæ Olivarum in circuitu mensæ tuæ.

Ista sors justum manet ac tenacem
Principem veræ fidei, timentem
Regis æterni dominantiumque
Principis iras.

Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Ille felices tibi præstet annos,
Ille te pulchrâ faciat parentem
Prole, venturos tibi donet ante
Fata nepotes.

Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Jerusalem omnibus diebus vitæ tuæ.
Et videas filios filiorum tuorum: pacem super Israël.

AD FONTEM MELLITUM ACIDULÆ SMECHTANÆ,

in Diœcesi Paderbornensi.

FOns in umbroso venerande luco,
Jam diu Phœbo sacer, ac Saluti,
Qui levas fessum jecur, & palato
Mella propinas
Atticis longè potiora succis,
Quos per Hyblæos studiosa colles
Turba formosi populata florem
Condidit anni.
Montis intonsi decus & voluptas,
Cujus extremo pede, bullienti
Prosilis æstu, gravis è metalli
Divite venâ;

Principem ſerva mihi FERDINANDUM,
PATRIÆ PATREM, tua concinentem
Nobili plectro, tua mella pleno
Ore bibentem.

HYMNUS
DE SANCTO JOSEPHO.

VIrginis purâ nive purioris
Nate mirando generate partu,
Virginis Sponſum canimus beatæ,
Accipe carmen.
Hic enim cuſtos nivei pudoris,
Virginem ſervans thalamum, tuæque
Matris intactum ſine labe florem
Virgo Maritus.
Te carô factum ſine patre VERBUM
Vidit in cunis, tenerumque dulci
Strinxit amplexu, roſeiſque fixit
Oſcula labris.
Mox per horrendos furialis enſes
Regis, infantum tepidos cruore
Te neci diræ fugiens ademit
Nocte ſilenti.
Indè per duros aluit labores
Te velut fabrum faber, atque vaſti
Fabricatorem ſua vidit orbis
Ligna dolantem.
Lætus exacto moriturus ævo,
Te tenens dextrâ, Dominamque lævâ,
Oribus ſacris animam legentes
Fata peregit.

Hu-

Hujus exaudi prece nos, tuique
Scribe mi JESU gregis, & frequenti
Labe pollutam meliore vitam
Morte corona.
Vivat æternùm Triados beatæ
Laus, honor, virtus, decor, & potestas;
Cælitum plaudat chorus, ac triumphet
Omne per ævum.

AD

AUGUSTINUM FAVORITUM,

De diversoriis Herivordiæ civitatis Westphaliæ.

QUas mea delicias, quæ diversoria quæris
Westphala terra ferat? Rem paucis accipe. Nuper
Me Mindâ egressum vetus urbs Herivordia primis
Excepit tenebris post lubrica multa viarum.
Nox & hyems, lassique artus & venter inanis,
Proxima cauponis me tecta subire jubebant,
Haud inhonorato fungentis munere; namque
Caupona hîc Patrum est, non vilis cura popelli.
Officiosus adest, meque introducit in ædes,
Mox hypocaustum aperit: Nioben habitare putares,
Cella tot hæc pueris, tot erat differta puellis.
Hæc ululat, rident aliæ, crepat hic nate fissâ,
Cogitur hic somnos agitatis ducere cunis,
Mille alii crepitus, clamores mille ciebant.
Aufugio stomachans, & sola cubicula posco.
Ut libet, hospes ait: vastam me ducit in aulam,
Squalidam & informem, nec egentem pulveris atri.

Pendula de muris aulæa pararat Arachne.
Frigore torquebar; longo tandem excita flatu
Emicat, atque atrum fuligine flamma caminum
Corripit. accurrunt: ingens imponitur igni
Cacabus, ut mihi Vulcanum simul atque camino
Defendat; vix jam stomachum vocesque tenebam.
Interea veluti sponsum opperiente culinâ
Fervet opus, multum strepitûs, rerum nihil. urget
Me rabiosa fames: plures latraverat horas
Ventriculus, cùm mensa tripes parva atque rotunda
Ponitur ante focum, modicis illata patellis
Fercula procedunt, pultes, fumosaque perna,
Nigrum fertur olus nigro farcimine cinctum,
Accedit gallina recens jugulata, nec illam
Hospes erat doctus vivam mersare Falerno,
Dura fatigabat dentes miserumque palatum.
Nescio quid cœnam claudebat quisquiliarum.
At miseram Sabaia sitim cruciabat, & acris
Vappa instar veteris frontem caperabat aceti.
Ipsa mihi jam fessa malis patientia somnum
Corporis atque animi suadebat mite levamen.
Hospita tum lento, ceu Junonis sacra ferret,
Ingreditur, suspecta gerens mihi lintea, passu.
Ah! inquam, propera mihi lectisternia mater
Aurea; respondens multis ambagibus illa
Præfatur, veluti pro Rostris, se & sua laudans.
Inde pari incessu, qualis cùm corpore tectum
Molitur testudo suum, procedit, opusque
Aggreditur, multa ancillæ præcepta ferebat:
Quæ dum fortè moras plus justo sedula rumpit,
O stolidum caput! aiebat: nonne hoc tibi centum
Edixi vicibus? properas nimis, omnia turbas.

At

At mihi prorumpens turbabat viſcera bilis.
Tandem compoſitis magno molimine ſtratis
Expediunt ſcopas: mediis quid noctibus ædes
Verritis? exclamo; ſic fas eſt, hoſpita lentâ
Voce refert, mundis laribus proceres decet uti.
Denſa pavimento nubes it in aëra tetri
Pulveris, hæc nares atque ora oculoſque manebat
Mundities tortura meos. O denique dulcis
Poſt mala tanta quies! O blanda inſomnia Tybur,
Et juga Telegoni, & Triviæ nemus, Itala Tempe,
Albanosque lacus, & dulcem ante omnia Romam!
Mox & ALEXANDRUM refererit a, qualis in alto
Conſpicuus ſolio pedibus devota ferentes
Oſcula, & imperium majeſtatemque trementes
Chriſticolas blando alloquio vultuque ſereno
Excipit, & voces facili bibit aure precantûm.
Ludite tam dulci me ſemper imagine noctes,
Dum procul Italiâ, procul Urbe Urbiſque Parente,
Weſtphalicæ ſedes me cauponæque tenebunt.

PLANCTUS
IN FUNERE
ALEXANDRI VII.
PONT. OPT. MAX.

QUalis in molli periturus herba,
Fata cùm claudent oculos, iterque
Vocis, extremas olor ad querelas
Ora reſolvit,

Qua-

Qualis & fluxos recinens amores
Ipsa flevisti miserante Lesbo,
Ultimum posthac tacitura Sappho
Incipe carmen.
Occidit, (crebri perimunt in ore
Verba singultus, geminoque salsæ
Fonte labentes, nivis instar, undæ
Vere solutæ:)
Occidit Mundi Pater ImperIque
Maximi custos, decus omne blandis
Lesbidum chordis, cytharæ voluptas
Unica nostræ.
Impares Musæ, (nisi docta vobis
Additur Sappho) lyricique Vates
Quotquot atratum canitis per orbem
Jungite questus.
Ah! ALEXANDER, tua quò recessit
Candidi vultus nitido decori
Mixta majestas, oculisque vibrans
Fulgor acutis?
Læta quò frontis species amaris
ImperI nunquam violata curis,
Par & Orphæis fidibus beatæ
Gratia linguæ?
Quò pium, constans, placidumque pectus
Pluribus dignum dare jura Mundis,
Et simul Musis & Apollini gra-
tissima sedes?
Ultimæ lugent tua fata gentes,
Frigida longè positæ sub Arcto,
Quæque flammantis propiore solis
Axe calescunt.

Flens

Flens & æternæ monimenta famæ,
Urbis Auguſtæ decora alta, priſcas
Cæſarum moles imitata divûm
Sacra tropæa.
Ipſa te peſtis procul effugata,
Et fames, & Mars, & amicus auri
Ambitus Ditis reverentur imi è
Sede profunda.
Ah ALEXANDER mea lux! quid ultra
Noſtra teſtudo ſua fila tendet?
Auribus blandi quibus obloquentur
Carmina nervi?
Viximus dulces cytharæ, ſupremus
Barbiton rumpat dolor, ut vorantes
Pallidos artus & inane corpus
Augeat ignes.

AD

FERDINANDUM

Epiſcopum & Principem Paderbornenſem, Coadjutorem Monaſterienſem, &c.

ODE

De Driburgi deliciis & ſuæ Celſitudinis laudibus.

TEutonum ſaltus, acidaſque noſtræ
Fontium venas repetunt Camœnæ,
Et per umbroſos nemorum receſſus
Frigora captant,

Tin-

Tinnulis blandè fidibus canentes
Inter argutas volucrum querelas,
Calle saxoso fugientis inter
Murmura rivi.
Adstrepunt lenes Zephyri susurri,
Fluctuans densis seges alta spicis
Annuit, picto variata rident
Gramina flore.
Mille dum laudes Tibi FERDINANDE,
Lesbiæ concors modulis Puellæ
Grata testudo canit icta nostræ
Pollice Musæ.
Ut Driburgensi decori est popello
Pinguibus nascens faba multa campis,
Et sacri fontis liquor, & vetusti
Rudus Iburgi.
TE Tuis summum decus esse terris,
Omnis hic cantat chorus, omnis ætas,
Et cavæ rupes, & amicta flavis
Messibus arva.
Nempe TE crebras vigilante noctes,
Et Tuis pacem redimente curis,
Tutus & pagos sopor & quietas
Occupat urbes.
Otium gaudens agitat juventus,
Otio felix fruitur senectus,
Carpit immunes pecus otiosum
Suaviter herbas:
Quæque fallaces alibi per artes
Sanguinem plebi Patribusque passim
Ebibunt, vafræ bene TE secantur
Judice lites.

Quæ-

Quæque vesanis animos potentum
Semper irritat stimulis voluptas,
Omnibus ventri placitura quærens
Pabula terris:
Nec peregrino satiata Baccho,
Nec mari vasto, aut stabulis ferarum,
Blanda TE pestis fugitat, Tuâque
Exulat aulâ.
TE juvant cantus, citharæque Phœbi,
Et susurrantes Heliconis umbræ,
Et coronatæ TIBI festa præbent
Gaudia Musæ.
O Sacrum Regni decus! O Deorum
Vita! quæ sævis potior triumphis,
Orbe terrarum feret ac Olympo
Judice palmam.

AD

FERDINANDUM

Episcopum & Principem Paderbornensem, Anno M. DC. LXI.

Ne artem Poëticam fortunæ ac dignitati suæ indecoram existimet.

QUalis in fulvo peregrinus auro
Splendor Eöi lapidis coruscat,
Et repercussum tremulo lacessit
Lumine Phœbum;

Talis augusto in solio renidet
Fœdere insigni sociatus altis
Barbitos sceptris, & Apollinari
Infula lauro.
Gaudet argutæ fidibus Camœnæ
Læta Majestas, gravidamque curis
Explicat frontem, populosque blando
Temperat ore.
Largus ingentes animare grandi
Spiritu Heroas, Deus ipse Regum
Corda facundos agitante Vates
Concitat æstu.
Testis insani domitrix profundi
Principis magni lyra, fabulosi
Thracis irridens remorata pronos
Carmina rivos,
Quæ per undosum sine fraude Pontum,
Calle siccato, solidos utrimque
Vitreâ muros imitante lymphâ
Mille phalanges
Duxit, & rursum coëunte fluctu,
Nereum sacrâ feriente virgâ,
Obviis hostes temerè insecutos
Obruit undis.
Sensit horrendo furiatus œstro
Fila Jessææ cytharæ Tyrannus
Sæpe pacato pepulisse sævum
Pectore Ditem,
Fila regali modulata dextræ,
Quâ Giganteæ data plaga fronti,
Quâ Philistæo cecidere fusæ
Pulvere turmæ.

Gen-

Gentis ô noſtræ Pater atque Princeps,
Sanguis Heroum, geniale ſummo
Perge ALEXANDRO, ſenibuſque ſæclis
Pangere carmen.
Invidi dentes canis, irritoſque
Sperne latratus, velut obſtrepentes
Attidum nidis reſonans canoris
Sylva paludes.
Dum Quirinales tibi, Tuſculæque
Annuant lauri, Paderæque flavus
Tybris, & præceps Anio, Thetiſque
Omnibus undis
Plaudat, & Phœbus *juveneſque Muſæ*,
Horridum bellis, & adhuc calentem
Sanguine Arctoo, atque iterum ruentem in
Prælia Martem
Dulcibus captum modulis amœnâ
Valle reclinent, ubi ſæva blandus
Tela furetur ſopor, ac inermes
Vinciat artus.
Sic Tibi puri ſine nube ſoles,
Sic ALEXANDRO nova ſæcla priſco
Rideant vultu, domituſque Romam
Mundus adoret.

AD

Illustrissimum ac Reverendissimum Præsulem

VALERIUM MACCIONIUM,

Episcopum Marrochinum.

ODE.

NUlla te mentis rabies avaræ
Exigit, fulvum sapienter aurum
Spernis & gemmas, date Præsul atris
Candide Mauris.

Altior sacrum tibi cura pectus
Igne cælesti coquit, ut perustos
Ire Gætulos cupias, & Afras
Visere Syrtes.

Impio fretas Mahomete gentes,
Grande Divini pretium cruoris,
Victimas diri miseraris Orci
Ire sub umbras.

Tanta te strages populi ruentis
In tenebrosos Phlegethontis ignes
Urit, & sanctum tibi cor acerbo
Vulnere findit.

Parvulæ talis jecur & Teresæ
Flamma succendit, properantis almâ
Morte venalem Libycis in oris
Quærere laurum.

Vidit

Vidit invicto generosiorem
Regulo, & Paulis, animæ tenellæ
Prodigam infantem DEUS, & sereno
Ore renidens,
Siste ferventes, animosa virgo,
Impetus, dixit: mea te pharetra
Dulcibus telis gravis, incruento
Fine beabit.

AD
HORTENSIUM MAURUM,
SERENISSIMI PRINCIPIS
GEORGII WILHELMI,
Ducis Brunsvicensis ac Lunæburgensis,
Familiarem.

ODE.

NE salebrosos tibi sit labori
Maure venando peragrare saltus;
Et per abstrusos nemorum recessus,
Præpete cursu
Consequi cervos, pavidasque damas,
Et sues ore ignivomo timendos;
Gestit hibernos ita noster Heros
Condere soles,
Imbrium, & canæ patiens pruinæ,
Et vagos Cauri glaciantis amnes,
Dum laborantes nivium pererrat
Pondere silvas.

Dulcis excelso est animo canum vis,
Dulce latratu resonare montes,
Dulce setosum furialis apri
Figere pectus.
Sanguinis clari generosus ardor
Æstuat venis, & amat periclum:
Inclyta aprugno cecidere dente
Fulmina belli.
Testis est Thracum domitor Serinus
Tot cruentatus rapidis Scytharum
Cædibus, diro à sue qui peremptus
Occubat umbris.
Maximum nobis soror alma Phœbi
Principem serva, tege tu ruentis
In feras carum latus, impetusque
Siste feroces
Mentis augustæ; Pylios ut annos
Patriæ vivat Pater, ac triumphet,
Vive tu nostræ memor & Camœnæ
Maure, valeque.

AD
FERDINANDUM

Episcopum & Principem Padibornensem, Coadjutorem Monasteriensem, Comitem Pyrmontanum, &c.

ODE.

Lusimus vestros latices, & umbras
Tusculi quondam, mea vita, colles,
Teque clamosis Anio ruentem
Lusimus undis.
Musa nunc celsæ mea servit arci,
Quam Padus circumfluit, ac Aliso
Blandiens hórtis, & utrâque crescens
Luppia Nymphâ.
Qualis Alcmenâ satus expetitos
Prosilit cunis puer ad labores,
Et Gigantæos animosus infans
Exerit artus;
Luppiæ tales Paderæque fontes
Editi magnæ gremio Parentis
Mox rotas versant, Cereremque contérentia saxa.
Altius ducens genus è nivosis
Montibus, multas Tibi, FERDINANDE, admurmurat grates, tua quem Camœna
Dixit, Aliso.
Hi pererrantes tua rura lætas
Educant herbas onerantque mensas

Terga ſtellatis maculoſa trutis
Dapſilis hami
Fraude deceptis; ſcatet his per omnes
Lympha convalles, Tua quà refulget
Jura ſubjectis veneranda reddens
Inſula terris.
AmisI fontes Tibi, Dimolæque
Tractus, & centum famulantur amnes,
Ipſus undarum Tibi ſervit omni
Mole Viſurgis.
Hîc ubi lætos Beverunga montes
Veſtit, & ſilvis tegit aut ariſtis,
Qui Tuas inter mihi dulcè ridet
Angulus oras.
Hîc decet nigras ſepelire curas,
Hîc juvat fractas reparare vires,
Hîc placet vernos mihi Te canendo
Condere ſoles.
Sapphicos Phœbo Polyhymniâque
Luctor invitâ properare verſus,
Parce defeſſam lyra ſtulta riſu
Rumpere Lesbon.

POE-

POEMATA
POSTUMA
NATALIS
RONDININI,

ALEXANDRO VII. P.O.M.
ab Epiſtolis ad Principes.

ELOGIUM NATALIS RONDININI.

NATALIS RONDININUS, ingenii & morum, & fortunæ ornamentis, in paucis quos nostra tulit ætas, illustris ac memorabilis fuit. Eo genere Romæ natus, à quo sumere sibi potuit omnia, quibus ipse se, & suos clariores faceret. Nam neque avitæ illi res & imagines defuerunt, quas ad exemplum intueretur assiduè; neque alta accensaque laudis studio indoles, quæ directis viis euntem impelleret ad fastigia præmiaque Virtutum. Verùm mihi consilium non est funebrem laudationem, quam meretur, instituere. Naturam & artem, magistras optimas, imitabor, quæ res magnas & varias in angusto nonnumquam exhibent. In annulo gemmam gestasse fertur Pyrrhus, in quâ novem Musæ & Apollo citharam tenens spectarentur, non arte, sed sponte naturæ ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insignia. Sylla Dictator traditione Jugurthæ semper signavit. Punctis omnia veriùs, quàm lineis designabantur, cùm idoneus situs ac status attribui in tam arcto spatio nulli posset. Referam & ego similiter in has pagellas de Rondininis contractè aliquid & exiliter, magno inter me & cælatores discrimine, quòd hi corporum tantùm dispendio res suas effingant; ego animorum atque virtutum.

GENUS suum Rondinini ad Cribellos referunt, no-

nobilissimam apud Mediolanenses familiam. Ut unum pro multis dicam, abhinc annos propè quingentos honoribus, clientelis, opibus abundans, Urbanum III. Pontificem Maximum orbi dedit. In gentili parmâ hirundines præferunt, tesseram sive ex cognomento, sive ex eventu natam; cribra practereà, demissæ à Cribellis originis, & nobilitatis insigne. Diversa quidem his & illis appellatio, nec eadem semper habitationis sedes: sed nimirum & fluvii interdum, quasi alii à se sint, non idem servant nomen, quibus eadem tamen sunt fontium capita, idem aquarum splendor. Neque si surculus in aliud solum depangitur, non ab eodem à quo revulsus est stipite genus ducit. Mediolano in eam Italiæ regionem, cui via Flaminia nomen fecit, traductos, Faventia primùm excepit, deinde Roma, ingeniis aliunde adventantibus apertissima & perhospitalis. Et habet hoc illa princeps urbium & terrarum, ut communis omnium patria dici & esse velit; non ignara, ut constituta olim sit, ut aucta, ut coalita ex variis quasi elementis in unum corpus, advenis fortuitò coëuntibus in civitatem acceptis. Extulere Rondininos duo, pacis & belli artes: quarum utra plus illis ad gloriam valuerit, nihil attinet definire. Satis constat neque sapientiæ fortitudinem, neque fortitudini sapientiam dignitate cedere. Patrem habuit Natalis Alexandrum, virum eximiâ in agendis rebus prudentiâ, & præter generis splendorem, omnibus elegantiorum literarum disciplinis excultum. A Natale avo suo nomen accepit. Is primus è suis sedem rerum & fortunarum ex illâ, quam dixi, Italiæ Cispadanæ parte, Romam transtulit in comitium ac forum orbis terrarum. Ad tractandas res natus videbatur, naturâ æquè ac disciplinâ consultus. Quæ optavit, videri potuit assecutus omnia, non quòd

quòd possideret, sed quòd eâ esset moderatione animi, ut nihil appeteret; suus semper, nulli obnoxius, ab honorum studio alienus, virtute quàm ejusdem præmiis ornatior. Cujus rei fama, cùm gravissimorum munerum administrationem plurimi peterent, Summos Pontifices in illum primò non petentem, deinde ut inclinata ad quietem studia viderunt, etiam recusantem convertit. Clementis VIII. jussu, Romani fori disciplinam suo splendori nitorique restituit: recîdit corrupta, integra roboravit, stâbilivit antiquos & convenientes tribunalium majestati mores. Ad annum usque centesimum, grande mortalis ævi spatium, vitam protulit; summâ semper dignitate, nullâ auctoritatis imminutione. Neque enim omne vinum, neque ætas omnis, vetustate vigorem exspirat. Viguit animo & corpore vir moderatissimus, usque eò, quoad opus ipsa suum eadem, quæ coagmentaverat, natura dissolveret. Legationes, alterum togatæ sapientiæ munus, & nobilitatis ornamentum, famam quoque Rondininis confecerunt. Nicolaus, multiplici rerum cognitione, & usu, & singulari eloquentiâ præditus, apud Venetos Legati munere perfunctus, ampla negotia tractavit, summoque in honore habitus est. Eò majori illud ponendum in laude, quòd non alibi diligentiùs Legatorum dicta factaque observari dicant, ac propterea Venetiæ optima habeantur palæstra, è quâ prodire Legati quàm instructissimi possint. Laudat Nicolaum Marcus Guazzus in Commentariis suis vernaculâ Italorum linguâ conscriptis, qui è privatis eruditorum scriniis & bibliothecis nondum exierunt. Bartholomæi Rondinini prudentiæ & fidei oblata est tempestas difficillimi temporis, quo Cardinales aliquot coïtione temerè Pisis factâ, Julii II. Pontificis Maximi auctori-

ctoritatem labefactatum ibant. Erat is è S. Dominici familiâ, Theologiæ & Juris Pontificii scientissimus: præerat summâ cum potestate Congregationi Tusciæ à S. Marco nominatæ, atque unà cum viris aliquot doctrinâ consilioque pollentibus per idem tempus Pisas se receperat. Stabant pro Cardinalibus Reges quidam: spargebant in Pontificem criminosè multa: ruebant contrà in illos Pontificia fulmina, tamquam facti à Romanâ Sede divortii reos. Magnæ erant in illis fluctibus jactationes animorum, offensiones in vulgus magnæ, in tantâ præsertim partium contentione atque dignitate: Pisis in primis, ubi res gerebatur, & in partes vocabantur Clericorum & Religiosorum hominum ordines. Sub initium, quid sequerentur, constituere satis Pisani non poterant. Ad Bartholomæum (tanta erat viri apud omnes auctoritas) causam detulere, in sententiam, quamcumque is ingrederetur, concessuri. Hæc dum gerebantur, potentes intereà ac factiosi sollicitare optimum Patrem, primò molliùs, gratiæ & honorum certâ spe; deinde acerbè, multa ac metuenda minitando, ut irritati solent animi stomachum post perditas blanditias effundere vehementiùs. Sed ad labefactandam fidem spes & metus excellenti animo juxtà valent. Nihil igitur ille obnoxiè dicere, propalàm obviàm ire obstinatis consiliis, adversarios vi argumentorum verecundiâque percellere: nutantes erigere, stantes confirmare: Pontificem eorum, quæ gerebantur, certum facere. Quod ipsi totique Cœnobio invidiæ & obtrectationi fuit, ac propè capitale. Nam etsi occultis viis literæ mittebantur, fieri tamen non potuit, quin earum aliquæ, tamquam hostiles manubiæ, ab urbis Præfectis interciperentur. Absterfit periculi metum, quicumque is fuit, Cardinalium repentina discessio,

cessio, Mediolanum conciliabuli sui sedem deligentium; sive quòd causæ suæ admodum invisos haberent Pisanos; sive quòd hæc urbs adversus Pontificia arma minùs tuta videretur, fessa quatuordecim annorum recenti bello, & jam Gallicus equitatus in urbem intromissus hostilia fecisset. Magnam peperêre Bartholomæo laudem Pisanæ res, qui cùm deinde vitâ concessit, non sui tantùm reliquit apud omnes desiderium, sed, quod potiùs est, præclaram sanctimoniæ famam. Bellicus quoque labor Rondininos illustravit. Materiam dedit conversio rerum ac perturbatio, cùm Romani Pontifices in Galliâ se haberent. Quæ inter potentiores certamina tum exarserint, quæ visa fuerint cælo terrâque prodigia, dici vix potest. Concussa est intestino bello Italia: belli non alia causa, quàm lubido dominandi: florentissimæ urbes, tamquam vacuæ possessiones, armis occupatæ: Carrarii Patavium, Mantuam Passerini, Canes Scaligeri Veronam, alii alia sibi asseruerunt. Nicolaus Laurentii, scriba populi Romani, incertum stolidior an ambitiosior, in Tribuniciam potestatem ac jus Imperatorium invasit, in eamque spem venit homo vanissimus, posse se multitudinem eludere in illis suis cogitatis furoribus inani jactatione libertatis. Ludovicus Bavarus injussu Romani Pontificis Joannis XXII. pro Imperatore se gerens Romam adiit: adversus illum nefario consilio alium Pontificem legit, ab eoque Imperii sumsit insignia. Deflagravit in monte Cælio Laterana Basilica: cometæ, solis defectiones, pestes, annonæ penuria terrori & exitio fuerunt. Tanto stetit Pontificem alibi quàm Romæ degere. In hac atrocitate temporum, armorumque licentiâ, consilium, bellicamque virtutem, & in Romanos Pontifices fidem probavere Rondinini: Replicare memoriam annalium Latinè atque Italicè scriptorum,

ptorum, è quibus res eorum peti possunt, magni est operis, certè non hujus instituti aut loci. Nec posteaquàm Pontifices Romam remigrarunt, cum Italis debellatum fuit. Eugenius IV. Pontifex Maximus bellis undique premebatur, ut vix ei respirandi facultas esset. Piccininus copiarum dux, Pontifici infestus, ingenio & armis ferox, populabundus vexabat Italiam: quidquid Mincio, Athesi, Benaco & Sebino lacubus alluitur, magnâ ex parte subegerat. Per Æmiliam deinde Flaminiamque belli fragor intonuit. Bononia, Forum Cornelii & Livii, Ravenna, aliaque Pontificiæ ditionis oppida, ipsum etiam Picenum armis ejus infessa. Victoriarum cursum cohibuit Boldrinus Rondininus, pugnandi æstu cum suis mediam perfringens hostium aciem, vitæque periculum post virtutem habens. Nec defuit fortuna virtuti. Piccininum cepit, & Manfredo Faventino Regulo captivum duxit, sive belli ludibrium, sive victoriæ pompam. Vetera illa: hæc recentia. Josephus Rondininus, Natalis nostri germanus frater, belli sacri incensus cupidine, honorariæ militiæ rudimenta apud Venetos posuit. Sicum Turcico servitio pressum obsidebant, oppidum apud Illyricos in sinu Scardonico, in conspectu irrumpentis freti ad montis radicem positum, atque arce firmatum. Primus huc illum impetus rapuit, laboris æquè ac periculorum avidum. Inde ad Clissam admotus exercitus, quæ creditur Diocletiani fuisse patria, ab eo Diocletia dicta, & adhuc priscæ appellationis extremum nescio quid visa retinere. Neque enim commentitium videtur, si Cletiam in Clissam degenerasse quis dixerit, post frequentes incursiones barbarorum, urbibus æquè ac rerum nominibus multam labem inferentium. Quæ lacinia videri possit huic narrationi inconcinniter attexta, nisi

nisi fortè, quando in hujus urbis mentionem incidimus, meminisse etiam juvet, unde homo immanissimus obscurique generis ad Imperium emerserit, qui Christianam fortitudinem eò illustravit magis, quò acriùs ad illam opprimendam incubuit. Urbs in rupe naturali situ munita, capta sæpiùs amissaque, cùm denuò ex Turcis recepta est, bellicis Rondininum præclarè exercuit. Mox enim Venetorum Senatus, honoris causâ, eum in Cretam ampliorem Martis campum evocavit, externaque Candiæ urbis munimenta ejus fidei virtutique commisit. Exacuit generosi juvenis animos data provincia, ut fermè prima militiæ præmia. Quam dum strenuè sustinet, Turcæ per obscurum noctis, magno, ut solent numero, pari ferociâ illum adorti sunt: tantoque ardore pugnatum fuit, ut valla sauciis dilapsisque propugnatoribus pænè nudata occupataque sint. At ea res malè mox Turcis vertit haud sanè inultis. Voce namque & manu Rondininus terrorem in hostem revocans, audaciam in suos, magnâ strage barbaros propulit: dumque acriùs, ultràque quàm tutum erat, cedentes insequitur, muralis tormenti glande prostratus, ruinarum more, quæ super id quod oppressêre franguntur, victor occubuit ingenti luctu suorum, anno M. DC. XLIX. VII. Idus Septembris; non illâ utique ætate tollendus, quippe qui annum secundum & vicesimum vixdum excederet, & admiratione militaris indolis in se veteres quoque milites converteret. Hæc aliaque habuit Natalis in paternâ domo bellicæ togatæque virtutis decora, quibus ad laudem accenderetur. Nec minorem in pectore aluit flammam memoria rerum maternarum. Felix Sachia ejus mater, perquàm illustri loco nata, majores habuit Vectiani in Liguriâ, aliorumque quæ circà sunt oppidorum dominos, armis

ac literis inclytos. Utriſque clarus fuit Laudivius Sachias, miles Hieroſolymitanus, & ut ingenii cultum in militari viro agnoſcas, Nicolao V. Pontifici, bonarumque artium fautori optimo maximo apprimè carus; electus quem cubiculo ac familiaritate æſtimaret. Alter Laudivius (ſunt quippe nominum æquè ac decorum retinentes familiæ) Felicis Sachiæ pater fuit. Conjuge è vivis ereptâ, primùm in Conſilii Pontificii conſeſſu advocationis jus adeptus eſt, deinde quatuor Pontificum præclaris judiciis commendatiſſimus vixit. Sub Clemente VIII. Curiæ Apoſtolicæ ærario pro Tribuno; ſub Paulo V. Pontificio Patrimonio pro Legato fuit: ab hoc etiam Epiſcopus Montis Faliſci creatus: à Gregorio XV. miſſus ad Venetorum Rempubl. Nuntius: ab Urbano VIII. admotus iterùm ærario, dein Pontificii Palatii Præfectus, poſtremò in ampliſſimum Cardinalium Collegium ſecundâ eorum nominatione cooptatus. Paulum Æmilium, Laudivii hujus fratrem, per varios quoque honorum gradus ad purpuram, ac propè altiùs evexit parta prudentia uſu rerum maximarum. Cùm adhuc adoleſcens in literis emineret, ac deinde juris cognitione primus inter æquales eſſet, & apertiore in dies famâ noſceretur, venit in ſermonem gratiamque Clementis VIII. Is in Cubicularios intimos eum retulit, quæ fuit ad res graviores quædam quaſi proluſio: pòſt ſignandis gratiæ cauſis cognitorem adhibuit: in Apoſtolicâ Curiâ delegatæ à ſe juriſdictionis judicem eſſe juſſit: inter Pontificii Conſilii Notarios, Participantes appellant, gratis allegit: Nuntium ad Catholicum Hiſpaniarum Regem extra ordinem miſit: tandem Cardinalem creavit, ſuo judicio dignè, ac merebatur, magnificèque laudatum. Cùm enim ejus merita breviter

car-

carptimque repeteret, Jurisperitum sanctissimo Purpuratorum Patrum Senatui à se adjungi dixit nulli secundum. Ergò illi jam purpurâ donato Pontifex summa quæque & arcana committere: conquiescere in illius prudentiâ & fide: illum æstimare ac diligere impensè. Amorem existimationemque augebant quotidiana negotia prosperè expeditèque confecta. Inter hæc animus illi erat multâ humanitate temperatus, &, quo nihil est ad conciliandos homines accommodatius, beneficus ac liberalis. Faliscorum Ecclesiam cùm regendam suscepisset, inaugurationis sollemnia Pontifex ipse pro suo erga illum studio in Lateranensi Basilicâ peregit: mox Episcopi munus Congregationis Concilii Tridentini Præfecturâ cumulavit. Tantâ sapientiæ & integritatis famâ cùm floreret, & in Clementis VIII. locum successor esset subrogandus, dignus habitus fuit, qui in Comitiis Vaticanis suffragia omnium mereri & ferre posset. Ita sensit ac scripsit Cardinalis Peronius literis ad Henricum IV. Galliæ Regem à se datis. At, quæ est rerum humanarum inconstantia & brevitas, non multò utique longiùs in Pontificatu victurus fuisset, quàm, qui illum adeptus est, Leo XI. siquidem hic v. Kalend. Maii, septimo & vicesimo ab electione die; ille prid. Kal. Junii, eodem uterque anno, quatuor tantùm & triginta dierum intervallo (juvat enim, ut pauperes tenuis summæ, ita peranguſti temporis rationem exactiùs inire) vitam unàque honores terminarunt. Videri posset alter Paulus Æmilius, Alexandri Rondinini & Felicis Sachiæ filius, hereditate adiisse avi & avunculi sui purpuram, si ut fortunæ, sic animi bona ad alios pervenirent. Sed & illum sua virtus, sua in Remp. Christianam merita in Cardinalium Collegium aggregarunt. Adeò perennis ac pro-

pria est huic familiæ claritas & amplitudo, rarâ prorsus felicitate. *Una Pherenice*, ut memorat Plinius, *quæ filia, soror, mater Olympionicarum:* opprimit mentionem memoriamque laudis hujus Felix Sachia, filia, mater, cognata Cardinalium. *Una familia Curionum, in quâ tres continuâ serie Oratores exstiterunt*: plus est, unam esse, quæ totidem habeat consiliarios & judices orbis terrarum. *Una Fabiorum, in quâ tres continui Principes Senatûs*: majus, tres ex unâ in eum Senatum adscitos esse, qui non modò Regum, quod aiebat Cyneas, verùm etiam Dei Divorumque consessum referat. Sed me rerum maximarum inter se comparatio longiùs ferat: nunc ad narrationis ordinem venio. Felix Sachia Alexandrum Rondininum conjugem suum anno ætatis ejus primo & quinquagesimo adhuc ævi immaturum amiserat, liberis novem relictis, cùm tota domus onus ejus esse cœpit. Quamquam hi orbi putandi non fuerunt matre incolumi, non spectatæ tantùm probitatis, sed etiam doctrinæ feminâ. Quod Sempronio Graccho Cornelia; Martia Hortensio; id Alexandro fuit Sachia. Nullo præceptore, ut docilitatis atque ingenii magnitudinem videas, ad discendas Latinas literas usa est, sibi dux & magistra, & antiquitatis tam profanæ quàm sacræ diligens indagatrix. Curam igitur in liberorum institutione eò majorem posuit, quò & ipsa accuratiùs honestarum artium studiis pueritiam, adolescentiamque excoluerat. Paulus Æmilius, & Josephus, alter in purpurâ, alter in sago, ut jam dixi, ostenderunt quid benè providèque nutrita indoles posset. Laura non tam in matris gremio, quàm sermone educata, politiores etiam literas animo complexa est, & ipsa inter Lælias, & Licinias, & Mutias, & siquæ prætereà parentibus suis doctrinâ & eloquentiâ responderunt,

no-

nominanda. Præceptoribus usa est Tarquinio Gallutio, & Alexandro Donato, viris è Societate JESU, eruditione & editorum Operum famâ notis. Sollicitam instituentium diligentiam merebatur provocabatque eminens illius ingenium. Quod ipsa deinde ita exercuit & expolivit, ut post illos, quorum præceptis informata est, fortasse etiam cum illis legi & placere posset. Certè Cardinalis Bentivolus, cùm suam de Bello Belgico historiam Latinè ac perpolitissimè verti cuperet, eamdem illi commendavit, ac tradidit. Sed defugit hanc operam virgo, non tam declinatione laboris ac studii, quàm modestiæ curâ. Sermo ac stilus illi cultus ac nitidus, in quo nullus ambitiosè putidèque quæsitus color. Neque enim ignorare poterat deformari orationem plus æquo affectatam, perinde ac corpora, siquis vulsa atque fucata muliebriter comat, fœdiora fiunt ipso formæ labore. Supersunt adhuc nonnulla ejusdem tam solutæ quàm numeris ligatæ orationis præclara monumenta, ex quibus facilè apparet, compluribus eam viris dubiam eruditionis palmam fuisse facturam, si literis, quàm religioni vacare maluisset. Humanis quippe rebus valere jussis, institutum S. Teresiæ secuta, in cœnobium sese abdidit, ubi sanctè religiosèque, in quo sunt omnia, vitam etiamnum, quod & diu faciat, exigit rerum divinarum contemplatione dulcem atque tranquillam. Atque hactenus pauca è multis, velut faces in funere, præire jussimus: nunc sequatur ipse, cui funus ducitur. Quæ ad ejus genus pertinent, ad eum quoque pertinere existimavimus. Nam etsi ea quæ ipsi non fecimus, nostra non sunt; nostra tamen, si in magnâ generis claritate splendorem habent, hoc ipso majora esse necesse est. Ita Luciferum ceteris stellis clariorem esse novimus, quòd hæ in tenebris tantùm, ille oriente

etiam ſole ſtationem teneat, luceatque. Annum ætatis nonum attigerat Natalis Rondininus, cùm Alexandrum parentem ſuum luxit. Dabat jam tum ingenii jucundi & elegantis ſpecimen iis in literis, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari ſolet. Ex ephebis egreſſus, Bononiam ſedem ac magiſtram Philoſophiæ habuit, longè iis diſſimilis, qui ex Academico tantùm otio licentiam uſurpant. Ipſe totò animo ac ſtudio ad laudem incumbere: audire magiſtros, ab iis audiri: intelligere, ſe in veſtibulo ſcientiarum omnium ſtare; in earum deinde adyta penetrandi ſpem nullam fore, niſi ingenium hîc priùs diligenter exercuiſſet. Nec Mathematicas diſciplinas negligendas putavit, ut ſcilicet ad rem militarem, ſi ad hanc fortè animum adjunxiſſet, paratior inſtructiorque eſſe poſſet. Et quamvis aliò conſilia verterit, totumque ſe Deo dederit, jucundos tamen & utiles de rebus bellicis miſcebat ſermones in loco, non quales eorum ſunt, qui debellaturi videntur ſuper menſâ Alexandrum, imperiti rerum. Hauſerat partim è præceptionibus aliorum, partim ex hiſtoriis, quæ ad ordinem legeſque militiæ pertinent: quis caſtrorum locandorum ſitus: quæ inſtruendæ aciei formæ, ac varietates: quæ cingendarum urbium deſcriptiones: quando cum hoſte conſerendæ manus: quando quieſcendum. Aliquot pòſt annis Bononiâ in Urbem reverſus Theologiæ & Juriſprudentiæ operam dedit, hanc etiam publicè interpretandi donatus facultate. Exin ſollemne illud ſuum ſemper tenuit, ut lectiſſimis quibuſque auctoribus volutandis tempus daret. Atque ut ſe oblectant qui ad celebrium fluviorum capita conſiſtunt, eorum præſertim qui auriferas arenas ſecum vehunt; ita jucundiſſimum illi erat ad ſanctorum Patrum lectionem accedere, è quibus videret

aurea

aurea illa promanare ſapientiæ flumina, unde & ſitim poſſet explere, & rivos deducere. Otii quoque ſui partem ad ſacram & profanam hiſtoriam contulit. Hanc ille oblectationem honeſtiſſimam utiliſſimamque ducere: hinc petere dicta, facta, conſilia publicè privatimque ſalubria: quam alii prudentiam agendo experiendoque, ille ſedendo legendoque comparare: ipſam in adverſis aliorum caſibus miſericordiam jucundam putare. Huic ſtudio finitimum fuit ſacra, ritus, leges, inſtituta gentium obſervare, etiam barbararum. Erat igitur illi memoria velut ærarium opulentiſſimum, è quo eruditionis ſuæ divitias opportunè depromeret. Accedebat his Latinarum literarum amor & cultus, &, ſine quâ nullus eſt ad vitam communem ſtudiorum fructus, eximia in ſcribendo dicendoque venuſtas & copia. Interdum poëtico incaleſcens afflatu carmen ſcribebat veterum genio, puris verbis lectiſque ſententiis. Vel eâ causâ ſeceſſus in Umbriâ apud Eminentiſſimum Principem fratrem ſuum Paulum Æmilium Rondininum Cardinalem, Aſſiſii Epiſcopum, gratiſſimus illi accidit. Parentavit hîc Sidronio Hoſſchio è Societate JESU Poëtæ cultiſſimo, dulcibus & expolitis elegis; receptûs ſui amœnitatem allato de ejus morte nuntio corrumpi queſtus. Paucula quidem ejus poëmata, quæ velut naufragii reliquiæ ad nos pervenerunt, publici juris fecimus: ſed lectorem ſi non laſſabunt, explebunt tamen, & plura fient ſæpè relegendo. Literariam ſupellectilem ut augeret, in Græciam quoque navigavit, hoc eſt, ad ſcriptores Græcos animum appulit: Neminem, dictitans, ſine hoc præſidio abſolutum aliquid in iis artibus, quæ ad humanitatem pertinent, conſequi poſſe: Veteres Romanos eloquentiæ ſuæ opes omnes è Græciâ in Italiam convexiſſe: illius linguæ opulentiam & ſuavita-

tem nullius interpretis oratione repræſentari: illam Byzantio in Italiam, unde totos ſeptingentos annos exulaverat, ab hominibus nobiliſſimis olim reductam fuiſſe; mox à doctiſſimis quibuſque arreptam generoſo contentoque ſtudio: turpe nunc Romanæ juventuti fore Muſas Atticas in bibliothecis jacere neglectas & ſitu obſoletas. Tot tamque valentibus inductus cauſis invigilabat in his ſtudiis, veneratque illi in morem non ſolùm lectitare libros Græcos, verùm etiam Græco ſermone cum Deo loqui. Excultum literis animum ornabant caſtiſſimi mores. Crederes Pudicitiam ipſam ab ejus latere numquam diſcedere, & animi corporiſque velut templi Deo dicati ædituam eſſe, quæ profanum aliquid aut immundum eò inferri non ſineret. Mira illi erga amicos fides, & in obſequio comitas: ſermo ingenuus, & ab omni fuco alienus: plus in animo benevolentiæ & officii, quàm in verbis, theſaurorum more, quibus plus eſt opum in receſſu, quàm in ſuperficie oſtentationis. Sacerdos, & in Vaticano templo Canonicus ſacris operabatur fermè quotidie, ad eumque Numinis cultum dignam afferebat templis & aræ contactu probitatem. Tantâ virtute ſapientiâque inſtructum aſcivit Alexander VII. Pontifex Maximus in aulam ſuam, in quâ velut in regno ſuo virtus eſt, eumque ſibi ab Epiſtolis ad Principes ſcribendis eſſe voluit publicâ Urbis gratulatione. Quâ integritatis, & prudentiæ, eloquentiæque laude munus ſuum adminiſtraverit, ſupervacaneum ſit dicere. Non deerunt decora ingenia, quæ cùm ad tempora Alexandri VII. dicenda venerint, hiſtoriæ ſuæ inſerent quas illius ingenio elucubratas literas de rebus graviſſimis ad Principes dedit. Sed ecce dum tanto Pontifici ſe quotidie probat magis, & in Romanâ luce non amorem ſui tantùm, ſed etiam admirationem movet,

fu-

ſupremus illum dies occupat, majorumque rerum ſpem, quæ in curſu erat, intercipit. Lubet hîc coronidis loco apponere, quæ de prӕmaturâ ejus morte ad Jacobum Wallium ſcripſit Illuſtriſſimus Ferdinandus Furſtenbergius: non quòd me deficiant verba, (quamquam & illa in tam acerbo caſu deficiunt) ſed quòd hæ literæ exſtare laudarique mereantur profeſſione pietatis. Sic igitur habent:

N*Oli, mi Walli, plures à Natali Rondinino noſtro epiſtolas exſpectare.* (& dederat cùm ſæpè aliàs, tum ſeptem antè diebus, quàm fatalis eum morbus corriperet, ita elegantem, & uberem, & officii plenam, ut eam dictaſſe ipſa videri poſſet Humanitas.) IV. *Non. Septemb. quindecim dierum febri, heu dolor! conſumptus eſt, tantâ nobilitate, virtute, eloquentiâ, ac doctrinâ juvenis, ut meritò ſæculi noſtri Phœnicem quis appellet. Nondum triceſimum ætatis annum attigerat, & jam tum omnes antiquos quà profanos, quà ſacros ſcriptores legendo pervaſerat. Dici non poteſt, quantum ex ejus morte dolorem S. D. N. ceperit. Amici omnes mœrore contabeſcunt: ego tam moleſtè ejus deſiderium fero, ut ne in parentum quidem morte plus hauſerim acerbitatis. Omnia amicitiæ officia ægroto præſtiti, ſemper affui, animam agenti aſtiti, & benè precatus ſum, oculos defuncto clauſi, & acerbiſſimis adhuc lacrimis ereptum proſequor. Ubi dolor parùm remiſerit, forſan Muſis me meis ſolabor: tu quoque moleſtiæ mihi partem tuis abſterge.*

Multis ille quidem flebilis occidit:
Nulli flebilior, quàm mihi.

Mecum illi tam arcta conſuetudo ex ſimilitudine animorum ac ſtudiorum coorta intercedebat, ut Caſtorem & Pollucem diceres, utinam alternâ morte redimendos. Sed quid ego longiùs dolori meo ac lacrimis indulgeo?

Durum, sed levius fit patientiâ,
Quidquid corrigere est nefas.

His epistolam, non lacrimas meas finio. Romæ VI. *Id. Sept.* M. DC. LVII.

Natus est Natalis Rondininus anno M. DC. XXVIII. XIII. Julii: excessit M. DC. LVII. II. Sept.

EPITAPHIUM
NATALIS RONDININI.

D. O. M

NATALI. RONDININO. ROMANO
ALEXANDRI. FIL. PAULI. ÆMILII. CARDINALIS. FR.
PIETATE. INGENIO. ERUDITIONE
ROMANÆ. JUVENTUTIS. FACILE. PRINCIPI
QUI. XXVII. ANNUM. AGENS
AB. ALEXANDRO. VII. PONT. MAX.
PRÆFECTUS. EPISTOLIS. AD. PRINCIPES
OPERAM. SUAM. PONT. SAPIENTISSIMO. ITA. PROBAVIT
UT. MOX. AB. EO. CANONICATU. VAT. BASIL. AUCTUS. FUERIT
NOVA. IN. DOMESTICAS. IMAGINES. DECORA. ILLATURUS
NISI. MAJORA. INDIES. DE. SE. POLLICENTEM. REPENTINA
VIS. MORBI. IN. IPSO. ROBORE. ÆTATIS
REIP. ERIPUISSET

FELIX. ZACCHIA. FILIO. DULCISS.
CONTRA. VOTUM. SUPERSTES. P.

OBIIT. ANNO. M. DC. LVII. ÆTATIS. SUÆ. XXX

IN FUNUS SIDRONII HOSSCHII, E SOCIETATE JESU.

Cùm tristem de ejus obitu nuntium accepisset Assisii in Umbriâ, ubi cum fratre suo Paulo Æmilio Rondinino S.R.E. Cardinale, Assisii Episcopo, morabatur.

DUm secunda suis me detinet Umbria campis,
Umbria silvosis ardua verticibus;
Auraque vere novo Zephyris impulsa serenis
Molliter argutis obstrepit in foliis;
Diffunditque animum ruris conspecta voluptas,
Hei mihi, quos luctus nuntia fama tulit!
Ut nihil in terris liquidum est! ut Numina sæpè
Dulcibus admiscent rebus amaritiem!
Hosschiades, (quid nunc faciles in carmina Musæ,
Quæque erat ingenio laurea parta, juvant?)
Hosschiades, quo se tantùm jactabat alumno
Belgica Romanis æmula nominibus,
Quantùm, quæ Latio Cyrenen provocat ore,
Umbria Callimacho facta superba suo;
Ille decus Vatum, leto præreptus iniquo est,
Dum canit, & gratâ sidera voce tenet.
Sic ubi sensit olor gelidæ succumbere morti
Lumina, vicinas præcinit exequias.
O nemora, ô dulces, quos hæc habet ora, recessus,
Doctarum sedes hospita Pïëridum,

Vos eritis testes, ut mors hæc funditus omnes
Surripiat nostro delicias animo.
Nec me jam verni capiat clementia cæli,
Nec varium terræ fertilis ingenium.
Hîc videas molli clivosos tramite colles;
Difficiles illic ad juga summa vias.
Illic saxa inter fluvio Clitumnus amœno
Prosilit: hîc niveos integit umbra lacus.
Clitumnus, quo non Cereri, non alter Iaccho
Gratior, & niveo, qui bibit inde, gregi.
Oppida nunc miror crebris succrescere silvis,
Et nemora antiquas inter opaca domos.
Nunc miror positas altis in montibus arces,
Quæque in subjectâ mœnia valle latent.
Hîc gelida invitat decedere solibus umbra,
Quà crepitante levis desilit unda pede:
Hîc, quæ rugoso servent in cortice fagi,
Ludere, quæque canat dux gregis inter oves.
Sed nihil ista juvant: me tantùm flere sub antris,
Et magnâ manes voce vocare juvat.
Siqua fides nostris tangi quoque fletibus umbras,
Credibile est Vatem, Cynthia, flesse tuum.
Quique unà tumulo teneri conduntur amores,
Non ignes, solitas non habuisse faces.
At tacitos juxta cineres qui labitur amnis,
In mare turbatis mœstior ibat aquis.
Et, quales olim cognati in funere Vatis,
Solvebat multis inferias lacrimis.
Consuetæque viæ, & læta inter gramina ripæ
Immemor, oblitum sæpè retorsit iter.
Quis tibi, Mosa pater, mœsto sub gurgite sensus,
Hæc propior nam te cura premebat, erat?

Cùm

Cùm rapidas tecum Vahalis confunderet undas,
  Confusas unà miscuit & lacrimas.
Heu pater infelix, qui dum volvêris, amara
  Perpetui luctus in mare signa feres.
Nec jam auro, & lætâ præçinctum tempora myrto
  Excipiet tectis Oceanus genitor.
Sidroni intereà, seu te nova gaudia cælo,
  Seu te culta tenet Vatibus ora sacris:
Si te tangit honos, & adhuc sunt carmina curæ,
  Nec toto cessit pectore noster amor:
Aspice, quem statuat tumulum tibi Roma, quod inde
  Judicium de te posteritatis erit.
Non omnis moriere: tui pars maxima vivet,
  Et cineri merces magna futura tuo est.
Mœrenti Chisius dum te sub pectore condit,
  Non poteras tumulo nobiliore tegi.

FERDINANDO FURSTENBERGIO

Musas Philomathis juveniles auctiores cultioresque in lucem proferenti.

TAndem revisunt aureum jubar solis
Musæ Philomathis: gratulentur, & plaudant,
Queis & labores, & pericla, quæ terris
Marique subeunt, aut severa curarum
Lyrâ subinde tibiâque solari
Incessit ardor. Quem sequantur, hîc cernunt.
Hæc ille, seu dum præliantibus fertur
Per alta ventis, quà fretum Cyclopeis

Fervens

Fervens cavernis astra verberat fluctu,
Seseque mox resorbet & suas iras:
Sive arduis dum nubibus caput cinctas,
Nivibusque numquam non jacentibus canas
Volat per Alpes: fessa namque votorum
Europa cursus urget, atque opem poscit:
Hæc ille, dum Mars fas nefasque permiscet,
Unàque pestes ceteræ diem invadunt,
Et clade tumidus decolorque [1] Vistillus,
Albisque, & uno haud nomine in mare irrumpens
Miratur ire Rhenus haud suos fluctus,
Et spes in illo magna nititur pacis:
Hæc ille, tanta mente dum sedet moles,
Hæc ille cecinit, sicubi fatigatum
Suis sub antris frigidâque lucorum
Umbrâ virentûm recreavit Euterpe,
Seu Dorium quid, sive Barbarum mallet.
Sed ille, curas fallere, ac sibi tantùm
Intusque gaudens canere, nil petens ultrà,
Non puncta famæ, pollicesque laudantûm,
Feliciumque præmium libellorum,
Imbuta cocco lora, regias chartas,
Pictum umbilicum, luteamque membranam,
Araneoso jusserat situ turpes
Latêre, tenebris abditos inaccessis
Tot elegantis ingenI sacros fetus.
Heu dura patris jussa! tam legi digna,
Tam læta cultu Musa, tot venustatum,
Tot & jocorum non nocentium mater
Sic delitescat involuta deformi
Silentio, noctesque carpat æternas,

Squa-

1 Vistillus idem qui Vistula Plinio lib. 4. cap. 14.

Squalens, iners, ignota? Non tua id ſivit,
FERNANDE, pietas, indoleſque Phœbeas
Attollere artes nata, cui, Poëtarum
Plaudente cœtu, literarios faſces
Submittet olim Roma, quæque nunc profers,
Debebit ordo ſerus eruditorum.
Tu namque Patris atque Apollinis plenus,
Suis latebris erutæ ſinum pandis,
Fœdâque primùm temporum levas tabe,
Dein & nitorem, & gratiam, & decus formæ
JUVENILE adauges, & frui jubes cælo.
At vos edaces, noxium genus, blattæ,
Abigenda longè lævibus lues chartis,
Alibi repoſtam quærite in cibum prædam;
Seniumque turpe paſcite, aut putres libros,
Quos rugæ, & ætas, & ſitus fatiſcentis
Capſæ peredit, aut teredinum morſus.
Perennitatem Phœbus his licet Muſis,
Tripliceſque canum ſpondeant Deæ nomen,
JUVENILE nunquam concidet decus formæ.

AD

AD CHOREAM,

fontem Tiburtinum, in vicinum Anienem influentem.

CHorea Naïadum pulcerrima, Chorea lento
  Seu celeri graderis per cava ſaxa pede;
Vortice ſeu placido lymphas revoluta reſorbes,
  Provocet ut rauco gurgite murmur aves.
Nempe tuâ captum formâ niveiſque lacertis,
  Vicinum fama eſt incaluiſſe Deum;
Sæpiùs & traxiſſe imo ſuſpiria corde,
  Atque auxiſſe ſuis flumina de lacrimis;
Donec & ipſa Dei longos miſerata dolores,
  Æternos pacta es cærula Nympha toros.
Siſte fugam nemoris Dea, quà propè porrigit umbras
  Quercus opaca altis ambitioſa comis.
Nullæ hîc inſidiæ, non cæco commodus hoſti
  Trames, & occultâ conditus arte dolus.
Quin Satyri procul hinc, procul hinc agreſtia Fauni,
  Quæ tegat intonsâ numina fronde nemus.
Illa tamen properat duro obſequioſa marito.
  Sollicitat timidos heu quoque cura Deos!

In malum Poëtam, cujus versibus insomnem noctem traduxerat.

HEu malè quid merui? nam quæ me Numinis ira
Vexat, ut ex oculis exulet usque sopor?
Roscida seu redeat, solemque Aurora reducat,
Seu præceps altò nox ruat Oceano;
Me tamen insomnem Eöo de litore Phœbus,
Insomnem sero vespere Luna videt.
Quæ commissa luo? quo læsus crimine tantùm
Sævis? quid meritum, languide somne, fugis?
Ah! vos impuri, vos infestissima vatis
Carmina, vos metuit territa nempe quies.
Vos malè compactis pedibus, numerisque solutis,
Heu miseris vel adhuc auribus obstrepitis!
Phœbe pater, si ritè tuis adolevimus aris,
Et dedimus sanctis annua tura focis:
Sic intacta sacros præcingat laurea crines,
Æternùm vireat sic tua cura nemus:
Urantur permitte tuis mala carmina flammis.
Sic læso cecidit victima quæque Deo.

IN

DIONYSII PETAVII

obitum, & restitutam ab ipso temporum rationem.

JAm spatiis dimensa suis revolubilis ætas
Per te ibat, numeris currere docta suis;

Im-

Immeritum cùm te, Petavi, ſuſtulit: error
Quem tu corrigeres hic ſuper unus erat.

AD
AUGUSTINUM FAVORITUM,
remiſſis auctori pro vitreo poculo hendecaſyllabis.

AUguſtine, novem decus Sororum,
Atque idem pater elegantiarum,
Idem flos & ocelle literarum,
Qui me pro vitreo ſcypho impolito
Donaſti hendecaſyllabis politis:
Quales vel fáceret meus Catullus,
Vel ſiquis melior fuit Catullo,
Si quiſquam melior fuit Catullo.
Nam me continuo die bearunt,
Ac tot tædia peſſimi dierum
Æſtatis ſitientis abſtulerunt.
Quòd ſi munera noſtra deputantur
Tanti, jam cyathos venuſtiores
Quærâm, & pocula puriore vitro.
Tu contrà, ut ſemel excidêre, mittes
Puro carmina puriora vitro.

AD STEPHANUM ABBATEM GRADIUM.

Cùm ALEXANDER VII. *Pontifex Maximus renuntiatus esset.*

SI mihi quæ dextro tibi numine sæpè vocantur
Auxilio blandi carminis Aönides
Dictarent, quod nec seris venientibus annis
Oblito doctorum effluat ex animo;
Nec præsens ætas, atroque imbuta veneno
Infelix ausit deterere invidia,
Supremæque favillæ, & nigri funeris expers
Effugiat taciti temporis insidias;
Docte GRADI, mihi quem dulces ante omnia Musæ
Junxere, & puro pectore culta fides,
Et facilis vis eloquii, quæque aurea mentem
Formavit dictis Attica Suada suis:
Non sperem titulos, non laudes ire per omnes
Maximi ALEXANDRI, aut inclyta facta virûm,
CHISIA queis stat fulta DOMUS, quos vivida virtus
Extulit, aut propior sideribus pietas.
Nam cui vel tantum præsens facundia, tantum
Idem hominum dederit Cælicolûmque potens,
Egregias laudes, æternaque facta referre
Ut queat, & meritis versibus æquiparet;
Ille etiam, quà desertas Libye invia terras,
Brachiaque Europe porrigit Oceano;

Angusto quas divulsas absorbet hiatu,
Et brevis Herculeo dividit unda freto,
Quos malè contemsit præceps audacia fines,
Nil metuens vetitas leti aperire vias,
Enumeret, quot vicinæ tundantur arenæ
Fluctibus, eversas cùm ciet Eurus aquas;
Aut quot vere novo submittat Dædala flores
Aura Cytheriacis incola litoribus.
Quis dicat Tuscas latè data jura per oras,
Æquoraque Herculeæ supposita speculæ?
Aut Macereti molli surgentia clivo
Mœnia, & antiquis addita tecta jugis?
Heroüm tellus olim fecunda, vel armis
Vel pace egregium qui peperere decus:
Nunc tenues ibi relliquiæ vix nomina servant,
Lentaque pastoris fistula cogit oves.
Indè tamen missi, qui cæli ingentia templa,
Et Divûm cœtu limina concelebrant.
Felices turres, queis olim pauper arator,
Et salvis faciat frugibus agricola.
Ecquis opes, cœnasque Deûm, quà se atria tollunt
CHISIA, Pompeiis æmula porticibus;
Quas subterlabens miratus Tybris ab amne est,
Credita dum celeres gaza moratur aquas;
Eque imo silvas speculatur, & aurea tecta,
Et pictos lusus, ô Galatea, tuos,
Artis opus miræ, pelago quam semifer omnis
Tritonum insequitur, Nereïdumque chorus:
Ecquis regifico constructa altaria luxu,
Et ductas Libyco è marmore pyramidas;
Quæ sub ALEXANDRO priscum monumenta nitorem
Ceperunt, ac turpe exuerunt senium.

Tot curas inter, terrarum & publica vota,
Non hæc præteriit provida mens animi.
Quin & Niliacos moles imitata labores
Cæstia, par tumulis, barbara Memphi, tuis;
Hoc rerum Domino vastis egesta ruinis,
Non debet fatis tristibus interitum.
Nec solùm antiqui redeunt hoc Principe mores;
Antiquum sed cum moribus omne decus.
Sit clarus licet ille, & quà sol aureus exit,
Et quà se canæ Tethii restituit;
Illius & latè referat nomenque decusque
Cognatas inter Naiadas Eridanus:
Eridanus, cujus cycnos hoc fama canente est
Attonitos mediis conticuisse vadis:
Quæque viris armisque potens sistentia contra
Insula desertæ litora stat Libyæ,
Et Mosa, & fumans civili sanguine Rhenus
Ingentes titulos & benefacta ferant:
Non reticenda tamen, functi æternas quibus ipsi
Heroës grates pro studiis solüunt.
Ille vel in teneris cùm jam pubesceret annis,
Atque ætas primùm vivida ver ageret;
Postquam animo sibi regnandum peragraverat orbem,
Ortaque de primis omnia seminibus,
Et propiore Deum spectaret lumine, quantùm
Mortales fas est tendere contrà oculos,
Multa satis lusit: norunt silvæque lacusque,
Muscosisque cadens Arbia pumicibus;
Quæque viri indignum lugens Cornelia fatum,
Hospitii testes numina poscit opem.
Nec curas inter, JUVENILIA carmina Musas,
Dimisit fessi delicias animi.

Adfuerunt ſemper faciles ad juſſa Sorores;
Et quamvis medio tenderet ille mari,
Alpibus & quamvis, Alpes illæ, & mare ſævum
Fontibus & ſacris antetulere jugis.
Et loca nunc culto relegebant ſingula verſu,
Nunc fera damnabant munera militiæ.
Quin ſcrutaretur dirum cùm viſcera ferrum,
Et leti inficeret pallidus ora color;
Qualis Mæandri ripis, aut Aſia cycnus
Dum ludit pennis per vada purpureis,
Pectora transfixus, liquido de gutture voces
Elicit, ac gemitus litora pulſa iterant,
Inſpectans cælum, & triſtes ſolatus amicos,
Lenibat numeris vulnera flebilibus.
Intereà trepidum verſans ſub corde timorem
Adſtabat Divis vota ferens Pietas;
Et nunc muta metu, miſero nunc perdita luctu,
Tendebat ſupplex brachia Cælitibus,
Ne feſſis olim miſſum ſuccurrere rebus,
Ante ſuum raperet mors violenta diem.
Sed jam pone metum Pietas: en Maximus Orbem
Soſpes ALEXANDER temperat imperio.

AD SERENISSIMUM GENUENSIS REIP. DUCEM AUGUSTINUM CENTURIONEM,

cùm primùm novi Magistratûs fasces attolleret, summâ ingeniorum contentione celebratos.

AUreus ut primùm nitidis emerserat undis
  Lucifer, & noctem vicerat illa dies,
Quæ tibi laurigeros, virtutis præmia, fasces
  Detulit, & munus vidit iniisse tuum,
Et patriæ res & curas, sanctique Senatûs
  Excepisse animis publica vota tuis,
Adfuit ad plausus vasti gens humida ponti,
  Tyrrhenæ liquido Tethyos acta sinu;
Formosæ visu facies, Drymoque, Thoëque,
  Et quas prætereà longa referre mora est.
Quas inter patrio perculsus numine Proteus
  Hæc Latiis fertur præcinuisse modis:
Macte animo: extulerint homines quæ maxima quondam
  Gesseris; at quæ dehinc, auguror, astra canent.
Dixerat: & plausum jussit dare protinus omnes
  Quos habet unda Deos, quas habet unda Deas.

Ego dormio, & cor meum vigilat.

NOx quamvis oculorum ignes premat atra nitentes,
Et condant ſomno lumina victa faces;
Lumina, quæ circùm caſti glomerantur Amores,
Et Pudor, & triplici Gratia nexa choro:
Nox tamen aſſiduis lacerat præcordia curis,
Imperat atque oculis irrequieta quies.
Nec priùs obrepet, qui laxet pectora, ſomnus,
Quàm ſternas capiti molle cor ipſe meo.

LUSUS PASTORITIUS.

DUrus Oryx torquere gravi ſeu ſpicula cornu,
Seu terrere leves per nemora alta feras:
Quem toties ſuccincta habili Dictynna pharetrâ,
Mirata eſt agiles inter Hamadryadas:
Cùm premeret cælo medium ſol igneus orbem,
Præberet laſſo cùm brevis umbra torum,
Multa inter quercus querulâ proluſit avenâ.
Obſtupuit doctos Nympha ſecuta modos,
Ipſæ etiam tacitis ſtupuerunt Naiades undis,
Ipſa etiam Arcadii fiſtula victa Dei.
Ille etenim nunquam ſacris vocalia lymphis
Antra, Meduſeos attigeratque lacus.
Sed quæ etiam indoctas ſilvæ docuere volucres,
A ſilvis didicit carmina durus Oryx.

PSYCHE,

PSYCHE, *seu fabula Papilionis.*

Nympharum Psyche quâ non fuit altera totâ
Pulcrior Arcadiâ, cui cura nec ulla fluentem
Aut mulcere comam, aut tenues percurrere telas.
Miles erat Phœbes, voluitque inculta videri,
Et placuit. nemora & silvas nec gratior ulla
Attigit, aut montes venatu terruit ulla.
Jamque toros tædis ætas matura jugales
Spondebat: fugit illa faces & nomen amantis,
Seque odit, votoque dolet quòd forma repugnet:
Cùm satus Iapeto, quem Psyches mater eodem
Ediderat Clymene fortunatissima partu,
Attulit inventum cælo mortalibus ignem,
Nec benè digestam, & certâ sine imagine massam,
In speciem eduxit moderantûm cuncta Deorum.
Ille (fide majus!) lapidem vix admovet igni,
Paulatim letalis hiems de marmore cedit.
Vincula mollescunt genuum, saxumque relinquit,
Vitalesque vias & respiramina liber
Spiritus intus obit: vocis recluditur usus:
Conatus loquitur. nil trunci restat in illo.
Miratur, tacitumque rogat Psyche inscia fratrem:
Unde vigor lapidi? quæ tanta potentia flammæ?
Frater ad hæc contrà: Donum immortale Minervæ
Aspicis: ast alios Cypris tibi destinat ignes.
Jam distingue comas, & finge decentiùs ora.
Indoluit virgo, vetitamque agnoscere flammam
Attentat propiùs: sed enim, ceu concitus Austro
Per stipulas flavasque furit Vulcanus aristas,
Atque alimenta suo præbet seges arida damno:

Sic inconceſſos ubi virgo contigit ignes,
In flammas abit, ac veluti è fornace profundâ
Ferventes trahit ore faces, & concipit æſtus.
Vix fratri cineres, & cognoſcenda ſuperſunt
Ipſius effigies, & quæ ferat oſſa ſepulcro.
Ille ſed exanimis properat, ſemiuſtaque membra
Componit tumulo, fumantiaque extra ſororis
Ambroſiæ ſuccis, & odoro gramine condit.
At flamma haud oblita ſui eſt, ſervatque vigorem
Ingeniumque ſuum, tumuloque erumpit, iterque
Dat volucri, variis quæ picta coloribus alas,
Nunc etiam vetitos demens circumvolat ignes,
Atque ſuas PSYCHE flammas, ſua damna, frequentat.

POEMATA STEPHANI GRADII, ABBATIS

SS. Cosmæ & Damiani, Patricii Ragusini, & Bibliothecæ Vaticanæ Custodis.

DE S. FRANCISCI XAVERII INDIARUM APOSTOLI

miraculo, apud insulam Tolum patrato.

INdia, gemmifero quæ lamberis æquore tellus,
Et matutini felix vicinia Phœbi:
Quæ vos insolitâ cineres jactante procellâ
Squallor habet, quidve est, subitis quod motibus æther
Infremit, & pluviis cælum tonat omne favillis?
Præcipites video, totoque ex axe ruentes,
Flammarumque globos, liquefactaque fervere saxa,
Et cæcam piceâ volvi caligine noctem.
An Superis etiam infestos, cæloque minantes
Terrigenas hîc Ætna premit, sævusque Typhœus
Hîc quoque tentati pœnas persolvit Olympi?
Aut iter ad Ditem patet hinc, Manesque profundos,
Et vicina suas eructant Tartara flammas?
Nil horum. Sontes ultore sed impetit igne
Victor ab Auroræ populis, & litore rubro
Xaverides, cujus nutu cælestia templa
Arma cient, nimbisque fremunt, & militat ipsa
Ex adytis imis Tellus, iramque, minasque
Commodat, immissoque diem contristat Olympo.
Quis tua tam subitus commovit viscera turbo,
Sancte senex, tantos animo quæ suggerit æstus
Immanis scelerum facies, mentemque benignam
Excutit, & placidos cogit dediscere mores?

Usque-

Usquene ad exitium tua sæviet ira nocentûm?
An præstat misereri inopum, & succurrere lapsis,
Nec terrorem ultra meritas extendere pœnas?
Hæc ego, si nostris aderunt tua numina cœptis,
Carmine non humilis referam memoranda Camœnæ.

Oceano in magno, primi sub limine mundi,
Sol radiis terras ubi manè recentibus afflat,
Ardua sublimi pelagus premit insula dorso,
Quam dixêre Tolum, felicibus inclyta lignis
Fortunatorum nemorum, fœcundaque glebis
Ditibus, & placido cæli lætissima vultu.
Fama est has (Libyci cum gens Hispana profundi
Intactas sulcavit aquas, & credidit auris
Vela novis, aliumque viam patefecit ad Orbem)
Bellantem cælo, Superisque auctoribus actum
Xaveridem tenuisse plagas: hinc ille profana
Numina, sacrilego passim nigrantia fumo,
Expulit, immundisque ignes extinxit ab aris.
Tum vitæ præcepta dedit, justumque, piumque
Constituit, cælique viam monstravit, & inde
Demissum in terras, Divinæ & sanguine prolis
Sancitum fœdus, lymphisque salubribus omnes
Extersitque animas, noxasque, & crimina solvit.
Sed simul inde pedem partâ cum laude reflexit
Ultima visurus rapidi cunabula Solis;
Ad mores iterum, & vitam revoluta priorem,
Gens infida novam pietatem abrupit, & aras,
Nuper quas Superis erexerat, eruit omnes;
Et colere impuri quidquid ritûsque profani,
Longa superstitio deceptum invexit in Orbem,
Instituit, scelerumque omnes effudit habenas.
Sic cassa illa suo rectore, & remige puppis,

Gurgite Neptuni deprensa Aquilone tumentis,
Fluctuat arbitrio ventorum, hiemisque protervæ,
Donec quassa sinus, & verbere saucia crebro
Dissilit; effusum latè nant frusta per æquor.
Nec tanti vindex commissi Hispana juventus
Defuit, irarum stimulos divinitus illis
Xaverides acuit monitus, sociumque perîcli
Se dedit, hortatus meritas pro Numine læso
Expeterent ferro scelerato à sanguine pœnas.
Jamque mari placido, ventisque ferentibus usa
Classis adest, portusque Toli tenet. Ilicet omne
Milite completur litus: fremit undique clamor
Damnantûm sævos ausus, & dira minantûm
Supplicia, & validis properantûm ad vulnera dextris.
Cùmque propinquaret portis exercitus, & jam
Tela in conspectu visi distringeret hostis,
Extemplò crebris horrens mucronibus omnis
Apparet circùm tellus, prohibetque cruentis
Armatum tribulis vestigia ferre per æquor.
Quod simul adspexêre, stetit confusa repentè
Agmine confuso legio, gressuque represso
Nequicquam partes animum versavit in omnes.
At non Xaverides; justâ nam concitus irâ
Continuò ad cælum palmas cum voce supinas
Extulit, & tali Superos est ore precatus.
Omnipotens Pater, æterno qui prælia nutu
Cuncta regis, cujusque omnis sub Numine Mars est,
Vosque ô bis-seni rerum tutela sodales,
Relligio quibus alma stetit, pietasque magistris,
Quique alii æternas meriti post funera palmas
Sidereæ proceres mensis accumbitis aulæ.
Si monitus vestros, manifestaque signa secutus

Oceani

Oceani victor penetravi claustra tumentis,
Et vestrum extremos portavi nomen ad Indos;
Sentiat his telis fera gens quàm Numina vestra
Læsa nocent, dignas scelerum dent sanguine pœnas,
Aut ipsi potiùs stolidum cælestibus armis
Cogite ad obsequium vulgus, nec desit Eöo,
Hesperium clara est quæ gloria vestrâ per Orbem.
Vix ea: cùm subitò cælum fremere omne tumultu,
Et speciem liquidi nubes turbare sereni:
Tum magis, atque magis maria acta tumescere, & altis
Audiri latè ventorum sibila lucis.
Nec Tellus segnis stetit ima; ut fortè parandis
Seminibus, celeres inter festina ministras,
Ærisque, argentique opifex, aurique, sedebat
Umbrarum in medio, superi procul ætheris orâ.
Proximus hic Diti locus est, Stygiisque cavernis,
Nec minùs immitis fornacibus æstuat Orci.
Unde suos Vesevus apex, Lipareque vapores
Haurit, & æternis cælum ferit ignibus Ætna.
Hinc excîtâ minis cælestibus, expedit omne
In gentes Dea sacrilegas, cæloque rebelles,
Turbinis instrumentum atri, rapidæque procellæ,
Et jubet ad superas erumpere luminis oras.
Turbatum subitò cæca inficit Oceanum nox,
Et fœdam glomerant tempestatem ignibus atris
Infernè excîtæ pestes; ruere arduus æther
Visus, & extremâ mundus nutare ruinâ:
Tam sæva in mediâ nimborum nocte flagrantes
Discurrunt atræ formidinis ora per auras.
Horrida discissi miscent incendia montes,
Fragminaque eructant scopulorum, atque obsita fumo,
Et pice, & immundo latè loca sulphure fœdant.

Tum

Tum cinere, & pluviis murorum culmina circùm
Pumicibus campi plana increvêre tumentis,
Et facilis patuit summas ascensus ad arces.
Hæsêre attoniti tanto in discrimine cives,
Et mentes humilis stravit pavor. arma repentè
Projiciunt, rebusque unum quod restat in arctis,
Pacem orant Superûm, crebroque exterrita plangunt
Pectora singultu. sequimur te Magne Deorum
Quisquis es, imperioque iterum parêre volentes
Ardemus. prohibe infandos à mœnibus ignes:
Parce humili turbæ, & propiùs res aspice nostras;
Siqua tuum Pater Omnipotens mortalibus ægris
Restituit pietas animum: tua sancta supersit
Qui colat, & nostris imploret Numina ab aris.
His lacrimis flammæ cessêre, omnisque resedit
Ætheris ira: redit facies sua pristina terris,
Exactæque diem nubes, solemque recludunt:
Et placido mitis Zephyri strepit aura volatu.
Nec mora paciferis evincti tempora ramis
Matres, atque viri, & puerorum innoxia turba
Mœnibus erumpunt, & inermia pectora strictis
Objiciunt armatorum mucronibus ultrò.
Tuque ô sancte Heros, clamant, sua crimina fassis
Supplicibus, siqua est animo clementia, parce.
Pœnarum satis est, cælo exactore, superque
Quod luimus, Superos irataque Tartara passi.
Ulterius ne tende odiis. stetit icta repentè
Hoc acies omnis visu, cunctusque remisit
Pectoris ardor, hebent stupefactæ ad prælia vires,
Et piget ante pedes hosti insultare jacenti.
Xaverides sed supra alios mitissimus omnes
Erigit abjectos, dictisque affatus amicis,

Gratanti cives vultu, sociosque salutat,
Et reducem extensis Pacem obvius accipit ulnis.
Salve sancte Deûm interpres, clarissime sedis
Incola sidereæ, & seu tu sublimis Eöa
Parte micas cæli, sero seu Vespere gaudes,
Quæ te cumque tenet summi plaga lucida mundi,
Præbentem lætas Superûm concentibus aures,
Lætaque divino satiantem lumina vultu,
Hos tibi sacratæ cantus ne despice Musæ,
Et nostris adsint semper tua numina votis.

AD
FERDINANDUM
FURSTENBERGIUM,
ALEXANDRI VII. P. O. M.
Cubicularium intimum.

DE ARTOCREATE BRITANNICO.

CUm Tibi de tetricæ studiis, Fernande, Minervæ
Mollia languebunt olim præcordia: si non
Aspernaris ab Oceano missa usque Britanno
Romanum ad luxum pinguis præcepta culinæ;
Accipe languenti quâ possis arte palato
Consulere, & stomachi fastidia vincere inertis.
De lactentis adhuc primùm cape clune juvencæ,
Aprique & leporis dorso, quæ in frusta minuta
Concisa, & liquido diluta abdomine porcæ,
Jure natent, grandis pullus quo ferbuit, & quod

Bubula diffusis unxerunt ossa medullis.
Accedant, turris tibi quas, corsque ima volucres
Educat, atque alis, & pelle, & pectoris alba
Carne dapem saturent; teneros ante omnia lactes
Adde memor, seu sint agnis, seu mollibus hœdis
Avulsi; tereti nec te ficedula lumbo,
Nec te flaventi coturnix uda saginâ
Prætereat; terræ desint nec tubera, si quæ
Provida non parcis strinxère tonitrua cœnis,
Cum pipere, & Siculæ dulci cum pulvere cannæ.
Hæc tu cuncta simul cautè, circùmque, suprâque,
Eductæ in cameram Cereris testudine, claude,
Ovis, ac tenui molitus crusta butyro,
Et croco, & Eöæ fragranti cortice silvæ.
Dein gravidam lento massam committe caloti;
Angusto validus quam torruit ignis in antro,
Excoctamque diu, multoque ardore rubentem
Extrahe, & in patinam compone; & sic properata
Inter amicorum lætos ede fercula cœtus.

AD VENEREM

Titiani artificio pictam, in ædibus Illustrissimi D. Casanattæ.

QUid tantum Casanatta tibi meus, alma Dione,
Ista quid illius tecta, laresque placent?
Nec potiùs Golgosque tuos, Amathuntaque lætam
Et Cnidon, & lucos incolis Idalios?
Nescis qui vir hic est, quâ famâ notus in Urbe?
Qui mores, quali præditus ingenio?

Virtuti teneris rigidæ nutritus ab annis
 Et doctæ assiduus Palladis in gremio.
Divitiis felix, auroque opulentus avito,
 Et latè claris nobilis imperiis.
Nil nato, rebusque tuis favet ille, tuasque
 Respuit invicto pectore delicias.
Cùm magni Dominæ FLAVI sedet arbiter urnæ,
 Romani & mulcet jurgia cuncta fori.
Intrepidum sectatorem rectique, & honesti,
 Nullæ animum sordes, gratia nulla trahit.
Quæque solent puros hominum convertere mores,
 Corruptum nullis ingenium illecebris.
Vile illi tua forma bonum, tua cingula ridet,
 Et magè Cecropiæ Virginis igne calet.
Junonisque supercilium, frontemque severam,
 Mirum quam crebris laudibus ingeminet.
Hinc vocat insulsumque Jovem Martemque procacem,
 Et Paridem tota damnat in Iliade.
Judiciumque illud, quo tu pulcherrima rerum es,
 Increpat indignis, exagitatque modis.
Utque ipsos causas inter cognoscere Divos
 Audet, & invitæ reddere jura Stygi.
Instauraturum litem se mussitat illam,
 Quo formæ intereat fama decusque tuæ.
Quoque tuis decedat honos altaribus, & te
 Destituat Memphis, destituatque Paphos.
Quin & ALEXANDRI jactat felicia summi,
 Et furtis nimiùm tempora iniqua tuis.
Principe quo castis populis libet esse, pudetque
 Dissimiles Domini moribus esse sui.
Nec tamen hæc tu tanta time, satis ille superque
 Alterius discit providus esse malo.

Par-

Parthenopæ Trojana ſuæ quia fata timebit,
  Et charis alium civibus Æacidem.
Namque, ut homo eſt, magiiæ nunquam Jovis ille ſorori
  Palmam poſthabitâ Pallade ferre dabit.
Ut qui non tantùm ſceptroque, auroque movetur,
  Ingenii quantum gaudet honore ſui.
Nonne vides dapis immemorem parcumque Lyæi,
  In cunctas animum dividere hiſtorias
Naturæque, hominumque? Quis illo doctior artes,
  Quas juveni Chiron tradidit Æacidæ?
Scire poteſtates herbarum, uſumque medendi,
  Invitâque diu vivere Perſephone.
Quod jecori officium, ſtomachoque, ut largus in orbem
  Perpetuo ſemper flumine ſanguis eat.
Non ceſſat cauſas rerum explorare latentes,
  Et noctes animo diſpicere, atque dies,
Quæ terram quatiat vis ima, quis impetus Euros
  Concitet, in fluvios unde perennis aqua.
Nulli æquè ſua nota domus, quàm fortiter illi
  Facta olim Graiâ barbaricâque manu.
Bellorum paciſque vices, cladeſque, neceſque,
  Magnorumque graves Principum amicitiæ.
Virtutes, moreſque hominum, rituſque ſacrorum,
  Terrarumque ſitus, fluminaque, & maria.
Quid tibi jam memorem, quanta hæc facundia, quantus
  Neſtorei fundit ſpiritus eloquii?
Multaque ut orantem circumſtat ſuada, tuuſque
  Mercurius docto multus in ore ſedet?
Præque illo amplexuſque tuos, atque oſcula temnit,
  Cumque ſuo cælum nectare, & ambroſia.
Sed quod te moveat ſuper omnia, ſceptra ſuperba
  Improbus in media vult quoque ferre Cypro.

An nescis teneris illum dare jura puellis,
Juncta Palatino quas alit ora jugo?
Macerat has curis, jucundumque improbus arcet,
Ne miserarum ætas florida ver agitet.
Nam tetricæ studiis secretâ in Valle Minervæ
Per lanæ exercet dura ministeria.
Et radiis cogit, rigidoque assuescere penso,
Staminaque assiduâ ferre, columque manu;
Ne segnis mores corrumpat inertia, neve
Mens vacet ad lusus desidiosa tuos.
His animis; his ingeniis (scis ipsa) necesse est,
Nec dulcis Bacchus, nec sit amica Venus.
Ergo hominem nunquam (si quid mihi credis) amabis,
Participemque tui nectaris esse voles.
Quin age, & ingrato te protinus eripe tecto,
Et sine cum Musis illum habitare suis.

AD NATALEM RONDININUM, S. D. N. ALEXANDRO VII. PONT. OPT. MAX. *ab epistolis ad Principes.*

UNica Piëridum, Natalis, cura Dearum,
Cui Vaticani pervia
Interiora adyti penetralia fecit in alto
Firmata Virtus pectore,
Cujus ALEXANDRI quoties sententia docto
Prodiit ab ore Maximi,

Nil

Nil eſt, quod Latium tumeat Cicerone, ſuiſve
 Facunda alumnis Græcia:
Clarus Apollineo me nunc à numine vertex
 Soractis antiqui tenet
Urbanæ ſtrepitum fugientem & jurgia turbæ,
 Juvatque de minantibus
In cælum ſcopulis illinc nemora alta, domoſque
 Ferarum opacas cernere,
Hinc variam cultu ſegetem, glebaſque Sabellis
 Exercitas ligonibus,
Et latè in Latios animum diſpergere tractus.
 Quàm læta vitis arduis
Fuſa cacuminibus virides hîc ſurgit in ulmos!
 Quàm flava ariſtis æquora,
Quàmque ferax oleæ collis! quàm lacte capellis
 Diſtenta ſemper ubera!
Quàm priſci mores hominum! quàm numine mulcet
 Auras benigno Jupiter!
Sed me non facies rerum pulcherrima, nec tam
 Amica Muſis otia,
Quàm veterum capiunt quæ paſſim ingentia Patrum
 Viſuntur hîc veſtigia,
SILVESTRI magni latebræ, quibus ille potentûm
 Vitavit enſes impios,
Haud paſſus periiſſe manum, quæ cuncta priorum
 Abominanda numinum
Unius adſperſu mendacia perdidit undæ.
 Quid Urbis & thalami fugam,
ROMANÆQUE [1] ſpecus memorem, contemtaque duro
 Præ ſilicis atri tegmine

 Sceptra

[1] S. Romana, Calpurnii Præfecti Urbis filia, cùm nuptiis deſtinaretur, divino monitu ad S. Silveſtrum in Soracte latentem fugit.

Sceptra [a] olim Ligeri latè dominata superbo.
  Salvete rupes aureæ,
Proxima Cœlitibus sedes: salvete quietæ
  Secura mentis gaudia.
Ut mihi jam Regum laqueata cubilia sordent,
  Aurata sordent atria!
Nec moror extremus quidquid sub divite fluctu
  Hermusque volvit & Tagus.
Sed me, ne vestris reliquos in cotibus annos
  Nemorum colonus exigam,
Aurea desuetas redeuntia sæcula in urbes,
  Vetantque cum Sororibus
Justitia, & Pietas cœtus dignata frequentes
  Certantium se candidos
Ad sui ALEXANDRI populorum fingere mores,
  Et se probare ingentium,
In tanto faciles dederunt quæ Principe Divi,
  Non immerentes munerum.
Ille sibi rigidus, sibi inexorabilis uni,
  Nihil remissi in arduo
Pectore, nil patitur laxi, per dura laborum,
  Curasque rerum maximus,
Atque hominum gaudet Princeps audire Paterque.
  Nemo obsequentis acrior
Fortunæ illecebras calcare, aut falce tremendæ
  Necessitatis ultimæ
Immanes vultus animo spectare sereno,
  Orando nec præsentior
In Superûm iratis extinguere fulmina dextris.
  Ahena non si vox mihi,

Non

[a] Carolomannus, Caroli Martelli filius atque heres, antequam se ad Cassini cœnobium conferret, Soractis montis secreto delectatus fuit.

Non centum ardenti resonent si gutture linguæ,
    Merentis ad præconia
Sim satis, & laudes valeam me effundere in omnes.
    Per montium & quisquam juga,
Per saltus, fluviosque, ac devia rura vagetur,
    Virtutis ut vestigia
Jamdudum exosæ terras fugientia captet?
    Cùm, quanta fulget arcibus
Ætheris in summi, Divûmque in honore superbit,
    Se Vaticani in aureo
Explicuit solio, præsentiaque ora beatis
    Fruenda dat Quiritibus.
Testis Hyperborei dominatrix Virgo profundi,
    Quæ divitem tot inclytis
Regnorum spoliis, domitoque Aquilone tumentem
    Contemnere ausa Regiam,
Hujus ab aspectu properat splendescere lucis.
    Quas tu frementis undique
Lætitiæ voces mirabere! qualia cernes
    Fervere per urbem gaudia!
Supplice cùm Latias se poplite sistet ad aras,
    Summique prona Antistitis
Accidere ad sacræ spectabitur oscula plantæ,
    Litoris Amazon Baltici;
Cujus ab invicto Germana per oppida Marte
    Vibrata nuper fulmina
Arduus à tumulo stupuit septemplice Tybris,
    Nec ulla solam Palladis
Ægida belligeræ plausu cum gentis, & auream
    Tractare docta cuspidem.
Sed placidas animum Divæ exercere per artes
    Ponentis interdum horridam

Gorgona, perque hilares blandùm gradientis Athenas,
Doctoque Phœbi in pulvere
Primum Castalias inter decus ire puellas.
Hanc tu Boote ab ultimo
Anxia tollentem patriæ in caligine noctis
Meliorem ad Arcton lumina,
Imaque divinis ustam præcordia flammis,
Æterne Vates, optimi
Inter ALEXANDRI decora olim ingentia, plectro
Feliciore concines:
Cùm restincta brevî totum fera bella per orbem,
Centumque dices ænea
Custodem Pacis cohibentia robora Janum,
Italisque Thracem viribus
Infractum, & patriæ dejectum à culmine sedis
Scythico latêre in angulo.

DE OBITU SIDRONII HOSSCHII E SOCIETATE JESU. AD FABIUM CHISIUM S. R. E. CARDINALEM.

SIqua juvant mutos cineres, si lumine cassis
Jucundum quicquam manibus esse potest;
Multum habet egregii quòd gaudeat umbra SIDRONI,
Nuper cognatis reddita sideribus,

Ad cumulum, ô Princeps, decorum laudumque ſuarum,
Quòd deſiderio eſt nobilitata tuo.

IN

PHILOMATHIS MUSAS JUVENILES.

VAtes optime, quotque literatos
Noſtra ætas tulit, aut tulit virorum
Plenior ſapientium vetuſtas,
Nulli conſilio, nec eruditæ
Largo flumine poſthabende linguæ;
Te facundia, literæque noſtræ,
Te ſuum Latiæ decus Camœnæ,
Lumenque eloquii vocant aviti.
Tuis en ſtudiis laboribuſque,
Linguæ gratia ſe leporque debet;
Debent munditiæ, elegantiæque,
Et puræ Veneres locutionis.
Per Te ab exilio, & malis tenebris
Priſca Suada redit, proculque ad imas
Rus & barbaries faceſſit umbras,
Ipſaque eſſe Latina Roma diſcit.

DIALOGUS LEPORIS ET MUSTELÆ.

Calumniatorum inevitabilem esse malignitatem.

ÆGypti sævo fines urgente duello
Rex omnes Ptolomæus equos, omnemque elephantûm
Describi numerum Pharios mandasse per agros
Dicitur, ut dociles calcaria ad aspera plantas,
Arduaque aptarent turrita ad prælia terga.
Sensit ubi silvâ Lepus hæc delatus ab altâ,
Me miserum, exclamat, quæ jam satis ima dehiscat
Terra mihi? quæ nox densis satis abdat in umbris,
Cruraque compedibus gravibusque imbellia telis
Pectora subducat, cui non præsens animus, nec
Bellorum stabiles ad munia dura lacerti?
Cui Mustela: Quid est, insane, quòd ilia vano,
Singultu quatis? haud tu digna hostilibus ausis
Materies: fletu nimis ambitionis in isto est,
Qui tibi non meritæ fingit discrimina sortis.
Conditione tuâ majorem pone, miselle,
Ex animo curam: tibi non à Marte, nec armis,
Sed metus à vilis tenui sit dente molossi.
Quid si me, contrà sequitur Lepus, esse elephantem
Fortè aliquis contendat, inertem ad fervida regis
Imperia, & medii cessantem in pulvere belli,
Et vocet in Scyri latitantem litore Achillem,
Exigat & meritas ignavo à sanguine pœnas?

Donec

Donec me leporem doceam, vireſque puſillas
Eſſe mihi, donec nudas oſtendere eburnis
Contingat telis, longâque proboſcide fauces,
Et liceat me ipſum eſſe mihi, quàm multa neceſſe eſt
Aſpera perpetiar! quanto diſtringar ab æſtu
Curarum, noctes ſubeundo indigna dieſque!
Egregiam quamvis, res dura eſt, dicere cauſam.

AD
FERDINANDUM FURSTENBERGIUM,

De Muſarum diſſidio cogitantem, An. M. DC. LIV.

SUmme Deûm, ſævi domitor Pythonis, Apollo,
  Fatidica quem Delos ſuum,
Quem Cyrrhæa vocant, Pataræaque culmina regem
  Certâ timendum cuſpide;
Quemque novem doctæ, Parnaſſia turba, Sorores,
  Triplex & ambit Gratia.
Ad curas hominum precibus ſi flecteris ullis,
  Vatem tuorum fontium,
Aöniæque decus telluris, ab uſque remoto
  Rheni petitum litore,
Ut Latium, utque ipſos linguæque togæque Quirites
  Docto admoneret carmine;
Ne patiare tuis, Muſarum ac dulcibus ulnis
  Divina mitis ingenI,
Et ſtudiorum aliò ſpectanda avertere dona.
  Sit proprius in caſtris tuis

Mi-

Miles, ſeque tuis æternùm exerceat armis,
Omnemque lucem nomini
Inde ſuo, laudemque petat, famamque decuſque:
Quamvis avitus inclytæ
Non alium magis ornet honos, & gloria gentis,
Nec plura quiſquam imaginum
Lumina Saxonicos numeret decorantia faſtos.
Ne deſidêre inglorium,
Neu ceſſare velis Juvenem, quin divite venâ,
Tuo & benigno numine
Utatur, ſeu facta gravi Regumque Ducumque
Narrare tendat carmine,
Threïciâque avidos teſtudine fallere morſus
Oblivionis invidæ:
Seu leve quid gracili modulari malit avenâ,
Seu dulciore barbito
Jam nunc vernantis florem oblectare juventæ,
Severiora differens.
Quin agè cunctanti (quod jam meditatur, & imo
Dudum volutat pectore)
Egregii ut laudes FABII, præclaraque facta
Ventura doceat ſæcula,
Adde animos, ſacrâque feri præcordia flammâ.
Dicat ſerenæ in arduis
Rebus mentis opes, curiſque ingentibus æquum
Stabilis vigorem conſilI,
Quo Latium, quo res Italæ, quo maximus Orbis
Superbit INNOCENTIUS.
Dicat inexhauſtum ingenium, moreſque benignos,
Nec purpuræ quicquam ſuæ
Debentem, & propriâ virtutem à luce coruſcam.
Dicat profanæ impervium

Pectus avaritiæ, nullisque obnoxia corda
  Cupiditatum fluctibus,
Atque animi intrepidas inter sublimia vires:
  Nec literarum & artium,
Nec cultæ sileat rarissima munera linguæ;
  Sive expedita vinculis,
Nataque ad humanos placeat facundia cœtus;
  Seu debita Superûm auribus
Verba Meduseæ manantia fontibus undæ.
  An clariorem carminum
Usquam alibi segetem possit laudumque parare,
  Elatiore aut spiritu
Impulsas animare fides; Famæque perenni
  Servire gloriosiùs?
Annue Phœbe, sacrique animis illabere Vatis.
  Sic semper æthera incolas,
Sic tibi nulla genas fœdet lanugo, nec umquam
  Desit capillis laurea.
Dumque canis trifido cæsos Titanas ab igne,
  Patris triumpho turgidus,
Cuncta tibi Superûm plaudant convivia, teque
  Diu stupentes audiant;
Frustrà jactatos referentem in sidera montes:
  Nec hauriant libentiùs,
Quæ sibi nectareo Phrygius rorantia succo
  Fundit minister pocula.

DE

DE INSULÆ [1] JUPANÆ *amœnitate.*

FElicis hoſpes Inſulæ, vides glebas
Virides, amœnas, mitibus hilares pomis,
Ubi relinquens Indiam ſuam Bacchus
Chiumque nobilem uvidamque Methymnum
Madidus jocoſos feriatur Octobres,
Nullâque vite lætiùs calet, nulla
His gratiora pampinis gerit ſerta,
Præque his adulto collibus mero veſtras
Deſiderare, Cœlites, negat menſas.

DE ALEXANDRO VII. PONT. OPT. MAX.

ODE.

QUicumque diri, poſt tot atra funera,
Abominatus Martis impotentiam,
Irata adiſti precibus umquam numina,
Diu negata gentem ut humanam quies
Vultu bearet reduce: quiſquis inclytas
Compede gementes Thraciâ Orientis plagas

Reddi

1 Jupana inſula eſt oræ Illyricæ, ditionis Raguſinæ, quam Tauridem appellat Hirtius de bello Alexandrino.

Reddi Latinis rursus optasti sacris:
Quicumque honestis debitum artibus decus
Redire, dulci literarum & otio;
Festisque Musas implicatas frondibus
Per Vaticanas ambulare porticus:
Nunc tempus albas expedire victimas,
Votiva tempus tura, nunc sollemnia
Aptare sacris dona pulvinaribus.
Dedêre cuncta Cælites tandem boni,
Plaudente quòd Olympo, & frемente Tartaro
Maximus habenas rerum ALEXANDER tenet.

AD
JUNIUM PALMOTTAM,

scriptorem egregii poëmatis, de rebus à Christo Domino inter homines gestis, Illyrico carmine compositi.

ODE.

O Plena tristi mortis imagine
Humanâ, durum vita negotium;
Assueta distinctos acerbis
Ducere funeribus triumphos!
Tu læta mœstis gaudia luctibus,
Mæstosque luctus lætitiis fugas,
Passimque commisces amara
Cecropiis aconita succis.
Quis turbo, qui te fulminis impetus
Æquet volantem? præcipitant dies,

Anni-

Annique vertentes, nec ulla eſt
Sat rigidis brevis hora Parcis.
Nil ſceptra quidquam regia, nil decus
Claro ebriarum murice veſtium
Proſunt, nec everſis ſuperbi
De populis ſpoliorum acervi:
Nihil ſecundus rumor, & inclytum
Nomen, faventûmque aura Quiritium,
Faſceſque, lictoreſque, & alta
Nobilium ſeries avorum:
Nec ſummus imo diſcrepat, omnium
Immitis æquè ſæva neceſſitas
Metit rapaci colla falce,
Aggerat & miſeros beatis.
Virtute ſolâ fati adamantinas
Frangente leges. Illius in latus
Nil ſortis adverſæ, licetve
Perſephonæ jaculis malignæ.
Hæc te erudito in pulvere ſplendidâ
JUNI laborum exercuit indole,
Vulgi recuſantem profani
Gaudia, degenereſque curas.
Hæc docta ſacri pectora Numinis
Replevit hauſtu, non alii dato:
Quô fretus audacem Deorum
Cœtibus inſereres Camœnam:
Hæc nomen atri funeris inſcium
Dedit, perennis cum ſtrepitu lyræ
Latè volaturum per aures
Illyridum populorum amicas.

IN EMBLEMA,

apponendum Latinæ editioni Historiæ Concilii Tridentini, Cardinalis Pallavicini, cum aquilâ unguibus ferente serpentem, & ad solem, nomenque JESU *in sole præfulgens, respiciente.*

ODE.

MOntium præpes nemorumque cultor
Ætheris celsi decus, ô minister
Impios certo ferientis ictu
Fulminis ales!

Qui viris clarum, titulisque priscis
Sfortiæ magni genus atque stirpem, &
Missa per longas series avorum
Stemmata signas:

Perge, ubi pulchræ generosus ardor
Te dapis dudum tenet atque pugnæ,
Splendidum victor solito ciêre in
Pulvere Martem.

Perge, Divini radios tuendo
Solis, & rostro lacerare & ungui,
Si quid invisi Superis colubri
Restat inultum.

Tuta ut à fœdo Pietas vapore,
Splendeat castis operata templis;
Teter & puras odor inquinare
Desinat auras.

Non vides quantâ tibi mole præsens
AuxilI cœlum faveat? Verendo
Sol tuus latè Superis & imis
Nomine fulget.
Hoc duce insuetum per iter citatas
Explicas primæ inter operta causæ
Arduus pennas, penetrasque summi
Limina Veri.
Nota jam pridem hic tibi tela, & acres
Sufficit cordi indomito favillas;
Hostium tergo bene sæpè notas
Sufficit iras.
Sed quid immitis mea Musa pugnas?
Sæva quid frustrà meditaris arma?
Vicimus! primo ferus hostis olim
Concidit ictu.
Concidit, latè volucremque dium
Auxit æterno domitus trophæo,
Et novum asserti radiare fecit
Sidus Olympi.
Tale Cyrrhæi domitor draconis,
Rettulit palmæ decus, & Gigantum
Impios sævo jaculatus igni
Juppiter ausus.
Talis in Dacos utinam Scythasque
Italas virtus animaret hastas,
Tamque terrenos rueremus acri
Impete in hostes!
Barbarâ haud ultrà gemerent catenâ
Græciæ pingues Asiæque campi,
Et sacris læti fluerent Latinis
Nilus & Ister.

DE

DE CATELLA CÆSARIS RASPONI, NUNC S. R. E. CARDINALIS.

Lugete Veneres, Elegantiæque omnes,
Hominumque lepida turba delicatorum.
Perempta Lachesis invido jacet ferro
Catella blanda, Cæsaris mei nuper
Amor & voluptas, gaudiumque, lusúsque;
Cujus jocosis ille morsibus sæpe,
Latratibusque mollibus fatigatum,
Inter laborum seria & graves curas,
Animum levabat: quam videre saltantem,
Videre cursitantem, & in pedes sese
Ultrò erigentem, gestiebat: Et fessam
Ætate, languidamque, pristinæ gratus
Festivitati, lusibusque mellitis,
Adhuc amavit, aluit, & suam dici
Ut antè voluit, luce nec modò cassam
Desiderare cessat, & recordari.

IN BAUNUM,

detractorem carminum Cl. Viri

AUGUSTINI FAVORITI.

QUænam te mala mens, ineptę Baune,
In iras agit optimi Poëtæ?
Quæ noxæ tibi non bene expiatæ
Ad certaminis aleam protervi
Iſtos exiguos cient lacertos?
An ut pervenias in ora vulgi,
Teque ut poſteritas loquatur omnis,
Nobili cupis interire dextrâ?
Nimis crede mihi impotenter ardes
Risûs materies perennis eſſe.
Verùm ſplendida teque celſiora,
Stulte, deſine ſomniare fata:
Nam loco ſaliumque carminumquè,
Tuis ſupplicia aptiora nugis,
Informis ſitus, exigentque blattæ.

STE-

STEPHANI GRADII

ORATIO

De eligendo Summo Pont. Sede vacante, post obitum

ALEXANDRI VII.

AD EMINENTISS. S.R.E. CARDD.

Habita Romæ in Basilica Principis Apostolorum Die II. *Junii* M. DC. LXVII.

PERFUNCTIS Vobis, Patres Eminentissimi, mœsto & lugubri, componendi Sanctissimi Pontificis ALEXANDRI, & novissimis honoribus decorandi, munere; ab iisque omnibus ritè expeditis, quæ ad declarandum amissi optimi Parentis triste desiderium comparata sunt more institutoque majorum; superest necessaria de renuntiando successore deliberatio, quem potissimum reclinato huic tantisper humeris Vestris oneri ferendo præficiendum putetis. Magna, sublimis, ardua profectò res, & omnium, quæ humano consilio administrari possunt, longè maximi, gravissimique momenti. Collocandus namque est in supremo rerum humanarum fastigio, ipsiusque Dei Optimi Maximi, ut ita dicam, consessui, Vestrorum suffragiorum beneficio admovendus est unus ex Vobis, qui latissimum indè in singula, & universa, quæ sub Sole sunt, imperium, & potestatem obtineat: cujus facta pro legibus, dicta pro oraculis, placita

pro ratione generi humano futura sint: cujus arbitrio regi ac temperari, nec inferorum portæ detrectent, nec ipsius cæli sublimitas dedignetur.

Hac ego de re in hoc amplissimo orbis terræ consilio verba facturus rudis & indisertus Orator, tremerem animo vehementer, & commoverer, si parem susceptæ causæ magnitudini desiderari orationem, & facundiam crederem; nec potiùs traditæ cuidam à majoribus consuetudini utcunque mihi parendum esse viderem. Satis enim intelligo, eâ Vos mente, eoque consilio huc advenisse; adeò intentos in commune bonum, adeò flagrantes in Dei, & Ecclesiæ charitate animos attulisse: tantâ denique sapientiâ, & rerum usu esse præditos; ut nullus sit reliquus locus disputationi, quæ Vos officii vestri rationis admoneat. Satis itaque mihi erit, si sanctissimum propositum Vestrum, si egregiam Reipublicæ in his Comitiis benè gerendæ voluntatem, vel leviter adumbrare contingat; ut in iis, quæ à me dicentur, quasi quodam in speculo, Vos ipsos paulùm; Vestrorumque sensuum, & cogitationum imaginem contemplemini.

Quò ego libentiùs, & pleniore bonæ spei cum animo in hoc argumento mihi versandum esse video; Vix enim periculum est, ne sanctus, ne innocens, ne ipsi illi, à quo proximus est futurus, quàm simillimus prodeat ex isto cœtu, quem sagacissima superiorum Pontificum in spectandis hominibus diligentia, accersendo quidquid usquam egregium est, ex omni penè lingua, & populo, & natione conflavit. Quem adeò unà cum Principe Apostolorum genus electum, & regale Sacerdotium multò ego justiùs appellavero, quàm ille Regis olim Epirotæ Legatus veteres Romanos Senatores Reges appellaverat.

Nec

Nec verò hæc à me colligendæ Vestræ benevolentiæ gratiâ, quam maximi facio, dici putate, aut quò magis amplissimâ Vestrâ dignitate delectari Vos velim; sed ut uberrimam rectè statuendi materiem, in qua versamini, Vobis ostendam; eòque minore veniâ dignum, si quod hîc intervenerit, peccatum futurum sciatis: quo cavete existimetis, ullum aliud hoc tempore, aut majus, aut gravius admitti posse.

Neque est quòd nobis magnoperè blandiamur, quasi cætera Vestra sanctitate, rebusque pro salute, & gloriâ Ecclesiæ præclarè gestis, aut gerendis, neglectam hoc in negotio officii religionem sarcire possitis. Aliæ siquidem omnes altissimi istius Vestri muneris partes, quamlibet graves & magnæ, si cum jure ferendi de Pontifice Maximo suffragii conferantur, leves, obscuræ, ingloriæ sunt; propterea quòd non adeò propriæ Vestri Ordinis habentur, ut per alios inferiorum ordinum magistratus obiri, & explicari non possint: hac in re præcipuè censeri, spectarique dignitatem Vestram omnes intelligunt: hac maximè potestate fortunam Vestram in aliorum Ecclesiæ Antistitum numero excellere, atque eminere: nec aliunde fieri, quòd mortalium nemo tantum sibi, aut sanguinis, aut opum, aut gloriæ magnitudine tribuat; ut accessione Purpuræ Vestræ dignitatem suam in immensum auctam, amplificatamque non putet. Frustra itaque ad debitam Ordini Vestro gloriam comparandam in reliqua Ecclesiæ procuratione strenuus, & fidelis, & officii diligens quisquam fuerit, si hac una in re cessaverit; nam ut maximè boni viri laudem ferat; decus certè recti, & constantis Ecclesiæ Romanæ Senatoris non feret.

Sed ingenia Vestra PP. EE. ejusmodi non sunt, quæ

ad recta consilia capessenda terrore, ac denuntiationibus adigantur. Multò validior est apud optimum quemque, conciliatrix illa fortium animorum, recti, honestique species, & pulchritudo, cujus sanctissimis illecebris non vereor, ne non magnoperè in hoc negotio gerendo commoveamini, si persuasum habebitis, nulli æquè rerum mortalium Christi Ecclesiam, quàm hujusmodi Comitiis sanctè habitis, eorumque ex sententia successui magnitudinem suam, splendoremque debere: ac si quid humanis in consiliis fuit, ut sancta illa, potensque, & gloriosa, & hostium victrix, & præliorum superstes esset, hinc potissimùm fuit. Hinc etenim factum est, ut Romanis in fastis Viros suâ quemque memoriâ maximos, ac sapientissimos haberemus, qui Summi Pontifices, iidemque summi mortalium, non dignitate magis, ac titulis essent, quàm meritis, & virtute. Quod unum ad certam, & absolutam magnorum imperiorum felicitatem satis esse, non est, quod à Platone doceamini, qui tales reliquos cives solere esse ait, quales essent Principes Civitatum; multò namque vetustiorem, locupletioremque hujus veritatis auctorem Spiritum Sanctum habetis, & respondentia divinis ejus oraculis experimenta non dubia, præsertim ex Annalibus Ecclesiæ petita: cujus res maximè prosperas atque florentes, sanctissimi quique Romani Pontifices præstitêre, quorum virtutis & sapientiæ, secundùm Deum, beneficium est, ut compages ejus sexdecim ampliùs sæculorum fortunâ disciplinâque consisteret; essetque divinorum operum, quæ mente & ratione continentur, post homines natos longè latissimum amplissimumque, licet quis illam minimâ sui parte, hoc est humanis opibus, ac magnitudine metiatur.

Nulli

Nulli parcere labori, nullum non adire discrimen, certum, ac statutum Vobis esse, persuasum habeo: ut quàm speciosam hac parte, ornatamque Domini Sponsam à majoribus accepistis, eodem cultu & majestate præstantem, posteritati tradatis; ac ne de spiritu quidem ipso ac sanguine, tam præclaram in causam, si res poscat, profundendo, dubitare. Satis id, superque declarat, vel honos iste Purpuræ, quam Vos nequaquam ad inanem luxûs ostentationem, aut oculorum oblectamentum, sed hujus ipsius constantiæ, ac fortitudinis profitendæ causâ, vetere instituto, gestatis.

Verumenimverò ad negotium, in quo versamini, minimè tantâ mole virtutis opus est. Nulla hîc Tyrannorum sævitia est, cum qua luctemini, nulli quos superetis hostes, nullæ quas vitetis insidiæ. Vobiscum demum Vobis negotium est, & cum animo Vestro, re omnium docilissimâ, cui viriliter imperetis; ut, quod optimum esse factu nemo Vestrûm ignorat, faciendum sine dubitatione statuatis: quod quidem non solùm Ecclesiæ, cui debetis omnia, sed etiam Vobis ipsis salutare, & frugiferum experiemini.

Quam ob rem non hîc ego, quod à plerisque ex hoc loco dicentibus sæpè auditum est, illud à Vobis magnoperè contendam EE. PP. ne in hac deliberatione quicquam humanæ gratiæ tribuatis; ne, quid privatim cujusque Vestrûm intersit, cogitandum, & ponderandum arbitremini. Facilè intelligo, utcunque magna, & excellens ista sit Vestra dignitas, homines tandem esse Vos, & hominum officia fungi, nec aliis artibus, quàm iis, quarum humana infirmitas patiens est, creationem quoque Romani Pontificis, ut cætera mortalia, transigen-

dam. Non is ego ſum, qui rigidam illam veteris Eccleſiæ ſanctitatem non optandam potiùs, quàm ſperandam exiſtimem, & qui remiſſis longâ fortunæ indulgentiâ ſæculi moribus, ignoſcendum aliqua ex parte non putem; eòque damnare non auſim, ſi Veſtram quoque rem privatam unà cum publica, unà cum gentium omnium commodis, Veſtra etiam commoda, & rationes agi putetis. Præſertim quòd adeò ſublimis eſt, & vulgarem aliorum hominum ſupergreſſa modum Veſtra conditio; ut bona, malaque Veſtra ad Rempub. pertineant, & pro loco, quem in Eccleſia tenetis, privata Veſtra felicitas grandis omnino portio ſit felicitatis communis.

Verùm hæc ipſa propriæ Veſtræ utilitatis momenta veris examinate ponderibus: hos ipſos calculos diligenter, accuratèque ſubducite: profectò invenietis, privatas omnium Veſtrûm rationes cum publicæ utilitatis rationibus egregiè conſpirare. Optimum eligi, ſine dubio publicè intereſt: Hoc ipſum etiam ſigillatim cujuſque Veſtrûm intereſſe, audacter ego, & ſi verè conſulatur, mecum ratio ipſa pronuntiat.

Nemo dubitat, cùm inter ſapientes rerum ſuarum æſtimatores de ſervitii conditione deligenda conſilia agitantur, ſummam deliberationis in eo maximè verti, ut nos jugo quàm fieri poteſt leviſſimo, & juſtiſſimo oneremus; quod ita demum eveniet, ſi dominum nobis ſapientiâ quàm præſtantiſſimum adoptabimus, cujus propterea poteſtati ſubjecti, à libertate, pulcherrimo animi humani bono, quando eâ neceſſariò carendum eſt, minimum diſtabimus.

Quid quòd ut quiſque prudentiſſimus eſt, ita maximè aliorum prudentium conſiliis gaudet? Quam ego lau-

laudem in viro summi fastigii super omnes alias necessariam esse statuo; ut qui curam suam in res plurimas, ac diversissimas, nec unius mentis captui accommodatas distentam habet. Vis enim alioquin illa animi per semet excogitandi omnia, quæ agenda sunt, cui primum sapientiæ decus priscus ille Vates assignat, privatæ demum fortunæ, & paucis in negotiis versantis est. Cujus tamen decoris gloriam leviora quæque ingenia, supremam auctoritatem nacta, incredibile dictu est, quàm impotenter affectent, omnique conatu id agant, ne quid alieni consilii eguisse credantur: quâ re, quid oro magis adversarium est juri Vestro Senatorio dicendæ de Republica sententiæ? neque enim, intermisso illius usu, multùm habet ista Purpura Vestra præclari.

Jam verò summi omnium beneficii, quo Vestris suffragiis extollendum afficere paratis, nec intelligens esse poterit, nec memor esse volet, nisi vir fortis, & moderatus, & sapiens. Virtus enim grati animi, more nobilium quarundam stirpium, glebæ sterilioris impatientium, ingeniis optimè à natura factis, & egregiè à bonis artibus institutis unicè lætatur; & nisi multarum præterea virtutum comitatu stipata sit, facilè emoritur, & exarescit. Quanto enim robore mentis, quantâ indole virtutis opus est, ne in summa, amplissimaque fortuna collocati ad illa vulgò jactata sese demittant, aversandi magnorum beneficiorum auctores, & quasi gratiæ, cui sese referendæ impares esse vident, rigidos exactores fastidiendi? Nec verò hujus rei, aut pauca aut obscura in omni memoria temporum, exempla sunt, quæ persequi sigillatim apud viros doctrinâ, & usu rerum præstantes supervacuum judico: simul illud omitto comme-

memorare, quàm vanus propterea labor, & quàm inutilis industria illa sit, quâ nonnullos antiquitus in hujusmodi Comitiis usos esse memorant, ut non tam unum aliquem animo propositum haberent, quem cæteris anteferrent, quàm id agerent, ut quoquo modo provectus, ipsos auctores tantæ sibi fortunæ fuisse, persuasum haberet.

Sed ut omittam singula rationum Vestrarum momenta nimis accuratè colligere: quid, oro, tam cujusquam Vestrûm est EE. PP. quàm Ecclesia, & Res Christiana; cujus pars multò maxima præcipuo quodam, & excellenti jure Vobis divinitus est attributa, ut omnino nihil quicquam in re familiari tam amplum, nihil in supellectili tam eximium, nihil in bonis tam fructuosum habeatis? Ejus autem possessio non solùm Vos opulentos, & copiosos, ut aliorum hominum vulgus suæ divitiæ, sed planè terrarum Dominos, sed mortalium generis Principes, sed humanarum, divinarumque rerum potentes facit. Hanc adeò partem rerum Vestrarum potissimùm Vos curare, huic incubare thesauro, pro hoc uno maximè attentos, & sollicitos esse decet. Quòd si cæterorum omnium, quæ Vestra sunt, amissionem inde, atque interitum sequi oporteret, quis tam imbecillæ mentis est, ut vulgarem nautarum sapientiam non imitetur; qui proposito tempestatis periculo, postquàm levandum sibi onere navigium vident, jacturâ viliorum quarumque mercium, nobiles & pretiosas redimendas existimant.

Quantò magis hoc animo esse debetis, cùm hæc ipsa, quæ rerum ego Vestrarum viliora, & leviora voco, domesticas, inquam, possessiones, & commoda, non modò magna illa, atque præclara curando non amitti-

amittitis, aut minuitis; ſed hac una maximè ratione conſtitutis, ac ſtabilitis? Niſi fortè dubium, aut obſcurum putatis ſcitum illud Evangelicum oraculum, quo jubemur primùm quærere regnum Dei, ût hæc omnia adjiciantur nobis. Cujus oraculi profunditatem quò altiùs penetretis; reputate, quæſo, cum animis Veſtris admirabilem divini conſilii vim, atque virtutem, aſtutis, humanorum conſiliorum conatibus maximè adverſariam, quâ fieri plerumque videmus, ut proſperi ſucceſſus eorum, quæ cautè, & providenter ad noſtra commoda promovenda nobis excogitaſſe viſi ſumus, in perniciem vertant; nec ulla tam acerbè mala nos urgeant, quàm quæ ipſi nobis ultrò arceſſimus, cùm maximè callidi, & rerum noſtrarum diligentes eſſe volumus. Hæc eſt illa divina vis, quam profano vocabulo Fortunam appellamus, caſuum, rerumque, occultis humanæ rationi cauſis nitentium, imperioſa dominatrix, cujus arbitrium ſeverum & impotens, votis noſtris accommodare, unius Dei beneficii ac muneris eſt. Quem certè niſi præſentem, ac propitium ædificationi noſtræ domûs habuerimus, in vanum omnino lapides noſtros, & cæmenta conſumimus: quantò verò ſtultiùs, & inaniùs, ſi hos ipſos lapides, & cæmenta de ruinis domûs Domini, quæ nuſquam certior, quàm in malis de Eccleſia conſultis eſt, injuſtiſſimo compendio depromimus, & comparamus?

Intelligitis opinor EE. PP. quàm graves, magnæque in Vobis cauſæ ſint, quæ Vos ad hoc munus Comitiorum ſanctè, integrèque obeundum adhortantur. His tamen multò majores, & graviores in ipſa re, quam geritis, invenietis, ſi præſentem tum Eccleſiæ, tum Reipublicæ ſtatum paulò mecum diligentiùs expende-

pendetis; qui profectò tam difficilis & lubricus est, ut prorsus divino consilio factum existimem, quòd cœtus hic Vester Summorum Virorum copiâ, ingeniique, & consilii laude præstantium, ut unquam aliàs, abundat, & floret.

Non est hujus loci, pluribus explicare conditionem, quâ nunc agunt Ecclesiæ Romanæ Civitates, propter incommoda superiorum temporum necessitate contracta. Vos ipsi, quæ dici hac de re possunt, intra Vos ipsos reputate, & quâ unâ ratione datum est, languenti huic parti Reipublicæ, præsenti optimi & sapientissimi Principis remedio, subvenite.

Neque tamen de Ecclesia, quà regnum terrenum & caducum est, ita sollicitos esse nos oportet, ut ejusdem obliti videamur, quà parte cælestem illam, & immortalem esse, credimus. Hæc militans in hac vita, & adversus invisibiles hostes continenter in acie consistens, Imperatorem, ac Ducem à Vobis magnis rebus gerendis idoneum flagitat. Hujus, quæso, necessitates, ac tempora Vobiscum expendite, &, quem animum erga se, quæ consilia à Vobis hoc tempore desideret, pro Vestra sapientiâ ac pietate statuite.

Hæret adhuc impressum religioni superiore sæculo gravissimum in Germania vulnus, quod florentissimæ illi nationi, multisque præterea illâ pestilentiâ contactis exitio fuit. Quod quidem vulnus, quanquam crudum adhuc, & intractabile meritò credidimus propter hominum contumaciam, & obstinatum ad pereundum animum; mox interposito spatio remisisse plurimum de illa pristina sua malignitate visum est, & curationis non nihil, ac medicinæ patiens esse.

Hæc

Hæc res, quis non videt; quàm latum campum aperiat explicandæ futuri Pontificis charitatis, & providentiæ; si idoneis ad flectendas hominum voluntates artibus urgendum sibi pulcherrimum hoc incœptum suscipiat: & si inclinatis ad lucem veritatis accipiendam multorum Principum mentibus, ac certè Catholicæ causæ minùs, & minùs jam iniquis, uti velit, & sciat?

Nam quid ego de controversiis inter Catholicos loquar, quorum divisæ, & plusquàm civiliter in diversum propugnatæ de summis rebus fidei, ac disciplinæ sententiæ, ne in malum publicum erumpant, quantâ animi contentione, quâ dexteritate, quâ prudentiâ opus esse putatis? quantæ verò vigilantiæ negotium, ne absurda pravorum ingeniorum industria nostris discordiis abutatur, ad promovenda sua consilia pestifera, & scelerata, fœdandæ turpissimis maculis Religionis, & gravissimis vulneribus affligendæ?

Nihilo intereà melior est in Republica, quàm in Ecclesia habitus animorum; ortis nuper, & hoc maximè tempore in germen prodeuntibus perniciosis dissensionum seminibus inter maximos, & clarissimos Principes & Reges terræ; quæ ne extinctam non ita pridem pessimam zizaniorum segetem iterum immittant in Orbem terrarum, omnemque bellorum incendiis Europam involvant, summum, præsensque periculum est; cujus periculi depulsio salutarem futuri Pontificis curam, opemque desiderat: si is magnus, & placens Deo, in tempore iracundiæ conciliator factus audire cupiet.

Sed hæc omnia, quanquam plena calamitatis, atque discriminum, ferenda utcunque viderentur, nisi unà cum turbis

turbis domesticis urgeret externum bellum ab hoste infensissimo, cum quo raro non infeliciter, & sine magna clade antiquitus congressi sumus. Nunc autem cùm in unius Urbis irritâ obsidione alterum, & vigesimum annum hærentem cernamus, & clarissimis nostris, terrâ, marique victoriis debilitatum, & inertiæ suæ convictum; satis opportunam in illo materiem habemus, gloriosis, & Christiano animo dignis Romani Pontificis incœptis; ne spectatæ populi Christiani virtuti, barbarica ulterius illudat ignavia; cujus non intellectum ad hoc tempus arcanum, recenti hoc experimento manifestò deprehendimus: & tandem aliquando desinamus, pacem ab illo, & securitatem ingentium Regnorum concessione redimere.

De his omnibus, quæ cursim à me commemorata sunt, & omnino de summa Reipublicæ Christianæ deliberare cummaximè Vos putate PP. EE. cùm de eligendo Pontifice Maximo deliberatis. Satis rectè, & terrenis Ecclesiæ commodis, & saluti religionis, & otio publico, & securitati Regnorum consulueritis, si recta hoc uno in negotio consilia sequemini: hoc est, si optimum, & sapientissimum, qui omnibus hisce consulat, & præsideat, eligetis. Qui curarum ingentium capax, non uni se familiæ, aut uni civitati, nec uni adeò provinciæ, aut uni regno præfectum existimet; sed orbem terrarum universum, quàm latissimè patet, atque diffunditur, mente, & cogitatione comprehendat. Qui adepto summo inter homines magistratu, nequaquam adeò in sublime provectum se putet, ut multum adhuc viæ sibi reliquum esse non intelligat ad sui fastigii magnitudinem virtute & meritis adæquandam: qui fructum accepti honoris non in otiosa potestatis usurpatione, & remis-

sione

ſione à laboribus; ſed in curis, ſed in vigiliis, & felici magnorum indè conſiliorum ſucceſſu poſitum arbitretur.

Talis demum erit, (ut uno verbo complectar omnia) quem ſpectata præ cæteris erga Deum charitas commendet; quam unam, ſatis dignum pretium hujus honoris & loci, conſtituiſſe viſus eſt Chriſtus Dominus, cùm Principem Apoſtolorum non antè ſui gregis Paſtorem pronuntiare ſuſtinuit, quàm ſemel, iterum, ac tertiò de amoris erga ſe conſtantia, & magnitudine exploraſſet.

Ite igitur in Suffragia; Deo, Superiſque omnibus benè juvantibus, EE. PP. Præſtò erit (ne dubitate) mentibus, conſiliiſque Veſtris ſalutare Dei Numen, cui nunc unà Vobiſcum invocando, & propitiando, intentas, operataſque videtis precationes, & vota Eccleſiæ univerſæ. Quæ anxia de horum Comitiorum exitu atque ſollicita, ſe, ſuamque ſalutem, ac dignitatem, Veſtræ fidei, prudentiæ, pietatique commendat. Erecta ſcitote hoc tempore, & magnâ expectatione ſuſpenſa, omnium in Vos mortalium ſtudia: diverſa illa quidem, atque diſtracta; pro diverſo in cauſam religionis animo, atque affectu; ut alteri fœda omnia de Vobis, Veſtriſque animis, & actionibus, & optent, & futura deprædicent; alteri læta, & proſpera cùm judicia, tum auguria faciant. Nolite per Deum immortalem committere, ut plus vidiſſe, & exploratiùs judicaſſe de Veſtris ingeniis dicantur, quibus perditâ, quàm quibus ſalvâ, & florente Eccleſiâ Catholicâ opus eſt. Date hunc incredibilem hoſtibus fidei mœrorem, qui nihil ſani, nihil integri, nihil ex uſu Reipublicæ Chriſtianæ proficiſci poſſe à Vobis, impudentiſſimè mentiuntur: nec ſuſtinete, ut conceptam ab omnibus bonis de Veſtra ſingulari virtute, & ſa-

 pientia

pientia ſpem feſelliſſe videamini. Denique in hac deliberatione, omnium maxima atque graviſſima, ita mentem, & conſilia Veſtra gubernate; ut exacturis quandoque hujus Veſtri facti à Vobis rationem hominibus, audacter, & ſine trepidatione poſſitis uſurpare ſolemnes illas cœtûs Apoſtolici voces: ITA VISUM EST SPIRITUI SANCTO, ET NOBIS.

DIXI.

POE-

POEMATA
VIRGINII
CÆSARINI,
URBANI VIII.
PONT. OPT. MAX.
CUBICULO PRÆFECTI.

VIRGINII CÆSARINI VITA,

Auctore Augustino Favorito.

QUæ de Virginii Cæsarini ingenio, moribus, studiis, disciplinâ, fortunâ, totoque vitæ cursu, non ab rumore vulgi, neque à Rhetorum laudationibus accepimus, sed à viris gravibus, & ab omni affectu liberis, qui adhuc supersunt, quique Virginium usu quotidiano cognitum habuerunt; ea nos, sicuti narrata acceptaque sunt, simpliciter, pro nostrâ & argumenti naturâ, fideliterque trademus.

Natus est Romæ, die xx. Octobris, anno M. D. XCV. patre Juliano, Civitatis Novæ Duce; matre Liviâ, Virginii Ursini filiâ. Utriusque autem parentis genus, generisque dignitas & potentia clariora sunt, quàm ut scriptoris operam, lucemque desiderent. Fratres habuit majores quidem natu, Joannem Georgium, qui patri in Ducatu successit, & Alexandrum, qui posteà Cardinalis creatus est ab Urbano Octavo, minores autem, Ferrantem, utriusque Signaturæ Referendarium, ac Petrum, militem Hierosolymitanum. Propinquitatibus verò multis magnisque floruit, à matre præsertim. Nam præter Ursinam gentem, Beatrix, Cornelia, & Catharina Liviæ sorores, nuptui traditæ, cùm suis, tum suorum filiorum conjugiis, Sfortias, Columnas,

Corneos, Pallavicinos, Malvetios, Altempſios, Cæſios, Borromæos, Madrutios, aliaſque ſubinde veteres familias & locupletes comprehenderant. In Virginio igitur eximia ab ineunte ætate indoles, & ad ſtudia literarum ſingularis alacritas apparuit: adeò ut Bonifacius Cardinalis Caietanus, acri vir, ut omnes ſciunt, perſpicacique judicio, ſeptennem adhuc puerum cùm tractaret, ad omnia ſumma natum diceret, & incredibiles progreſſus in literis, ſi inſtitutio accederet, augurari ſoleret. Celebre eſt, ac pænè in conſuetudinem proverbii venit, nihil Romanis pueris feſtivius, nihil elegantius fieri poſſe: promtos, ſagaces, dicaculos, ingenioſos, ad omnia diſciplinarum genera mirè factos videri: ubi adoleverint, concidere ſæpè vim illam omnem, ardoremque animorum, & quaſi Circæo aliquo poculo repentè mutatos, alios planè ſenſus, aliam ſibi mentem induere. Verène id, appoſitèque dicatur; an à Tranſalpinis hominibus, vetere erga Romanos odio, falsò jactetur, nihil laboro. In Virginio certè aliter ſe res habuit, ut poſteà intelligemus. Novem fermè natus annos Parmam mittitur cum Alexandro fratre, quò procul à paternis deliciis, adeòque ab iis occaſionibus, quæ mentes adhuc teneras, & ad magna ſurgentes plerumque enecant, intentiorem ad ſtudia animum adjiceret. Antelata autem ceteris urbibus Parma, cùm ob celebritatem illius Academiæ excellentibus in omni diſciplinâ magiſtris, Ranutii Ducis operâ, florentiſſimæ, tum ob aviam Farneſiam: quo etiam nomine Ranutius venientem Virginium libenter domum ſuam recepit, & pro eâ, quæ intercedebat, conjunctione, benignè liberaliterque habuit, quoad eâ in urbe eſt commoratus. Manſit autem ibi quinque plus minùs annos: intra quod ſpatium non

non ſolùm ea omnia arripuit, quibus ad humanitatem informari ſolent ingenui adoleſcentes; verùm etiam totius Philoſophiæ curſum confecit, præceptore Avanzino, qui Jacobi Zabarellæ in Gymnaſio Patavino diſcipulus, Peripateticæ diſciplinæ ludum in Parmenſi aperuerat: tantâ quidem cum laude, ut condiſcipulos & percipiendi celeritate, & diſputandi ſolertiâ longo intervallo omnes anteiret. Nec inſtitutum intereà iter retardavit infortunium, quod illi accidit. Nam dum inter æquales in equeſtri ludo ſe exercet, (quod unicum habebat à ſtudiis laxamentum) refractarius equus, cui erat impoſitus, juveniliter exultantem, & ſuperbè nimis imperitantem excuſſit, adeòque graviter ſolo illiſit, ut pluribus locis crure confracto, præ dolore ſenſibus pænè omnibus deſtitutus, ultimum vitæ diſcrimen adiverit. Quem caſum major etiam paulò pòſt calamitas excepit, Chirurgi imperitiâ. Cùm enim poſt duos menſes, quàm decubuerat, experiri vellet, an rectè adhuc conſiſtere pedibus poſſet, adeò perperam ac diſtortè conglutinata tibia apparuit, ut eam denuò perfringere neceſſe fuerit, & in eum ſtatum revocare, quo ante curationem fuerat, quò rectiùs convaleſceret, accerſito ab Iſſæo uſque lacu, in Venetâ regione, probatæ artis Chirurgo. Horret animus eos cruciatus cogitare, qui denuò tolerandi Virginio fuere; qui tamèn illos eo animi robore tulit, eâque conſtantiâ, quam in viro confirmatæ jam ætatis & ſapientiæ non requiras. Igitur, ut eramus aggreſſi dicere, tantum abſuit, ut propterea ſtudiorum ſuorum curſum intermitteret, ut per totum illud tempus, quo in lectulo confixus jacuit, (jacuit autem integrum propè annum) nihil ageret aliud, quàm ut cum viris doctis ſermonem de literis inſtitueret, præcipuè verò cum Pa-

Patribus Soc. JESU, qui ei frequentes, & ad omne promti officium assidebant. Quorum quidem vivendi ratio & institutum adeò Virginio arriserant, ut non semel de illorum amplectendâ militiâ cogitarit: eamque animi illius propensionem perpetuam atque constantem posteà aperuit ultima ipsius voluntas, qua Ignatiano habitu efferri se velle cavit in testamento. Ea curatio cùm post mensem undecimum exitus tandem prosperos habuisset, eosque jam progressus fecisset in literis, quos operæ pretium esset in aspectum lucemque proferre, Romam, ineunte adolescentiâ, Virginius revertit, ubi magnum sanè virtuti suæ theatrum invenit paratum. Nam ingens hominum animos cupido incesserat videndi cominùs, & periclitandi ingenii, de quo tam multa, tam præclara omnium sermone afferebantur: erantque non pauci, qui suspicarentur, in adolescentulo primariæ nobilitatis, & morum formæque elegantiâ commendatissimo, efferri plus æquo omnia: ita verò solere fieri, ut qui aliis in urbibus maximo in pretio essent, & laude ingenii ceteros mortales anteirent, Romæ ita decrescerent, ut vix aliquo in numero haberentur. Virginius tamen adventu suo ita confirmavit rumores, qui de ipsius virtute atque ingenio percrebuerant, ut nihil jam in Urbe esset ejus nomine clarius; essentque in eum, tamquam in aliquem ex veterum annalium memoriâ, conversi animi & studia Civitatis. Sive enim privatis eruditorum colloquiis de re literariâ sermo esset; sive in scholasticorum, quos vocant, arenam descenderetur; magna ubique ejus doctrina, magnum acumen, & fertilitas ingenii eminebat. Hæc autem efficiebat etiam gratiora præter generis claritudinem suavitas oris, formæque dignitas. Quibus accedebat actio efficax, & sonus vocis elegans,

&

& ad aurium voluptatem accommodatus; ingenuus præterea quidam pudor, & candor animi, pari cum humanitate erga omnes, & facilitate naturæ. Nam ad id quidem quod pertinet, extat inter ejus scripta Satyra elegans, quâ acriter carpit, vel potiùs irridet nobilium quorumdam inscitiam, qui existimationem dignitatemque nominis, quam solidis ornamentis, ac verâ virtute non possunt, ostentatione generis ac potentiæ, & insolentis animi fastu consequi volunt. Nec parùm momenti habebat ad plausum laudemque Virginio conciliandam senilis quædam in primo ætatis flore maturitas, non illa quidem austera ac tristis, (nam hilariora nonnunquam convivia & congressus amabat, eratque in jaciendo, mittendoque ridiculo perurbanus) sed quæ adolescentem deceret literis impensè deditum, & ab insitâ animi generositate, non fluxa & præsentia, sed ad memoriam illustria, & æterna respicientem. Ferunt, cùm ab æqualibus ad insigne spectaculum invitaretur, quod totius Urbis concursu celebrabatur, se verò id facturum negasse, nec eo se crimine velle adstringere, ut quo temporis spatio posset Olympicis, Nemeæis, Circensibus ludis, &, si liberet, etiam Floralibus, sine ullo incommodo aut strepitu, domi suæ interesse, mallet imperitorum artificum nugis, quantumvis sumtuosis, inter tumultus & vulgi angustias, oculos atque animum prostituere. Maximos præterea clamores excitabat memoria, quâ ita Virginius pollebat, ut integras sæpè Scriptorum paginas, pro re natâ, recitaret; & ubi interesset publicis disputationibus, (intererat autem ferè quotidie, certatim invitantibus iis, quorum ea solemnitas erat, quò tanti Viri præsentiâ illustrior fieret) essetque vel elevandum adversarii dictum, vel suum confirmandum, sexcenta Aristotelis

ſtotelis loca proferret ex tempore, iiſdem pænè verbis quibus reddita fuerant ab interprete: nam Græca adducere, nec moris eſt apud noſtros homines, & ipſe (inſtitutum enim tenebo, nec alios patiar falſas Virginio laudes appingere) non niſi leviter attigerat Græcas literas. Itaque cùm acerrimo ingenio parem memoriam, quod perrarò accidit, ſortitus eſſet, & tempus omne, quod reliquum eſſet ab officiis ad tuendam vitam neceſſariis, tereret in commentationibus, & tractatione librorum, brevî omnis reconditæ exquiſitæque doctrinæ ſcientiam ita comprehendit, ut admirationi eſſet univerſis, nec jam ſe intra Italiam contineret illius gloria, ſed mare & Alpes prætervecta, longè ſe ad ultimas terras, latèque diffunderet. Cardinalis quidem Bellarminus (quem virum parùm conſideratè quicquam, aut ad aſſentationem dixiſſe vel feciſſe umquam, nefas eſſet ſuſpicari) ſolitus erat dicere, videri ſibi Virginium alterum Picum Mirandulanum, eum qui ob excellentiam ingenii, & doctrinæ, phœnix eſt nuncupatus. Quod ſanè dictum & probabatur in vulgus, & utriuſque genus, mores, formam, ingenium, ſtudia, exitum ipſum vitæ ex æquo comparanti haud multùm abſonum à vero reperietur. In cujus rei fidem ſubjicimus numiſma, ex unâ quidem parte duobus phœnicibus inſculptum, ex alterâ verò totidem imaginibus affabrè ductis, & extantibus; quarum prior Joannem Picum, Virginium Cæſarinum altera referebat.

Idem

Idem Cardinalis Virginio auctor fuit, ut tantam rerum optimarum ſcientiam, ingeniique præſtantiam, quæ ſibi divinitus contigiſſet, ad ipſius Dei gloriam, & generis humani fructum conferret, ſcribendo librum, in quo uberioribus argumentis, quàm ceteri feciſſent, magiſque ad ſenſum permanantibus, omnem dubitationem tolleret de immortalitate animorum, ad revincendam illorum pertinaciam, qui ſacrarum literarum teſtimonio hac in re minimè acquieſcerent. Et ſanè multa in id argumentum Virginius jam collegerat, colligebatque in dies, quò omnia ſuo tempore rectè & ordine digeſta luculento volumine complecteretur; niſi præmatura poſteà mors egregium Opus, quemadmodum alia multa quæ moliebatur animo, intercepiſſet. Inter hæc non neglexit Juris quoque ſcientiæ, cujus Conſultus fuerat Parmæ ſolemniter appellatus, operam dare, coacto etiam ſtylo, quo ceteroqui caſtigato utebatur, accommodare ſe formulis curruptæ Juriſprudentiæ. Verumtamen longè major illum voluptas ad mitía Muſarum ſtudia, & flagrantior cupido rapiebat, hominem præſertim non tam honorum & potentiæ, quibus vulgares animæ uſque ad in-

insaniam capiuntur; quàm laudis & gloriæ, quâ magnæ mentes & erectæ in primis ducuntur, appetentissimum. Quamobrem, valere tandem jussis leguleiorum forique clamoribus, iterùm se liberalioribus literis totum tradidit, Theologicis præsertim, ac Philosophicis: quarum primas cum sacræ historiæ, Canonum, Conciliorum, ac Patrum cognitione conjunxerat; in ultimis verò, Doctore & Magistro Avanzino, de quo suprà memoravimus, ita usque ad illud quidem tempus Peripateticorum sectæ adhæserat, ut ab eorum placitis vel latum unguem discedere religio illi esset. Verùm ubi versari familiariùs cœpit cum Federico Principe Cæsio, ejusque auctoritate & consilio in amicitiam se dedit Galilæo, Joanni Ciampolo, aliisque ejus disciplinæ hominibus, qui è cælo se devocasse gloriabantur veram ac germanam philosophiam, hoc est, aliam planè ab eâ, quam Aristoteles tradidisset; primò quidem obluctari acriter eorum dictis, deinde ubi quotidianus sermo argumenti insolentiam cicuravit, haud gravatè aures, postremò etiam manus dedit. Itaque veteris militiæ desertor & transfuga, ut sunt juvenum ingenia cupida rerum novarum, transitum fecit ad castra Lynceorum, (id nomen Academiæ fuit) quorum erat institutum inusitata rerum eventa, quæ terris, quæ cælo acciderent, in disputationem vocare; causas sedulò indagare, & eorum observationibus, aliisque experimentis, veterem omnem philosophiam, Aristotelicam in primis evertere. Ex eo numero qui esset, quasi familiæ suæ tesseram ambitioni vocabuli convenientem, gestabat digito annulum, lynce insculptum, quo significabatur, esse eos in rimandis naturæ arcanis perspicacissimos. Hæc porrò Academia auctorem habuit eum, quem diximus, Federicum Principem

Cæ-

Cæsium, literarum amatorem potiùs, quàm peritum; mansitque tamdiu, quamdiu vixit auctor suus, qui illam quasi satam à se arborem omni officio industriâque colebat. Verùm eo mortuo, cùm Academici nullas haberent certas sedes, nec ceterarum Academiarum morem sequerentur, statis diebus in unum conveniendi; sed unico nominis splendore, & annuli mysterio omnis eorum disciplina contineretur: brevi Lynceorum memoria ita extincta est, ut eorum ad ætatem hanc nostram vix tenuis aura pervenerit. Præter Galilæum, & Ciampolum, coluit quoque Cynthium Clementem, eidem sectæ addictum, & insignem eâ tempestate Medicum. Ab eo Virginius Chimicis sacris initiatus, versari cœpit attentiùs in ejus artis experimentis, quibus præcipuè Aristotelis fundamenta convelli putabant. Eaque ipsa experimenta convertit postmodum à destruendis Peripateticorum placitis ad fulciendam valetudinem suam, quæ jam & assiduo labore in studiis, & habitu corporis gracili propensoque ad maciem, in deterius quotidie prolabebatur. Verùm hic quoque conatus, sicut alia multa quæ periclitatus fuerat medicamenta, irritus fuit, in dies magis magisque superante vi morbi. Cujus rei cùm omnem culpam (vitio generis humani) conferret in inscitiam Medicorum, invehi vehementer eâ occasione solitum ferunt in insaniam temporum nostrorum, quibus ars illa, cui valetudinem nostram vitamque credimus, tamquam humilis & plebeia, digna judicaretur, in qua illi fermè elaborarent, qui nullas vererentur violare majorum imagines, quique tenuitate plerumque rei domesticæ, prohiberentur operam dare studiis ac disciplinis ad eam probè tractandam necessariis; instrumenta fundi, pascua, nomina, supellex, à viris honestissimis, patriciisque

ciisque vendicarentur. Igitur cùm alterius cæli præsidium, reliquis omnibus frustrà consumtis, experiri constituisset, Bononiam iter intendit, non quòd situm illius urbis maximè opportunum duceret valetudini suæ, placidum alioqui temperatumque cælum desideranti; sed quòd in Bononiensi Gymnasio mereri stipendia dicerentur Medici præstantissimi, nec deessent literati viri, sine quibus, ut cætera adessent omnia, videbatur sibi Virginius in solitudine luctuque vivere. Sed interceptus in itinere ab amantissimo sui Principe Cæsio, Aquamspartam Cæsiæ gentis oppidum propè Spoletum divertit, mansitque ibi aliquot dies magnâ, quantum quidem per invaletudinem licuit, cum voluptate. Quippe Federicus, quò libentiorem illic Virginium retineret, Bononiâ accerserat, præ cæteris, Claudium Achillinum, Philosophum ac Poëtam, opinione quidem omnis Cisalpinæ Galliæ maximum, & Petrum Poterium rei Chymicæ egregium artificem, quibuscum alternas horas hilarè ac jucundè transigebat. Ac brevî tantùm de veteri suâ sævitiâ morbus remiserat; ut vox etiam, quàm pituitæ, vel alteriùs cujusvis humoris defluvio, ulceratæ fauces, jam olim intercluserant, ad officium rediret, ut Elegiâ quâdam ad Cynthium Clementem sibi ipsi effusè gratulatur. Nam ceteris ejus virtutibus non levi ornamento erat mira indoles, & dexteritas ad Poësim, præcipuè Latinam, in quâ Tibullum, Propertiumque, eruditorum judicio, feliciter expressit elegiaco carmine. Italicis etiam numeris se exercuit, adductus consuetudine Joannis Ciampoli, qui eo præcipuè ornamento aditum sibi ad laudem, & ad potentiorum limina patefecerat. Sed quamvis Virginius profiteretur maximè omnium probari sibi Ciampoli venam & characterem; longè tamen diversâ

viâ

viâ uterque illorum ibat ad carmen. Virginius æquabile & temperatum sequebatur scribendi genus, perspicuum, grave, simplex, quòd seriò rem ageret, & in quo Latii veteris incessum facilè agnosceres; in Ciampolo liber spiritus, nova omnia, concitata, grandia, inaudita, plena periculi & audaciæ, ad Pindarum aspirantis, quæ propterea omnem ad se raperent admirationem theatri. Quam scribendi rationem perperam imitati posteà, qui se Pindaricos dici volunt, in tam absurdos errores inciderunt, ut ex plurimis, quæ aliquot ab hinc lustris irrepserunt in Rempublicam literariam hæreses, nulla, ut viri quidem sapientes judicant, fœdiùs Italicæ juventutis ingenia corruperit. In his, quæ scripsit maternâ linguâ, multa reperiuntur etiam amatoria, satis pro argumento verecunda & sobria: quæ tamen Auctor posteà improbavit, tamquam imbecillâ adhuc ætate scripta: & superat eorum numerus, quæ hominem philosophum, & à vulgi erroribus alienum magis deceant, quæque Christiano Poëtâ digniora videri possint. Quâ etiam in re secutus est Ciampoli auctoritatem, suadentis, honestissimam secum provinciam susciperet, ad meliorem frugem moresque revocandi Etruscas Musas, quæ nonnullorum vitio, nihil jam sancti aut casti haberent, sed cujusvis è vulgo libidini prostitutæ in obscœnis tantùm & procacibus argumentis occuparentur. Virginius itaque à juvenili licentiâ ad graviora stylo converso, moralis Philosophiæ præcepta, quod nemo adhuc ante ipsum ex proposito fecerat, aggressus est carminibus tradere, ut etiam profitetur Ode illâ, quæ Procœmium inscribitur. Et quia ad informandos optimis moribus animos duplici præcipuè viâ ac ratione niti oportet; ad honesta videlicet incitando illos, & revocando à turpibus; utram-

utramque Virginius complexus est: illam quidem pluribus Odis (cantiones nostri vocant) ad varios amicos scriptis; hanc verò nonnullis Satyris Luciliano aceto perfusis, in quibus ætatis suæ vitia perstrinxit acriter: quandoque etiam personis potentiâ vel dignitate illustribus, quâ erat animi libertate ac spiritu, in os involare non dubitavit; sed animi tantùm gratiâ, & experiundi eo in argumento ingenii, non quòd ulli mortalium inuri notam suis carminibus vellet. Ceterùm quò fideliorem literis suis operam daret, in superiorem paternæ domûs contignationem secesserat. nec eò quemquam ferè admittebat, præter illos, qui pari erga Musas animo essent, paribus studiis ducerentur. Hos enim ad se venientes omnibus humanitatis officiis excipiebat: cum his disserere, lectitare, convivari, deambulare, dies integros commorari: cum eisdem communicare lucubrationes suas, impensè priùs rogatis, diligenter animadverterent, & si quæ minùs probarent, atroci stylo effoderent. Quorum quidem nonnullos alienâ ope & præsidio indigentes aluisset etiam domi suæ, ut solebat sæpè desiderare, si per tenuitatem rei domesticæ licuisset. Verùm cùm bonorum paternorum summa, unà cum Ducatu Civitatis Novæ in Picenis, aliisque in agro Latino oppidis, ad grandiorem natu fratrem, more apud nobiles familias recepto, pervenisset; ipse tertio loco genitus eam pecuniam annuatim percipiebat, quæ cùm per se ipsa satis exigua erat, tum verò parùm attentè administrata, (ut ii faciunt, quibus seriò occupatis in studiis literarum ingrata omnino atque odiosa accidere solet rei familiaris procuratio,) ægrè in annuos sumtus suppeditabat. Quò fiebat, ut gravi se nonnumquam ære alieno obligaret; quod posteà Dux ipse ad arcendam notam,

quæ

quæ in se etiam redundasset, molesto quidem animo, sed exsolvebat tamen. His angustiis ut obviàm aliquando iret, litem cùm eodem Duce instituerat, quâ petebat, ut liberalior sibi in singulos annos pensio decerneretur, prout ultimis illis temporibus major facta fuisset accessio ad patrimonium Cæsarinæ familiæ, ad cujus facultatem respexissent Majores sui, cùm secundo loco genitis annuos præscriberent reditus. Sed Mapheus Cardinalis Barberinus, quem ingenii ac studiorum similitudo Virginio, quamvis longè natu minori, familiarissimè conjunxerat, ei persuasit, ut omni contentione sublatâ, quietè cum fratre & concorditer viveret; quòd ita deceret præclarum virum, eaque esset certior ratio extorquendi ab illo pecuniam. Eo interim in otio, & quasi malaciâ literarum, non licuit Virginio diutiùs vivere, ipsum inter Cubicularios intimos cooptante Gregorio XV. operâ Joannis Ciampoli, qui Pontificio nomine exarabat epistolas ad Principes. Is ubi ad illum honoris gradum est admotus, nihil habuit antiquius, quàm ut significationem aliquam Virginio daret grati animi, & beneficiorum memoris, quæ plurima ab eo, insigniaque acceperat. Erat Gregorio à Secretis, in iis quæ ad statum curamque Reipublicæ pertinent, adeòque non mediocri auctoritate & gratiâ in aulâ florebat Joannes Baptista Agucchius Bononiensis, vir cùm ceterà clarus, tum verò scribendi Italicè, & rerum per literas gerendarum laude clarissimus. Ejus commendatione Ciampolus sicut ipse in eum locum pervenerat, ita facilè est consecutus, ut Virginius ad eum, quem diximus, honoris gradum ascenderet. Sunt qui credant, Virginium, ubi primùm in Palatium pedem intulit, veteris instituti oblitum cogitare cœpisse de antevertendâ Purpurâ Alexandro fratri, cui quamvis

E e tenuio-

tenuioris ingenii homini, tamen uti & natu grandiori, & aliquot jam annos constituto in publico munere, deberi potiùs is honos videbatur: tantumque brevi vel suâ industriâ, vel amicorum ope profecisse, ut cùm Gregorius lento quidem, sed gravi conclamatoque morbo implicaretur, ad illustrandam præclaro aliquo facinore memoriam extremi temporis, de Virginio Cardinali creando in primo conventu Senatûs, unà cum duobus aliis viris ornatissimis, Agucchio ipso, & Angelo Cæsio, consilia inirentur; quæ tamen Pontificis mors citiùs; quàm credebatur, consecuta discusserit. Alii verò postremæ quidem parti assentiuntur: quòd verò pertinet ad præripiendum fratri honorem, commentos fabulam putant aulicos homines, Virginium non ex ipsius virtute & altitudine animi metientes, sed ex moribus, & naturâ imperitæ multitudinis, quæ adduci numquam potest, ut minimè credat insanire eos homines, qui nihil ducunt præclarius vitâ rectè sapienterque traductâ. Adduntque, Virginium non repugnantem potiùs, quàm volentem pertractum fuisse in Aulam Pontificiam, clamante subinde Ciampolo, indignum esse viro magnanimo, præsertim philosopho, cùm scias humanam societatem mutuis officiis contineri, nullam velle Reipublicæ partem attingere; cùmque literarum adeò sis amans, occasiones aversari illas, quibus literæ poliuntur: non prætermittendam opportunitatem juvandi amicos, & industrios homines, nec ea munera recusanda, quæ, nisi à probis viris sapientibusque occupentur, improbis & injustis, magnâ cum Dei offensione, Reique publicæ incommodo, sint committenda. Mortuo Gregorio, & in ejus locum Urbano Octavo Pontifice renuntiato, statim ejus Cubiculo Virginius præficitur: idque tribuisse Urbanum opinio

nio fuit, non tam veteri benevolentiæ, quâ ejus indolem ab ineunte adolescentiâ complexus fuerat, quàm recentibus ejusdem erga se meritis. Cùm enim Mapheo Cardinali Barberino dudum subirati Hispani essent, suæque erga illum voluntatis non obscuras dedissent significationes; ægrè illi, ut existimare quivis facilè potest, ad Summum Pontificatum aditus patuisset, nisi Virginius à Francisco de Castro Regis Hispaniarum ad Pontificem Oratore, & Didaco Saavedra, qui consiliorum omnium Francisco particeps erat, sæpiùs urgendo impetravisset, æquiore in tantum Virum animo esse vellent, & auctores fieri, ut is cum Rege Catholico in gratiam rediret. Jam olim enim Virginius, manuducentibus literis, & re Poëticâ; insinuaverat se in utriusque illorum familiaritatem, quemadmodum etiam Mapheo egregiè conciliaverat Gasparem Cardinalem Borgiam Hispanicæ factionis moderatorem ac ducem, qui quamquam durior ad hæc studia videbatur, facilè tamen suavitate morum Juvenis nobilissimi, & miræ in tractandis conciliandisque animis dexteritatis ita captus est, nihil ut esset, quod non ejus causâ faceret libentissimè. Certè si in Pontificibus creandis quicquam humanæ opi tribuere fas est, ac non potiùs sola tam arduo in opere & sacrosancto Voluntas Divina dominatur, egregiè meritus de Urbano Octavo Virginius eo facto videri potuit. Ad eum tamen fortunæ gradum tantam animi æquitatem & modestiam attulit, ut eorum qui apud Urbanum aliquo loco essent, nemini minùs licere videretur: tantumque absuit, ut eos imitaretur, qui ad potentiam opesque ex insperato evecti efferuntur fastidio quodam & contumaciâ; nullum ut suaviorem ex eo loco fructum percipere se fateretur, quàm sublevandi veteres amicos, eos præcipuè, qui de-

destituti re familiari, ingenio, & literis abundarent. Itaque brevi illo tempore, quo in eâ dignitate vixit, eorum quàm plures, prout cujusque conditio ferebat, aut in familiis virorum Principum, aut honesto aliquo in munere collocavit. Aliquos etiam apud se retinuit: in his Augustinum Mascardum, quem Parmæ cognitum, hospitis & contubernalis loco habebat; & Franciscum Balduccium, cujus operâ utebatur in scribendis epistolis, virum ad Poësim omnino factum, si acrioris limæ labor, & uberior cognitio artium optimarum ad ejus ingenium accessisset. Alios verò, qui cùm nihil domi pingue haberent præter ingenium, inani tamen scientiæ opinione inflati, sæculum incusabant, ut ferè fit, quòd jacère literas pateretur, molliter atque urbanè admonitos erroris, in quo erant, hortari solebat, relictis studiis literarum, aliam omnino artem magis accommodatam humeris suis, aliud vitæ genus aggrederentur. Eaque Virginii libertas meliora suadentis, multis, qui nullam in tanti Viri dictis subesse fraudem poterant suspicari, saluti fuit. Tam illustri loco positum Virginium, cùm publica expectatio, tùm verò Urbanus ipse Purpuræ destinabant. Verùm quod illi aliena mors paulò antè abstulerat, sua tunc abstulit. Nam intra vertentem annum, ex quo Pontificio Cubiculo præerat, extremâ jam macie confectus, fato, quod jamdiu forti erectoque animo opperiebatur, tandem concessit, Kal. Aprilis, anno M. DC. XXIV. Constans autem opinio fuit, mortem illi maturavisse Præfecturam Cubiculi, cui ut frequens adesset, adeòque palàm Pontifici faceret, se integras ad Purpuram vires allaturum, affecto corpori, & quietis indigenti minimè parceret. Virginii quidem mortem adeò graviter tulisse fertur Urbanus, ut per ali-

aliquot dies, ubi de illo mentio incideret, lacrimas non haberet in potestate: &, cùm Alexandrum Virginii fratrem Cardinalem creavit, professus sit, se potiùs Virginii memoriæ, quàm Alexandri promeritis illum honorem tribuere. Quàm carus autem Civitati fuerit, mœrore funeris indicatum est. Senatûs enim, Populique Romani decreto, in Palatio Capitolino statua illi posita est, doloris publici testis, cum inscriptione Joannis Ciampoli:

VIRGINIO
CÆSARINO.
QUIRITIUM SAPIENTISSIMO,
CUI TANTA INGENII VIS,
UT DOCTUS ETIAM HABERI POSSET
SINE LITERIS;
TAM AMPLA LITERARUM SUPELLEX,
UT ADMIRATIONEM MOVERE POSSET
ETIAM SINE INGENIO:
QUEM TAMQUAM URBIS MIRACULUM,
ET NOBILITATIS ORNAMENTUM
TUM INDIGENÆ, TUM CONVENÆ PHILOSOPHI,
POETÆ, ET RHETORES INVISEBANT,
SUA QUISQUE DECORA
IN HUMANISSIMO MOECENATE MIRANTES:
CUJUS JUVENTUTI
PERTINAX DOCTRINARUM STUDIUM
SENILIS PRUDENTIÆ
GLORIAM COMPARAVIT,
JUVENILIS VALETUDINIS ROBUR ERIPUIT:
QUI FACTUS ADOLESCENTIBUS
EXEMPLAR VIRTUTUM, ET PARENTIBUS
MENSURA VOTORUM,

NONDUM TRIGESIMUM ANNUM INGRESSUS
MORTEM OCCUBUIT IN VATICANO,
SAPIENTIUM LUCUBRATIONIBUS,
ET PRINCIPUM LACRYMIS ILLUSTREM:
CUI PONTIFICII CUBICULI PRÆFECTUM AGENTI
URBANUS VIII.
ECCLESIASTICÆ PURPURÆ DECUS
A PRÆPROPERA MORTE
EREPTUM FUISSE CONQUESTUS EST:
EIDEM PUBLICIS EXEQUIIS COHONESTATO
S. P. Q. R.
ANNUENTE PONTIFICE,
INTER TRIUMPHALES DUCES IMAGINEM
ET MONUMENTUM DECREVIT,
NE MINUS LITERARUM GLORIA,
QUAM ARMORUM,
CAPITOLIUM DECORETUR.

Apparatiſſimo funere elatum ad D. Mariæ de Arâ cæli, Alexander Gothifredus S. I. Patritius Romanus pro concione laudavit. Humoriſtarum item Academia Virginio (qui honos, ex inſtituto illius loci, viris tantummodò famâ ingenioque maximis haberi ſolet) juſta perſolvit, Auguſtino Maſcardo clari jam tum nominis Oratore verba faciente. Cujus Oratio excepta de more eſt à Poëtarum carminibus, quorum magna pars ereptum ſibi Mœcenatem ſuum certatim dolebant, veroque luctu, non ad oſtentationem ingenii ſimulato, funus proſequebantur.

VIR-

VIRGINII CÆSARINI
ROMANI,
olim URBANI VIII. Pont. Opt. Max. Cubiculo Præfecti,

EPINICION

in Victoriam Bohemicam Sereniss. D. Maximiliani Boiorum Ducis.

TRistitiam, trepidosque metus, curasque protervis
 Tradam Carpathium per mare ferre Notis.
Omnia læta cano: pleno nunc ore sonandum:
 Aurea quid cessas mî dare plectra puer?
Non referam molles luctus, privata silebo
 Damna: queri nobis publica causa vetat.
Surge anime, & desueta diu fer gaudia mente:
 Surge anime, atque aliam disce movere chelyn.
Sacra canit vinctus Peneïde fronde capillos
 Vates: quisquis ades, dic bona verba sacris.
Urantur Syriæ merces, Nabathæaque tura:
 Puniceas oleant lucida templa rosas.
Ulta profanatas adsitis Numina sedes,
 Impleat & vester nunc mea lina favor.
Sunt aliquid Superi: Romanis regnat in aris
 Relligio, veteres quam coluistis avi.
Non desunt lentas ultricia fulmina in iras,
 Judicat & tandem crimina pœna sequax.

Fœda Palatinum regnis dare terga Bohemis
  Vidimus, & noſtrâ parta tropæa manu.
Fracta cruentatum volvuntur ſceptra per Albim:
  Funereo Hercynius ſanguine tabet ager.
Vincula Praga manu geſtat, quâ tela gerebat,
  Et malè decuſſos accipit ore lupos.
Quis Superûm, Muſæ, noſtros ad bella maniplos,
  Dicite, quæ juvit Cæſaris arma manus?
Utraque finitimis legio conſederat arvis,
  Cernebantque avidi mutua caſtra duces.
Hinc Rhenanus agit Slavos, Moravoſque rebelles,
  Et ferus in pugnam Slesia ſigna rapit.
Fœda Superſtitio, ſacris infenſa Latinis,
  Tincta Acherontæo ſpicula felle tenet;
Et Vaticano ante alios incendia templo
  Calvinus minitans, impia tela rotat.
Hinc armis nitet Auguſto devota juventus,
  Ardet & æratâ cuſpide Boia cohors.
Unà ingens Hiſpana phalanx certamina poſcit,
  Juſtaque Parthenopes miles in arma ruit.
Arduus & campo ſeſe Buquoïus infert,
  Magnanimoſque docet ſpernere fata viros.
Aptant ſe pugnæ Tyrrheni Principis alæ;
  Hoſtem jamque prior, quàm manus, ira ferit.
Sic ſteterant acies: necdum dare carmine belli
  Clariſonæ audebant ſigna cruenta tubæ.
Aëre ſe mittens rutilis cùm nubibus actus,
  Liquit Adalbertus cærula templa poli.
Et Bavarum ſtetit ante Ducem: tum ſtella nitenti
  Per nubes ſecuit crine refixa viam.
Non ille attulerat chlamydem, tunicaſque crepantes
  Textilibus ventis, carbaſeoſque ſinus:

Non

Non paſtorali firmans veſtigia virgâ,
  Aut venit mitrâ tempora vincta gerens:
Qualem Divorum cumulantem altaria donis,
  Jam vidit melior Praga operata Deo.
Norica ſed forti criſpans haſtilia dextrâ,
  Totus & ardenti clauſus ab ære nitet.
Aureus umbo iras, furias, cladem que vomebat:
  Nutabat criſtâ verſicolore caput.
Mox ait: O fidei Princeps defenſor avitæ,
  Maxmiliane, tuis gloria major avis;
Perge, age, tempus adeſt, via nunc rumpenda per agmen:
  Disjice, me, trepidos, omina dante, duces.
Sat regnare datum ſceleri, jam fraudis abundè eſt:
  Nunc admiſſa truci crimina morte luant.
Tu cæli vindex: tibi victima corrruet hoſtis,
  Planget & adverſam ſanguinolentus humum.
Non te, quòd denſis horreſcunt agmina ſignis,
  Terreat: has acies Numina magna premunt.
Divorum violata animo ſimulacra revolve,
  Et temerata truci ſana vetuſta manu.
Veſtales ſubeant aditus, & milite, caſtus
  Quæ colit, audaci, clauſtra refracta, pudor.
Illa eſt, illa ferox leto ſternenda juventus,
  Divorum è tumulis quæ ruit oſſa ſacris.
Quíque dedit cineres noſtros ludibria ventis,
  Det lacer impaſtis oſſa inhumata feris.
Quòd causâ vincis, vinces & viribus hoſtes:
  Stabunt pro caſtris juſque piumque tuis.
O quantos hodiè confuſæ cædis acervos
  Aſpicies! dextrâ funera quanta dabis!
Eventura cano belli non futilis augur:
  Mentiri haud Superûm nuntia lingua poteſt.

Ecce tuas volitat circùm Victoria turmas,
  Lectaque Idumæis fert tibi serta jugis.
Dixit, & intorsit furialis robora teli,
  Horret quà denso crebrior hoste globus.
Proxima Boiugenæ regis volat hasta per auras:
  Cætera ductorem turba imitata ruit.
Exhortantur equos, laxisque feruntur habenis:
  Quadrupedum occurrunt pectora pectoribus.
Fulmineum explodunt nitrosa tonitrua plumbum,
  Sulphureasque volat Mors comitata pilas.
Dant sonitum colles, refugitque exterritus amnis:
  Æther dissultat, concutiturque solum.
At Dux fatifero Boiorum dimicat ense:
  Quà ruit, horrescunt obvia corda metu.
Latum limitem agit peditemque equitemque metendo,
  Versaque vulnifico fulmine terga ferit.
Indica sic frendens furit inter ovilia tigris:
  Per Libycas equitans sic ruit Auster aquas.
Sic flamma arentes victrix populatur aristas:
  Diluviem meditans sic tumet Ister agris.
Tum verò exoritur clades horrenda cadentûm,
  Strataque in informi corpora cæde natant.
Pars ruere in fatum, pugnaci & pectore mortem
  Accipere: incertæ pars dare terga fugæ.
Hi fluvium petere, & rapidis se credere lymphis;
  Brachia sed vincit vulnere tarda labor.
Jam terror miseros nigris amplectitur alis,
  Et quatit insolitus pectora pulsa timor.
Jam reboant gemitus morientûm, pallida fuso
  Exultatque virûm sanguine Tisiphone.
Undique sanguineæ strages, & plurima mortis
  Versatur facies: inficit arva cruor.

Vi-

Vicit Relligio tandem, fusæque catervæ
  Sunt visæ ad nostros projicere arma pedes.
Tu quoque, Rex, stares miserandus truncus in arvis,
  Nî leto profugum surripuisset equus.
Ecce petis Moravas, latebrosa cubilia, silvas,
  Nec, quæ circumstent aspera fata, vides.
Quò ruis, ô demens? nostris accede triumphis:
  Cæsareum satiùs spontè subire jugum.
Jam tibi prædico exilium, longosque labores,
  Pauperiem, & nullos per tua regna lares.
Finibus extorris, Rhenique expulsus ab amne,
  Quàm mallem, dices, hac cecidisse die!
O ubi nunc soceri auxilium, classesque Batavæ!
  Fugisti: languet spiritus ille tuus.
Voverat ille (nefas) sese Capitolia ferro
  Excisurum olim, Romulidûmque decus:
Ebrius & patrio celebrans convivia Baccho,
  Sacrarat telis Itala regna suis.
At Superi oderunt ventosæ prælia linguæ:
  Imminet in tumidos Numinis ira duces.
Montibus Æmoniis celsos imponite montes,
  Monti parque Mimas, Oromedonque ruant.
Ægæon validus centeno fulguret ense,
  Porphyrionque fremat, centimanusque Gyas.
Fulmine dejecti Stygias trudentur ad undas:
  Invenient Siculis flammea busta jugis.
Pura triumphatum Pietas ascendit Olympum,
  Et parent humili sidera capta prece.
Hinc Tibi victori, plausu fremituque secundo,
  Fessa malis reserat mœnia Praga triceps.
Tu sancis leges, inimicaque fædera rumpis,
  Dux acie, & justo Dux metuende foro.

Bella

Bella gemunt, fractamque fidem, te judice, ſontes:
  Fallaces cohibent vincula ahena viros.
Lictorém metuunt auſi ſpreviſſe phalanges:
  Armorum peragit ſtricta ſecuris opus.
Miles Iö ingeminat præcinctus tempora lauro:
  Acer Iö ingenti voce triumphe canit.
Ante tuos currus fracto Moldavia cornu
  Decolor incedit ſanguine tincta ſuo.
Fertur ſummiſſo, triſtique Bohemia vultu,
  Quas nutrit, paſſis pulverulenta comis.
Numina redduntur templis, altaribus ignes,
  Numinibus cultus, turea grana focis.
Primus & ante aras Princeps inducit honores,
  Hoſtileſque aptat poſtibus exuvias,
Arma fugacis equi, ſervantia ſigna cruorem,
  Et de languenti ſpicula lapſa manu.
Ingentes pendent haſtæ, infelicia tela,
  Et fruſtrata ſuos ſcuta cruenta duces.
Sacra redux celebrat Romanâ in veſte Sacerdos,
  Edit & arcano verba timenda ſono.
Dein animata Deo delibat munera menſæ,
  Et, memorans Chriſti funera corde, litat.
Monſtra fremunt Erebi, Cocytia regna reſultant:
  Horrendùm Huſſitus ſibilat ore draco.
Magnus Cælicolûm plaudens tibi Carolus aulâ,
  Hæc ſecum tacito in pectore verſat avus:
O verè eductam Francorum è ſtemmate prolem!
  Prælia ſunt teſtes ſanguinis iſta mei.
Proſequitur plauſu ſtellantis regia cæli,
  Gaudet & Aligerûm templa per alta chorus.
Quare age præceptis pubes imbuta Latinis,
  Ritè operata Deo munera mente refer.

Gra-

Grates Cœlitibus, quorum immortalibus armis
  Debetur pulcro parta labore ſalus.
Ferdinande, tuo victor lætare triumpho:
  Gaude Cæſareis faſcibus aucta domus.
Victa ſub Auguſtis rediit provincia virgis,
  Externumque jugum ſe coluiſſe dolet.
En tua ſidereæ veniunt ad claſſica turmæ:
  En tua Cælicolûm proſperat arma Pater.
Non tibi dat metas rerum, non tempora Cælum;
  Terrarum imperium ſed ſine fine dedit.
O benè culta pio Cæleſtia Sacra Rodulpho!
  Qualia creverunt omine regna tuo!
Exoriens, morienſque tuas Sol aſpicit undas:
  Auſter, & Arctoï te colit ora ſoli.
Concinit Auſtriacos Siren Tyrrhena triumphos,
  Et plaudit fauſtâ, cùm tonat, Ætna face.
Belgica concreto per ſtagna rigentia tergo
  Arma, & plauſtra tuus ſtridula miles agit.
Feta tuis ſceptris alios Sors parturit Orbes,
  Tranſque fluentiſonum regna dat Oceanum.
Peruvios tua jura domant, & Mexicon ingens,
  Teque Thyeſtæâ Braſili paſta dape.
India quin aurum, captivaque cinnama mittit,
  Memnonii baccas & tibi dona freti.
Gangaridûm Hiſpanæ ſunt hoſpita litora puppi,
  Servit & Eöæ fertilis ora Goæ.
Gaude Relligio, ſoboles dilecta Tonanti:
  Ire per Æthiopas ad tua templa licet.
Auroræ tellus veneranda oracula poſcit:
  Sacra niger patrio ture procurat Arabs.
Occiduis Phlegethon longè detruditur aris,
  Patagonum luci præmonuere fugam.

Quà

Quà tenet imperium, Romanos Austria mores
 Edocet, & victos ad pia sacra vocat.
Tu cælo populos, Superi tibi regna rependunt;
 Nec magis es ferro, quàm pietate potens.
Hæc ego magna canam Vates tua signa sequendo:
 Gloria det vires, carmine magnus ero.

AD
GREGORIUM XV.
PONT. MAX.

Bellicos Italiæ tumultus pacantem.

PRojice tela manu bello furiosa juventus:
 Linquite Cænomanûm Martia castra duces.
Cornipedisque leves cesset glomerare recursus,
 Lugubri galeæ luce timendus eques.
Romanus vetat arma Pater, Martemque relêgat,
 Sanguineamque sitim trans pia regna fugat.
Compescant litui, compescant classica murmur:
 Cantentur pacis sola tropæa tubâ.
Devocat è cælo, felicia munera, pacem,
 Qui reserat cæli limina ahena Pater.
Ausonias solvi decernit in otia gentes:
 Itala pallenti liberat arva metu.
Drusorum manes, Augusti nominis umbræ,
 Gaudete: hæc vestri est pompa laboris opus.
En iterùm reduces Capitolia ad alta triumphi;
 Nec tamen hic ullo est sanguine partus honos.

Alpi-

Alpibus impositi Rhæti sensère tremendis
  Agmine non fracti jura Latina togæ.
Cernite tranquillos devolvat ut Abdua fluctus,
  Et Phaëthontæas purior auctet aquas:
Serius ut torquens per opima novalia cursum
  Roscida triticeâ cornua cingat ope.
Larius indigenâ crines umbratus olivâ
  Splendidior gelidis exerit ora vadis.
Hunc circùm Nymphæ, glauci gens humida regni,
  Desuetos ducunt uda per antra choros.
Eheu quot scelerum mœrens Insubria vultus
  Ceperat! heu quantum pertimuisse nefas!
Et sibi funestas acies plebs ægra canebat,
  Et cædem, & prædas augure docta metu.
Ille situ turres muris fulcire labantes,
  Et terræ infossas credere avarus opes.
Tristibus excubiis hinc cingere mœnia miles,
  Atque alii externâ quærere sede lares.
Fataque præmonuisse Deum crudelia signis,
  Bellaque narrabant significata polo,
Cùm triplici Phœbus fulsit mirabilis orbe,
  Pallentique diu lumine sparsit humum;
Cùmque catervatim stragem demisit Averno
  Depopulatrici falce cruenta lues;
Et viduas passim Cereali munere terras
  Solata est priscis quercus opaca cibis.
Prodigia hæc trepidum terrebant nuntia vulgus,
  Omnia Gregorius cùm meliora dedit,
Publica vela regens Mundi, clavumque ministrans,
  Promisit faustum Navita puppis iter.
Extemplò gravidi bellis cecidere fragores:
  Detonuit scopulis: unda quievit iners.

Quàm

Quàm citò, ubi antennis grati effulsere Lacones,
  Stagna modesta jacent, murmuris aura silet.
Quàm citò, cùm crepitans lapidoso verbere grando
  Disjicit & vites, & sata læta boum.
Diffugiunt imbres, mitescunt flamina Cauri,
  Iris ubi roseis æthera tranat equis.
Gratia multa tibi magnorum maximè Regum:
  Depositis clypeis otia mundus agit.
Pax ardor Superûm, Cæli mitissima proles,
  Omine cum fausto Diva salubris ades.
Huc ades, atque Padi curru perlabere litus,
  Et tibi casta regat frena pudica Fides.
Quacumque ingrederis felici Copia cornu
  It comes, & læto in gramine balat ovis.
Incustoditæ Zephyris agitantur aristæ,
  Et teritur valido sole perusta Ceres.
Te sequitur Bacchus: per te servantur apricis
  Collibus ad domini musta vehenda lacus.
Sarcula pace vigent, rubigo amplectitur hastas:
  Cedit ruricolis gloria bobus equi.
Fas graditur tecum, tibi rident oppida, & urbes:
  Tu maculosa gravi crimina lege domas.
Justitiam solio pulsam tu reddis eburno:
  Illius horrendas instruis ense manus.
Pacatum hinc volitat mutandis mercibus æquor,
  Nec timet à nigris nauta pericla Notis.
Et tranquilla quies curas ornare recentes
  Gestit, & inventâ fertilis arte nitet.
O mortale genus, quid leto in damna ruenti
  Nostra, juvat celeres Marte aperire vias?
Quis furor est claras lauros nutrire cruore,
  Pectoris ut fossi vulnera nomen emant?

Cogna-

Cognatis parcit maculis jejuna leonum
  Ira, nec agnatâ gaudet hyæna dape.
Ecquando tigris gelido bacchata Niphate
  Parthica turpavit comparis arva nece?
Proh pudor! humana est rabies asperrima ferri:
  Humana indomitis sævior ira feris.
Quod si tantus amor cædis corda aspera pulsat,
  Desinite in patriæ stringere tela latus.
Thrax vocat Ausoniæ resides, in bella catervas,
  Et poscunt Siculas Bospora bina rates.
Vos pia busta vocant fœdo calcata Tyranno,
  Inque Palæstinis sacra litata jugis.
In Scythicas plaustro turmas, pharetrâque potentes
  Vulnera sit pulcer figere certa labor.
Aut vos adscensis comitentur præmia Susis
  Bellica, odoratis turaque rapta viris.
Aut vestra in Parthis lætetur stragibus hasta,
  Matribus Eöis hasta gemenda diu.
Ite agite, atque Asiæ felicia regna triumphis
  Lustrate, & capto dicite jura Syro.
Vobis serta dabit florum nutritor Orontes,
  Perducet vestras unguine myrrha comas.
Græcia barbaricè sævis onerata catenis,
  Implorat socias semisepulta manus.
Oenotrias classes æstivas Nilus ad undas
  Totâ veste vocans pandit in amne sinus.
Se laniant Orientis opes, sibi diffidet ingens
  Aurora, invalido sceptra tenente duce.
Et fremere insolito prætoria castra tumultu
  Vidimus, in Regem pilaque missa suum.
Ille, velut Boreæ procumbens viribus ornus,
  Occidit, & trunco corpore planxit humum.

Diſcite ab exemplis hoſtilibus inclyta facta:
Victima erat noſtris hæc jugulanda focis.
Parcite cognatas in bella laceſſere gentes:
Sanguinis abſtineas, Auſonis ora, tui.
Quòd te jam dudum laceras diſcordibus armis,
Noſtra peregrino ſub pede colla jacent.
Pauperiem, morbóſque viris lacrimabile bellum
Omne parit, cæcus cùm movet arma furor.
Verùm cùm lituos inflat civilis Enyo,
Ipſa quatit Stygias torva Megæra faces.
Acrior infrenat Mars in certamina currus,
Et pejora illum monſtra ſecuta ruunt.
Helleſpontiacos utinam tibi, Roma, triumphos
Ante meos obitus monſtret amica dies.
Quâ videam Patris auſpiciis turbata Latini
Sacra Arabum, & Latio reddita ſceptra foro.
Gregorii hoc pietas, hoc auri prodiga poſcit
Dextera, & aſſiduo culta labore fides.
Hujus ab auſpiciis jam nunc per templa propagans
Relligio ante aras ſacra pianda docet.
Et Vaticanæ de culmine creditur arcis
Ægida concutiens tela ciêre Deus.
Hæc precor eveniant. lauro tunc vinctus ovanti
Tractabo auratæ conſona plectra lyræ.
Conaborque tuas laudes diffundere in ævum,
Exiguus noſtro ſit licet ore ſonus.
Nec me tardabunt raucæ mala murmura linguæ,
Quin bellator Iö voce triumphe canam.
Juſſerit hoc Clio, mutum genus omne natantûm
Edet cycneos per vada ſalſa modos.
Sic ope Pïeridum gelidas trans audiar Alpes,
Trans tepidam Meroën: tu modò Phœbe velis.

Et vincam æternâ clamantem Stentora voce,
Nec mea cum Zephyris verba caduca fluent.
Non me perpetuæ carpent oblivia noctis,
Non omnis moriar: tu modò Phœbe velis.

GREGORIUM XV.

ITERUM LAUDAT,

OB

TRIUMPHUM PRAGENSEM.

VIrtutis legumque parens, celeberrima regnis,
Condita septenis Romula terra jugis:
O Patria æternùm felix, fecunda triumphis!
O bellatorum prole beata virûm!
Tu quamvis gemino Solis metuenda sub axe,
Margine sidereo clauseris Urbis opes:
Mille licet Tuscum Tybris regnator in æquor
Sceptra triumphali barbara vectet aquâ;
Annibalisque fugæ, & regalia vincla Jugurthæ
Dardaniæ fuerint pompa cruenta manus:
Grata tamen lauros ne dedignare recentes,
Quas tibi de Rheni litore, Diva, fero.
Gregoriique sacros præcingat adorea fasces,
Quasque apices terni circumière comas.
Tu latè horrendo sacrorum numine pollens,
Transcribis jussu perfida regna gravi.
Deturbas solio reges, adimisque curules,
Nec falsâ populos plaudere voce sinis.

Ecce Palatinus, magnæ te vindice linguæ,
  Eversus regnis præmia digna tulit.
Consiliisque tuis justissima Cæsaris ira
  Transtulit in Boios regna caduca lares.
Ille ferox nobis dementes corde ruinas
  Dum parat, à patriis excidit exul agris.
Quas tu sperasti exuvias, dedit ipse Quirino:
  Pendent è nostris signa Bohema tholis.
Nec tantùm Ausonias augent Mavortia prædas
  Tela, sed & capti, Palladis arma, libri.
Cecropias, sapiens vixit queis Græcia, chartas,
  Hostibus ereptas Romula cura legit.
Heidelberga, tuis clarescet Roma ruinis,
  Dum vivent artes, ingeniique decus.
Tu quondam adversas in nos hortata phalanges
  Infandas poteras ære onerare manus.
Calvinusque tuis conflabat dira cavernis
  Hæsura in nostro tela ferox latere;
Argivâque aciem verborum fraude polibat
  Gorgoneo explorans tincta metalla lacu.
Non ita Cyclopum, si vera est fama, camini
  Informant rapido fulminis igne minas.
Pro re Cælicolûm, pro majestate Tonantis,
  Ictibus horriferis saxa Sicana gemunt:
Miscuit & nudus candentia tela Pyracmon
  Centimanûm ardenti clara futura nece.
At tu terrigenis Rheni fabricata sub antro
  In cæli exitium tela rotanda dabas.
Tibridis ô castæ pubes operata Minervæ,
  Gaude Socraticæ pignore læta domûs.
Hæc tibi sufficiet sternendis hostibus arma;
  Hinc illis terror, morsque cruenta venit.

Quis ſcit, an & noſtris hinc olim excuſſa lacertis
  Inficiet fuſus ſpicula ab hoſte cruor?
Petre fave, miles Chriſti dum prælia tento:
  Et mihi de Petri munere ſurgit opus.
In tua monſtra feror, Germania feta colubris:
  Et mihi ſunt arcus, & mea dextra nocet.
Vipereos rictus, latrantia colla refringam,
  Et ſparſo pharetræ pondere, victor ero.
Intereà dulces Phœbi redeamus ad artes:
  Me citharæ imbelles, plectraque Lyda vocant.
Rex ô ſacrorum tibi plebs, tibi cúria plaudat:
  Caſtalii plaudant per juga bina chori.
Et, benefactorum merces, tibi gloria detur,
  Et memores titulos fama ſuperſtes alat.
I felix, puppique ſacrâ pete regna per undas,
  Mercibus Eöis perge onerare ratem.
Viſe pharetratas gaudentes cæde Moluccas,
  Hoſpitibuſque feræ litora Braſiliæ.
Trans Indum, & Gangem, naſcentis & ultima Solis,
  Cæruleas certo ſidere curre vias.
Xaverius magno ante aras dignatus honore,
  Auſpice te, Superûm, lintea tuta vocat.
Legifer ille Euri, Ledæis clarior aſtris,
  Oſtendet fido lumine puppis iter.
Crede mari pia lina Pater: jam ſternitur unda.
  Pura repercuſsâ marmora luce nitent.
Jam non de ſeptem ſpecubus effuſa Trionis
  Naufraga tempeſtas in tua vela ruet.
Nimborum illa olim ſedes disjecta tumultu eſt
  Æolia ingenti, noſtraque jura timet.
Hoſtes hinc ſoliti Cauris immittere habenas,
  Ut quaterent alis aſpera dorſa freti.

 At-

Atque indignati turgentia regna Tridentis
  Romanæ inferrent ultima damna trabi.
Visum aliter Superis: navis, navisque Magister,
  Post victas hiemes litora tuta tenent.
Navita Gregorius nunc regnat, & Æolus idem;
  Hic novus Hippotades murmura rauca domat.
Tolle Ithaco mendax frenatas utre procellas
  Clio: Romani est remigis illud opus.
Hic Vaticanis includit flamina claustris,
  Et rabiem, & furias providus ære ligat.
Mœnia Pontificum, Divisque habitabile bustum,
  Dædaleisque minis templa imitata polum:
Ruraque Phæacum silvis certantia cultu,
  Naïadum choreis udaque semper humus:
Porticibus vestris ô qui me sistet & umbris
  Noscere quærentem Graia reperta senum!
Ut tacitus vulgo reptare incognita Tempe,
  Et possim vestro rore levare sitim.
Hîc ego Mopsopii vel ducam pocula mellis,
  Curvaque Piræi litoris arva legam.
Vel cupiens dubias naturæ accedere causas,
  Ingrediar Macedûm culta Lycea duci.
Persequar aut tragicûm spirantia carmina Vatum,
  Cæique Alcæique aurea plectra lyræ.
Tunc ego despiciam stultæ mala gaudia mentis,
  Donaque gemmiferi despiciam pelagi:
Quod formidatus vestigat classe Batavus,
  Quà matutinas Java colorat aquas.
Sardiniæ segetes, benè olentes fruge Sabæos,
  Hermum despiciam, despiciamque Tagum.
O valeant fasces, spinosaque purpura Regum:
  O valeant miseri, quos levis urget honor.

Quos

Quos vehit ad trabeas ventosis Gloria bigis,
Pectora quæ surdo verbere cæca ferit.
Tu Bellona vale, & vos ô fera bella valete,
Et Martis furias docta ciêre tuba.
Alter pila rotet campis, hastasque coruscet,
Quà magnus nautis emicat Oarion:
Oceani Oarion pedibus qui stagna peragrans
Æquoreis humeros altior extat aquis.
At me fallentis carpentem commoda vitæ,
Parnassi adspiciat lenis alumna quies.
Sic ego Musarum devectus præpete pennâ,
Eripiar populis, & super astra ferar.
Major & invidiâ per postuma carmina vivam;
Virtutisque tuæ, Roma, Poëta canar.

NICOLAUS LUDOVISIUS, ISABELLÆ GESVALDÆ

Sponsæ, Venusii Principi.

Accipe Trinacriis è Regibus edita Virgo
Conjugis ingenuâ scripta notata manu.
Accipe: concessos narrabit epistola amores,
Sollicitique animi nuntia verba feret.
Non tot arundineis armantur terga sagittis
Parthica, quot lacero pectore tela gero.
Nec sic ardet ager, ventis æstate coortis,
Pastor ubi flammis pinguibus arva coquit;
Ut mea tabificis torrentur viscera tædis,
Fervidus ut nostrum molle cor urit Amor.
Unica tu nostræ causa es pulcerrima curæ,
Unica tristitiæ fonsque modusque meæ.

Uritur omnis amans, sed aperti conjugis ignes
Suscitat, ut vivant; penniger ipse Puer.
Felices, sociæ jungunt quos fœdera dextræ,
Jungit & ad thalami gaudia pacta Venus.
Me tibi connubio puerum data dextera nectit:
Non vacui nectunt frigida regna tori.
Te Campana tenet felicior hospite tanto
Tellus; me invitum Romula regna tenent.
Heu mihi quàm longè meus à me dissidet ignis!
Ignis abest longè, sed ferus ardor adest.
O utinam optato coràm consumerer æstu,
Explerentque avidam lumina amata sitim!
Maceror, & nostro non fit medicina dolori;
Acer & in latebris pectoris hæret Amor.
Quid faciam? celerare fugam, sedesque paternas
Deserere, & fratris limina cara juvat.
At vigilis patrui pia me custodia servat,
Quam cælum, & terræ, fuscaque regna timent.
Hic mihi discessum optatum, veniamque roganti,
Causatus puerò multa, negavit iter.
Te tamen invenio, quamquam his regionibus absis,
Blanditiisque tuis, quà datur arte, fruor.
Mente agito vultus ad nostra incendia natos;
Artificis video lumina Amoris opus.
Et meditor flavos crines, & eburnea colla,
Quique, precor, niveos, sint mea præda, sinus.
Cùm verò hæc meditor, cælum contingere plantis,
Et videor celsi templa habitare Jovis.
At cùm te absentem agnosco, mea gaudia cessant,
Et videor tristi trans Styga puppe rapi.
Solamenque mali, misero quòd restat amanti,
Legatos qui te, multa, adière, rogo.

Quid

Quid facias poſco, de me quodcumque locuta es,
  Quæque ſcio quæro, mox repetita peto:
Qui vultus, quàm forma decens, quàm dulcia verba:
  An deſiderio tu moveare mei:
Num citharæ cordi tibi ſint, num Palladis artes:
  Saltanti ut ſoleas molliter ire pede.
Ecquid in antiquam virtutem gloria regum
  Te rapiat: quænam ſit tibi culta parens:
Hæc tunc ſæpè meo reddunt reſponſa dolori,
  O felix tali vulnere quiſquis amat!
Fulva coma eſt illi, niveo pulcerrima fulget
  Corpore, & inceſſu numen & ore patet.
Illius ex facie contorquet fulmina Cypris:
  Dum loquitur, vernas ſpargit ab ore roſas.
Illius in digitis, plectriſque loquentibus artem,
  Muſica Phœbei gloria fulget avi.
Seu choreas ducit, ſive eſt operata Minervæ,
  Ponè illam triplex Gratia ſubſequitur.
Et memor illa tui eſt, & multa interrogat illa
  Te ſuper, & roſeo, dum rogat, igne micat.
Caſta pudicitiam mater, ſanctoſque penates
  Servat, & in pacto fœdere amare jubet.
Ipſa genus factis teſtatur ſanguinis heres,
  Atque animi ante alias prima puella nitet.
Hæc mihi reſpondent cupientes fallere curam:
  Aſt alimenta furens hinc ſibi ſumit Amor.
Gliſcit in immenſum, nec ſe benè continet æſtus,
  Fletibus attenuor, pallor & ora ſubit.
Et me cunctarum capiunt faſtidia rerum:
  Non pila, non diſci, aut flectere ludus equos.
Non curſûs me palma juvat, pulviſque palæſtræ:
  Nare per æſtivos non mihi cura lacus.

Quò rudior primos mens non intelligit ignes,
  Sævior in teneram ſpicula figit Amor.
Læditur à primo detrectans taurus aratro,
  Primaque languefcit ſub juga miſſus amans.
A te principium noſtræ duxêre favillæ:
  Ultima tu curvo es flamma futura ſeni.
Per tua tela, arcus, & per tua, lampadas, arma,
  Sic tibi de Superis ſæpè triumphus eat.
Parce puer, puero nulla eſt me gloria victo;
  Parce, ſed ut parcas, cuſpide læde magis.
O me felicem, hic cinerem ſi fecerit ardor!
  Sit mihi tam pulcro laus in amore mori!
Gratia ſit Superis, talis quod gratia formæ
  Me cepit, cupidis mille petita procis.
Quæ te ex ingenti Auſoniâ, matreſque, virique,
  Natorum tædis non cupière nurum?
Non tot Dulichii proceres, errante marito,
  Auſi ſunt nuptæ ſollicitare fidem.
Si te feciſſes crudelis præmia pugnæ,
  Elide nobilior nunc tua terra foret.
Herculei mallent pro te certaſſe lacerti,
  Teque dolo aurigæ Phryx rapuiſſet equis.
Quique tulit celeris munus Schœneïda plantæ,
  Auriferâ mallet te ſuperaſſe fugâ.
In te laudantur mores, vultuſque, genuſque,
  Et tibi quas campus dat Venuſinus opes.
Sunt quos divitiæ, ſunt quos tua regia tangit,
  Et quæ Lucanis jugera bobus aras.
Me tua forma rapit, non mœnia Vatis HoratI,
  Et caſti mores ſunt mihi flamma decens.
Non tamen hîc veſtros auſim damnare triumphos,
  Majorum laudes, & benefacta mari.

Te tua, te veterum comitatur gloria: priſcos
Appula Normannos regna loquuntur avos.
Exuviis Arabum, pulſis & victor Achivis,
Robertus patrios auget honore lares.
Illum anguſtantem cumulatis funerum acervis
Vidiſti ripas, Aufide lente, tuas.
Turbidus & quatiens validam Rogerius haſtam,
Armatæ retulit regia ſerta comæ.
Chalcidicos campos, & rura Typhoïdos Ætnæ,
Et Capuam hic ſceptris preſſit, & arva Lami.
Quid memorem Suevas materno è ſtemmate lauros,
Fluminibus centum quas pater Iſter alit?
Hæc alii jactent dulcis præconia famæ:
Tu fulges titulis conſpicienda tuis.
Tu mihi devictis melior provincia turmis;
Exuviæ, & reges, tu mihi currus eris.
Ah modò ſis facilis, neu connubialia differ
Gaudia, & inviſæ tædia rumpe moræ.
Sed cur, ut venias, fruſtrà mea vota laborant?
Non tu cauſa moræ, ſed negat annus iter.
Torrida cæleſtis rapidus per brachia Cancri
Phœbus anhelanti ſidere ducit equos;
Atque herbæ ſitiunt morientes, & cava ſiccis
Stagna arent ripis, omnis & aura ſilet.
Pontinæ halantes cænoſâ uligine valles
Æſtivam prohibent fœda per arva viam.
Nec tutum Cumas, Circeſque vel Anxuris arces,
Aut Læſtrygonium radere puppe ſalum.
Non benè Campani mutantur Tybride colles:
Hîc vitio cæli nam furit atra lues.
Corpora graſſantes ſternunt juvenilia morbi:
Ignea vis Urbem dat populata neci.

Te servent potiùs cognatæ regna Casertæ,
  Neu subeas dubiæ tanta pericla viæ.
Me miserum! vellem tibi non suadere, quod oro;
  Ut maneas istic attamen ipse precor.
Tutius æstivos istic perferre vapores
  Icarii poteris, dum micat ira canis.
Te gelidis foveant Tifata uberrima rivis,
  Quà niger umbrosas lucus opacat aquas.
Alcinoï superant vestræ pomaria silvæ,
  Felix qui agricolâ Principe gaudet ager!
Non liquidi desunt fontes, non mollia prata:
  Arbor habet frondes, graminе vernat humus.
Quæque per immensas sunt semina didita terras,
  Pandunt insolitas rura per ista comas.
Narcissusque, crocusque, & gramina, Solis amores,
  Regum & de vario funere surgit honos.
Fama est per vestros errare animalia montes,
  Et cicures plumæ versicoloris aves.
Sive igitur pictis rhedâ spatiabere in hortis,
  Seu canibus quæres præmia, sive plagis:
Sive pharetratæ ritus imitata Dianæ,
  Torquebis gracili Gnossia tela manu;
Dent tibi plaudentes argentea lilia Nymphæ,
  Et faveant Satyri, Naïadumque chori.
Adsitis nemorumque Deæ, rurisque puellæ:
  Pulcrior in vestros Cynthia migrat agros.
Spargite humum foliis, manibus date roscida plenis
  Serta: fluant fusæ per nemus omne rosæ.
Huic nemora, & saltus, fontesque recludite puros,
  Ut gelida arentem temperet unda sitim.
Tu quoque de Getico, Borea, celer axe faveto:
  Per dominæ placido flamine curre sinus.

Defendat nimios tuus illi ſpiritus æſtus,
  Illa tuis animis purpurea ora ſubi.
Sed cave ne noſtris committas oſcula labris:
  Attica amatori ſit tibi præda ſatis.
Campani montes, & formoſiſſima prata,
  Uxoris niveo paſcua tacta pede,
O utinam veſtros poſſem penetrare receſſus,
  Aſpicere & Dryadum veſtra per antra choros!
Tecum unà ſalices inter, mea vita, jacerem,
  Tecum unà in ſilvis vellem agitare feras.
Et modò captarem frigus, legeremque liguſtra
  Candida, cæleſtes implicitura comas.
Et modò penderem dulci cantantis ab ore,
  Miratus doctæ carmina avita lyræ.
O quoties, medio cùm Sol altiſſimus orbe eſt,
  Acciperet feſſos quælibet umbra duos!
Non quererer, teneros æſtus quòd læderet artus,
  Fœdarentque meas retia torta manus.
Vana ſed aëriæ rapiunt mea vota procellæ:
  Proh dolor! en ſilvas, me ſine, ſola vides.
Ah ſaltem capiant te nulla oblivia noſtri,
  Et dicas: Conjux, hei mihi! fidus abeſt.
Cura ſit ilicibus noſtros incidere amores:
  Fac legar in multo cortice ſcriptus ego.
Hæ tibi ſint artes: longum ſic falle laborem:
  Parce per hos æſtus, vita, nocere tibi.
Intereà lectis te ſomnia noſtra reducant:
  Luminibus noſtris umbra benigna veni.
Tunc ego perpetuo vellem langueſcere ſomno:
  Tunc matutinos odero Solis equos.
Te tamen & vigilans ſpectabo: perfruar abſens
  Vultibus optatis, quos mihi cera refert.

Non

Non respondentis simulacraque vana figuræ
  Alloquar, & labris oscula mille dabo.
Felix Pygmalion, signi qui captus amore,
  Vota ferens Veneri, vivere vidit ebur.
Nostrum vivit ebur, spirantia membra puellæ:
  En erit, ut possim hoc dives amore frui?
Et fruar, & nostro pones vestigia lecto:
  In mea tu venies brachia, dulce caput.
Spes bona, promissis tristes quæ ducis amantes,
  Ingredere ô tandem pectora fessa malis.
Tuque ô decurrens animosa per astra Leonis,
  Axe moraturas contrahe, Phœbe, faces.
Teque citò accipiat redeuntem flexibus actis,
  Quæ pensat somnos lumine Libra pari.
Tunc molles campi, tunc clementissimus annus,
  Qui discessuros carpere suadet iter.
At tu, sæva Lues, succincta Pavoribus alas,
  Sub patria infandum Tartara conde caput.
Solve metu Romam, fugiens Saturnia regna:
  Splendeat hîc roseo lumine pura dies.
Tunc, mea lux, venies nostrorum finis amorum,
  Sive velis terris, æquore sive vehi.
Ipse tibi faciles undas, ventosque precabor,
  Nereïdumque regant ut tua lina manus.
Aspiciensque tuam tranquilla per æquora pinum,
  Illa vehit, dicam, numina nostra, ratis.
Non me fallenti tardabit litus arenâ,
  Non brevia alternis stagna refusa vadis;
Oscula quin tibi dem properata sine ordine multa,
  Oscula amatori trans mare digna rapi.
At tu Romuleas arces invecta triumpho,
  In Latii venies patrua regna senis.

Quæ te pompa manet, cùm tu pulcerrima rerum
Ibis inauratis per fora plena rotis!
Dardanii occurrent proceres, festæque catervæ;
Templa frement plausu, lætitiâque viæ.
Aspicies Urbem, victricia mœnia mundi,
Alternæ Solis quam tremuere domus.
Hæc legum bellique parens oracula terris
E Vaticano culmine sancta canit.
Hîc Patruus dat jura meus, qui fœdere nexos
Nos iterum junget per nova sacra manu.
Hic vir, hic est, Italis pacem qui reddidit arvis,
Nondum tergemino cinctus honore caput.
At nunc sceptra tenens, irasque atque impia bella,
Criminaque invicto vincta adamante ligat.
Hujus ab auspiciis Divorum altaria crescunt,
Templaque Cœlitibus ture vaporat Iber.
Hic senium emendat legum, & suffragia Patrum:
Hoc duce per Latium prisca metalla fluunt.
Non ego ventosus trabeas generisque tropæa
Hîc refero, ut titulis perfruar ipse meis.
Mens meliora monet: magna hæc tibi gaudia narro,
Ut citiùs stimulis acta ferare novis.
Quin te purpureâ redimitus tempora vittâ,
Optatam frater plausibus excipiet.
Hunc fama est meritis ostrinos vincere honores:
Fortunam didicit tam benè ferre suam:
Seu rem Romanam statuit plaudente Senatu,
Sive rudes populos Romula sacra docet.
Hic desueta diu revocavit ad otia Musas,
Fraudentur celebri ne sua facta lyrâ.
Te centum, aut plures tollent ad sidera Vates:
Nam centum, aut plures Tybridis arva colunt.

En citharas, & plectra citant, thalamiſque precantur
Ut faveat noſtris lampade clarus Hymen.
Quid memorem, quæ noſtra parat tibi munera mater,
Arabio niteas ut nova nupta mari?
Et claros lapides, Erythrææ & germina conchæ,
Quæ peperit Ganges, quæ Comorina Thetis?
Jam tibi depectunt foliis ſua vellera Seres,
Et tunicas auri fulgure pingit acus.
Flammea net parvo fecunda Bononia Rheno,
Optat virgineus quæ ſibi vela pudor.
Et viridi zonam variant tibi luce ſmaragdi,
Quæ tandem eſt noſtrâ diſſolüenda manu.
Quare age, cùm mitis patientur frigora brumæ,
Cumarum Eüboïco litore ſolve ratem.
Intereà pro me tecum mea litera vivat,
Occupet & partem charta recepta tori.

ANTIUM,

VETUSTISSIMAM VOLSCORUM URBEM,

nunc dirutam, celebrat.

O Qui Tyrrhenum celeri trabe curritis æquor,
Quorum tranquillis vela tument animis;
Oſtia ſeu Tiberis, ſeu ſaxa Liguſtidis oræ
Linquitis, & Jani mœnia jacta manu;
Sive Dicarchæâ nautæ ſolviſtis ab actâ
Puppim, Parthenopes dulcibus aut ſcopulis:

Siſtite velivolum curſum, cohibete faventes
Auras: vela cadant: parcite remigio.
Cernitis inſanâ conſtratum mole profundum,
Spumea quam circùm murmure fervet aqua;
Quà pelagus per ſaxa furit, fluctuſque laborat
Dejectum oppoſitas aggeris ire moras?
Hæc quondam celebres teſtantur mœnia portus,
Atque Auſtri in furias obdita clauſtra mari.
Arripite has proris terras: monumenta docebo
Vos veterum priſcis eruta ab hiſtoriis.
Non tantùm ſanctis inſtructæ legibus urbes,
Tectaque divitiis luxurioſa ſuis
Mortalem alliciunt pulcra ad ſpectacula viſum,
Sed placet annoſo ſqualida terra ſitu.
Oblectat pavor ipſe animum: ſunt gaudia curis,
Et ſtupuiſſe juvat, quem doluiſſe piget.
Litore in hoc quondam ſurgebant divitis AntI
Arces, Volſcorum regia celſa patrum.
Urbs populis florens, felix & pinguibus arvis,
Audaces ventis credere docta rates.
Auſaque Romanas per bella laceſſere turmas,
Spernere & armati Conſulis imperium.
Volſca cohors paſtos abigens à Tybride tauros,
Roma, tui quondam militis horror erat.
Pauperis ô ſemper memoranda infantia regni,
Quò ſe felici ſuſtulit alta gradu!
Tunc Anio fuerat celeri pro Tigride Romæ,
Extremique hominum Cruſtumeri, & Gabii.
Hercyniæ ſaltus, Cymini vos antra fuiſtis;
Nile pater fontes, lympha Velina, tui.
O quoties Volſci bellum inſtauraſtis, & acres
O quoties fudit Martia Roma duces!

Sæpiùs impositum regni cervice rebelli
Detrectastis onus, servitiumque ferox.
Vicit Roma tamen, Martis justissima cura,
Martius & victo jura dedit Latio.
Cùm mare sanguineo perrumpens Astura fluctu,
Æstibus involvit corpora cæsa virûm.
Tristior & fluxit valles Amasenus in imas,
Inficiens Saturæ stagna cadaveribus.
Contudit Æquorum nomen, Volscósque Camillus,
Moxque triumphalis Quinctius agricola.
Antium & æquoreas vetuit tractare carinas,
Et fortunatâ merce onerare rates.
Robora tunc primùm prorarum, captaque rostra
Suggestum Latii composuêre fori.
Anne parùm fuerat fluctus audisse minantes,
Atque procellosi jurgia rauca fori?
Heu tempestates Urbis, legumque tumultus!
Auditura novum rostra mare imbuitis.
Attamen ô gaudete rates, gaudete, Latinum
Vestras eloquium sustinuisse trabes.
Chaoniæ Vatum celebrantur carmine quercus,
Quòd visæ Euro sint concutiente loqui.
At vos felices, Ciceronem audire loquentem
Queis datum & ingenti Cæsaris ore frui!
Nonne fuit satiùs tantâ mercede domari,
Atque hæc perfidiæ præmia ferre trucis?
Ast Latium puduit sacras coluisse secures,
Romulidûm & forti subdere colla jugo.
Invidiæ stimulis urit nos proxima virtus,
Et malè finitimos fœdere jungit amor.
Quid fugis ô demens victricia sceptra Quirini?
Hoc bellante capi, crede, triumphus erit.

Hæc, quæ nunc brevibus ſpatiis ſua regna coërcet,
Hæc bellatorum ruſtica turba patrum,
O quàm felici fatorum lege fruetur!
O felix niveis Romulus alitibus!
Non tantùm Auſoniæ victrix dominabitur omni,
Sed feret imperium trans mare, & Oceanum.
Agmina Romanos horrebunt Cimbrica faſces:
Ditabit Latium Cypria præda Jovem.
Non Pyrrho virtus, non Pœno proderit aſtus:
Corruet ante tuos, Roma, Jugurtha pedes.
Tu duces currus utroque ab litore ovantes,
Pallidiorque fluet ſub tua Regna Tagus.
In Latias aquilas fruſtrà latrabit Anubis,
Cùm Ptolomæeâ tu potiêre Pharo.
Ah tandem, Volſci, fatali cedite Romæ:
Cedite, & hoſtiles ponite mente dolos.
Hæc vos excipiet gremio, civeſque vocabit
In ſceptrum, & ſocias ducet in arma manus.
Hæc vobis pia mater erit: facietis utramque
Unam animis urbem, conjugiiſque ſacris.
Evenêre: ſuos huc miſit Roma colonos,
Hoſtibus & victis civica jura dedit.
Veſtraque marmoreis donavit numina templis,
Juſſit & ornatu cuncta nitêre novo.
Addidit & turres, & propugnacula muris,
Signaque Phidiacæ detulit artis opus.
Prætulit & Tiberi dilectum Caïus Antium,
Inferre auſpicium huc grande, Deoſque parans.
Quid referam portus, ſævi monumenta Neronis,
Et vetitas patrium tundere litus aquas?
O quantùm ante alias Romana potentia gentes
Viribus egregiis conſpicienda nites!

Hellespontiaco minitantem vincla profundo
Xerxem indignatum Græcia risit ovans.
Id Romæ licuit: potuit nam molibus altè
Jactis, frenatum continuisse mare.
Indomitum clausit nec tantùm carcere pontum,
Sterneret ut tutum puppibus hospitium;
Verùm ut torpenti piscis securus in undâ
Luderet, hibernas negligeretque minas.
Ingluvies Romana sibi sic prodiga portus
Struxit, ut insanam pasceret arte gulam.
Aspicite has rupes, Centaurica saxa: Gigantum
Dicetis validas hæc statuisse manus.
Nil intentatum dives sollertia linquit:
Stultitiam nimiæ nam patiuntur opes.
Omnia sed victrix audet superare vetustas,
Nil mortale diu subtrahiturque neci.
Eheu Volscorum nil sunt nisi nomina terræ!
Heu ubi nunc ædes, atriaque alta jacent?
Ducti templorum periêre ad sidera sumtus:
Pascitur herbosas tarda juvenca domos.
Perque theatrales horrenti clade ruinas,
Fortis aratra manu curva bubulcus agit.
Quâ cantus, mollesque jocis viguêre choreæ,
Ad fontes potum fistula ducit oves.
Magnanimûm Heroüm insultant armenta sepulcris:
Ossibus illisis grandia rastra sonant.
Quid juvat audaci montes tenuasse securi?
Umbris antiquum quid spoliasse nemus?
Quidve Carystæas optare in fulcra columnas,
Ut niteat diti fronte operosa domus?
I nunc, tolle animos, ô spissi litoris Antium:
Urbs meditare tuam semisepulta necem.

Ah miseram! versæ tardaris imagine formæ,
Teque tuo stratam litore non reperis.
Quis me Fortunæ doceat quà nobile templum
Jam steterit priscâ relligione sacrum?
Fama est hinc dubiis petiisse oracula rebus,
Et responsa domum certa tulisse patres.
Vana superstitio regnantem credidit olim
Fortunam, atque illi numen inesse Deæ.
Extaque taurorum, Nabathæaque tura profanis
Reddebant aris, dum sibi fata rogant.
Hic multas optabat opes; ast alter honores,
Stantiaque in plausum plena theatra suum.
Hic sibi velocis poscebat dona quadrigæ,
Præmia Circensis pulverulenta fugæ.
Nauta leves auras, mercator lucra petebat:
Durus fecundi ruris arator opes.
Sic natum in curas hominum genus, ægraque mentis
Somnia, liba tulit numen inane colens.
Non ego te Superûm, Fortuna, in sede locabo:
Vota mihi ante aras nec nocitura feram.
Non ea mens animo: pereat qui divitis auri
Pondus amat, vinctum gloria quemque rapit.
Sanum posco animum, virtutis amore calentem,
Fortiaque in vitæ munera membra peto.
Dum benè sit capiti, mentis sedemque tumultus,
Cetera deripiant irrita vota Noti.
Has mihi non audax vires in prælia posco,
Adversa ut superem castra timendus eques:
Totus & ære nitens fulvo, cristisque decorus,
Scandam veloci mœnia capta pede.
Non ut marmoreos postes miratus adorem,
Limen & insomni milite sollicitum.

Viſcera ſint alii Regum, felixque vocetur,
Curarum Princeps cui grave credit onus.
Nil ſemper reticenda moror, trepiduſque potentis
Sit procul à nobis pallor amicitiæ.
Me coluiſſe ſacras Parnaſſi in vertice Muſas,
Et veterum ſcriptis invigilare juvat.
Hæc fuit, hæc nobis à primâ cura juventâ:
Inſitus hic noſtro pectore fervet amor.
O utinam valeam, corpuſque fidele labori
Proſpera Palladio dent mihi fata ſeni!
Tum mihi Naturæ libeat cognoſcere cauſas,
Cur celer obliquum permeet annus iter:
Quam teneant elementa fidem: quæ ſemina rerum:
Corpora diffuſum num per inane volent.
Noſcam ego, quæ tellus, & quæ miracula ponti
Salſa fluentiſonis occulit unda vadis.
Herbarum vires diſcam, ſuccoſque ſalubres:
Rimabor ditis fulva metalla ſoli.
Quî coëant, vaſtâque iterùm fornace liqueſcant
Artifici lymphâ: cur labefacta fluant
Sulphura: fecundumque ſalem, roremque fugacem,
Balſamaque, & flores noſſe laboris erit.
Vulcano monſtrante viam, flammiſque magiſtris,
Experiar clauſos rerum aperire ſinus.
Sic ego, ſic doctæ traducam tempora vitæ,
Si longæva mihi tempora fata dabunt.
Hei mihi! quid cupidam mentem ſpes lactat inanis,
Nuntiat extremos ſi mihi Parca dies?
Angor jam multos obſeſſis faucibus annos,
Mentis & interpres ſanguine lingua tumet.
Ipſe dolor prohibet dulcis commercia vitæ,
Elidens raucæ, guttura, vocis iter.

Huc

Huc ades ô multo tandem exoptata dolore,
Si qua daris noſtris, ô medicina, malis!
Huc venias miſerata: tuos modulabor honores,
Quæ me naturæ, reſtituaſque mihi.

GABRIELI CABRERÆ.

ÆThera Romuleum ut linquam, ſolemq; paluſtrem,
Atque intempeſti noxia rura ſoli,
Cabrera, hortaris, cælum ſpondeſque ſalubre,
Quà Zephyri nutrix intepet ora Ligus.
Teſtariſque viros, quos jam damnaverat Orco
Atropos, horribili falce minata necem,
Pæoniâ fractos curâ, morboque rebelli,
Iſtic non longâ convaluiſſe morâ.
Hæc mihi tabentis præbes ſolatia curæ;
Artibus his miſerum, dulcis amice, levas.
Deſine, jam didici nullam ſperare ſalutem:
Spes mihi vicini funeris una ſalus.
O ego, ne tali torperent membra dolore,
Quàm mallem aërio in monte rigere lapis!
Stare flagellanti pinuſve obnoxia Cauro,
Aut rupes, vaſti quam ferit ira maris.
Felicem Nioben, cujus per viſcera ſenſum
Obtundens fertur diriguiſſe ſilex.
Vos quoque populeo flentes ſub cortice fratrem
Felices Nymphæ, quas alit amne Padus.
Ille ego ſum, ſaxo qui non includor in ullo:
Ille ego, cui miſero robora ſilva negat.

Robora ſilva neget, ne fiam immobile ſaxum,
At ſaltem in cineres oſſa minuta ruant.
Quid faciam patriâ demens tellure relictâ?
An puto mutatis poſſe valere locis?
Mecum cauſa mali latet hoc in corpore peſtis,
Et niſi poſt letum non abitura lues.
Pectore transfoſſo Gortynia tela gerenti
Quid cervo prodeſt carpere prata fugâ?
Alcidæ induto feralia munera nuptæ,
Nil varii curſus, profuerunt que viæ.
Sic mihi, ſic auſo Romanâ excedere ſede,
Nil dulces juvit deſerüiſſe lares.
Me modò conſpexit piſcoſi litoris Antium;
Me modò Circæi culminis alta domus.
Et Læſtrygonios nutrix Æneïa fluctus
Mirata eſt noſtrâ diſſilüiſſe rate.
Non Caieta mihi, non urbs gratiſſima Caio,
Aut dedit optatam filia Solis opem.
Vos ſeptem gemini colles, regnata Quirino
Mœnia, Tarpeius tu Jove dignus apex;
Accipite hanc animam: ſint hîc mea funera poſco,
Et buſta accumulet noſter avita cinis.
At quondam antiquos juvit liquiſſe penates,
Et nova per longas quærere fata vias.
Ingenium ſcrobibus mutatis exuit arbor
Silveſtre, & decorat lætior arva comis.
Quamque ſub umbroſâ cernis languere parente,
Gaudet mutato laurea ſilva ſolo.
Quid foret Æneas, quid clari nomen Iuli,
Flumina apud Xanthi ſi gemuiſſet iners?
Illum, fumanti poſtquam diſceſſerat urbe,
Per maria errantem ſeptima vidit hiems.

Tan-

Tandem dotales Laurentûm venit in agros,
Gessit & Ausoniæ sceptra timenda manu.
Batto Cyrenas, & Cadmo condere Thebas,
Juppiter exiliis arva petita dedit.
Nilus & excipiens longis erroribus actam
Donavit templis, Inachi, te profugam.
Me quoque fata vocant alio meliora sub axe:
Ibimus, ô socii: me quoque fata vocant.
Vertuntur species mentis, versante dolore,
Mensque brevî sensus accipit ægra novos.
Spes bona, si qua Dea es, virides huc flecte volatus,
Et desueta diu numine corda fove.
Te colit agricola, expectat te compede vinctus,
Votaque mortalis te duce turba facit.
Tu quassas reficis puppes, ut navita remis
Naufragus impellat, quâ modò navit, aquam.
Tu, Dea, post vacuas cælesti numine terras,
Justitiæque fugam, sola moraris humi.
Diva veni, facilemque mihi promitte quietem,
Neve iterùm morbi damna timere velis.
Longum iter aggredior: date læti candida amici
Omina: eat dextrâ libera puppis avi.
Lunaï ut videam portus, purique metalla
Marmoris, & Geticas saxa imitata nives:
Ingaunos, Macramque inter, Varumque repostos
Apenninicolas, Tiguliosque sinus:
Delphini portus, Seggestam, arcemque Monœci
Scrutaborque tui, Rutuba, fontis aquas.
Aspiciam Genuam, læti & prætoria ruris,
Quæque decent Superos lucida templa suos.
Hæc Tartessiaco pallescunt litora fluctu;
(Aurea nequicquam flumina jactet Iber)

Peruviæque amnes, alieni flumina mundi
  Transfuga ab Oceano rura per ista fluunt.
Lydia, Pactoli, Baccheïa munera, arenas
  Victa sile, & ripas, aurifer Herme, tuas.
Dure Ligur, meritoque animis elate superbis,
  Quâ tibi divitias sedulus arte paras?
Non tibi sunt culti colles, non pinguia rura;
  Sed claustra Alpinis non adeunda jugis.
Difficilis natura negat segetesque, ferasque;
  Non negat audaci mente vigere viros.
Hæc trahit ignotas pretiosa in fœdera gentes,
  Cæruleasque docet currere puppe vias.
Deest hîc terra viris, at non Neptunia desunt
  Arva petituræ lucra beata rati.
Scit Cypros vallata mari, scit Taurica tellus,
  Et, Ligure epotus milite, scit Tanaïs.
Testes Alpheæ Tyrrheno in litore Pisæ,
  Testis Cyrnæi prægravis ora sali.
Ast ego non dites veniam spectator in oras,
  Ut moveant auri lumina capta sitim.
Non cernam attonitus fulgentia pondera massæ,
  Quæ mittit terris Hispalis Ausoniis.
Sat Fortuna dedit census sine fraude parati:
  Æstuat infelix, qui potiora cupit.
Ingenium, Cabrera, tuum mihi carius auro,
  Atque erit eloquii plurima vena Tagus.
Quando erit, ut liceat tecum consumere soles?
  Quando erit, ut docto pendulus ore fruar?
Unà aderit mecum Phocæo junctùs amore
  Ciampolus, ille tuæ cultor amicitiæ.
O qui complexus, quæ mutua gaudia nobis,
  Et sermo in sicco litore qualis erit!

In-

Interdum celeri rapient nos eſſeda curſu;
Tres modò cantantes picta carina vehet.
Tunc mea ſe duplici jactabit Arione puppis,
Non Siculâ puppis fallere docta fide.
Cùmque mihi geminos Vates audire licebit,
Parnaſſi geminum me ad juga ſiſtet iter.
Teque tenens dextrâ, verſus, Cabrera, canentem,
Hæc Clario dicam verba docente Deo:
O quàm felici modularis carmina cantu,
Quàmque lyræ docto verbere fila moves!
Otia quærenti fulſit tibi dexter Apollo,
Atque omnes hauſtus ex Helicone dedit.
Cui tantùm favere Deæ? canit ecce cruentus
Prælia Mæonides; ſed caret ille lyrâ.
Alcæus Reges citharâ, non cantat amores:
Eſt tantùm Sapphûs carmine dictus Amor.
Pindarus Aöniæ celebris teſtudinis arte
Abſtinet heroâ concinere arma tubâ.
Et Veneris dominæ ſi luſit Teïus ignes,
Mimnermuſque jocans, gaudia ſola canunt.
Omnia tu miſces, & quæ diverſa placebant,
Colligis, ô verè candide Cycne Ligur.
Auſus es Iſmeni primus recludere fontes;
Lesbia nectareæ plectra ciêre chelys.
Qui Methymnææ tentaſti fulmina linguæ,
Et Cæi lacrimas, Steſichorique minas.
Si Florentinam circumdas mœnibus urbem;
Non Amphionios invidet illa modos.
Narſeti Gothos cogis dare terga ſequenti,
Odryſiâque levas obſidione Rhodon.
Salve ſancte ſenex, Bacchi, Phœbique ſacerdos:
Numinibus ſalve maxima cura novem.

Per

Per te Graiorum libris tumefacta superbit,
Et certat Latiis Itala Musa choris.
Sabbatiæ gaudete arces, gratissima cælo
Mœnia, felici prole verenda virûm.
Et quamquam egregium terris aluistis Iulum,
Indaque sunt vestræ litora dona ratis;
Ultima non vobis accedet gloria Vates,
Ignea qui vestrum nomen ad astra tulit.
Appulit ignotis oris si classe Columbus,
Hunc ad Cælicolûm limina fama rapit.

FULVIO TESTIO.

Queritur, se loquendi usum morbo amisisse.

Vox animi interpres, fecundæ nuntia mentis,
Quo fugis? an semper labra silere jubes?
Tu dulci oblectas mortalia pectora cantu,
Efferaque unanimi fœdere corda ligas.
Tu plectri citharæque comes; tibi carmina curæ,
Quæque colit soccus, quæque cothurnus amat.
Te stupet undantis moderantem frena theatri
Vulgus, & iratum sub tua jura venit:
Pactaque sunt tenero per te commercia mundo,
Cùm poterat quernum nos aluisse nemus.
Quò fugis, & nullâ linquis te voce vocantem?
Non voco, sed lacrimæ pondera vocis habent.
Inter anhelantis suspiria pectoris, ægros
Heu quos elicio rauca per ora sonos!
Edere luctamur sterili revoluta palato;
Sed singultanti murmure verba cadunt.

Non

Non ſecus optato per credita membra ſopori,
Cùm ſerpit dulcis nocte favente quies,
Velle loqui, & vanis conatibus ora videmur
Solvere; ſed ſolito lingua vigore caret.
Sæpè meas odi voces, ſonitumque tremiſco,
Cogor & ipſe meis auribus eſſe gravis.
Mugitus timuiſſe ſuos ſic creditur Iö,
Turpia dum mœrens induit ora bovis.
O quoties conata queri tibi inutilis hæſit
Lingua, nec humanos reddidit ore modos!
Inachidas quoties auxiſti fletibus undas,
Ingrati plorans impia furta Jovis!
Frondibus hirſutis & amarâ carice paſtæ
Pocula limoſis ſtagna fuere vadis.
Sæpiùs exhibuit decerptas Inachus herbas;
Aſt illa eſt patrias lambere viſa manus.
Felices, quoſcumque malis Fortuna laceſſit,
Nec ſua per fletus damna referre vetat!
O fortunati vos prata per Aſia cycni,
Dulciùs extremo queis datur ore queri!
Condita ſilvarum latebris felicior Echo,
Cujus poſt cineres vox rediviva viget.
Me dolor aſſiduus vicino funere terret,
Nec patet ad queſtus libera facta via.
Teſtari fremitu docuit natura dolores:
Solari curas hac jubet arte graves.
Audi, mugitu quo verberet aëra taurus
Ictus, ubi tepidam ſanguine tingit humum.
Quin leo per Nomadum ſilvas fremit ore cruento,
Si fodit Libyci militis haſta latus.
Et gemitu tigris montes ſaltuſque fatigat,
Ventris cui rapuit pignora Parthus eques.

At-

Atque ubi captivis venêre in retia pennis,
Emittunt querulo gutture murmur aves.
Nec tantùm exclamant viventi prædita sensu;
Sed viduata animâ corpora pulsa fremunt.
Dant percussa sonum vibratâ ligna securi:
Stridet, dum cuneis fissile robur hiat.
Et stipulæ crepitant campis, si incendia regnant,
Obstrepit & rapidis laurus adusta focis.
Aspice, quo sonitu ferventia litora plangant,
Spiritus Eurorum cùm ferus urget aquas.
Septaque nimborum rutilus si dividit ignis,
Murmure terrifico nubila fracta tonant.
Omnia muta sonos edunt, solique negavit
Sors mihi communi munere posse frui.
Me miserum! quantus de vertice profluit humor!
In fauces quanto gurgite lingua madet!
Spiramenta animæ nimiùm turgentia torpent,
Sermonique fluens obstruit humor iter.
Haud aliter citharæ languent, nervique loquaces,
Cogit ubi pluvias Auster opacus aquas.
Cordis anhelanti reboant penetralia tussi,
Pectoris & crates dissiluisse timent.
Quid me adeò spirare vetas, sævissima tabes?
Cur fervens animæ claustra repulsa quatis?
Hei mihi! dum scribo, morbi solatia, versus,
Quàm valido thorax impete concutitur!
Mitiùs incudem Cyclopum brachia tundunt,
Quà vomit è scopulis Sicelis Ætna faces.
Mitiùs adversas miles ferit ariete turres,
Et grave balistæ mœnia quassat onus.
Opprimet hanc animam rabidi violentia morbi:
O utinam Dî me falsa timere velint!

Non

Non letum timeo ; genus hoc ſed lugubre leti ;
Et doleo taciti tædia ferre mali.
Odryſiâ raptor poſtquam tibi forcipe linguam
Abſtulit, & ſtabulis, ô Philomela, lates ;
Sæpè optaſſe mori, palmaſque ad ſidera tendens,
Diceris id ſummos ſæpè rogaſſe Deos.
Ah virgo infelix, pellex inceſta ſororis !
O nimiùm ſævo credita forma viro !
Hæccine, crudelis, pro virginitate reponis
Ereptâ, tragici præmia concubitûs ?
Tempus erit, Tereu, cùm te peccaſſe pigebit,
Oderis & ſævâ gaudia rapta manu.
Indicium ſceleris, tua crimina, tela fatetur :
Ingenium miſeris ſuggerit arte dolor.
En geſtit patriis epulandum apponere menſis
Inſontem furiis percita mater Ityn.
Tu nati condes viventi viſcera buſto ?
Mox tua per ſilvas fata dolebis Epops.
Exultat cædes inter Philomela, parenti
Oſtentans nati ſanguinolenta caput.
Evaſti tandem furias, gladiumque tyranni :
Vidiſti plumâ præpete membra tegi.
At nunc per lucos injuſta ſilentia linguæ,
Queſtibus argutis blanda rependit avis.
Quos nunc ore modos nemoris dulciſſima Siren
Concinit ? exiguo in gutture quale melos ?
Interdùm voces per roſtra loquacia torquet ;
Sibila nunc cæsâ garrulitate rotat.
Et modò criſpanti modulatu turbinat ictus ;
Secum viſa loqui nunc taciturna gemit.
Perſonat omne nemus, per frondea tecta querelas
Mirantur Nymphæ, capripedeſque Dei.

Non

Non mea me poſt fata manet facundia linguæ;
  Non iterùm dulci garrulus ore fruar.
Prô citharæ cuſtos, & carminis auctor Apollo!
  Prô mea Piërides numina ſacra Deæ!
Reddite poſcentis felicia murmura labris,
  Demite, quæ cogunt ora ſilere, moras.
Vos regitis cantus, vos torrens copia fandi,
  Et celebrata juvant libera verba choris.
Quid faciam, ſurdas præbet ſi Delius aures,
  Nec mea Caſtaliâ labra levantur ope?
Carmina jam valeant Muſâ meditata ſiniſtrâ;
  Cum domino valeat juſſa tacere chelys.
Auſonii Vates, & concita pectora thyrſo,
  Auſonii, Lycio nomina grata Deo;
Auſonii noſtras ſoliti laudare Camœnas
  Deſinite ad cantus turba venire meos.
Tu verò ante alios fruſtrà mea carmina quæras,
  O FULVI, Mutinæ gloria magna tuæ.
Tibia te, cantuſque decent: mihi plectra tacenti
  Hic paries, mutam ſuſtineatque lyram.
Non tibi ſunt triſtes curæ, lætuſque juventæ
  Purpureæ vernas ſtat vigor ante genas.
Et tibi naſcenti jucundo lumine Phœbus
  Annuit, & flavis Calliopeia comis.
Felix, ſeu dulces molli fide flebis amores,
  Seu gravis heroäs flumine fundis opes.
Tu tunc feſtivus perjuria ludis amantûm,
  Et jacta ad ſurdas ebria verba fores.
Tu centum ludos, & dulcia prælia miſces,
  Hauſtaque de menſis libera vina refers;
Utque ferens hiemes, ventoſaque jurgia cæli,
  In nudâ recubet durus amator humo.

Au-

Auguror ; hoc miseros cantu solabitur ignes,
Expectans lentum mœsta puella virum ;
Inveniensque suas referentia carmina flammas,
Immoritura labris oscula longa dabit.
Huc varios flores, huc blandi veris honores
Ferte citi juvenes, Italidesque nurus.
Blanditi vestro date florea serta Poëtæ :
Cingite ridenti tempora docta rosâ.
At Venus Idalio plaudens te cernet ab axe,
Ambrosioque tuum rore rigabit opus.

Relictâ Urbe cupit rus secedere.

EGeriæ valles, mitique habitata Dianæ
Pura Thoantæi nescia silva sacri ;
Vosque lacus Triviæ dites Nemorensibus undis ;
Æneadum sedes, Laviniumque meum ;
Confectum curis, & longâ tabe dolorum
Accipite, & patriis sistite me laribus.
Irrita Pæoniæ post tentamenta medelæ,
Huc libet ægrotos nunc mihi ferre pedes.
Romuleæ valeant arces, medicique valete,
Quorum sæpè malo sedula cura favet.
Desinite herbarum tandem, tristisque veneni,
Ferte procul durâ pocula tincta manu.
Me nemora, & saltus camporum, auræque patentes,
Et trepidans rivo garrula lympha manent.
Prata movent animum viridantia gramine læto,
Et qui persultant pinguia rura greges.
O mihi sola quies, colles salvete Latini !
Salvete, ô fratris regna vetusta mei !

Sternite iter, gradimur dum vestra per otia dia,
  Molliùs, atque avibus dulciùs arva sonent.
Quàm juvat annosos luci penetrare recessus,
  Notaque ab historiis hæc celebrare loca!
Hæc tophis laqueata cavis, & pumice vivo
  Antra, pius fertur jam coluisse Numa:
Collis Aricini cultrix pulcerrima Nympha,
  Consilium huic olim, conjugiumque fuit.
Hac duce Pompilius bellantem terruit Urbem:
  Hinc habuit patrios rustica turba Deos.
Martis opus, pilis gaudebat Roma cruentis,
  Romula crispabat bellicus arma furor.
Et fuerant sævas Mavortia pectora in iras
  Prona nimis, solas tunc meditata neces.
Molliit hæc aris regnans lucisque sacratis
  Relligio, ut possent legibus arma regi.
Hinc vittæ, hinc fruges, hinc maxima victima taurus,
  Farraque turicremis vinaque sparsa focis.
Tandem, sanguineâ discors quæ cæde fremebat,
  Palluit in patriis pendula Roma sacris.
Nescia mens hominum! quæ te ludibria versant?
  Quid nos terrificâ fabula fraude ligat?
Quem non vera tenent, mendacia ficta coërcent;
  Et simulacra timet, quæ sibi quisque parit.
Per pecudum fibras, præsagi & fulminis ictus,
  (Heu miseri!) surdos consuluêre Deos.
Nuntia velocis servabant omina pennæ,
  Cantibus & scævis quid docuisset avis.
Templorum ambiguo monitu, dubiæque Sibyllæ
  Carmine credebant fata furente cani.
Dicite, si Divi nolunt ventura latêre,
  Non intellecti cur voluêre loqui?

Fal-

Falſa tamen Regis potuerunt dicta Sabini
  Romulidûm ingenium perdomuiſſe ferox.
Nullaque dein fertur Romanâ ſanctiùs umquam
  Numinibus ſupplex gens operata ſuis.
Veſter honos, Latii: veſtra eſt ea gloria, ſilvæ:
  Horruit hoc victrix credula Roma nemus.
Has etiam Hippolytum fama eſt latuiſſe per oras,
  Cui nevit duplici ſtamina Parca colu.
Ille, novercales rigidus cùm ſperneret ignes,
  Sancta timens patrii ſolvere jura tori;
Injuſta æternùm dolituro victima patri
  Occidit attonitis dilaceratus equis.
Oſſa Corinthiacos jacuerunt ſparſa per agros:
  Innocuo rubuit ſanguine utrumque mare,
At non hoc meriti funus miſerata Diana,
  Cui curæ intactæ eſt virginitatis amor,
Arte Coronidæ juvenem revocavit ab Orco
  Siccantem infernis vulnera dira vadis.
Reddidit illa decus formæ felicibus herbis,
  Luminibus geminas reſtituitque faces.
Quis mihi quærenti, quis nunc ea gramina monſtrat?
  O utinam in veſtris collibus iſta legam!
Germina, quæ referent adamantina limina Ditis,
  Non poſco, aut mortis vincere regna paro:
Gutturis obſeſſi longos ſedare dolores
  Sat quæcumque mihi blanda medela poteſt.
Adſis Phœbigena: hæc facilis labor ora mederi,
  Ne te fulminei terreat ignis avi.
Servat fida tui Vates tutela parentis:
  Tu quoque jam Vates officioſus ama.
Huc medicas adhibeto manus, tetrumque cruorem
  Aufer, quo fauces, ſcabraque lingua tumet.

Spiramenta animæ, vocis liquidissima plectra
En aperi, & septas tu mihi pande vias.
Lætitiâ plausuque fremens tunc carmina dicam,
Cùm linguâ potero liberiore frui.
Nil pulsare placet viduas sine carmine chordas:
Vox miscet citharæ non benè rauca sonos.
Quid queror infelix? quæ mentem insania ludit?
En rursus medicæ poscimus artis opem.
In malè tentatos iterum cur mittimur usus?
Ah pereant, succos, gramina quique colunt!
Nulla venenorum sitis est: discedite tristes
Curarum stimuli, diffugite ex animo.
Fallere sæpè juvat, sed non memorare labores,
Ægraque mens ægri corporis auget onus.
Quin potiùs læti patriæ succedimus arci,
Quà juga celsa tuum, Cynthia, nomen habent?
Hæc mecum ascensu dulces superetis amici:
Ante alios nobis, Ciampole docte, fave.
Pone graves Musas, vigilataque mente profundâ
Itala Pindaricis carmina texta modis.
Tuque ades, ô cantu gaudens, fidibusque, Canali
Francisce, æternæ cultor amicitiæ;
Grande Sabinorum columen, fontisque Velini,
Huc age cum plectro, carminibusque veni.
Neve hîc potandi certamen mite recuses:
Respicit hos toto numine Bacchus agros.
Pocula Romanis sunt hæc gratissima cœnis:
Albani assurgunt vitibus hisce cadi.
Nequicquam his certent prælis elisa Faliscis,
Tuscaque quæ viridi nectare musta nitent.
Illaudata fluent firmissima vina Falerni;
Seu Sinuessa dabit, seu Tritolinus ager.

Pal-

Palmite sulphurei cedant lacrimata Vesevi,
  Atque Syracosii fervidiora lacûs.
Hæc generosa recens odit doctrina palati,
  Quæ possunt trepidos implicuisse pedes.
Ridentur veterum fumi, servataque cellis
  Testa diu, & lentâ dolia tincta pice.
Quare agite ô læti, vernarum turba, ministri,
  Dulcia non parcâ fundite vina manu.
O quàm jucundo violas imitantur odore!
  Quàm vincunt flavo lumine chrysolitos!
Naribus ista placent, oculis spectacula præbent,
  Et dant arenti gaudia grata gulæ.
Ciampole, quid cessas pateram committere venis?
  Proposuit siccis omnia dura Deus.
Hæc mihi lux atros pellet de corpore morbos:
  Largius ô cyatho, tu puer, adde merum.
Pura favent nobis Aquilonis flamina clari:
  Pervellunt linguam pocula acuta gelu.
Me quoque me vultis Lenæo tingere, amici:
  Non nego: nostra capax proluat ora calix.
Maphæi nomen sed quisque ad pocula festa
  Dicat Iö! & mensis hunc adhibete Deum.
Quamvis Socraticâ pectus ditaverit arte,
  Purpureosque inter splendeat ille Patres;
Non hæc despiciet liberrima vota precantûm,
  Quæ fundit multo mens reserata mero.
Adsis, Bacche, tuis hilarans convivia donis,
  Fessi pax animi, lætitiæque dator.
Sic teneræ viduas vites ducantur ad ulmos:
  Sic autumnali turgeat uva sinu.
Sic non urantur torrenti sole racemi:
  Det pœnam admorsâ sic tibi stirpe caper.

Et tua sectentur vestigia marcida semper
Capripedes Panes, Bassaridumque cohors.
Adsis, virgineosque favens hîc exere vultus,
Quassans pampineo vertice cæsariem.
Quacumque ingrederis, dulcis comitatur euntem
Te Furor, & Somnus languidiore gradu.
Me miserum! accipio nullos heu pectore somnos!
Longa mihi gemitu nox vigilanda venit.
Quòd si, Bacche, tuo libato munere, nobis
Clauserit optatus lumina fessa sopor;
Dicam ego Threïcii crudelia fata Lycurgi;
Squamigeros nautas, pampineamque ratem;
Litora Pactoli fulvis radiantia venis,
Divitias miseras, impia vota Midæ;
Auroramque triumphatam, Parthosque subactos;
Medica thyrsigeris agmina fusa choris;
Tigridis exuvias, maculosaque tergora lyncum;
Oedipodionii membra cruenta ducis.
Bacciferos ederæ semper viridantis honores,
Lapsaque de quercu splendida mella canam.
Tu puer æternus, Bromius, Nysæus; & Evan:
Bis genitus, thyrso tu metuende gravi.
Æra tibi Satyri, lascivaque tympana pulsant,
Stridet & attritis Faunus arundinibus.
Per te Gnossiacis nox aurea fulgurat astris:
Vipera plaudenti sibilat ore tibi.
Ipse, Giganteo fremeret cùm terra tumultu,
Rhœtum stravisti dente leonis humi.
Hæc ego non humili meditabor carmina cantu:
Sollicitum somno tu modò vince caput.

CYN-

CYNTHIO CLEMENTIO ARCHIATRO ROMANO,

Cùm vocis usum recuperasset.

DIcamus bona verba: animum jam verba sequuntur:
Cur taceam surdam flebilis ante lyram?
En libet, en dulces imo de pectore cantus
Fundere: non renuunt ora reclusa loqui.
Vox mihi muta diu, vox longi causa doloris,
Venisti tandem, vox mihi muta diu.
O & singultu, ô & quæsita querelis!
Nunc te felici garrulus ore fruor.
Fallor? an has simulant ludentia somnia voces,
Quæque cupit vigilans, mens mihi nocte parit?
Sed fruor, & liber voces linguamque resolvo,
Attonitus monstris dum rata vota nego.
Ite procul questus: comtis hic Musa capillis
Adsit, & in niveis læta triumphet equis.
Nunc tempus faustis pulsare Helicona Camœnis:
Nunc redimire novo tempora flore juvat.
At te, magne, canam Clario dilecte magistro
Cynthie, Phœbeo nomine, & arte potens.
Cùm tua vel mutis donent miracula vocem,
Vocalis citharæ præmia grata feres.
Per te hausi cælum moriens, mentemque recepi:
Pectoris arcta patet, te reserante, via.
Ergò Castalii quodcumque è pectore rivi
Fluxerit, in laudes effluet omne tuas.

Si mihi Pæoniis implesti pharmaca succis,
Mella ministravit si miserata manus;
Nos tibi Musæo flaventia pocula melle,
Et Charitum puro pinguia lacte damus.
Hæc bibe, quæ nentûm Parcarum fila morantur,
Pocula, Lethæo non temeranda lacu.
Tu domitor Fati, Pataræâ nobilis arte,
Eripis è structo funera mœsta rogo.
Tuque potestates herbarum, tuque metalla
Chymica, tu miris pharmaca cocta focis
Novisti, priscis quæ quamquam ignota magistris
Mortem expectantûm corpora fessa levant.
Cùm mihi tabentes macies exederat artus,
Cùmque ferè tenui corpore nullus eram;
Jam tum spondebas dulcis mihi lumina vitæ,
Gutture ab obsesso libera verba fore.
Nec mora: sulphureis medicatas viribus offas
Artifici nobis sedulus igne paras.
Hæ mihi mandenti latebras pulmonis anheli
Fovêre, & lentâ tabida membra lue.
Hinc validi ardentis flores rediere juventæ,
Squalidaque afflavit pristinus ora color.
Sulphura, cæruleis fulgentia sulphura flammis,
Quando ego vos merito laudis honore canam?
Vos tonitru terras, cælum vos omne cietis,
Fulminibusque Jovis semina magna datis,
Cùm pater ingenti combusta Ceraunia telo
Dejicit, & fracto culmine vertit Athon.
Per vos exundant inimicis ignibus arces,
Terrifico sonitu Martiaque æra tonant.
Balnea quæque fluunt tristes pellentia morbos
Gignitis: hic vestro truditur igne lapis.

In-

Intepet inde Aponus, medicisque salutifer undis
Stagna Dicarchæus fervida sudat ager.
Quin etiam vester magnæ per viscera matris
Spiritus ignescens cruda metalla coquit.
Fulgurat hinc aurum; atque argenti flumina vivi,
Vulnificusque chalybs irriguo amne riget.
Quid majora sequar? vos & primordia rebus
Acri sufficitis sulphura mixta sali.
Quique fluit volvens tenuis se fluctus odorum,
Perpetuas vestro sumit ab igne dapes.
Quid memorem, Enceladi vivax post fulmina corpus
Ardua sulphureis ut premat Ætna jugis?
Et Jovis Inarime jussis imposta Typhœo
Quanta rotet scopulis sulphura glauca cavis?
Sulphur ovans pœnas fractâ de gente Gigantum
Sumsit, & hoc cælum vindice regna tenet.
Nec non lustrali purgari sulphure fontes
Relligio antiquis credita fertur avis.
Actoriden, Peleu; sic Pelea solvis, Acaste;
Amphiaraïdis sic, Acheloë, nefas.
Sic ego, sic puro lustratus pectore tandem
Carmina lætitiâ fausta docente cano.
Adsitis Musæ, medicinæ talis & artis
Vosque repertori mollia serta date.
Ah! gemat, antiquis si quis tantùm adstupet annis,
Spernit & ætatis dia reperta novæ.
Omnia non potuit prudens reperire vetustas,
Atque alia ex aliis extudit arte dies.
Phœbigenæ cœptis potuit præcepta Melampus
Addere, Phylliridis multaque cura dedit.
Ulceribus tetris nativi graminis herba,
Vulneribusque cavis prima medela fuit.

Mox & morborum tristes extinguere pestes
Inventum est ausis, inclyte Coë, tuis.
Non adeò effeta est hominum experientia sollers,
Ut nova non possit cudere sæpè labor.
Nî nova tentasset Tyrrhena per æquora Amalphis,
Magnetum haud regeret nautica vela lapis.
Hujus at auxiliis olim cantata Poëtis,
Ridetur veterum gloria parta mari.
Arctos nunc propior nobis, nec jam ultima Thule est:
Jam facilis lustrat navita Solis iter.
Extra hominum famæque vias, tentare reposta
Ausus es audaci litora puppe, Ligur.
Garrula cede novi tua sidera puppibus, Argo,
Neu Regum jactes ad tua transtra manus.
Tristia junguntur veteris divortia mundi,
Naturæque patent, quæ latuere sacra.
Nascentem populis licuit te, Nile, videre,
Et scit cui tantas debeat orbis aquas.
Novimus, æstivæ fecunda licentia lymphæ
Solstitiis hiemes cur ferat amne suas:
Zona rubens nimiis non torreat æstibus Indos.
Illic perpetuò rore virescit humus.
Non Eöus ager pluviali supplicet undæ:
Indica continuis imbribus arva madent.
Hæc Zephyri alarum plausu loca fervida mulcent,
Mitis ubi halantes Eurus alit segetes.
Taprobane testis, testes freta sparsa Moluccis:
Ora Helenæ insignis nomine testis erit.
Arvaque, quà Ganges auratâ pinguis arenâ
Egerit in dominum fulva tributa mare.
Quid? quòd & Arctoi laxantur claustra profundi,
Quà fluctu, & ventis æquora dura carent.

Dile-

Dilectæ Thetidi Belgarum stantia naves
    Marmora sulcarunt non adeunda rate.
Illic, ut perhibent, torpescit frigore pontus,
    Atque intempestus stat sine luce dies.
Hîc rerum finis, chaos hîc, atque ultima mundi
    Natura, hoc tristi limite fessa riget.
Vela Batava sequi haud potuit Phœbeïa lampas:
    Omnia cæca illic: omnia tristè silent.
Informes phocas incano corpore turpes
    Vidêre, atque ursos, quos alit Ursa gelu.
Quàm sæpè optarunt ventorum prælia nautæ,
    Perque procellosum pandere vela fretum,
Excuterent tandem sese ut torpentibus undis!
    Edocet ire recens in nova vota timor.
Indomito tandem regnans in pectore virtus
    Vicit concreti sæva pericla sali.
Ite animæ egregiæ, fortunatæque laborum,
    Ite in fata alacres, quò nova fama vocat.
Ite citæ, & vestras meditando exponite vires,
    Quà veterum nullo semita trita pede est.
Gloria multa manet. Quis te, Galilæe, silebit?
    Longa tibi in chartis regna futura cano.
Non tantùm radio veterum describere cælum,
    Sed vitro superas ausus inire domos;
Perque novas artes tradis nova sidera mundo,
    Non Ptolemææis sidera nota libris.
Pleïadumque, Hyadumque choros sine nube videmus,
    Et tua per cælum splendida damna, Venus.
Vidimus, ignoto quondam quæ lacte nitebat,
    Stellarum spissâ luce coire viam.
Admovisti oculis nostros fugientia visus
    Per varios obitus astra secuta Iovem.

Me-

Medicea Heroüm ſoboles, cape læta triumphum:
A ſtris inſereris, conciliöque Jovis.
Ipſe etiam nigrâ tinctum ferrugine Solem
Pallentes maculis jungere vidit equos.
Quid triplex ſidus Saturni, aut, Cynthia, vultus
Fabor ſcruposâ nocte latêre tuos?
Hæc priſcis ignota olim prudentia major
Repperit auſpiciis artis, opiſque novæ.
Ite citæ, & veſtras meditando expromite vires,
Ite animæ egregiæ, quà via nulla patet.
At tu Muſa procax, elegi tenueſque valete:
Non hæc ſunt gracili facta canenda lyrâ.

AD
JOANNEM CIAMPOLUM,
morbo recrudeſcente.

ERgò hos aſſiduè gemitus in pectore volvam?
Perpetuò lacrimæ noſtra per ora fluent?
Et roſeo Phœbus me decedente videbit
Lumine mœrentem, me veniente die?
Flebimus heu miſeri! luctus, ſolatia damni
Exigua ingentis, poſtulat ipſe dolor.
Ille Philocteten docuit per Lemnia ſaxa
Vocibus horriſonis vulnera dira queri.
Halcyones Ceyca gemunt, & barbara regis
Daulias Odryſii crimina cantat avis.
Sic ego, ſic mea damna querar crudelia ſemper
Lugubri citharâ, flebilibuſque modis.
Atque utinam in gemitus nunc libera verba darentur!
Sed mihi poſſe queri ſors inimica negat.

Sin-

Singultantem animam turgentes ſanguine fauces
Elidunt: voces aſpera lingua premit.
Jam quater ardentem ſitienti Sirius aſtro
Uſſit humum; toties frigore læſit hiems;
Nec venit ulla potens longo medicina dolori,
Nec mea Pæoniâ membra levantur ope.
Ipſe meum ſpecto moriens miſerabile funus,
Paulatimque animâ deficiente cado.
Horrida languentes macies depaſcitur artus:
Lutea palleſcens inficit ora color.
Cogimur & longam moriendo diſcere mortem,
Dum præſaga mali mens ſibi fata canit.
Felices, inopina dies quos funere mergit,
Occupat & celeri mors properata nece!
Heu quoties morimur, dum proxima fata timemus!
Hoc pejus leto: nam mora mortis obeſt.
Haud aliter Lapithas, mœſtumque Ixiona terret
Jam jam lapſuro pondere prona ſilex.
Credite, deficio: jam pellis dura reſiſtit
Tractanti, & triſti viſcera tabe fluunt.
Sic cera admotis tabeſcit Hymettia flammis:
Sic tepidis Auſtris cocta pruina madet.
Languent ſic, urens oculus quos faſcinat, agni:
Sic tenera à Scythico læditur herba gelu.
Nec tantùm doleo compreſſis faucibus æger;
Plurima quaſſato corpore damna fero.
Ipſam animi ſedem, regnantem corporis arcem,
Nunc caput ignavo poſſidet igne vapor:
Nunc acres ſtomacho rabidâ cum bile tumultus
Fervent, & ſævo pondere diſcruciant.
Laſſum percurrunt ululantia murmura ventrem,
Humida nec membris dant alimenta dapes.

Vivo

Vivo equidem parcè, ſed mox jejunia corpus
  Attenuant: epulis abſtinuiſſe grave eſt.
Intolerabilibuſque malis comes addita cura,
  Mollem animum æternis paſcitur ulceribus.
Hanc peperit morbus, morbuſque augetur ab illâ:
  Hæc me triſtitiæ lurida felle rigat.
Hinc ſæpè extimui graviora pericula veris,
  Et ſenſi falsâ ſuſpicione trahi.
Hinc animi victus damno quemcumque calorem,
  Quodcumque & frigus pallida membra quatit.
Compoſitæ currant num vitæ ad munia venæ
  Exploro, & trepidans incaluiſſe puto.
Seu quatior tuſſi, fibras pulmonis anheli
  Exeſas carie ſuſpicor eſſe truci.
Conveniunt crebrò nos, ut ſolentur, amici:
  Spem vultu ſimulant, triſtitiamque tegunt.
Ah genio indulge, curas depelle malignas,
  Clamant: tu morbo, Virgini amate, faves.
Ecquis erit finis lacrimis? lugubria mitte:
  Eia age linquantur mollia fulcra tori.
Te ſilvæ, te rura vocant: age, rura petamus,
  Quà diffuſa nitet mitior aura poli.
Aucupio ſilvas, ſilvas venatibus aptas,
  Flumina, piſcoſos aſpicieſque lacus.
Hinc canibus lepores, canibus ſectabere cervos,
  Latratuque feras retia ad alta premes.
Scilicet è ſtratis tollam miſerabile corpus?
  Committam Alpinis ſqualida crura jugis?
Fortia non noſtræ ſunt hæc ad munera vires:
  Hi mihi ſunt colles, hi mea regna, tori.
Officium bona verba pium, ſed inutile tentant:
  Deſinite, aſſiduis non ſaturor lacrimis.

Quid?

Quid? quòd me cœli lædit ſpirabile lumen,
Quo regimur: quævis mobilis aura nocet.
Letiferi calidis ſpirant ſeu flatibus Auſtri,
Sive agitata truci ſilva Aquilone fremit;
Experior proprias hiemes, pluviaſque rigentes,
Exundans cerebro quas pituita parit.
Sibila perque aures imitata tonitrua ſurdas
Volvuntur, miſerum concutiuntque caput.
Per madida ora liquor turgens me flumine largo
Proluit: ampullis fervida ſputa tument.
Non ſecùs ardenti ſi fortè incluſus aheno
Ebullit multo fervidus igne latex;
Ipſe furit, niveamque fremens eructat aquæ vim,
Sparſaque anhelanti gurgite flamma madet.
Miror, inexhauſto tribuat quis pabula fonti;
Qui tantus fluitet ſicca per oſſa liquor.
Mirantur medici, & ſortem miſerantur iniquam:
Mille adhibent doctis pocula miſta modis.
Lacte arcere jubent incluſos faucibus ignes,
Hordea dant; ſeris quæ maduere focis.
Sanguine tentarunt ſalientem incîdere linguam:
Infecit tepidus brachia ſecta cruor.
Poma coronato radiantia Punica crine,
Languenti ſuccos exhibuere ſuos.
Et quo mala fluunt emuncta Cydonia muco,
Quo paſſæ ficus, perlita ſæpè gula eſt.
Sæpè bibi, urentes meditans avertere flammas,
Pocula pallenti cortice tincta nucis.
Et modò ſilvarum foliis decuſſa Calabris
Mella miniſtrarunt, helleboroſque graves.
Aggreſſique roſis ſunt admiſcere ſapores,
Quos mittit dives Trinacris Hybla favis.

Faſcio-

Fasciolas tenues, ægrum focalia collum,
    Et nidum pulsis gessit hirundinibus.
Quid referam quoties suffitu pectus odoro
    Lustravi, & fumis, turifer Inde, tuis?
Et quoties, siccum possem ut distendere corpus,
    Æstivi membris intepuêre lacus?
Victum infelicem cochleæ, cancrique dedêre,
    Et testudineo squalida jura gelu.
Quin sunt conati stomachum fulcire ruentem
    Arboribus gummi quod genit Arabia.
Balsama miscuerunt diti Gangetide merce,
    Et quæ vicino cinnama sole rubent.
Sinarum extremo divulsa ab litore radix
    Venerat, & nullâ me quoque juvit ope.
Aude animis, tibi certa salus promissa medentûm,
    Dicebant: numquam venit amica salus.
Obstitit auxiliis vivax in fomite labes
    Artis, & irrisit vana magisteria.
Non hoc Phillyridis, non hoc laudata Melampi
    Cura Amythaonii pelleret arte malum.
Tunderet in morbos Epidauria gramina frustrà
    Inclyta Phœbigenæ nos miserata manus.
Non gemitus Superi nostros audire perennes
    Adjunctâ quamvis sustinuere prece.
Parce pium Numen, cæli quo templa reguntur,
    Cujus & imperium sidera fulva timent.
Si non sacrilegæ mens est sibi conscia culpæ,
    Redditus est templis si tibi semper honos;
Parce precor, vel saltem aliquam de fulmine partem
    Deme meo: sævâ projice tela manu.
Nunc & amara dies, & noctis tristior umbra est.
    Quàm mallem æterno diriguisse gelu!

Ipsa quies rerum somnus, Deus utilis ægris,
Me fugit, & lacrimis lumina fessa patent.
Versamur stratis, & nox est annua nobis:
Tarda nimis querimur sidera Luciferi.
Quòd si conciliant depasta papavera somnum,
Me miserum hic quantis terret imaginibus!
Occurrunt menti simulacra carentia vitâ,
Visaque sunt tenui dicere voce, veni.
Ora virûm majora viris pallentia vultu
Exangui illudunt, discutiturque sopor.
Tunc iterum ad gemitus eadem nos horrida morbi
Damna vocant, nec jam falsa timere jubent.
Lenta tenent animum fastidia: nulla voluptas
Flectit: non Bacchus, non juvat alma Ceres.
Squalent impexi rigidâ cervice capilli:
Vestis inornatos defluit ante sinus.
Non Urbis, non ruris opes, aurique talenta,
Eöæque placent deliciæ lapidum.
Ingratus mihi Sol, ingrata Aurora rubescit:
Oblectant pectus tempora nulla meum.
Aspice, jam Zephyri florens genitalibus auris
Felices fetus parturit almus ager.
Perstrepit omne nemus cantu, virgulta susurrant:
Liquitur è summis tabida bruma jugis.
In tepidos soles se roscida gramina credunt:
Florea de vernâ pullulat arbor humo.
Sed mihi nequicquam fulgent Nepheleïdos Helles
Sidera, ridentis gaudia summa poli.
Semper hiems nobis: sanguis si vere tepenti
Æstuat, infelix in sua damna furit.
Acriùs & morbo fauces tentantur acuto:
Nam claudit fervens arctiùs ora cruor.

Non raucæ fontis ſcatebræ per ſaxa cientis
   Murmura, non poſſunt prata movere animum.
Atque greges, atque arva nocent, atque ardua ſilva:
   Non læti colles, paſcua nulla juvant.
Et doleo, pingui paſtos ſeu gramine vidi
   Mollibus in pratis luxuriare greges.
Sive quis ediderat paſtoria ſibila cannâ,
   Odi ſigna bonæ ſibila lætitiæ.
Et dulces avium per frondea tecta Camœnæ
   Heu viſæ tantùm ſunt mea fata queri:
Seu viridi taurus projectus mugiit herbâ,
   Dixi: Mugitu me vocat ad gemitus.
Frumenta aſpexi verno turgentia lacte;
   Arens tunc ſubiit, quæ premat oſſa, cutis.
Omnia læta, mihi ſunt inſtrumenta doloris,
   Materiamque mali mens ſibi dura parit.
Et meditor: tellus non hæc mihi verna colores
   Submittit; rident prata benigna aliis.
Vos legite ungue roſas, Tyrio queis fulgurat oſtro,
   Quæ flagrat niveis gratia miſta genis.
Vos decet iſte color, vobis ſint lilia curæ:
   Pratorum nitidum vos manet omne decus.
Ipſe legam flores veterum monimenta dolorum,
   Et ferrugineis te, Hyacinthe, comis.
Pallentes carpam violas, mœſtâque cupreſſu,
   Quæ laurum optarant, tempora vincta geram.
Impulerat noſtras ſonitus ſi gurgitis aures,
   Purior electro fons ubi volvit aquas;
Conſpiciens dixi: Non hæc mihi frigida currit
   Sedatura gravem flumine lympha ſitim.
Ora quidem ſitiunt, quæ nunc incendia paſcunt,
   Non pandit latici ſed gula preſſa viam.

O ni-

O nimium, nimiumque fugacis dona juventæ!
  O quàm veloci laberis acta pede!
Tardiùs è Scythico cornu decussa sagitta,
  Aëra per liquidum cuspide scindit iter.
I nunc, ingentes laudato in corpore vires,
  Atque lacertosos firma per ossa toros.
Aut illas ætas annorum pondere frangit;
  Morborum aut ictu fortia membra cadunt.
Quique color malis Pæstana rosaria miscet,
  Et quod nativum lilia vincit ebur;
Marcescunt subitò, ceu cùm labefacta caducum
  Sole gravi curvant alba ligustra caput.
Olim qualis eram (nunc me mea fallit imago,
  Si jam præteritos mente revolvo dies)
Cùm dives gregibus, memini, me Parma tenebat!
  Nam puerum celso nutriit illa lare.
Quod mihi tunc robur, quàm gaudia multa fuere!
  In fesso numquam corpore quanta salus!
Non me terruerant hiemes, solesque potentes,
  Et poteram pluvium vertice ferre Iovem.
Quos ego non colles, quos non indagine cinxi
  Lucos, hortatus tesqua per alta canes!
Tunc celeres potui damas, tunc figere cervos:
  Vidi de fluviis humida lina trahi.
Et modò fortis equi luctantia colla recurvans
  Confraga sectabar per juga montis apros.
Interdum molles pedibus plausisse choreas
  Juverat: & digitis increpuisse lyram.
Cura fuit Martis simulacra ciēre sub armis,
  Et pugilum ludis implicuisse manus.
Gallica quid memorem quoties per flumina navi
  Adversa obnixo pectore stagna seco?

Me Tarrus, gelido lavit me Nicia fluctu:
  Me Phaëthontæo sustulit amne Padus.
Nec mihi solus amor corpus durare palæstrâ,
  Sed mentem egregiis artibus excolui.
Vidit Palladiis nos impallescere chartis,
  Inter laudatos nox vigilata libros.
Multaque Cecropiis trutinabar scripta magistris:
  Non renuit mecum Græcia docta loqui.
Tentabam umbrosi latebras penetrare Lycei,
  Quasque alii monstrant edidicisse vias.
Sæpè animum docti ceperunt scripta Platonis,
  Cujus Mopsopio pagina melle fluit.
Et modò scrutabar Samii dictata silentis;
  Nunc florem ex hortis legi, Epicure, tuis.
Insomnisque gravi fovit me Porticus umbrâ,
  Arcesilaæus detinuitque labor.
Latratus decuit Cynicos audire legentem,
  Nec me pacati terruit ira canis.
Democrito arrisi, novi præcepta Cleanthis,
  Et Chrysippææ stamina mentis opus.
Gaudebam meditans, ineant quot prælia sectæ,
  Graiorum in quas est didita turba senum.
Materiem hic componit aquis, hic aëre gignit;
  Alter Apollinei sideris igne creat.
Ille Chao latuisse docet vaga semina rerum,
  Omniaque arcanis nectit amicitiis.
Æternum est aliis mundi versatile templum,
  Machinaque hæc nullâ dissolüenda die.
At natum ille refert, ausus restinguere solem,
  Et dare perpetuæ fata diurna faci.
Sunt quoque rore levi, & nebulis qui sidera pascant,
  Et qui non uno se putet orbe tegi.

Casi-

Casibus hic sceptrum donat, Divosque relêgat;
Exuit & mentes relligione Deûm.
Spernit Tænarias, incendia postuma, pœnas
Impius hic; trepidans manibus ille litat.
Nec desunt sensus qui damnent, omnia fassi
Nesciri, tenebras seque latêre suas.
Omnia mirabar, sed tunc plus arte movebar
Socraticâ, & scriptis, Stoïca turba, tuis.
Quæ bona sint animi, certus quis limes honesti,
Quas sibi divitias vita beata petat:
Et didici, sanctos formet quæ regula mores;
Æstus quæ valeat vincere vis animi:
Quæ tristes iras virtus, quæ frangat amores,
Quæ desideriis pectora anhela levet;
Pallentesque metus quæ fortibus induat armis,
Ignavæ prohibens terga dedisse fugæ.
Solum turpe malum sapiens putat, ille dolores
Perfert, consilii propositique tenax.
Hic pede proculcans letalia fata superbo,
Humanis major creditur esse malis.
Ære Perillæo clausus fera jussa Tyranni
Sperneret, & nullos ederet ore sonos.
Hæc olim novi, quæ nunc me flagitat usus:
Utar præceptis, quæ mea fata petunt.
Agmina mœrentûm circumstant sævâ dolorum:
Aggreditur fessi vincere corda timor.
Quid faciam? unde petam trepidi solatia luctûs?
Quis bellaturo fortia tela dabit?
Ite procul questus, animi oblectamina vilis,
Ite procul: jam nos ingemuisse pudet.
Non lacrimis durum novit mansuescere fatum;
Parcarum inflexo fila adamante rigent.

Te supplex adeò, supplex tua munera posco,
O sola humanis mors medicina malis!
Tu portus, placido qui naufraga corpora mundi
Amplexu rursus nòn agitanda foves.
Adsis, horribilesque ferox huc flecte volatus,
Hoc pete Tartareâ falce cruenta caput.
Quo moriture ruis? quæ te dementia cepit!
Parce miser verbis, ominibusque malis.
Scilicet in primâ florens carpêre juventâ?
Nec te spes famæ quantulacumque tenet?
O ubi mens studiis quondam gavisa Minervæ,
Et quæ scribendi gloria dulcis erat?
Non adeò usque mori miserum est: non segnior ibo,
Ibo animis contrà: mors miserata veni.
Nec totus moriar, lethi custodia nostri
Te penès, Italiæ, Ciampole, grande decus.
Carminibus celebrata tuis mea fama legetur,
Et ferar extinctus docta per ora virûm.
Auspice te mortis victor fata aspera rumpam:
Te duce Avernali non cohibebor aquâ.
Quæ tibi cantanti non est permissa potestas?
Nam tua Pindarico fulmine Musa tonat.
Tusci scriptores tenerorum cedite amorum:
Gaudet capta novis Ausonis ora sonis.
Aldobrandinam relegis si carmine villam,
En tibi festa cohors plaudit Hamadryadum.
Sive Palæstinas Piceno in litore sedes
Concinis, Adriaci sternitur unda freti.
Et te Cælicolûm cantantem exercitus audit,
Quorum humeris templum dulce pependit onus.
Prô pudor Italiæ, teneros quæ cantat amores,
Carminis & grato fraudat honore Deum!

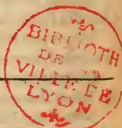
Non

Non tulit ingenti laudandus Ciampolus ausø :
Illius est nostris Musa operata sacris.
Gaude : namque novis video tua tempora sertis
Cingi, & Idumæâ fronde nitêre comas.
Tempus erit, læto tua cùm vestigia plausu
Magnanimûm Vatum turba secuta colet.
Tu modò perge alacer, semperque audentior ito,
Nec tu corvorum rostra inimica time.
Nam super astra volans niveis vectabere cycnis,
Quà invidiæ telis gloria claudit iter.
Nec minùs heroï tangit te cura cothurni,
Et potes Aöniâ dicere bella chely.
Inclyta facta virûm vocis si munere donas,
Munere tu signis das potiore frui.
Hoc tibi Pegasides, hoc concessere Sorores,
Teque potestates edocuêre suas.
Namque ferunt celso Parnassi in vertice, sacra
Bellerophontæus quà rigat arva liquor,
Seclusum florere nemus, quo gratius ullum
Non surgit Phœbo, Pïëridumque choris.
Hos Zephyri campos Etesia flamina mulcent,
Arboribusque frequens roscida vernat humus.
Pullulat ante omnes sed formosissima laurus,
Quæ medio in luco conspicienda viret.
Una nemus trunco ingenti quæ parturit umbra,
Et latè foliis celat opaca diem.
Hujus odorato sudantur balsama ligno,
Dulcis & ambrosiæ cortice manat odor.
Indictum refero : lacrimatas nectaris undas
Excipit Aöniæ sedula cura manus.
Hos Musæ servant latices, queis perlita durat
Gloria Tænario non violanda lacu.

Ma-

Materno nequicquam aſtu ſervatus Achilles
  Occidit, & Trojæ funera morte luit.
At benè Pieriâ perfuſus nectaris undâ
  Martis equis rapidum trans Acheronta volat.
Copia felicis tibi, Ciampole, credita ſucci eſt:
  Fac mea cæleſtis proluat ora liquor.
Ah ſocii fato miſerere cadentis acerbo!
  Fer non caſurum nomen ad aſtra meum.
Triſtia ſic facili curabis funera ſumptu:
  Non poſco in cineres Perſica dona meos.
Non mihi Orontæâ tumulos aſpergite myrrhâ,
  Buſtaque fecundæ mercibus Aſſyriæ.
Si mea Caſtalio ſtillabunt oſſa liquore,
  Invida poſt mortis fata ſuperſtes ero.

F I N I S.

Errata typographica.

Pag. 185. *lin. ult. leg.* Extremis Nili *pag.* 192. *l.* 11. *leg.* fano, *pag.* 194. *l.* 28. & 30. *leg.* Marcia *pag.* 212. *l.* 2. *leg.* Poſtera vix ſperent; *pag.* 230. *l.* 5. *leg.* fratris ſuperſtitem filium *lin.* 16. *leg.* per veſtigia, *pag.* 268. *lin. ult. leg.* habet *pag.* 270. *l* 9. *leg.* Mox Te Pierio *pag.* 303. *l.* 18. *dele* Coadjutor Monaſterienſis *pag.* 316. *l.* 26. *leg.* Plehi patebat *pag.* 333. *l.* 1. *leg.* Flent *pag.* 371. *l.* 10. *leg.* Tethyi *pag.* 386. *l.* 16. *leg.* quàm *lin.* 24. *leg.* Quò *pag.* 387. *l.* 2. *leg.* Æoliden *lin.* 6. *leg.* quantùm *lin.* 27. *leg.* Suada *pag.* 388. *l.* 3. *leg.* arcet *lin.* 19. *dele* S. D. N. *pag.* 391. *l.* 28. *leg.* Nec illa *pag.* 472. *l.* 1. *leg.* nec fiam *pag.* 496. *l.* 10. *leg.* gemit.

